

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת עקב

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 235

פנינים לפרשת עקב

בהליכה בחזרה שאלתי את רבינו: "הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבינו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה?". הגיב רבינו: "למאי נפק"מ? הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי 'ברוך שפטרני'". בפעם אחרת שאלתי את רבינו מה חושב בעת ההליכה? והשיב: "מתי כבר אתפטר מהעול הזה"

משיחותיו של הגאון רבי אליהו מן עם מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

"לְדַבֵּר בָּם... וּבְלִכְתָּהּ בְּדַרְךָ" (דברים י"א, י"ט)

ו' בלק י"ג תמוז תשנ"ז. אמרתי: בחור היה אצל רבינו בעניין שיש לו כאבי ראש גדולים, ודרש ברופאים ואין להם עצה, רבינו אמר לו שילך 10-20 פעמים לים, אבל שכח לומר שהוא לומד בקול תורה בירושלים, אפשר שישנה עצה אחרת? זה נכון, ועצה של ים היא בדוק ומנוסה, בעיקרא דמילתא הרי יש 'בין הזמנים'. אך מסתמא קשה לו להמתין עד אז, כעת אין לי עצה אחרת לומר לו. אבל שיידיע עוד, שהעצה הראשונה היא תפילה והים זו עצה שניה. שיעבור לזמן מה לבני ברק ויהיה כאן וילך לים. וילך לפחות עשר פעמים. החזו"א היה רבע שעה במים וחצי שעה בחול וגם הוא יעשה כך.

ושוב שאלתי על בחור פלוני שקדן (שרבנו מכירו), ואביו אומר לו כי כעת בבין הזמנים ראוי לו לנסוע לים, אך הוא השיב כי אינו מעוניין, כי חבל לו על הזמן. ורבינו הגיב: צריך לנסוע זה בריא. ואדרבא מי שלומד הרבה הוא הצריך לנסוע. אבא היה לוקח אותי לים וזה היה אחרי בר מצוה, זה בריא. להחזו"א אמרו לו רופאיו שיסע לים. אחר החתונה יעשה כרצונו, אבל לפני החתונה צריך לשמוע בקול אביו. (אין תאריך). היום הצטרפתי לרבינו בדבר חדש: בהוראות הרופאים, מיד אחר התפילה הוא יוצא להליכה באוויר ליד הים (להקל על נשימתו הקשה). כיון שהמקום הוא גם מסלול של הליכה ואנשים רצים שם להתעמלות, לפתע רבינו אמר לי: **אנו רצים והם רצים.**

כ"ו שבט תשנ"ו. לבחור עם כאבי ראש אמר רבינו: הים הוא טוב מאד לזה, אבל עתה בחורף שאי אפשר ים, יש נסיבות שמועיל לזה טוש קר בבוקר על הראש. א.ה. וכן יען הסטייפלער ואמר שהראש מכוסה עצם, וממילא מים קרים לא מצננים, ושיניח רק הראש תחת המים ויטב לו. ב' ואתחנן ו' אב תשנ"ט. נכנס אברך ושאל: האם לנסוע לים אחרי ט"ב? מי שצריך וכואב לו הראש שיסע. תפסתי את ההזדמנות, ושאלתי לגבי בחור שקדן, לא כואב לו הראש והוא מרגיש רגיל - האם זה ביטול תורה? אם רוצה יכול לנסוע.

הוא עבר להתגורר באחת מחורבות ירושלים, ללא תנאים. חדרי השירות לבניין המשותף היו בקצה רחוב, ובלילה שררו שם חושך ועלטה. אאמו"ר שליט"א סיפר לי, שכשילדים פחדו לצאת בחשכה הנוראה, עשה הסכם עם אחיו הג"ר יצחק שליט"א, כל מי שיצטרך לצאת בחשכת הלילה, יכול לעורר את אחיו משנתו. כך היה שאחד היה מעורר את השני ויוצא עמו ללוותו בחשכת ליל...

הגאון רבי ישראל ברזובסקי שליט"א, מרבני העיר ביתר עילית, מגולל בשיחה מיוחדת זכרונות הוד מחיי זקנו הגדול, רבינו בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זי"ע

מאת: הרב יעקב הייזלר

"לְלַקֵּת בְּדַרְכָּיו וּלְיַרְאֵה אֶתוֹ" (דברים ח', ו')

סדר יומו של הגה"ח רבי ישראל ברזובסקי שליט"א, עמוס הוא למכביר. הגר"י שליט"א מכהן בשלל תפקידים תורנים נכבדים, הן בהיותו אחד מרבניה הוותיקים של ביתר עילית, לצד היותו חבר ה'בד"צ ביתר, הן בהיותו מכהן כחבר ה'בד"צ של אגו", מלבד זאת עסוק הוא במסירת שיעורים רבים, תמידים כסדרם, בהלכה ובאגדה בפני חבר תלמידים.

בקשנו ממנו לשתף בזיכרונותיו הרבים מחייו של זקה"ק, מרן הנתיבות שלום זי"ע, אליו היה קרוב במיוחד וממנו דלה תורה ויראה לרוב. את השיחה אודות הרבי זי"ע פתחנו: כנכד בכור שגדל על ברכי הרבי זי"ע, זכיתם שנים רבות לקירבה מיוחדת במחיצתו, בקשנו לשמוע אודות אישיותו הגדולה והרב-גונית כפי ראות עיניכם...

"האמת, שאת דמותו הק' בלתי ניתן להקיף על גבי גיליון. הוא היה דמות מורמת מעם, והיה בבחינת 'איש האשכולות' - איש שהכל בו: גאון בתורה ואלוף בהרבצת תורה בקנה מידה עוצמתי ביותר. עובד ה' מנעוריו ועד שיבה, מחנך לדורות, שזכה להקים דורות לתפארת בית ישראל, גאון הדעת והחכמה, שלאור הדרכתו צעדו מאות ואלפים במשך קרוב לשני דורות בנתיבי הדעת ויראת ה'. מנהיג וקברניט דגול שניווט את עדת קדשו, וכן את מפעלי היהדות החרדית בתקופות הקשות שלאחר החורבן, בתבונה מיוחדת ובחכמה עילאה, כאשר גדולי ישראל התחשבו בדעתו עודנו בצעירותו, וראו בו את האיש הנכון להיות 'האיש העל העדה', וכל זאת לצד היותו גאון המידות והשלום, כאשר הדברים מפורסמים לכל.

אימתי עלה זקנכם הרבי זי"ע ארצה?

"בשנת תרצ"ה עלה לארה"ק, היה זה כשנתיים לאחר פטירת ה'בית אברהם' זי"ע. הוא התגורר בטבריה והיה סמוך על שולחן חותנו, זקה"ק ה'ברכת אברהם'.

"אחר נישואיו מסר שיעורים בישיבת 'אור תורה', ובשנת ת"ש נקרא לכהן כר"מ בישיבת 'תומכי תמימים' - חב"ד בת"א, שם הוכר בגדלותו בתורה ובחסידות, ואף תלמידיו נקשרו אליו בלב ונפש.

מתי ייסד את ישיבת 'בית אברהם' - סלונים?

"היה זה בחודש חשוון תש"ב, אז פתח את ישיבת 'בית אברהם'. הייתה זו תקופה קשה ביותר, אז הגיעו ידיעות על חורבן בית ישראל המתחולל באירופה, ובהן הכאב הגדול על כל מרכזי החבורה בחו"ל, והחשש שהשולת הק' של לכוביץ - קוברין - סלונים עלולה ח"ו להפסק, אא"ז אמר אז: 'אם אין בידינו להציל את הגופים - הבה נציל את הרוח!'.
"לתדהמת ידידי, שהתפלאו איך הוא עוזב מעמד איתן במקום מבוסס, והולך לעתיד שאין לו כמעט סיכוי, כאשר ההבדל במשכורת היה: בעוד שבישיבת חב"ד הוא קיבל 15 לא"י בתוספת דירה, הרי שבישיבתו הוא קיבל רק 3 לא"י ללא דירה, והמגורים היו בדירה דלא דיירי, בה אינשי ובפרט לא אנין טעם ודעת כמוהו - אך למרות זאת התגבר כארי על כל המכשולים, ויט שכמו לסבול' בגוף ונפש. חפץ ה' בידו הצליח, ותחת ידיו האמונות התחנכו לגיון של ת"ח, מרביצי תורה ויראה, מחנכים ואנשי מעשה, שתורתם וחכמתם ממנו.

"שמעתי ממרן אאמו"ר שליט"א, שכאשר ביקש אא"ז מהרבנית ע"ה, את רשותה לעזוב את משרתו ולייסד ישיבה, אמר לה: 'לחם אני מבטיח לך, אבל שיהיה מה למרוח על הלחם אני יכול להבטיח לך'... ואכן בשנים הראשונות סבל בביתו חרפת רעב, אולם הוא בנחישותו לשקם את בית סלונים-ויתר על הכל...

"הוא עבר להתגורר באחת מחורבות ירושלים ללא תנאים. חדרי השירות לבניין המשותף היו בקצה רחוב, ובלילה שררו שם חושך ועלטה. אאמו"ר שליט"א סיפר לי, שכשילדים פחדו לצאת בחשכה הנוראה - עשה הסכם עם אחיו הג"ר יצחק שליט"א, כל מי שיצטרך לצאת בחשכה הלילה יוכל לעורר את אחיו משנתו, ולא תהיה לו שום קפידה על כך. כך היה שאחד היה מעורר את השני ויוצא עמו ללונות בחשכת לילה. כאשר חלתה זקנתי הרבנית ע"ה, בדק אותה הרופא ושאל: 'כמה זמן כבר לא אכלה חלבונים?' עד כדי כך הייתה הדחקות והעניות.

"אאמו"ר שליט"א סיפר ותיאר את הדברים מהזווית שלו כנער בבית. הוא הבחין שאא"ז נותן את נפשו כפשוטו, לחיות חיי רעב, ללא אוכל ובגדים. בגד חדש לבש לראשונה בגיל 9, מתנה שקיבל מדודתו, בכאלו תנאים של מחסור חיו, שאפילו לעניים בימינו יש יותר מזה. הוא אשר מי כמוהו אציל המידות, והנשמע כמוהו בעדינותו ואצילותו, שכמה שאומרים זאת אבל אין לנו השגה באיזו דרגה גבוהה היה בזה. וכדי לבנות ולקומם הריסות 'בית אברהם', הפקיר את עצמו וכל אשר לו. הדבר היה קשה שבעתיים במי שהוא בעל נפש רגישה ביותר, אך הוא 'נתן נפשו' להצליח בבניינו". עוד רבות ניתן להאריך על מסירותו הפלאית להקמת הישיבה.

"כן שמעתי מאאמו"ר שליט"א, שביסוס הישיבה באותם הימים עלה לו בנפשו עד שנפל למשכב. מחלה קשה ומסוכנת, המחלישה את האדם ומתישה גוף ונפש פקדה אותו, ושכב בביה"ח קרוב לשנה. הייתה הרגשה כאילו המצב הולך ונהיה יותר קשה, שבכל פעם מגיע משבר עוד יותר קשה מהקודם. כל מפעל הישיבה עמד אז בסכנה גדולה של התמוטטות פנימית, שהיא יותר קשה מהכל.

"באותם ימים עדיין לא היו בישיבה רמ"ם 'נושאים-ונותנים', וגם ספרים כמעט לא היו, ונוצר מצב שהישיבה עומדת בלי שיעור ובלי מג"ש. אז התגלה כגיבור שבגיבורים, כאשר ממיטת חוליו הוא עומד ומנהיג ומנווט את כל ענייני הישיבה, הן העניינים החומריים, והן הדאגה לכל בחור. ההרגשה הייתה כי מחדרו בביה"ח יוצא מעיין חיים, והיה כל מבקש ה' יצא אליו שם לקבל ממנו. וכפי שמשתקף במכתבים שכתב מביה"ח, שהם מלאים רוח גבורה בעוצמה שאין בדומה לה, המעיין במכתבים לא יאמין שכתב אותם יהודי שבור בגופו, המתייסר במחלה המתישה את הגוף והנפש... אלא אחד שאיתן בדעתו וחסון בגופו".

אהבת איתן

מה היה סוד הצלחתו בחינוך התלמידים, שכפי הידוע התלמידים נכרכו אחריו ודבקו בו בכל עוז, ואף זכה להעמידם על רגליהם בהיותם גדולי תורה וחסידות?
"קשה לענות על זה בפרטיות, אבל מה שראו היתה אהבתו ללא

מיצרים לכל תלמיד בכל מצב שהוא.

"אספר בזה עובדה, הימנה ניתן ללמוד על סוד הצלחתו: שאלו פעם המשפיע הנודע הגר"ש ברוך זצ"ל: 'אולי תסבירו לי מהו סוד ההצלחה שלכם? אני כבר זקן בא בימים, ורוצה להעיר לבחור, וקורה שאיני מצליח להעמידו בקרן אורה, ולאחר שניסיתי את כל הדרכים - האיום היחיד שנותר לי על הבחור, הוא לומר לו שאני אספר לראש הישיבה על מעשיו, ואז הבחור נרתע ומיטיב את דרכיו... מה הסוד שאתם, למרות היותכם אברך צעיר, מצליחים כ"כ שהבחור יירתע מכם, מה שאיני מצליח?'

"אא"ז ענה לו על אתר: 'כי אני מאוד אוהב אותם... ואכן ניתן לומר כי זה היה סוד הצלחתו, כאשר הכניס תדיר אהבה בלבו לכל תלמיד, והיה שומע אותו ומאזין למצוקתו, ושעות רבות היה מקדיש להעלותו על דרך המלך, מתוך אהבה פנימית אמיתית".

בפיו של הגר"י שליט"א סיפור נוסף על כך: "פעם התבטא ואמר, שבכל ימות השבוע מכיוון שהוא מכהן בתפקידו כראש ישיבה, אז בלית ברירה הוא נאלץ להביט הן על החלקים החיוביים של כל בחור והן על החלקים הפחות טובים, למען יוכל לכוונו ולחנכו כראוי, אולם שונה הדבר ביום השבת, שאז יש לו חופשה מהישיבה, אז יש לו שמחה מיוחדת במינה, שיכול להתרכז רק בחלק החיובי של הבחור, ואין לו צורך להביט על החלק השלילי..."

"מסיפור זה ניתן ללמוד אודות שאיפתו להתמקד בחלק החיובי של כל תלמיד, ומתוך כך יוכל לעודדו ולרוממו בדרכו".

להשלמת הדברים מוסיף לנו הגר"י שליט"א: "אא"ז ב'נתיבות שלום', כותב: 'נשאלתי פעם אחת ממחנך שנכנס לתפקיד, וא"ל שידע את כל הקשיים שבתפקיד, אך במה הצלחתו? ואמרתי לו כי בקצרה אוכל להגיד לו ב' עניינים: א', במסירות ונאמנות, שיהיה מסור בלב ונפש לתפקיד, ואז יצליח בתפקידו. בלי מסירות ובלי נאמנות לזה - לא יצליח, ויחפש תפקיד אחר. ב', באהבה עזה לכל ילד, גם בשעה שמוכרח ללכת ביד קשה, אך בפנימיותו צריכה להיות אהבה, וגם אם צריך להעניש, צריך ג"כ שיהיה מתוך אהבה - לחנכו לטוב, ורק כאשר הולכים בדרך הזו אפשר להצליח, כי הכלל בזה, שאי אפשר להכניס תורה ומדות טובות, רק אם פותחים לחניך את הלב, והדרך היא רק ע"י מידת האהבה..."

"הייתה פעם שהמשיגה הפנה בחור לחדר 17, היה זה חדרו ששם היה מקבל את הבחורים, בכדי לקבל 'גערה' מאא"ז, לאחר שהוחלט באסיפה עם ראש הישיבה שצריך לגעור בו. התלמיד התייצב בחדרו, אא"ז שאלו למעשיו. הלה הגיב כי המשיגה הפנה אותו לאא"ז שיגער על מעשיו. אא"ז שמע את דבריו ואמר לו: 'ראה, יש עכשיו לחץ גדול, קודם שאני מעורר בחור אני מעורר אצלי אהבה רבה כלפיו... איני יכול להתרכז עתה... אבקש ממך לבוא פעם אחרת'... זו הייתה תשובתו לבחור, שכבר לא היה צריך לבוא יותר...

"הווה עובדה כשהוצרך פעם לנזוף באחד הבחורים בגין איחוריו התכופים, קראו ואמר לו במתק לשונו: 'מעיקרא, עלי לנזוף בך בגין כך וכך. איברא, וודאי אינך מעלה על דעתך שאפשר לנזוף סתם כך. בשביל לנזוף צריכים לאהוב ולחוש קשר לב אמין, כדי שגם אחרי

**בבוקר שאלתיו: "האם סבא מצליח לחשוב בלימוד בכזו חולשה?".
והשיב: "אם אני לא ישן, כל הזמן אני חושב בלימוד". סיפרתי אחר כך
את הדברים הללו בהתפעלות ליבלח"ט דודי, מרן רבי חיים קנייבסקי
שליט"א, כיצד העיד הסבא זצוק"ל על עצמו שכל רגע חושב בלימוד, אך
מרן שליט"א השיב לי בתמיהה, כאינו מבין את התפעלותי: "ומה אתה
רוצה שהוא יחשוב, על ציבעלע און אייער [על בצל וביצים]?"...**

הרה"ג רבי ליפא ישראלזון שליט"א, על עבודת התפילה והתורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי וּלְיִרְאָה אֹתוֹ" (דברים ח', ו')

פנינו לנכדו חביבו של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, הרה"ג רבי ליפא ישראלזון שליט"א, בן להבחל"ח - חתנא דבי נשיאה, הגאון רבי יוסף ישראלזון זצוק"ל, אשר זכה לעמוד ולשמש לפניו, ולחזות בעבודתו בקודש.

כמי שידיו רב לו בעולמה של תפילה, פותח הרה"ג רבי ליפא שליט"א בתיאור עבודת התפילה של זקנו הגדול:

"אין ספק שמי שהיה לידו בעת התפילה, עמד משתומם לנוכח העקביות והשליטה העצמית שלו, מלוותר לעצמו על קוצו של יוד בכוונה בתפילה, בדקדוק דיני התפילה, והכל בשמחה ורוממות גדולה.

"תפילתו של סבא זצוק"ל הייתה כבן המתחטא לפני אביו, ברוגע ובריכוז רב, כמונה מעות. היו מקומות שהתחנן בהם 'כמי שעומד בשמים' (כלשון הרמב"ם תפילה פ"ה ה"ד), דומה כמי שמבקש ומתחנן על חייו: 'פתח ליבי בתורתך', 'והערב נא ה' אלוקיני את דברי תורתך'. התחנונים היו נשמעים כמי שנאמרים בפעם הראשונה בחייו.

בתו הרבנית אויערבך ע"ה סיפרה לנו, כי במשך ארבעים שנה בהן שימשה אותו מקרוב ועקבה אחר תפילותיו, הבחינה כי מעולה לא שכח 'רצה' או 'עלה ויבוא'. אני הקטן יכול רק לתאר מה שראיתי בעצמי בהתבונני מקרוב על התפילה של סבא זצוק"ל, ואספר על פעם אחת מאותן פעמים:

'אני פטור, אין תפילה בלא כוונה'

היה זה בעשרת ימי תשובה בשנה האחרונה, מרן היה בחולשה שאין לתארה. אמנם אח"כ שב מעט לכוחותיו, עד אשפוזו בחודש שבט, אך בעשי"ת דאגו שמא ימיו ספורים ממש. ערב אחד מאותם לילות קדושים של עשרת ימי תשובה, זכיתי להיות לצידי, ובעת שהתפלל מעריב היה נראה כי יש לחשוש בכל רגע שהוא עומד להתעלף. קודם 'שמונה עשרה' הוא רצה לעמוד לתפילה (הוא היה סבור

שה'עמידה' היא מעיקר השומ"ע - 'תפילת העמידה'). בשל מצבו הקשה, ניסיתי להניא אותו מהרעיון, אבל הוא לא ויתר. כמובן שסייעתי לו להתרומם, והשענתי את גופו הטהור כולו על הסטנדר שילדו, ובמקביל התכופתי לכיוונו, והוא זי"ע נשען גם עלי. הוא רעד כולו מרוב מאמץ, וכך התחיל שמו"ע. התפילה נאמרה מתוך אפיסת כוחות, והטיתי אוזן לשמוע בכל הוספות התפילה - ב'זכרנו לחיים', 'המלך הקדוש', 'המלך המשפט', ו'כתוב לחיים' - בכל אלו לא טעה כלל. נדהמתי למשמע אוזן, ולמראה הריכוז וכוח השליטה! בימי הסליחות שלפני ר"ה, היה הסבא חלש מאד, ושאלתי אותו האם הוא מעוניין לומר סליחות לפני התפילה. הוא השיב: "השנה אני פטור, כי אין לי כוח לכון, וסתם לומר בלי לכון - אין זה שווה כלום". אגב, כשסיפרתי על כך ליבלחט"א דודי, רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ק שליט"א, זלגו עיניו דמעות, והוסיף: "ראיתי את מרן החזו"א לאחר שעבר ניתוח, שהיה מאד חלש, ובימים הראשונים אפילו ברכת 'שהכל נהיה בדברו' קודם השתיה לא היה יכול לומר, וחלף חודש ויותר עד שיכול היה לברך את כל הברכות (שכן אמירת הברכה בכוונה, לפני מלכו של עולם, נטלו ממנו כוחות גוף ונפש והיו מסוכנים לבריאותו הרופפת). אך ההנהגה זו" - אמר מרן הגר"ק - 'שייכת רק לגדולים כמו מרן החזו"א וכמו ה'שווער', שהיו מכוונים

בכל ליבם, אבל אנחנו שלא מכוונים כל כך, אין לנו את ההיתר הזה". הרב ליפא ישראלזון שליט"א, ממשיך ומספר מאשר ראו עיניו: בשעתו, כאשר עבר ניתוח לב והיה חלש מאד, שהיתי פעם אחת לידו ב'טיפול נמרץ'. המקום הכביד עליו מאד, והוא רצה לצאת משם, מאחר שכל העת יש בחדר תאורה והאחיות מדברות, ולא היתה לו אפשרות לישון כדי לאגור כוחות. לילה אחד לפני שיצא משם, עמדתי לצידו בעת חולשתו הנוראה. הבחנתי כי אינו ישן, והגשתי לידיו ספר עובדות שנשמעו מפי אחד מגדולי ישראל. הוא עיין בו, אך לא היה לו כוח אפילו לדפדף, אני דפדפתי, וכך הוא עיין בספר. אח"כ הוא עצם את עיניו הטהורות, אבל עדיין ראיתי כי אינו ישן כלל. הוא היה מחובר לחוטים וחוטי חוטים וצפצופים וכו', וממילא לא נרדם עד הבוקר. הבחנתי בכך להדיא, כיון שמפעם לפעם הניע את אצבעותיו אנה ואנה, כמהרהר בסוגיה... בבוקר שאלתי: "נכון שסבא לא הצליח לישון?". הוא ענה בחיוב. המשכתי: "האם סבא מצליח לחשוב בלימוד בכזו חולשה?", והשיב בזה"ל: "אם אני לא ישן, כל הזמן אני חושב בלימוד". שאלתי שוב: "ומה יעשו אנשי העולם שלא יכולים לחשוב בלימוד, שהתורה אינה מונחת כך במוחם?". סבא הגיב בצער: "אכן נעבאך, מה הם יכולים לעשות בימים כאלו, מסכנים!". סיפרתי אחר כך את הדברים הללו בהתפעלות ליבלח"ט דודי, מרן שר התורה הגר"ק שליט"א, כיצד העיד הסבא זצוק"ל על עצמו שכל רגע חושב בלימוד, אך מרן שליט"א השיב לי בתמיחה, כאינו מבין את התפעלות: "ומה אתה רוצה שהוא יחשוב, על ציבעלע און אייער [על בצל וביצים]?"...

כתובת ביתה של משפחת ישראלזון, הלא הוא רחוב חזון איש 5, בבית הגדול ששיכן שם את שמו גם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל. "רבות נכנסתי למרן הגרא"ל זצוק"ל, שהיינו שכניו, וכיון שידע שאנחנו הנכדים משמשים במשמרות בבית הסבא מרן הגר"ש, תמיד כשפגש אותנו היה ממהר להתעניין, מה ראינו אצל סבא.

"פעם אחת סיפרתי לו כי בליל אמש, בהיותי בביתו של סבא, המתנתי עד שיקום ללימוד, כדרכו ללמוד מהשעה 2 עד 6 בבוקר, וסייעתי בידו לשבת ולהתחיל ללמוד. ואח"כ, כאשר כבר החל ללמוד, התיישבתי בחדר הסמוך עם גמרא פתוחה, ושמעתי ממנו שיעור בפרק 'כל הבשר', קטע אחרי קטע. הוא למד את הגפ"ת וגם את הראשונים בסוגיה במשך 4 שעות, ותיארת באוזני מרן את הלימוד שלו בקול ובנעימה.

"לפתע הבחנתי כי עיניו של מרן הגרא"ל דומעות. שאלתי 'האם ראש הישיבה לא חש בטוב?', ואמר: 'חלילה'. 'אם כן מדוע הדמעות?' אמר מרן הגרא"ל בגילוי לב נדיר: 'אגיד לך, גם אני הייתי מתמיד (בענוותנותו התבטא 'הייתי'), אבל יותר משצריך כוחות נפש להיות מתמיד, צריך כוחות עצומים בשביל שהלימוד יהיה בקול גם כן. אומרים שמרן החפץ חיים היה לומד כך, אבל מאז מרן החפץ חיים לא שמעתי על עוד מי שיכול היה ללמוד כך עד זקנה,

ואני מתפעל מאד', אמר ובכה".

דבר ידוע הוא, שחוקיו וסדריו של מרן הגרי"ש זצוק"ל היו חוק בל יעבור

אכן כן, אך לא זו בלבד: גם הפסקת הלימוד על מנת לסייע לאנשים - היתה בסדר מופתי ובזמנים קבועים. סבא חתך מחייו ומתורתו למען הכלל והפרט, למרות שהיה לו קשה מאד. עולה בזכרוני אפיזודה מעניינת שחוויתי לפני 34 שנה בדיוק, בימי חודש אב, הימים שבהם לא התקיימה קבלת קהל, ומרן זצוק"ל יכול היה אז ללמוד ברציפות גמורה.

היה זה ביום שהתארס בנו הצעיר של דודי מרן שר התורה שליט"א, הלא הוא הגאון רבי יצחק שאול שליט"א, עם בת הגר"ב קורלנסקי זצוק"ל (ונכדת מרן רה"י הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל). היה זה בתחילת חודש אב תשמ"ו. האמא, הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה, הגיעה לירושלים בצהריים לפני האירוסין, עם החתן ר' יצחק שאול לבשר לסבא על האירוסין. הם הגיעו לבית, אך סבא לא היה בבית. בדרך כלל היה שב מתלמודו בשעה אחת בצהריים, אך הפעם עדיין לא שב.

סבתא, הרבנית אלישיב ע"ה, אמרה לבתה הרבנית קנייבסקי ע"ה, שכיוון שבימים אלו אין כלל קבלת קהל, אולי החליט היום להמשיך ללמוד, וישוב יותר מאוחר. הם המתינו זמן ממושך, אך סבא לא הגיע. סבתא ביקשה ממני שאלך ואקרא לו מבית הכנסת. הלכתי לראות אולי הוא במנחה ב'תפארת בחורים' - אך לא. הלכתי לביהכ"נ 'אהל שרה', המקום שבו למד בשעות הבוקר כשהוא נועל את עצמו בפנים, ודפקתי על החלון ליד מקום מושבו הקבוע (שהרי לא היה לנו מפתח, ולעיתים נדירות היתה אפשרות להיכנס אליו לשם), אולם החלון לא נפתח וגם לא שמעתי את קולו. דפקתי חזק יותר, ואין קול.

אמרתי לעצמי שאולי בזמן שאני באתי לכאן, הוא הלך הביתה מהדרך המקבילה וכבר נמצא בבית. חזרתי הביתה - אך סבא לא נמצא. בדיוק הגיע הגר"י אפרתי שליט"א, וגם הוא כבר החל להיות מודאג, הלכנו לחפשו במקביל - הוא ל'תפארת בחורים' ואני ל'אהל שרה' ולא מצאנוהו. סבתא בקשה ממני, אפוא, ללכת ולקחת את המפתח מהגבאי של 'אהל שרה' על פי בקשתה המיוחדת, כיון שאולי קרה לו משהו.

עשיתי מיד כדבריה, פתחתי ונכנסתי, והנה אני רואה את סבא זצוק"ל יושב בפניה אחרת, לא במקום הקבוע, שקוע בלימודו. רק כאשר נגעתי בו קלות הוא התעורר מתלמודו, ולאחר ששמע על האורחים ובקשת הסבתא שיגיע הביתה לכבוד הביקור, נענה וקם ושב לביתו. שכן תמיד היו לו זמנים קבועים, אבל כאשר לא היתה 'קבלת קהל' - נתן בשמחה רבה לזמן הלימוד 'לתפוס' גם את הזמן הזה. שאלתי אותו בדרך: "דפקתי כל כך חזק, סבא לא שמע כלום?!", והשיב שאכן לא שמע כלום.

אולי שמעתם הדרכה מפי מרן זצוק"ל בדרכי הלימוד?

לגבי 'עיון' ו'בקיאות', שמעתי לאחרונה מכלי ראשון - פלוני ת"ח ששאל את סבא כיצד למד בהיותו אברך צעיר - בקיאות או עיון? הסבא זצוק"ל הגיב: "מה זה בקיאות, ללמוד הרבה דפים ולעשות מערבולת בראש? זה לא לימוד... עיקר הלימוד שיהיה ברור". הוסיף התלמיד ושאל: "אולי בקיאות זה לימוד הגמרא רק עם שיטת ראשונים אחת, ועיון זה לימוד הגמ' עם כמה שיטות?" והשיב: "יכול להיות, אבל העיקר שיהיה ברור!".

פעם התבטא סבא, לאחר שהוזמן לבחון באחד הכוללים שסיים את הש"ס, ש"שלושה מהאברכים הבינו מה שאמרו, אבל כל השאר 'התפללו דפים'..."

סיפרו לו פעם כי נותר כסף מסכום שהוקדש למפעל 'אבות ובנים', וישנה הצעה לייסד בכסף הנותר חברת 'גירסת משניות' לילדים. התבטא הסבא "גירסה?! בגלל שנשאר כסף אתם רוצים לקלקל ילדים ולהרגיל אותם לומר מילים בלי להבין? במקום זה תשאלו אותם כמה הלכות יש בכל משנה, שיבינו מה שמדברים!".

מעין זה, שאלוהו פעם מה עדיף לעשות לעילוי נשמת הנפטר - ללמוד מעט ובהבנה, או הרבה פרקים משניות במהירות? והשיב: "בוודאי מעט ובהבנה".

"סבא, מרן זצוק"ל", נזכר רבי ליפא שליט"א, "היה מתמוגג ממתיקות בעת לימודו, כידוע, ולפעמים היה חוזר על משפט אחד בסוגיא שוב ושוב בשמחה ובמתיקות, כמי שמתענג על מעדני עולם. אחי הגרא"צ שליט"א סיפר לי, כי פעם באמצע הלילה ספר הוא יותר משלושים פעמים (!) שהסבא חזר ואמר לעצמו בניגון - לאחר שסיים ללמוד קטע ברי"ף: 'ואם הרי"ף לא מביא את זה, הרי, שהוא לא אחז מזה להלכה', הרהר לעצמו בנידון כמה שניות ואז ניגן שוב: 'ואם הוא לא הביא, סימן שהוא לא אחז מזה', כך יותר משלושים פעמים.

"שנה אחת, כמה ימים לפני פסח, ביקש הוא שלא יכניסו אף אחד לחדרו. סיפר לי אחד התלמידים שליט"א, כי הציץ לראות מה הוא עושה, וראה שפתח את המשנב"ב הלכות פסח, בהלכה של שלושים יום קודם החג, ולמד אותה במתיקות כמו דבר חדש לחלוטין. מה ראה שם ועל מה כל כך התענג בהלכה זו, אינני יודע, אבל ראינו שהתחיל מתחילת הלכות פסח בגישמאק עצום".

בכל צרתם לו צר

מרן זצוק"ל חי מאד את עולמו הפנימי בבדד והשקט. לא ניכרו עליו אותות התפעלות כמעט בשום מצב. אתם ראייתם אותו כן במקרים שהוא נתן דרוך לרגשותיו?

"אכן רגשותיו של סבא זצוק"ל היו כבושים מאוד, ובמקרים רבים היה נראה כמגיב בקרירות, אך מי שידע להבחין ראה הרבה פעמים את תחושתו על פניו. כגון כאשר היה שומע בשורה רעה ל"ע, החווירו פניו כסיד והחריש בדממה מוחלטת. היה מאוד עירני לסביבתו. בכלל, הרי לא היתה אצלו פסיעה בחיים ללא חשבון,

ובכלל זה הזהירות מכל פגיעה בזולתו.

"כאשר התייעצתי על קשיים שהיו לי, היה מייעץ בקצרה ומברך, אבל גם כאשר חלפו כמה חודשים ואני כבר שכחתי מהעניין היה מתעניין לפתע: 'ליפא, נו מה קורה בענין ההוא?'. הייתי משתומם, כי מבחינה חיצונית היה נראה שבקושי היטה אוזן. על מידת הבין אדם לחברו' של סבא זצוק"ל, והזהירות בממונות כבר כתבתי עלי ספר 'עמודו של עולם', אך בכל זאת אספר מה שעולה בזיכרוני כעת.

"כל מי שפעם נכנס לבית מרן זצוק"ל, זוכר שהיה זה בית קטן, וחלק ניכר מכותלי הבית כוסה בארונות אשר הכילו מאות ספרים, ביניהם רבים שניתנו או נשלחו על ידי מחברים שונים בני זמנינו, עד שנוצר צורך להוסיף עוד ארון ועוד ארון, והבית כמעט נראה כמחסן ספרים.

"פנינו אליו פעם אחת בשאלה, מדוע הוא משאיר בבית את כל הספרים הרבים, שבוודאי אינם חלק מסדר לימודו? הוא השיב: 'אני חושש שמא אחד ממחברי הספרים יזדמן לביתי, ויווכח לדעת שהספר שנתן לי אינו נמצא, והוא עלול להיפגע'. בשל כך, התמלא הבית על כל גדותיו במאות רבות של ספרים שונים.

אנחנו מיטלטלים בימים טרופים של מגיפה, מי יודע אם בסופה או באמצעה חס ושלום. האם עולה בזיכרוכם איזו שמועה בענייני צרות הכלל ממרן זצוק"ל?

"כמדומה שבעת שהיה נשאל 'מה הרב אומר על המצב' - כזה או אחר, היה משיב: 'כל אחד מכיר נגעי לבבו ויתקן מה שצריך, ותלמוד תורה כנגד כולם'. זכורני עוד שדיברו פעם אודות כנס התעוררות וחזוק, אמר מרן: 'לפעמים בעת שעושים אסיפה ציבורית ומתכנסים, אכן הכינוס חשוב ונצרך, אבל אדם מרגיע את עצמו הייתי בכנס, השתתפתי, הנה התחזקתי ועשיתי מה שצריך'... אך לא, כי את מה שהוא באמת צריך לתקן הוא עלול חלילה לשכוח, והרי 'לב יודע מרת נפשו' - את החלק הזה מוטל עליו לשפר ולתקן, ועל כך עליו לתת את דעתו.

"בהזדמנות אחרת אמר פעם לתלמידו שליט"א: 'אני רואה אנשים שכנראה אין להם שום עבירות. באים אלי עם בעיות ומצוקות, והם תולים בעבירות הדור או בעין הרע וכו', ולא חושבים על דברי חז"ל שאמרו: 'אם רואה אדם שייסורים באים עליו יפשפש במעשיו'.

"באו פעם ממקום שבו אירעו כמה מקרים קשים, ושאלו מה לקבל על עצמם? הם מנו והציעו כמה דברים להתחזק בהם, אבל הסבא זצוק"ל אמר: 'לא זה מה שחסר לנו, ולא זה מה שחסר לנו. מה שחסר לנו זה חמש דקות בבא קמא!' וסיפר להם שבעת שהיה בבית החולים [בשנת תשס"ג] קיבל על עצמו להאריך את השיעור בחמש דקות, ומאז היה השיעור מתארך בחמש דקות, ולפעמים האריך בעשר דקות או רבע שעה. 'פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה', הטעים הוא".

(מתוך מוסף 'שבת קודש' - יתד נאמן - מטות מסעי תש"פ)

24
שעות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2 3 4

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 2

הרב **אליה אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2 6

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הר' **אברהם פוקס** הי"ו
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

חדש!

שיעורים בפרק 'כיצד מברכין'
במסגרת תוכנית 'בזכות התורה'

שלוחה 27

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ו
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

"אני נוסע לחו"ל, זה מקום מסוכן של היצה"ר: כבוד, כבוד, כבוד... אתה חושב שאין לי יצה"ר? יש לי יצה"ר כמו כולם! ואתה יודע מה זה יצה"ר של כבוד... אם אתה חושב שאתה מקבל איזה כבוד מהתלמידים שלך - זה כלום!" - וסימן לי בידו: "אתה מקבל כבוד רק עד כאן [הבטן] ואני מקבל כבוד למעלה מעל הראש!"...

צניעות וענווה מהנהגתו בקודש של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

"לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְכֶם" (דברים ח', ב')

יודע כמה רבינו כיתת רגליו לכל מקום, שאפשר להוסיף בו חיזוק לשמירת התורה והמצוות. רבינו א"ל, שכל עוד וה' ייתן לו כת, ילך ויאמר דברי חיזוק. נביא קצת מהדברים ששמעתי מרבינו, בתקופה של מסע חיזוק - לפניו ולאחריו, וכמה הוא מודה לה', ומפרט כמה וכמה מקומות שזכה לגרום חיזוק גדול.

כה דברי רבינו בזה"ל (ד' חשון תשס"ה): "אתה יודע מה הולך להיות עכשיו עמי?", שאלתי מה כוונת רה"י לומר, והשיב לי מיד: "אני נוסע לחו"ל, זה מקום מסוכן של היצה"ר, כבוד, כבוד, כבוד... אתה חושב שאין לי יצה"ר? יש לי יצה"ר כמו כולם! ואתה יודע מה זה יצה"ר של כבוד... אם אתה חושב שאתה מקבל איזה כבוד מהתלמידים שלך - זה כלום", וסימן לי בידו: "אתה מקבל כבוד רק עד כאן [הבטן] ואני מקבל כבוד למעלה מעל הראש, כל חתיכת כבוד מזיק בעוה"ז וכש"כ בעוה"ב".

הרהבתי עוז להשיב לרה"י: "הראש ישיבה נוסע לחו"ל לעשות קידוש ה', ואיזו זכות גדולה תצא מכך!", אך השיב לי בתנועת יד בביטול, והוסיף לומר לי: "בני-ישראל במעמד הר סיני, הגיעו למדרגה גבוהה של מלאכי השרת, כמ"ש בפסוק: 'אני אמרתי אלוקים אתם', ומה הקב"ה דיבר עמם? 'לא תרצח', 'לא תגנוב', 'לא תנאף'. וכי עם אנשים כאלה גדולים, צריכים לדבר כאלה דברים פשוטים? דברים שלכאורה היצה"ר הזה רחוק מהם? כן, כן! גם אנשים גדולים במדרגה גדולה - צריך לדבר עמם על היצה"ר הפשוט ביותר, גם הם יכולים להיכשל, וגם במעמד הר סיני בכזו מדרגה, אפשר להיכשל!".

המשיך ואמר: "אל תחשוב שלאנשים גדולים אין יצה"ר, איזה יצה"ר גדול יש לי... ובפרט כבוד, שרים 'מים על' ועוד ועוד, אתה חושב שזה פשוט? כמה תפילה צריך ע"ז, כמה כח לעמוד בניסיון צריך בשביל זה"... עד כאן חלק מתוך תוכן דבריו.

כ"ז דיבר בהתרגשות רבה ובדמעות חרדה, שבשבילי עצמי הייתה זו חרדת קודש, הדיבור ממש נתקע בפי כשראיתי שבמקום גדלותו שם אתה רואה ענוותנותו.

[פעם נמצא שרבינו כתב לעצמו על נייר: 'אם היית יודע שיזרקו

עליך - האם ג"כ היית נוסע?].
אמר לי: "אני לא נוסע כלל בשביל כסף, גם כשנסעתי ללונדון זה לא היה למטרת כסף, ולכן כאשר אמרו חלק מהמארגנים שהמטרה שלהם לאסוף צדקה, לא רציתי לנסוע, אבל אמרו לי שאחרי שכבר התפרסם שאני בא - יהי' חילול ה' וכו' אם לא אבוא, אז נסעתי ובאמת היה חיזוק וקידוש ה' גדול מאד, אספו כאלפיים ילדים, ואמרו איתם יחד פסוק בפסוק 'אבינו מלכנו'. זה היה מעמד כ"כ מרגש וקידוש ה', שהם יזכרו לכל ימיהם!".

[ובסוף קידוש ה' היה גדול, אבל את הכסף כמעט ולא רואים].
אחד בא לרבינו לפני שנסע למסע חיזוק בצרפת, אמר לו רבינו: "אם אתה רוצה כסף - לא יהיה חיזוק, ואם אתה רוצה חיזוק - שלא יהיה כסף...".

"כשהייתי בחו"ל היו שם שני אחים פרישווסר, עשירים גדולים, ולאחד יש אפי' ישיבה, אבל אני מעולם לא דברתי מילה על כסף, אני תמיד בא רק לעשות חיזוק בענייני תורה ואידישקייט, אבל לא מבקש תרומות. ולכן לא דיברתי עמם תרומות.

"וגם כאן בארץ ב"ה הייתי באשדוד והי' שם חיזוק גדול, השבוע אני צריך להיות בירוחם.

"ב"ה באלול הייתי בישיבת מיר ובחברון ואח"כ בלונדון, והיה שם חיזוק מאד גדול. זה היה עשי"ת ובערך אלפיים ילדים אמרו ביחד 'אבינו מלכנו'. ואח"כ בארץ ישראל בפוניבז', ואח"כ הנסיעה

הגדולה לארה"ב. היו מקומות שלא הצלחנו להגיע [אף שרצו מאד שגם לשם נגיע].

"והנה מארגן הנסיעה, ר' שמעון גליק, כ"כ התמסר לנסיעה, וכבר כמה שבועות קודם עזב כל עסקיו רק כדי לארגן הנסיעה, והוציא על כך סכום גדול מאד של כסף, גם על הנסיעה, וגם האוהל שהקים בביתו בלבד עולה הרבה, ואחרי כן האוהל שהקימו בבורו פארק עולה, וגם היו צריכים לנסוע במטוס פרטי - שזה עולה הרבה מאד כסף, כי לא יכלו להספיק להגיע לכל מקום, רק עם רכב, מפני שזה הרבה מאד זמן לנסוע כך, ובכך שנסעו עם מטוס פרטי נחסך הרבה זמן. והנ"ל הוא איש צנוע ואינו רוצה כלל להצטלם, ועשה הכל לשם שמים.

"בתחילה היו כאלה שחשבו כי באתי בשביל כסף, ובסוף ראו שלא היה בדברים שלי זכר מכסף, [ובאמת היו שם הרבה אנשים כגון מנהלי מוסדות וכדו', שבאמת צריכים כסף, וכמעט שלא קיים מושג כזה שבאים לא בשביל כסף, ולכן היו בטוחים תחילה שבאתי לבקש כסף, ולאחמ"כ ראו שלא לזה באתי]. ולפני זמן אחד הציע לי שאני אבוא עמו ועם הגר"ק וכך יהיה הרבה כסף, אבל אני רוצה לבוא עם מנהל מוסד, אף שהנ"ל יהודי מאד יקר.

"והנה באמת לנסיעה הזאת יש בעיה עם נושא הכבוד, זה ודאי אם היו זורקים עלי שם עגבניות או ביצים לא הייתי נוסע... אבל בכל אופן מצד שני היה כזה חיזוק לכ"כ הרבה אנשים, הג"ר גדלי רבינוביץ זצ"ל סיפר לי, שסבתא שלו אמרה לו שהיא זוכרת שהיא הייתה בגיל 6, והגרע"א עבר מפוזנא למינסק לצורך נישואי אחד מילדיו, ובכל מקום שעבר יצאו בני העיר לראותו, ולא יכולה לשכוח זאת! נשאר עליה הרושם מקטנותה! ומה אפשר לעשות שלנו אין הגרע"א... אבל למשל בליקווד עמדו אלפים, בצד א' אנשים ומצד שני נשים, הם לעצמם סברו שיש בכך כבוד התורה [ואני יודע האמת מה אני] ודאי שרושם זה יישאר להם - גודל המעמד לכבוד התורה".

תשס"ח: רבינו דיבר לאחרונה מספר פעמים, שהיכן שהי', כגון בישיבות, ובכינוסים שונים, ראה כמה חסרה שמחה לאנשים, ואף היכן שהיו אנשים מבוגרים - ראו שהם כ"כ שמחו ורקדו, שהי' קשה הדבר להפסיקם משמחתם [ובזה היה ניכר כמה שהדבר היה חסר להם].

ושוב שמעתי עוד פעם מרבינו, שבזמנינו צריך מזמן לזמן שיהי' קצת שמחה, כמו כינוסי 'דרשו' וכדו', מזמן לזמן צריך מלווה מלכה. חסר לבחור מזמן לזמן קצת שמחה! פעם בחודש או שש שבועות לעשות קצת שמחה

ובאמת אצל קהל החסידים יש מידי פעם דבר שגורם להם התחדשות, ע"י ששמחים, אם זו סעודה שלישית או מלווה מלכה, וכדו'. וסבור שבציבור שלנו חסר הדבר, שיגרום מידי פעם להתחדש ולהתרענן, שכן קשה הדבר לשבת כל הזמן רק ברצינות [נעשים יבשים כך] צריך שתהיה גם שמחה מידי פעם.

[אמנם כ"ז בדורות האחרונים, אבל בדורות הקודמים מסתמא הספיק תורה לבד].

לכך עורר על כך בזמן האחרון, שיש לראות להוסיף עוד דברים שיגרמו שמחה.

אמרו לפני רבינו, שיש נוהג בשיבות שעושים דבר הנקרא 'עונג שבת', שבחורים יושבים ושרים ואומרים ד"ת, וטועמים דברי מתיקה, ורבינו קילס הדבר בהזדמנויות שונות.

ושוב שמעתי עוד פעם מרבינו, שבזמנינו צריך מזמן לזמן שיהי' קצת שמחה, כמו כינוסי 'דרשו' וכדו', מזמן לזמן צריך מלווה מלכה. חסר לבחור מזמן לזמן קצת שמחה! פעם בחודש או שש שבועות לעשות קצת שמחה, אף שהתורה משמחת, מ"מ חסר.

(לקט מתוך 'צדיק כתמר יפרח' | פרקים ממשנתו והנהגתו בקודש של רבינו הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל)

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

בגיל אחת-עשרה, כשעליתי לארץ לבדי, בלי הוריי, הלכתי לקטיף כותנה במושב 'יכני' שליד שדרות. זכורני שאנשי המושב, עולים חדשים מתימן, היו באים לשדה מעוטפים בטליתות, ותוך כדי קטיף הכותנה היו מתפלפלים בלמוד. תיכף ומיד לאחר שסיימו את הקטיף, היו שבים לעסוק בתורה - משניות, גמרא, רמב"ם...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על מידת הענווה

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן" (דברים ז', י"ב)

כתב ה'אור החיים' הקדוש: "ורמזו בתיבת 'עקב' מידת התורה, שיהיה אדם הולך עקב לצד גודל בענווה ושפלות, ואז ישכיל לשמוע בלימודים, והוא אמרו 'תשמעו' גם בכינוי לנשמעים, לומר שבאמצעות שאדם משים עצמו כעקבים, יתגלו לו ויבין סתרי תורה".

כשעוסק בתורה, אל ילמד בזחיות ויגמע דפי גמרא במהירות ובחופזה. התורה נלמדת במתינות ובענווה חן, עקב בצד אגודל; עוד שורה ועוד שורה, עוד משנה ועוד משנה, עד שזוכה לסיים מסכת ועוד מסכת. מי שיחטוף דפי גמרא כלאחר יד, ביהירות ובגבהות לב, מתוך ימרנות להחשב 'מרא דכולא תלמודא', לא זו בלבד שלא יזכה להיות תלמיד חכם גדול, אלא יישאר עם הארץ.

אתה רוצה להיות כאחד מגדולי ישראל? קצת ענווה! זה לא בא ביום אחד. גם הם לא נהיו כך ביום אחד. עשרות שנים הם עמלו ויגעו בתורה במסירות נפש, לא נתנו שינה לעיניהם ולעפעפיהם תנומה, הקריבו חלבם ודמם על התורה, עד שהתעלו במעלותיה ונעשו שליטים על התורה כמלך בגדוד.

אי אפשר לזכות לתורה בלי ששקועים ועמלים בה ולומדים במסירות נפש ובהתמדה - "קור וחום וקיץ וחורף ויום ולילה לא ישבתו" (בראשית ח, כב).

היו יהודים שגם כשעמלו לפרנסתם, ראשם היה שקוע בלימוד, כל רגע פנוי היה מנוצל ללימוד. "יגיע כפיך כי תאכל" (תהלים קכח, ב), הכפיים עסוקות במלאכה, אבל הראש שקוע בתורה.

מסופר על הרב שמואל קורקוס זצ"ל ממרקש, שהתפרנס מחנותו הקטנה. בשעות היום היה יושב בחנותו, וכשהיה תלמיד חכם נקלע לחנות, תכף ומיד היה רבי שמואל עוזב את הלוקחות, ומתחיל לדבר אתו בלהט בדברי תורה. מרוב להיטותו הוא שקע עמו בסוגיות עמוקות במרחבי הש"ס, ושכח שהוא נמצא בחנותו, ועליו לשרת את לקוחותיו...

בגיל אחת-עשרה, כשעליתי לארץ לבדי, בלי הוריי, הלכתי לקטיף כותנה במושב 'יכני' שליד שדרות. זכורני שאנשי המושב, עולים חדשים מתימן, היו באים לשדה מעוטפים בטליתות, ותוך כדי

קטיף הכותנה היו מתפלפלים בלימוד. תכף ומיד לאחר שסיימו את הקטיף, היו שבים לעסוק בתורה - משניות, גמרא, רמב"ם.

כך זוכים לתורה, על ידי עמל התורה בענווה ובשפלות רוח, עקב בצד אגודל. וכשאדם זוכה לכך, לא זו בלבד שאינו מזיח דעתו, אלא אדרבה, ענוותנותו גדלה ומתעצמת - "כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה... ומלבשתו ענווה".

התורה "מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים", ומלבד מה שלמד ויגע - "מגלים לו רזי תורה" (אבות שם, א), הוא זוכה לנ' שערי בינה - "תשמעו".

זהו שכרו של הלומד תורה מתוך ענווה. שפלות הרוח ונמיכות הנפש רוממו והגביהו אותו גבוה מעל גבוה, אל עולמות תמירים וטמירים של סתרי תורה.

כדי להגיע ליעד יש להרכין ראש

על מנת להצליח בלמוד התורה ובכל עניין רוחני, צריך אדם להיות מהלך עקב בצד אגודל - בענווה ובשפלות. מי שאינו יודע להרכין ראש ולהתכופף, לא יצליח להתקדם בעבודת ה', וגם בענייני העולם יקשה עליו להגיע למטרותיו.

האדמו"ר רבי אהרן מבעלז זצ"ל, המשיל זאת לאדם החפץ לנסוע ברכב ממקום למקום.

פעם, כאשר נכנס לרכב שאמור היה לקחתו ליעד מסויים, אמר למלוויו: "ראו נא, כדי להיכנס לרכב ולהגיע למחוז הפצנו, צריכים היינו להרכין את ראשנו. מי שאינו מוכן להתכופף מעט - שיישאר בחוץ

רבי עקיבא איגר, גאון הדורות, כותב כי בתו לא זכתה להיות 'בת תלמיד חכם'... בענוונותו, את המעלה הכי גדולה שלה הוא החשיב לחיסרון.

אך בכך לא הסתיים העניין. כשקבל ה'חתם סופר' את האיגרת, אורו עיניו. להיות חתנו של רבי עקיבא איגר - הלא אין לך זכות גדולה מזו!

מיהר לשגר מכתב תשובה לרבי עקיבא איגר, ובו כתב: "זכות גדולה תחשב לי אם אזכה להשתדך עמכם. אולם לא אכחד ולא אסתיר בפניכם את חששי. הלא הסיפא של מאמר חז"ל: 'לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישיא בת תלמיד חכם', הוא: 'וישיא בתו לתלמיד חכם'. ומה אעשה, ולדאבון לבי לא זכיתי לכך... חוששני שמא יש כאן ענין של 'כל המשיא בתו לעם הארץ - כאילו כופתה ומניחה לפני ארי (שם)'..."

אמר השדכן: אם אבי הכלה אומר שביתו אינה 'בת תלמיד חכם', והחתן חושש שאם ילקח כחתן לא יתקיים באבי הכלה - 'וישיא בתו לתלמיד חכם' - אם כך השידוך מתאים...

ואכן השידוך יצא לפועל - שני גאוני הדור השתדכו ביניהם, בזכות מידת ענוונותם.

ה'חתם סופר' זכה להיבנות מבתו של רבי עקיבא איגר, ויחד הקימו שבט של סופרים בישראל - דורות של גדולי תורה ומנהיגי קהילות בישראל, מאות רבנים מפורסמים ששמו נודע לשם ולתהילה בכל תפוצות ישראל - כולם צאצאי ה'חתם סופר' וחותנו רבי עקיבא איגר.

(מתוך 'משכני אחריו')

פעם, כאשר נכנס לרכב שאמור היה לקחתו ליעד מסויים, אמר למלוויו: "ראו נא, כדי להיכנס לרכב ולהגיע למחוז הפצנו, צריכים היינו להרכין את ראשנו. מי שאינו מוכן להתכופף מעט - שיישאר בחוץ, על המדרכה. אי אפשר להיכנס לרכב בזקיפות קומה". "וכך הוא הדבר בכל ענין וענין: רוצה אתה לנסוע? להתקדם? לכבוש יעדים? - למד להרכין את ראשך! רק כך מתקדמים!". עם ענווה - יכול אדם להעפיל לדרגות עליונות, אך הגאה - לא יצליח לעלות ולהתרומם.

במקום גדלותם אתה מוצא ענוונותם

ה'חתם סופר' זצ"ל מפרשבורג, היה מענקי הרוח שבכל הדורות. גאון עולם, איש אשר רוח בו, שעמד כחומה בצורה על משמר היהדות בדורו, מפני הרוחות הרעות שאיימו על כרם בית ישראל. בצעירותו נפטרה עליו אשתו, והוא נותר אלמן בלא בנים. למרות אלמנותו, רבים רצו לקחתו לחתן לבתם, בידעם כי שידוך כזה יפאר את משפחתם. הגיעו אליו הצעות שידוכין נכבדות מכל אירופה. יהודים עשירים ומוקירי תורה, הציעו לו תמורת השידוך סכומי כסף עצומים, שהיו מאפשרים לו לשבת כל ימיו על התורה ועל העבודה במנוחת הנפש, בלי עול של פרנסה.

באותם ימים נפטר חתנו של גאון הדור רבי עקיבא איגר זצ"ל, ובתו נשארה אלמנה. רבי עקיבא איגר לא ידע שה'חתם סופר' עצמו התאלמן, ולתומו שגר אליו אגרת, ובה התעניין שמא יש בקהילתו מישהו שיאות להשתדך עמו, ולשאת את בתו האלמנה, שהיא כלילת המעלות... ה'חתם סופר' בענוונותו לא העלה במחשבתו כי הוא עצמו ראוי להיות לו לחתן, והעביר את הבקשה לראש הקהל, שמא הוא מכיר מי שמתאים לכך.

אחיו של רבי עקיבא איגר התגורר באזור, ובמוחו עלה הרעיון לשדך את בתו של רבי עקיבא איגר ל'חתם סופר'. הוא מיהר לכתוב אגרת לאחיו, רבי עקיבא איגר, ובה העלה את רעיונו.

כששמע רבי עקיבא איגר שה'חתם סופר' עצמו התאלמן ומחפש שידוך, הוא נלהב מהרעיון. שיגר מכתב שני ל'חתם סופר' ובו כתב: "כפי שכתבתי לך במכתבי הראשון, בתי התאלמנה, ואני מחפש עבורה חתן בן תורה. כל מי אודה להשי"ת אם יטה לי חסד, ותואיל בטובך להיות חתן לבתי. דע לך כי בתי היא אשה יראת שמים, והיא ראויה לחתן מפלג. אולם לא אסתיר את החיסרון שיש באביה. אמרו חז"ל (פסחים מט ע"ב): 'לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישיא בת תלמיד חכם'. לצערי, היא לא זכתה להיות 'בת תלמיד חכם'. אך מלבד חסרון זה, היא כלילת המעלות..."

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אנשי ביקורת הביטחון התנצלו מאד בפניו: "איי אם סורי!" (סליחה), אמרו כל הזמן, וחיפשו אחר הנעל בקדחתנות. אבל בראותם שאין הנעל נמצאת האיכו בו למהר, כי המטוס יוצא ואי אפשר לעכב מטוס שלם בגלל נעל... האיש החל לדדות בנעל אחת, בדילוגים חפוזים על רגל אחת עד המטוס, כדי שלא יאחר, ונדחף אל מקומו, שבור, מושפל ומדוכדך עד עומקה של נפש

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, ועל נפלאים דרכי ד' על מוצא פי ה' יחיה האדם

"וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדְרָךְ אֲשֶׁר הִלִּיכָה" (דברים ח', ב')

לימוד המוסר העולה מסדר פסוקים הללו: טעם הדרך הקשה אשר הוליך, ותכלית כל העינויים והייסורים, הם כדי לבסס ולבנות יסוד איתן של האמונה בה', להודיע כי 'לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר' (קהלת ט, יא), ורק על מוצא פי ה' בלבד יחיה האדם. רק אחר לימוד זה, בעמידה בעוז בכל הקשיים והניסיונות, ניתן לזכות אל המנוחה ואל הנחלה, כשה' אלוך מביאך אל ארץ טובה, ושם תזכה לברך את ה' על הטובה אשר נתן לך.

נסתרים דרכי ה', ואין אדם יודע שורש הברכה, מנין תתגלגל, פעמים עמל האיש ומתייגע קשות במקום אחד, ופתאום שולח לו השם יתברך צמיחת ישועתו ממקור אחר, בלתי צפוי לגמרי - כי על כל מוצא פי ה' בלבד יחיה האדם, כדוגמת המעשה המדהים אשר לפנינו, אשר שמעתיו וקבלתיו מפי אדם נאמן.

איש יהודי, ישר דרך וירא אלוקים, מעיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן - בנו נכנס בברית האירוסין בשעה טובה ומוצלחת. לרש אין כל, נאלץ לצערו להפליג אל אנגליה הרחוקה. שם בילה מספר שבועות בלונדון הבירה, במלאכה הבזויה של פשיטת יד... סבב והלך מכתובת אחת לאחרת, אבל לדאבון ליבו לא שיחק לו מזלו. כנראה, מרוב פושטי יד פחתו גם הנתינות, ובקושי הצליח - לאחר מיצוי כל הכתובות והאפשרויות שבידו - לגייס סכום זעום ביותר, וכמעט לא הרוויח שם כלום!

כראותו שפל מצבו הקשה היה מדוכדך ביותר. כאשר התיישב לערוך את חשבון ההוצאות וההכנסות, לאחר ניכוי נתח כבוד עבור ה'דרייבר', עלות כרטיס הטיסה ושאר הוצאות הדרך, נמצאו לסיכום בידו אלף וחמש מאות דולר בלבד! הוא התמלא אכזבה וצער בראותו שכל נסיעתו וטרחתו הקשה, בגלות מייסרת בבשוות וביזיונות, לא הועילו מאומה!

כך הסתובב האיש ברחובות העיר הזרה והמנוכרת, כשליבו שבור לרסיסים, מחד גיסא, אך בהתחזקות עצומה מאידך גיסא, באמונה ובביטחון בצור עולמים ברוך הוא: "הנה נוכחת" - אמר לעצמו שוב

ושוב - "כי לא לחכמים לחם, ואם אין השם יתברך רוצה, יכול אתה להפליג למרחקים, לרדוף ולהתבזות שבועות שלמים אחר המטבע, ולהישאר בכיס ריק ומרוקן!". הוא השתדל מאוד לחזק בליבו התקווה והביטחון, שלא ליפול חלילה לייאוש ולמרה שחורה, שהלא מידה טובה מרובה פי חמש מאות ממידת פורענות, כנודע! (תוספתא סוטה ד, א) ואם יחפוץ ה' - הרי ברגע אחד יוכל להמציא לו כל צרכיו משלם!

בדרכו נכנס לאחד מבתי הכנסת המרכזיים שבלונדון, מקום הומה אדם בתפילות מנחה-מעריב, שם מתקבצים 'משולחים' רבים לקיים 'קובץ על יד'...

'בין גברא לגברא' פגש באקראי בחברו וידידו מארץ הקודש, שיצא אף הוא לאותה מטרה אל ארץ ניכר, וסובב כמוהו בבתי הכנסת סחור סחור. מטבע הדברים התפתחה ביניהם שיחה לבבית כאחים למקצוע... בין הדברים שח לו הלה, שבראותו את הקושי הגדול בגיוס התרומות כאן בלונדון, בכוננתו להרחיק יותר לעבר אוסטרליה שבקצה העולם - שם כנראה, לא מציפים עדיין המשולחים הרבים את התורמים, וכדאי לנסות, אולי שם תזרח שמש ההצלחה. הוא הציע לו להצטרף אליו למסע הרחוק והארור, שהרי טובים השניים מן האחד... האיש נבוך ולא ידע מה לעשות, בהיותו די מאוכזב מ'מלאכה' זו.

כל באיבוד הנעל, והוא מדדה למטוס בנעל אחת... אלו פנים יש לו??
כך שקע לו האיש בהרהורים נוגים.

עודו יושב שקוע בדכדוכו, ניגש אליו לפתע יהודי אוסטרלי גבוה, שמן וחסון, שנראה בעיניו כ'ענק', ובחיוך לבבי אמר לו: "שמע נא! אתה יהודי צדיק... אני במקומך לא הייתי מניח עד שימצאו לי את הנעל! הייתי עוצר את כל המטוס הזה! עושה להם סקנדלים, שכל שדה התעופה הגדול היה עומד על הרגליים! מה זה איתך? למה הנחת להם ככה לזלזל בך??? יש גבול כמה אפשר להשפיל את הנוסעים עם הבדיקות שלהם!"...

היהודי החשוב דגן נתן בו מבט מעמיק וענה לו: "הסכת ושמע, דע לך שבתור יהודי נאמן הורגלתי מעודי לקבל הכל באהבה; לא נורא, אם משמים רצו שאטוס בנעל אחת... לא נורא, אטוס כך! הלוואי שאלו יהיו הבעיות שלי, שחסרה לי נעל... לא אלו הן בעיות החיים!"...
ה'ענק' האזין בקשב, נראה היה שנהנה להיזודע לצורת הסתכלות שונה לגמרי ממה שנראה כל כך בטוח בעיניו, ושאל כמסתקרן: "מה הן, אם כן, בעיות החיים?". כנראה, לא הורגל אדם זה בבעיות ובקשיים...

כיון שהייתה טיסה ארוכה לפניהם, לא מיהרו כאן על סיפון המטוס לשום מקום. נקשרה ביניהם שיחת רעים לבבית, שבמהלכה שח לו היהודי דגן את כל אותו המעשה, שהוא צריך להשיא את בנו ואין לו פרוטה לפורטה, והוא עשה עתה באנגליה כמה שבועות, שלא הנפיקו אלא אלף וחמש מאות דולר, שאת כולם הוציא כבר על רכישת כרטיס הטיסה, ולא נותר בידו אף לא דולר אחד, ואף נעלו נעלמה... וכעת הוא בדרכו לקבץ נדבות באוסטרליה, ומי יודע כמה כבר יעשה שם...

הסיפור כולו נגע ללבו של בן שיחו, בייחוד לאחר שכבר התמלא רחמים עליו בגין ההשפלה הגדולה בעיני הנעל.
הוא הרזה קלות ושאל לפתע: "הגד נא, בכמה מסתכמות הוצאות החתונה הגדולה, שאתה כל כך טורח עבורה?".
ערך האיש חשבון מהיר, וענה: "בסביבות שישים אלף דולר, טבין וטקילין!".

הגיב הלה: "זה הכל?! הנה בא אוכיח לך, שגם זה לא מבעיות החיים כלל!". על אתר הוציא מחיקו פנקס צ'קים, ורשם לו צ'ק על סך שישים אלף דולר!!! התברר שהיה זה יהודי עשיר גדול מאוד, מעשירי אוסטרליה, ששישים אלף דולר אינו סכום גדול עבורו.
הוא תחב את הצ'ק בידו ואמר: "הנה, בזה יגיע הקץ לתלאותיך ולסבלך פה... עבר עליך די! כשנגיע לאוסטרליה כבר לא תצטרך לחזור על הפתחים בנעל אחת, פשוט תעלה מיד למטוס הביתה"...
"למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם!"

[מתוך 'טיב המעשיות' - חומש דברים]

הוא התקשר לארץ כדי להתייעץ עם אשתו בנידון, אך בחכמתה אמרה לו האישה כי אל יתייאש: "הרי עם אלף וחמש מאות דולרים בין כך ובין כך לא ניתן לעשות כלום, הרי אין כאן אפילו התחלה לכיסוי הוצאות החתונה המרובות, שלא לדבר על דיור ורהיטים וכו', אין לפנינו כרגע שום עצה אחרת - סע נא, אפוא, לאוסטרליה! אולי יעזור לנו השם יתברך משם".

בדק האיש ומצא, שעלות הכרטיס היקר בטיסת 'לונדון-מלבורן-לוד' (מאנגליה לאוסטרליה, ומשם חזרה לארץ ישראל), הרי היא בדיוק כסכום שהצטבר תחת ידו - אלף וחמש מאות דולרים, חושבנא דדין כחושבנא דדין! הוא ראה זאת כסימן קטן לטובה מן השמים, וניגש הישר אל הקונסוליה האוסטרלית שבלונדון, לסידור מהיר של ויזה לאוסטרליה. כאשר היו בידו כל המסמכים הדרושים, הכין עצמו לטיסה הארוכה.

בהגיעו אל נמל התעופה 'הית'רו' שבלונדון הבירה, נדרש בקפידה לעבור בדיקות רבות, כנהוג בימינו, בעידן שלאחר נפילת מגדלי התאומים... נהלי החיפוש היו נוקשים במיוחד, וכללו בידוק דקדקני של התכולה כולה, בנבירה במכשירים חדישים בתוככי תיקים ומוזודות, ובכל הכיסים והמלבושים... אם לא די בזאת, נוספה לאחרונה גם בדיקת נעליים - לאחר שהתגלה נוסע בר-נש אחד, שהחביא אבקה מסוכנת בתוך נעליו, החלו חברות התעופה לאלץ כל נוסע לחלוץ את נעליו, והן נבדקות בבדיקה מיוחדת!

כמובן, בלחץ הגדול של טרום טיסה, כאשר הכל ממהרים, והדיילים מאיצים ומלחיצים, נעשה שם אי סדר גדול, כולם אצים רצים, חולצים נעליים, נבדקים, נועלים שוב וממשיכים בריצתם...

והנה, תוך כדי הלחץ והצפיפות שבעמדת בדוק הנעליים, נעלמה לו למיודעינו נעל אחת, הוא חיפש אחריה חיפוש אחר חיפוש אך הנעל איננה... השעון מתקתק והמטוס כבר עומד להמריא לדרכו... אנשי ביקורת הביטחון התנצלו מאד בפניו: "איי אם סורי! (סליחה) איי אם סורי!", אמרו כל הזמן, וחיפשו אחר הנעל בקדחתנות. אבל בראותם שאין הנעל נמצאת האיצו בו למהר, כי המטוס יוצא. "איי אם סורי, איי אם סורי!", אבל אי אפשר לעכב מטוס שלם בגלל נעל... דחפו, אפוא, הפקידים בידו מאתיים דולר ואמרו לו: "כשתגיע לאוסטרליה תקנה לך שם זוג נעליים חדשות, ואנו מאד מתנצלים, איי אם סורי, איי אם סורי"...

האיש החל לדדות בנעל אחת, בדילוגים חפוזים על רגל אחת עד המטוס, כדי שלא יאחר, ונדחף אל מקומו, שבור, מושפל ומדוכדך עד עומקה של נפש! כאשר התבונן במצב שפלותו, הוא בקושי התאפק שלא לבכות! הנה בזבו זה כמה שבועות באנגליה, בשביל אלף וחמש מאות דולר עלובים, שכבר הוציא את כולם על הכרטיס לאוסטרליה, ומי יודע אם שם יהיה מצבו טוב יותר, וכי מה טובה יותר אוסטרליה מאנגליה? והנה עתה כאן, השפילו אותו כך לעיני

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

שאלתי את הרבי מקלויזנבורג זצ"ל: "רבה! מה לגבי החזרת שטחים?" והוא ענה במילים הללו: "אני מודה לקב"ה שלא שאלו אותי. וכי אני יכול לענות על שאלה כזאת? אם היו שואלים אותי - הייתי מחוייב לענות, אבל אם לא שואלים אותי, למה אתה שואל אותי?"

הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א, על גודלה של שתיקה

"לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי וּלְיַרְאֵה אֶת־ו" (דברים ח, ו')

דמותו של המנהיג תפסה מקום מרכזי בחייו של כל יהודי. המנהיג היה דמות נערצת בעיני כל העם, וכולם חשו ביראת הכבוד וביראת הרוממות כלפיו. לצערנו הרב, המושג הזה הוכחה בדורנו, ועלינו לדאוג לחזקו ולהשיבו לתפארתו כבתחילה. הדרך היחידה לכך היא, על ידי שכל אחד ידבק ברבותיו, אך חלילה לו מלדבר גנאי על מנהיג של חוג אחר!

וכאן אני פונה בקריאה של חיבה, בעיקר לצעירים שבינינו: תנהגו בשכל! אל תגררו לשום נושא של מחלוקת! כל אחד מכם יעשה ככל אשר יורו לו רבותיו ומנהיגיו, אבל אל לו לצער אחרים ולדבר בגנות מנהיגים אחרים. זכרו! זה כואב להם מאוד שמדברים על המנהיג שלהם, בדיוק כמו שכואב לכם כשמדברים בגנות המנהיג שלכם! הלוואי וה' ירחם וייערה עלינו רוח טהרה.

מדוע ביטל הרב מבוטשאטש את החרם

הרב מבוטשאטש, ה'אשל אברהם', היה תלמידו של ה'קדושת לוי' ושל רבי משה לייב סאסובר.

אין באפשרותנו לתאר מי הוא היה! הוא כתב ספרים בכל מקצועות התורה. בנו כותב עליו, שבמשך כל חייו היה מחדש בכל יום שמונה עשר חידושים! הוא מוסיף וכותב דבר מבהיל, שבחדר לימודו השתלשלו מהתקרה שני חבלים, ובליה, כשהיה עיף מאוד ולא רצה להירדם - היה קופץ על שני החבלים האלו, תוך כדי שהיה חוזר

כל יהודי שזכה להיות מרביץ תורה, דיין, רב שכונה, פוסק הלכה או אדמו"ר - הדבר ברור - משמים ייעדו אותו לתפקידו ובחרו בו לבצע אותו! משום כך יש לו סייעתא דשמיא מיוחדת, שלא על פי דרך הטבע, להורות את הדרך ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשון. יתכן בהחלט שיהודים אחרים חריפים יותר ממנו, בקיאים יותר ממנו, אך מכל מקום סייעתא דשמיא מיוחדת יש לאותו רב, לאותו מורה הוראה, שנבחר בפועל, משמים, לתפקיד.

במשך כל השנים, מאז משה רבינו ועד ביאת המשיח, עלו ועולים לדיון נושאים, שיש הכרח לקבל הכרעה של דעת תורה, וצמחו מחלוקות בין גדולי הדור מהי דעת תורה בעניין, כמחלוקות הלל ושמאי.

זוהי המציאות. כך מתנהל העולם.

יהודים יקרים! מי הוא זה ואיזה הוא היהודי, שיכול לקחת על כתפיו את האחריות, יש לו ההעזה הזאת, להניח ראשו בין גדולי הדור, ולחוות את דעתו כנגד גדול בישראל? מי אתה שתפתח את פיך ותדבר? אנחנו ידועים שיש מושג: "דעת בעלי בתים - היפך דעת תורה" (סמ"ע חו"מ סי' ג' ס"ק י"ג). מוטב, אפוא, שאתה - שלא נבחרת משמים לתפקיד - תשתוק!

אם לא שואלים אותך - אל תדבר!

לפני עשרות שנים, כשקמה המהומה הגדולה אם להחזיר שטחים מאדמת ארץ ישראל, תמורת חתימה על הסכם שלום, או לא, אמר לי הגאון רבי בנימין וייס שליט"א את המילים האלו:

"שאלתי את הרבי מקלויזנבורג זצ"ל: רבה! מה לגבי החזרת שטחים? והוא ענה במילים הללו: 'אני מודה לקב"ה שלא שאלו אותי. וכי אני יכול לענות על שאלה כזאת? אם היו שואלים אותי - הייתי מחוייב לענות, אבל אם לא שואלים אותי, למה אתה שואל אותי?'"

התשובה הזאת הרי היא קילורין לעינינו! יש בה הוראה עצומה: אם לא שואלים אותך - תשתוק!

עם ישראל הצטיין בכל הדורות, בנאמנותו המוחלטת לגדולי הדור.

השופרות מוכנים. כולם עומדים בדחילו ורחימו, מחכים לבוטשאטש'ר רב, שכבר החל פוסע לכיוון הבימה, להכריז על החרם. הוא הגיע לבימה, וידיו ורגליו רועדות, ואז אמר: "אני מבקש שכולם ילכו הביתה!"

ענשו של המכניס ראשו בין הרים!

אין צורך להכביר במילים אודות החובה להיזהר בכבודם של ישראל, אבל יש לציין נקודה חשובה וזהירות מיוחדת, אשר לדאבוננו אנשים נכשלים בכך ללא משים.

לפעמים ישנה מחלוקת בין גדולי ישראל בעניינים מסויימים, כדרכה של תורה, ואנשים קטני ערך מנסים להכניס ראשם בין הרים גדולים ולחוות דעה לצד זה או אחר.

שומה עלינו להעמיד תמרוז אזהרה חמור ביותר, ולומר להם באופן הברור ביותר, שלא כדאי להם להתעבר על ריב לא להם, וחלילה לאיש פשוט לעשות מעשה, המזלזל בכבודם של צדיקים, ח"ו.

על כל אדם באשר הוא, מוטלת חובת זהירות בעניינים שבין אדם לחברו, אולם חובה כפולה ומכופלת קיימת, כאשר שני תלמידי חכמים מתנצחים זה עם זה בהלכה. כל אחד מהם צריך להיזהר משנה זהירות בכבוד רעהו, לבל יפלוט פיו או קולמוסו, ולו גם שמץ של זלזול בכבוד רעהו. על דבר זה כבר הרעישו גדולי עולם הקדמונים את אמות הספים, והדברים עתיקים מפייהם ומפי כתבם, עד כמה מחויבים להשגיח על כבודם של תלמידי חכמים.

ידוע המעשה, כאשר הגאון בעל ה'פרי מגדים' זצ"ל עמד להדפיס את ספרו, הוא פנה לכמה מגדולי דורו לבקש את הסכמותיהם.

בהגיעו לפתחו של אחד מחשובי תלמידי החכמים שבדור, שכהן כרבו של אחד הכרכים הגדולים בפולין רבתי, התבטא עליו הלה בנימה מזלזלת במקצת, שגרמה ל'פרי מגדים' חלישות הדעת. כאשר הגיע לפתחו של גדול אחר מאבירי אותו הדור, וסיפר לו את אשר קרהו, אמר לו אותו גאון, כי בשכר זה - סיפרו שהוא מדפיס עתה, לא ירד משולחנם של תלמידי חכמים לעולם, בעוד שספרו של אותו שביזהו, לא יזכה שילמדו בו רבים. ואכן כך היה: בעוד שהספר 'פרי מגדים' הפך להיות נכס צאן ברזל בעולם הפסק וההלכה, ואין לך רב ומורה הוראה שיפסוק הלכה למעשה בשולחן ערוך 'אורח חיים' ו'יורה דעה' מבלי לבסס דבריו על פסקי ה'פרי מגדים', הרי ספרו של הגאון השני - כמעט ולא מתבדרין דבריו בבי מדרשא.

(מתוך 'כבודם של ישראל')

על תלמודו, עד שהיה נופל ומקבל מכה, וכך המשיך ללמוד... פעם התקיים אצלו דין תורה בין שני יהודים, ובסימו זיכה את האחד וחייב את משנהו. פסק הדין חרה לחיב, וכשהרב מבוטשאטש נכנס להתפנות בשירותים - הוא נעל את הדלת מבחוץ, והרב לא יכול היה לצאת.

העובדה שסגרו אותו במקום כזה לא כאבה לו כלל, כמו שכאב לו על כך שהוא לא היה יכול לחשוב בלימוד. הוא נאלץ לרכז את מוחו בעניינים אחרים, כדי שלא יהרהר בדברי תורה. הוא דפק שוב ושוב על הדלת, אולם במשך כמה שעות, איש לא עבר שם, עד שלבסוף הגיע מישהו, ששמע את הדפיקות וחילץ אותו משם.

בשובו לביתו החליט, כי אותו ברנש גרם לו עוולה נוראה, וכי ראוי להטיל עליו חרם. הוא שלח לקרוא לדייני בית הדין, והורה להם לקרוא לכל בני העיר, ולהטיל עליו את החרם לעיני כולם, עם שופרות, ועוד פעולות מיוחדות, כפי שנפסק בהלכה.

הכל כבר היה מוכן. כל תושבי העיר התכנסו ברחבה שלפני בית המדרש. השופרות מוכנים. כולם עומדים בדחילו ורחימו, מחכים לבוטשאטש'ר רב, שכבר החל פוסע לכיוון הבימה, להכריז על החרם.

הוא הגיע לבימה, וידיו ורגליו רועדות, ואז אמר: "אני מבקש שכולם ילכו הביתה!"

"חשבתי לעצמי", הוסיף ואמר: "האם יכול אני לומר במאה אחוז, שכל כוונתי בחרם זה היא אך ורק לשם שמיים? אולי מעורב בהחלטת מיילגרם אחד של אינטרס אישי; הוא פגע בי, העליב אותי, מגיע לו! ומאחר ואינני יכול לומר בוודאות מוחלטת שהכל כאן לשם שמיים, עד הסוף ממש - הנני מבטל את החרם שתכננתי להטיל עליו".

הצדיקים שסיפרו את המעשה, ידעו לספר בוודאות מוחלטת, שהוא עשה את הכל אך ורק לשם שמיים! הוא לא חשב על כבודו כלל! אפילו מיילגרם אחד של כוונה אישית לא היה מעורב בהחלטתו, אולם לפי מדרגתו הגבוהה, הוא חשש שמא, פן ואולי, מעורב משהו זעיר, דק מן הדק, שאינו לגמרי לשם שמיים - וכבר הייתה זו סיבה מספקת עבורו לפזר את כל האנשים לבתייהם.

הוא לא חשש מ"מה יאמרו". הוא לא חשש שאנשים יסתכלו עליו כמי שמשנה את דעותיו. זה לא היה אכפת לו כלל. אכפת לו לפגוע ביהודי, כשאינו בטוח במאת האחוזים שכוונתו לשם שמיים!

נו? רבותי! וכי אנחנו יכולים לומר על עצמינו, כשאנו פותחים את הפה לדבר על מישהו, או פותחים את האוזניים ומקבלים לשון הרע, שכוונתנו היא אך ורק לשם שמיים? מי יכול לקחת על עצמו אחריות כזאת, ולסכסך בין חברים, בין משפחות, ולעיתים אף בין אחים באותה משפחה?

רבותי! הצילו! יהודים מתייסרים, משפחות כואבות! אבות ואימהות בוכים על ילדיהם! כלום יכולים אנו להמשיך לשבת רגועים ולהתייחס לעניין בשאט נפש?

נשתדל לשמור על כבודו של כל יהודי, ובשכר זה הקב"ה יאמר לצרותנו די, ויגאלנו במהרה גאולה שלימה.

"יצחק, בני היקר! יש לכם בת אחת נפלאה ברוך ה', אבל זה כבר למעלה מעשר שנים שאתם מצפים לילד. אני מבטיחה לך, שבזכות ההתפייסות שלכם תזכו בבן זכר בקרוב!". אמי היא אישה יהודיה טובה ותמימה. אביה עבר את המלחמה, והיה תלמיד של הרב וואזנר זצ"ל. אבל מעולם היא לא מבטיחה הבטחות כאלו, זה לא הסגנון דיבור שלה בכלל. מתוך כך הבנתי עד כמה הדבר בנפשה...

סיפור אמיתי מרתק על כוחם של מעשים טובים

מאדם נורמלי מהישוב, איש פשוט שחי את חייו בחסדי השם, הפכתי לאחד מהמבוקשים ביותר בארץ. הלווה נעלם והאחריות נפלה עלי. הנושים דפקו, טלפנו, בעטו, איימו. הפכתי לבעל חוב עצום, וחיי הפכו ל'כולו מרור'.

והמרור היה מר בלי טיפת חרוסת. אני אדם מסודר, ופתאום צריך להתגלגל בגמ"חיים, להשיג מפה ומשם, לתרץ, להתנצל, להתפתל, להתחמק, בלי שיהיה לי טיפת מושג, איך מתכוון הגיס הנכבד להתמודד עם החובות שלו. זה הוא, שהבור השחור נפער לרגליו, לא אני, אך למעשה ההתמודדות הקשה היא שלי. חוץ מכל הקושי, הפריעה לי ההתנהגות של הגיס. הרגשתי איך עם הזמן הכעס שבקרבי הולך וגובר. איך הוא עשה לי את זה? אני מוכן להבין שכן אדם יכול לטעות. בסך הכל גם אני נתתי אמון רב מדי בעסקה הזאת, וזה שהסכמתי להיות ערב לסכומים גדולים כל כך, זו גם בעיה שלי, אבל איפה האנושיות? מינימום של הכרת טובה, איזו הבעה של התנצלות, איזו השתתפות, משהו שמראה שאכפת לו... כלום. הוא נעלם ונאלם. התנדף לו מבלי להשמיע מילה אחת, כלום. הדממה האלחוטית הזאת היתה כל כך זועקת, שאני יכול לומר, שמכל ההתמודדות הנוראה שלי, זה היה החלק הקשה ביותר, לראות איך בן אדם מפנה עורף, ומשאיר אחריו אדמה חרוכה.

מאת: הרב יהושע לייבזון

"אִשֶׁר עָשָׂה אֶתְךָ אֶת הַגְּדֹלָת וְאֶת הַנּוֹרָאִת הָאֱלֹהִים" (דברים י', כ"א)

למה שאתם הולכים לקרוא כאן, אפשר לתת כותרת מתומצתת: 'פיוס קשה ורווח ענק'. זהו סיפור אמיתי על גיס שהסתבך כספית, ומה שהתפתח בין שני הגיסים כתוצאה מכך.

אפשר לומר שיש לי לב טוב. אם אני יכול לעזור בדרך אחת, אני עוזר באופן אחר. קשה לראות אדם זקוק לעזרה ולא לסייע לו, במיוחד אם האדם הזה הוא הגיס שלי, בעלה של אחותי.

הגיס היקר הזה, שבעוד זמן לא ארוך אגלה שהוא יקר מאוד מאוד ועולה הון תועפות, השקיע כל מיני השקעות וראה הצלחה. לפני חמש שנים הזדמנה לו עסקה רצינית מאוד. הבטיחו תשואה גבוהה, אמרו שזו ממש הזדמנות של פעם בחיים. הכל עשה רושם מצוין ממש, והגיס, שכבר טעם טעמה של השקעה מוצלחת, החליט ללכת על זה. הוא לווה כספים מאנשים, וגם ממני הוא ביקש ללוות. "בשמחה הייתי עוזר לך", אמרתי לו את האמת, "אבל פשוט אין לי לך תשכנע את הארנק שלי!".

הוא הבין את המצב, ושאל: "באמת תעזור לי בשמחה?" "כן!".

"אז יש עוד משהו שאתה יכול לעשות, אם אתה מסכים לחתום לי כערב על ההלוואות שאני לוקח".

הסכמתי. זה גיס, איש טוב עם ראש על הכתפיים. הוא לא אדם פזיז. הוא שקול ומחושב, ואם נכנס לעסקה, מסתבר שהוא גם יצא ממנה בטוב. במשך תקופה קצרה היה הגיס דופק בדלתי עם הטופס להלוואה, ואני חתמתי לו בשורה של הערב. ככה הצטרפו להם חתימות" להלוואות בסך חמש אלף דולר, עשר אלף דולר, ועוד ועוד, עשרות אלפי דולרים ירוקים ורעננים חלקים ומבטיחים. הגיס לקח את כל הדולרים, השקיע היכן שהשקיע, אבל הפעם זה לא הצליח. העסקה כשלה, והכסף ירד לטמיון. הגיס פשט רגל, פשט רגליים, עשה 'ויברח', והילד איננו. אין גיס, אין משפחה, אין עם מי לדבר, והעיקר - אין כסף.

אין לי כוח לשמוע סיפורים. אין לי כוח בכלל. אם בגלל הנסיעה הזאת אצטרך לפגוש את הגיס, אולי עדיף שאשאר בבית, אבל משום כיבוד אם אני מקשיב

את זה. נסענו, כשבכל שלב אני מתחרט מחדש שהסכמתי לרעיון. הרגשתי שאין לי כוחות נפש למפגש עם הגיס, אבל דבריה של אמי עמדו מול עיני, עם הצער העמוק שלה בראותה את ילדיה מסוכסכים, והבקשה המתחננת שנעשה שלום. איך אעלה אל אמי, מבלי למלא את בקשתה? נכון שקשה מאד להתפייס עם גיסי, אבל קשה עוד יותר לא לשמוע בקול האמא!

בתחילת אדר ראשון הגענו לבית אחותי, ואני החזקתי את עצמי במתח נורא. תחילה ישבנו רק עם אשתי ואחותי, ואחר כך הגיע גם הגיס. הוא לא היה האדם הבוטח והזקוף שהכרתי בארץ. הוא היה כנוע ורך, וסוף סוף, אחרי חמש שנות התעלמות הוא פתח את הפה בגמגומים ובהתנצלויות.

"תבין", הוא אמר לי, "אלף פעמים חשבתי לצלצל אליך, ולא הייתי מסוגל מרוב בושה. זאת הרגשה איומה לדעת שגיסי שכל כך עזר לי, נפל ככה, באשמת, אבל לדבר איתך לא יכולתי".

הוא חזר והתנצל, דיברנו על המצב המורכב, וכשסיימנו את המפגש, היה הכל כבר אחרת. הלב שלי, שבער מרוב כעס - נרגע, ובדרך חזר הרמתי טלפון לאמא היקרה. "אמא! עשיתי כאשר ציוויתני. התפייסנו!".

אמי התרגשה כל כך, שהיא לא ישנה כל הלילה! בלילה ההוא נדדה שנת המלך - מלכו של עולם. את הפסוק הזה קוראים במגילה בהתעוררות מיוחדת, כי כאן מתחילה הישועה.

רבות! ביום ט' בחשוון תש"פ, ביום ההולדת האחת עשרה של בתי היחידה, זכינו לחבוק בן זכר!!!

ברכתה של אמי תחי' התקיימה במלואה. צדיק גוזר והקב"ה מקיים. צדיק גוזר והקב"ה מקיים. צדיק זו גם אמא יהודיה, שבתמימותה ובאהבתה יכולה להשפיע השפעות גדולות כאלו.

זכיתי לקיים מצוות כיבוד הורים, וכיבדתי את אבי בסנדקאות. הברית נערכה בט"ז בחשוון ברוב פאר והדר באולם 'בית ישראל', וגם את ר' דוד הזמנתי בשמחה רבה. הוא בירך אותי שבזכות השלום, בזכות כיבוד אב ואם ובזכות ההתעוררות הגדולה שתבוא בעקבות הסיפור שלנו, נזכה לגדל את בני היקר לתורה, לחופה ולמעשים טובים, אמן.

(מתוך עלון השגחה פרטית | פרשת וישלח - וישב תש"פ)

חמש שנים מאז, בחודש שבט תשע"ט, קיבלנו הזמנה לחתונה של ידידים בחוץ לארץ. ההזמנה הגיעה בדיוק בזמן. חשבנו לעצמנו שיהיה טוב לעשות הפסקה של שבועיים מחוץ למעגל הנושים והחובות, והתכוננו לנסיעה בשמחה רבה.

עלינו להורי בבני ברק לקחת ברכת פרידה, אלא שאז אמרה לי אמי: "יצחק, אתה יודע שיש לך משפחה בחוץ לארץ, בקרבת מקום לידידים שלך. אחותך גרה שם. לך לבקר אותה. תתפייס עם גיסק, ותחזירו את השלום למשפחה".

"מה???", נדהמתי מהבקשה. "אמא, אני לא יכול! את יודעת מה הוא עשה לי? אני לא מסוגל לראות את הפנים שלו! לא מסוגל! אם לפחות הוא היה זה שעושה את הצעד הראשון. במקום שהוא יבוא, ייפול לרגלי ויתחנן שאסלח לו, אלך אני להתפייס אתו? זה לא הגיוני. אמא, תרחמי עלי!".

"אני מרחמת, יצחק, מרחמת מאד, ובגלל זה, בגלל זה אני מבקשת ממך את הבקשה הגדולה הזאת. בוא תשמע סיפור".

אין לי כוח לשמוע סיפורים. אין לי כוח בכלל. אם בגלל הנסיעה הזאת אצטרך לפגוש את הגיס, אולי עדיף שאשאר בבית, אבל משום כיבוד אם אני מקשיב.

"אישה אחת חשוכת בנים הגיעה לרבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל והתחננה שייתן לה ברכה - לזכות בילדים. הרב אמר לה 'הקב"ה לא חייב לך שום דבר!'. האישה כמעט התעלפה. כזאת תשובה שתקבל? היא חשבה שהרב, שהוא כל כך רחמן ומיצר בצרתם של ישראל, ודאי יתפלל עליה ויברך אותה, וככה הוא ענה לה? היא פנתה ללכת, אבל הרב עצר אותה. 'נכון שהקב"ה לא חייב לך, אבל הוא נוהג עמנו במידה כנגד מידה. אם את תעשי משהו שאת לא חייבת, תקבלי על עצמך מצווה ותתאמצי בה לעשותה בשלמות, הקב"ה ינהג עמך מידה כנגד מידה וייתן לך כאשר שאלת מעמו'.

"האישה הזאת לקחה על עצמה לשמח חולים בבתי חולים. היא הולכת למחלקות הקשות ביותר, ומביאה לילדים מיני מתיקה וכל מיני דברים משמחים, ועושה את זה במסירות נפש ממש. ברוך השם, לא רק ילד אחד נולד לה, אלא כמה ילדים.

"יצחק, בני היקר! אני רואה אתכם, ולבי נכמר בקרבי. יש לכם בת אחת נפלאה ברוך ה', אבל זה כבר למעלה מעשר שנים שאתם מצפים לילד. אני מבטיחה לך, שבזכות ההתפייסות שלכם תזכו בבן זכר בקרוב!".

אמי היא אישה יהודיה טובה ותמימה, מיוצאי הונגריה. אביה עבר את אימי המלחמה, והיה תלמיד של הרב וואזנר זצ"ל. אבל מעולם היא לא מבטיחה הבטחות כאלו, זה לא סגנון הדיבור שלה בכלל. מתוך כך הבנתי עד כמה הדבר בנפשה, ועד היכן ביקור זה יכול לשמח אותה. הבטחתי לה שבעזרת ה' אקיים את דבריה.

זה היה בסוף שבט. ש'נשמע ונתבשר ב'שורות ט'ובות. ש'יהיה ב'מזל ט'וב.

נפרדנו. יצאנו לשדה התעופה, הגענו לחו"ל, השתתפנו בחתונה, ואחר כך הגיע הזמן לקיים את ההבטחה. לבקר את האחיות. נסיעה של שעה הפרידה בין מקום האכסניה לביתו של גיסי, ואנחנו עשינו

אבי מורי שליט"א רגיל לספר, כי בשנים בהן זכה להתפלל במחיצתו של ה'חזון איש', ראה במו עיניו את הרטט שאחז בו בשעה שהגה את השם יתברך בשפתיו. "החולצה הרועדת שלו הסגירה את הרטט שאחז בגוו", "דומה היה כי רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שותפים למשימה הנעלה - לכוון בתפילה"...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הגאון הצדיק רבי דוב יפה זצ"ל, משגיח ישיבת 'כפר חסידים', הביא פעם באחת משיחותיו 'הרגש' נפלא המבטא את מהות המושג 'ברכה': "גם בהמה אוכלת וגם יהודי אוכל, ומה בכל זאת ההבדל ביניהם? התשובה היא: יהודי נפגש עם ה'ריבונו של עולם' לפני שאוכל, הבהמה לא!"...

כאשר יהודי עומד לפני אמירת ברכה, בין אם זה ברכות השחר, ברכות שמונה עשרה, ברכת המזון או ברכות הנהנין, וקודם לכן הוא עוצר לרגע ממרוצת חייו השוטפים, ומתבונן בתוכן תיבות הברכה ובמהותה, הרי שמחדיר הוא להכרתו - כי כעת הוא עומד להיפגש עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ולהודות לו על כל הטובה שהוא גומל עמו, ומעתה אין ספק כי הוא לא יהיה מסוגל לזרוק את הברכה מפיו כלאחר יד. אדרבה, לבו יתמלא פחד וחרדה מהדר כבוד גאונו, ואז כל הברכה שלו תקבל צורה, מהות ומשמעות אחרת.

לזה התכוון משה רבנו כאשר עמד לפני כלל ישראל, כל אחד בדרגתו ובמעמדו, והכריז הכרזה כוללנית: "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל קְהָה' אֱלֹקֶיךָ שֵׁאֵל מְעַמְּךָ כִּי אִם לְיָרְאָה", וחז"ל רמזו ואמרו: 'אל תקרי 'מה' אלא 'מאה'. משום שהדרך הקלה לכל אחד ואחד מהם להגיע לידי יראת שמים, היא על ידי כוונה ראויה במאה ברכות, וכל אחד מהם עשוי להשיגה בקלות.

כי כאשר אדם מברך מאה ברכות מדי יום בכוונה, בשימת לב והתבוננות, בהכרח תעמוד לנגד עיניו ההכרה כי הוא תלוי ביד השם יתברך בכל צעד ושעל. ואילולי הוא יתברך מעשיו ופעולותיו - "המחזיר נשמות לפגרים מתים", "הפוקח עיוורים", "הנותן לעיף כח", "חונן הדעת", "בורא מיני מזונות" וכך בכל פרט ופרט, אין לו משל עצמו כלום, וחוזר ומשנן זאת לעצמו לפחות מאה פעמים ביום, זה חודר להכרה, ויגיע לדרגה ביראת שמים, עד שתיהפך אצלו למילתא זוטרתא.

כיצד הגיב ה'חתם סופר' לגבאי שאכל את העוגה?

חז"ל מלמדים אותנו במסכת ברכות (ג, א), כי הצורה בה ניתן להבחין על אדם אם תלמיד חכם הוא או לאו, אינה על ידי בחינת שיעור קומתו בתורה, רמת עיונו המקיפה בהוויות דאביי ורבא או פלפולו המעמיק בחכמה. אלא דווקא איך הוא מברך את קונו! כאמרם:

"מברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם לאו".
כשאדם מברך בצורה ראויה ורצינית, ניכר בו שהוא תלמיד חכם, שכן תלמיד חכם שהגיע להכרה נכונה על תפקידו ויעודו בבריאה, בהכרח גם יברך כראוי.
הבה ונתבונן מעט בהליכותיהם של גדולי הדורות, חכמי התורה, כיצד בירכו כל ברכה וברכה בכוונה ובנעימה קדושה:
סיפור נפלא אודות רבן ומאורן של ישראל, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, שמעתי מידידי הגאון רבי משה ידלר שליט"א, מחבר סדרת הספרים הנודעת 'מאור השבת', מחשובי מורי ההוראה בירושלים, ולחיבת הדברים נוסף גם את הרקע לסיפור כפי ששמעתי ממנו:
"באחד הימים", מספר הרב ידלר, "הגיע אלי אברך ושאלתו בפיו: 'אכלתי סעודה כדי שביעה, ומשום עיסוקים שונים שהזדמנו לי בעת הארוחה, קמתי ממקומי ופניתי לסדר את ענייני. כשסיימתי התעורר לי ספק האם ברכתי המזון לפני שקמתי או לא. ב'שולחן ערוך' (אורח חיים סימן קפד סעיף ד) נקבעה ההלכה, כי כאשר אדם אכל כזית בכדי שביעה, ואחר כך מסתפק אם ברך ברכת המזון, עליו לברך שנית, משום שברכת המזון חיובה מדאורייתא, וספק דאורייתא לחומרא, וכך רציתי לעשות, וכבר נטלתי שוב מים אחרונים.
'אולם משניגשתי לברך שוב', המשיך האברך וסיפר לרב ידלר, 'הגיה בני הקטן מהחדר הסמוך, ואמר לי בהשתוממות: 'אבא!

מה אתה עושה? מדוע תברך עוד פעם? הרי כבר ברכת קודם!... ובגללו התעורר לי ספק חדש, האם אפשר להסתמך על נאמנותו של קטן בחיובי דאורייתא?"

הרב ידלר הציג את השאלה בפני גדולי הפוסקים, שצידדו לכאן ולכאן; מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל הורה, כי היות וספק דאורייתא לחומרא, וגם אי אפשר להסתמך על קטן, יש להחמיר ולברך שוב. אך מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל טען, כי אינו חייב לברך שנית, מאחר ודברי הקטן שאביו בירך - אינם בגדר עדות שזקוקים אנו בה לנאמנותו, אלא הם רק גילוי מילתא בעלמא שבירך, ובגילוי מילתא אפשר להסתמך גם על קטן.

דומה הדבר, לאדם שרגיל לכסות את הסכין בצלחתו קודם ברכת המזון, כפי שמורה ההלכה (שם, קפ, ה). במידה ואחר כך יתעורר אצלו ספק אם בירך, בודאי יוכל להסתמך על כך שכעת הסכין נמצאת מתחת לצלחת, ולפטור את עצמו מלברך. משום שזה רק גילוי מילתא ולא עדות. כך גם כאשר הילד אומר לאביו שכבר בירך אין זו עדות, כי אם גילוי מילתא בלבד.

לאחר תקופה, הציג הרב ידלר את כל המשא ומתן שהתקיים בין גדולי פוסקי הדור בנידון זה, באוזני גאב"ד ערלוי, הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, וגם הוא צידד כדעתו של רבי שלמה זלמן. אולם גם הוסיף מעשה נפלא מעין הסיפור הנזכר ששמע על זקנו הגדול, מרן ה'חתם סופר' זצ"ל. כה היה מעשה:

כידוע, ה'חתם סופר' היה מסוגל להרצות שיעור של ארבע וחמש שעות ברצף, ואשתו הרבנית ע"ה שדאגה לשלומה ולבריאותה, היתה מניחה לפניו על השולחן צלחת עם עוגה קטנה וכוס שתיה. אך בדרך כלל ה'חתם סופר' לא היה טועם מן העוגה, אלא רק באופן שאפסו כוחותיו לגמרי.

פעם אירע שחלש לבו של הגבאי, והוא חמד את העוגה. הוא שם לב, כי בכל השבוע האחרון רבו ה'חתם סופר' לא נגע בעוגה, ושיער בדעתו, כי מסתמא גם היום הוא לא יגע בה, ועל כן הרשה לעצמו לאוכלה. אולם לרוע מזלו, בדיוק באותו יום, תוך כדי הרצאת השיעור, אפסו כוחותיו של ה'חתם סופר'. הניח את ידו בצלחת כדי ליטול את העוגה, והבחין כי היא איננה.

הוא פנה לגבאי ושאל: "מה קרה היום? הרבנית לא הביאה עוגה?", והגבאי שהתקשה לעמוד בנסיון שיקר ואמר: "הרבי כבר אכל את העוגה".

לתשובתו המרעישה והחדה של ה'חתם סופר' הוא בוודאי לא ציפה: "אם אכלתי את העוגה או לא - בהחלט יתכן שאני טועה, ומבלי משים לב אכלתי. אולם ברור אצלי כשמש, שאילו הייתי מברך 'בורא מיני מזונות' הייתי זוכר, ואם אינני זוכר סימן שלא ברכתי... מרעיש! אצל ה'חתם סופר' לא היה יכול להיות ספק אם בירך או לא, כי לא היה אצלו מושג כזה להוציא ברכה מהפה בלי שימת לב.

זכורני מבחרותי, כי שמעתי ממורי הגאון הישיש רבי צבי אייזנשטיין שליט"א, ה'בעל תפילה' הנודע של ישיבת פוניבז', בשנים בהן שימש כר"מ בישיבת רוז'ין לצעירים, כי ראה אצל אחד מזקניו מנקיי הדעת בירושלים, שהיתה נמשכת ארוחתו באופן קבע כשתיים עשרה

דקות; חמש דקות לאכילה ושבע דקות לברכת המזון, והיה נוהג לומר: "אני אוכל כדי לברך"...

אחרים רמזו זאת בפזמון של ליל שבת: 'כל מקדש שביעי', על דרך הצחות: "סועדים בו לברך שלוש פעמים". סועדים כדי שיוכלו לברך...

הבחור שהתעקש להיות אצל ה'חזון איש' בבדיקת חמץ על מרן ה'חזון איש' זצ"ל מעידים, כי כל ימיו לא הוציא מפיו שום ברכה ותפילה ללא כוונה, כשליבו בל עימו, או כשאין דעתו מיזשבת עליו. כל ברכה נאמרה אצלו עם מלוא הריכוז ועם כל החושים.

אבי מורי שליט"א רגיל לספר, כי בשנים בהן זכה להתפלל במחיצתו של ה'חזון איש', ראה במו עיניו את הרטט שאחז בו בשעה שהגה את השם יתברך בשפתיו. "החולצה הרועדת שלו הסגירה את הרטט שאחז בגוו", תיאר אבא שליט"א לימים, "דומה היה כי רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שותפים למשימה הנעלה - לכוון בתפילה"...

כך גם העיד הגאון רבי חיים מאיר שטיינברג שליט"א, שבילדותו היה מתלווה אל אביו, הגאון רבי שרגא פייבל זצ"ל, להתפלל במעונו של ה'חזון איש', וכאשר היה ה'חזון איש' עולה לתורה ומברך את ברכות התורה, פניו התמלאו בחרדה, וורידים מצחו בלטו מרוב מאמץ ויגיעה בכוונת הברכות. זאת גם בתקופות בהן היה חולה מאוד, חלש ותשוש.

סיפור נפלא נוסף שמעתי פעם מהגאון הצדיק רבי שלמה חיים גנייער שליט"א, מנהל רוחני דישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, כי סיפר לו יהודי חסידי בירושלים, ששמע בעצמו מבעל המעשה הגאון הקדוש רבי יהוד'ה מדז'יקוב זצ"ל, שהיה גאון גדול, צדיק ועובד ה' נפלא, שברח מגינוני אדמורו"ת ומכל נימוסי הכבוד:

בתור בחור התאמץ רבי יהוד'ה להתקרב ל'חזון איש'. מידי פעם הוא היה נוסע אליו במיוחד לבני ברק, על מנת להסתופף בצילו וללמוד מדרכיו.

בשנה אחת הוא הגיע למעונו של ה'חזון איש' בליל בדיקת חמץ ואמר: "רבי! אני רוצה לראות את בדיקת החמץ שלכם"... אך ה'חזון איש' סרב, למרות שהיו אנשים אחרים שכן סייעו לו בשעת הבדיקה. שמא חשש שהוא יעשה עסק גדול מדאי ממנו. אך רבי יהוד'ה התעקש להתעכב בבית, והפציר ב'חזון איש' בתחנונים: "אבקש רשות להיות כאן, בחדרו של הרבי, רק בשעה שיברך את ברכת הבדיקה, אחר כך אעזוב מיד"... לזה ה'חזון איש' כבר לא סירב.

הוא סיפר מאוחר יותר, כי בשעה שה'חזון איש' בירך את הברכה של בדיקת חמץ, הוא נרעד כולו. עיניו התגלגלו למעלה עד שראו רק את הלובן של העינים, במשך דקה ארוכה... ויהי המקום לחרדת אלוקים!

אך אין זה פלא כיצד הגיע ה'חזון איש' לדרגות גבוהות אלו; לאור הדברים שהוא כותב באגרותיו כיצד אמורה להיראות התפילה: "לצייר כמו חי - איך הקדוש ברוך הוא שומע את שיח שפתותינו ומאזין הגיון הלב" (קובץ אגרות א, כג). כשמציירים בתפילה את הקדוש ברוך הוא כמו חי, ודאי נרעדים ונפחדים!

פעם בא אדם לפני רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, ובישר לו שנוולד לו בן למזל טוב, ועכשיו שאלתו בפיו: מאיזה גיל עליו לחנך את הרך הנוולד? השיב לו רש"ר: "לפני עשרים שנה, כשאתה בעצמך נולדת. מאז כבר חלה עליך חובת החינוך..."

גאב"ד חרדים, הרה"צ ר' אשר אנשיל כץ שליט"א, בהדרכה בהירה בעניין 'חינוך הילדים-כדוגמא אישית'

"וְלַמְדֶתֶם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְכֶם" (דברים י"א, י"ט)

צפת, עיר המקובלים אפופת הקדושה והוד קדומים, לפני כמאה ועשרים שנה, בעיצומו של חורף סוער, בגשם זלעפות וצינה מקפיהא, צועד בדומיה רבה של העיר, הגאון רבי יעקב דוד וילאווסקי זצ"ל - הרידב"ז (ששימש לפ"כ ברבנות כמה עיירות בליטא, בראשן סלוצק, בה אף ניהל ישיבה רמה). פוסע הוא לאיטו תפוס במחשבותיו, אל עבר בית הכנסת להתפלל בציבור ולומר 'קדיש' לזכר נשמת אביו ר' זאב ז"ל, שהיום חל יום זיכרונו. משהגיע לביהכ"נ וראה כי הקדים את בוא המתפללים ומניין עדיין אין, נעמד במזרח נשען על עמוד התפילה המתין לבואם והתעמק ברעיוניו, ולפתע פרץ בבכי חרישי... שמש בית הכנסת, שהקדים אף הוא בואו בכדי להסיק את התנור ולחמם את ההיכל, הבחין בדבר, ובכיו הדומע של הרב נגע ללבו. ניגש בתום לב ובהדרת כבוד לרב ושאל לפשר סיבת בכיו. אמת ונכון כי היום יום היארצייט של האב, אך עדיין רחקו הימים וחלפו מאז כחמישים שנה, ולבכי מה זה עושה.

כמענה לשאלתו, הקדים הרב בסיפור שהתרחש עמו בילדותו, בסביבות שנת התרי"א, בעיירת הולדתו קאברין, במחוז גרודנה שבגבול פולין:

הייתי ילד רך בשנים, ואבי שיהודי פשוט היה, אך אוהב תורה במאוד מאוד, בחר להכניסני ללימוד בצל כנפיו של המלמד המעולה והטוב ביותר בעיר. חוזר היה אבא ומשנן באוזני כל שומעיו: "יעקב דוד צריך את המלמד הטוב ביותר! ואדיר חפצי שהוא ילמד דווקא אצלו..."

מובן ששכר הלימוד לאותו מלמד היה כפול משאר המלמדים - ומחיר הלימוד ב'חידע' זה עמד על רובל שלם לחודש - סכום עתק בימים ההם, לעומת זאת הכנסותיו של אבי עמדו על פחות מכך... לפרנסתו עסק אבי בבניית תנורי אבן, צירף לבנים הדביקן בחומר וכך יצר תנורים מחממים, דבר שהספיק בקושי לכלכלת הבית - ומאומה לא מעבר לכך. אך אבא לא וויתר, וכמידת עניותו כך מידת אהבת תורתו, ולכן נמנה וגמר אומר: את יעקב דוד אשלח למלמד המפורסם לתהילה, יעלה כמה שיעלה, ויהי מה. וכך הווה, נשלחתי לביתו של המלמד המדובר, שאכן פרס עלי את כנפיו והגביהני למרומים על במותי התורה והיראה, וראיתי ברכה בלימודי מתוך שקידה והתמדה.

אמנם אדהכי והכי, הוכפל קושי פרנסת אבי, באשר מפעל ייצור הלבנים הפסיק את פעולתו, ולא היה ניתן להשיג לבנים לבניית התנורים. כתוצאה מכך נשאר אבי ללא עבודה, ואף הפרוטות הדלות חדלו מכיסו, אך מאמונתו לא חדל ולא התייאש חלילה: יעקב דוד יקבל את החינוך הטוב ביותר, בכל אופן.

אחר כשלושה חודשים, באמצע החורף, ואני לומד ומתעלה, אך - אפס כסף. אבי לא הכניס מאומה למלמד, כי לא היה לו מה. המלמד ראה כי אי אפשר בכך, ובצאתי לביתי נתן בידי 'פתקא טבא' לכבוד אבי, בה הודיע כי חובו הצטבר ועומד על סך שלושה רובלים, והגיע זמן הפירעון. והוסיף כי המשך גרירת החוב ואי תשלומו, יחייב אותי להיוותר בבית עד אשר ישלם כל.

כחלום רע ביום בהיר נפלו הדברים על הורי. אבי התפרץ בבכי ללא מעצורים, הסתובב אנה ואנה ובדמעות שלישי התפלל ואמר: "עם כל זאת, אמנם תם הכסף, אבל יעקב דוד חייב את המלמד הטוב ביותר!".

ככה הילך מהתם להכא וחוזר חלילה שעה ארוכה.

ממשיך הרידב"ז לספר לשמש בית הכנסת הצפת: שמע נא, 'הבא ליטהר - מסייעין אותו' (שבת קד). בהמשך אותו יום בו קיבל אבי את הבשורה ולא נכנע, כבר נושע! גביר העיירה בנה אחוזת פאר לבנו, וכבר אחז בשלבי הגמר, אך תנור חימום עדיין לא היה לו, כאמור ממחסור בלבנים, ומשכך הוציא הגביר כרוז, כי המביא לו לבנים לתנור - יתוגמל כפול שמונה מהמחיר הרגיל - הוא יקבל ששה

רובלים טבין ותקילין עוברים לסוחר; שלושה על המצאת הלבנים ושלושה על בניית התנור.

בשמוע אבי את הכרוז של הגביר, פנה אל אמי והציע בפניה את ההצעה הבאה: אפרק את תנור ביתנו, אקח את הלבנים אל בית הגביר, אבנה מהן תנור פאר, אקבל עבורו ששה רובלים ובכך נוכל לשלם למלמד על העבר ועל העתיד, ויעקב דוד ישוב אל המלמד הטוב ביותר. וכי תימא: הרי כולנו נקפא מקור אנו וילדינו? - ניחא! מוטב שנקפא כולנו, ויעקב דוד יתחמם באש התורה, בצלו החמים של המלמד. [לשבר האוזן: מסקנא זו - לא להסיק את התנור - הסיק ר' זאב, בקאברין. שם עומדות המעלות בימות החורף הרגילים מתחת לאפס, ובימים הקרים צונח הקור להרבה יותר... נוסיף לזה השלג והכפור המתארחים שם כאורחים קבועים].

'אשת חיל מי ימצא'. אמי מורתני בשמעה את דברי אבי, על אף שידעה הקושי הנורא שיבוא עליהם בעקבות כך, עם כל זה 'לא תירא לביתה משלג' ותיכף 'פיה פתחה בחכמה' ואמרה "הן הן!". לאלתר ניגש אבי בדחילו ורחימו, והחל לפרק את התנור ולסתת את הלבנים, והובילן בשמחה גדולה לבית העשיר, ששמח לקראתו כמוצא שלל רב. אבי עמל בבניית התנור ובסוף היום קיבל לידו שישה רובלים מצילי חיים... בשמחה גדולה צרר אותם במטפחת, ובצעדי ריקוד זריזים חזר הביתה. ללא שהיות נתנם בידי, והורה לי למסור אותם למלמד ולומר לו, כי שלושה רובלים הם תשלום על העבר, ועוד שלושה נתונים על חשבון שלושת החודשים הבאים עד סוף זמן החורף. כמוכן שתיכף חזרתי לספסל הלימודים, כשאבי מלווני בהוראתו: "זכור את אשר הקרבנו בעבורך, חזק ואמץ ועשה חיל באפרתה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות..."

מה אומר ומה אדבר? מאותו היום בערה בהגיגי אש התורה, והוספת חילים בתורה ובעבודת הבורא. ליבי וכל עצמותי התחממו כדבעי, אך מאידך מכאן ואילך שרר בביתנו קור נורא מקפיא עצמות, עד כדי כך שבלילות היו עצמותינו דא לדא נקשן מהכפור החזק, ובקושי רב יכולנו לישון. בכל זאת המשיך אבי ז"ל בעל ההילולא, לנגן בכל עת את פיזמונו הידוע: 'עדיף שנקפא מקור ויעקב דוד ילמד תורה'. ככה סבלו בשמחה כל הילדים בבית, כה רבה הייתה מסירות נפשם לתורה...

סיים הרידב"ז: הוא סיבת בכי היום - כעבור מעל שבעים שנה מאז. היום, טרם צאתי לעבר ביהמ"ד, כשהרוח והקור נשבו ברחובות האבן של צפת עיר הקודש, חשתי קור בגופי והצטננו במקצת רגליי, וכתוצאה מכך התגנב בליבי צל של ספק: אולי כדאי להיזהר מצינה ופחים, ואמנע לצאת היום חוצה, ואת התפילות אערוך בבית? הרי חישב לעשות ונאנס ולא עשאה - מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה 'והוא רחום יכפר' וכו'...

אמנם, תוך כדי צפ ועלה לנגד עייני מחזה ביתנו בקאברין הקפואה, כשעצמות כולנו דא לדא נקשו מקיפאון הכפור בעבור לימוד תורת. ועשיתי קל וחומר פשוט: אם הוריי ובני משפחתי יכלו לסבול קור אימים למשך כל חודשי החורף ברצף, בשביל תלמוד תורה שהוא כנגד כולם, כל שכן אני, שעלי לסבול קרירות צפתית עבור הליכה

לביהמ"ד - וודאי שאעשנה.

כשבאתי לביהמ"ד עשיתי חשבון הנפש לנפשי, אז גיליתי אותה מחשבה שעלתה בקרבי על קצה מחשבת, ומיד פרצתי בכי. לא על אבי ז"ל בכיתי, אלא עלי יעקב דוד בכיתי, האיך עלתה בי הווי-אמינא וספק להישאר בבית, בגלל קור וכפור צנים בדרך עיקש, היפך ממה שלימדני אבי בעל ההילולא. ועל דא וודאי קא בכינא...

ולמדתם אותם את בניכם

מצווה עלינו לעיין במעשה מופלא זה. בואו חשבון: מה עמד לו להרידב"ז זצוק"ל? לא תורתו שלמד מאותו מלמד, ואף לא שקידתו הרבה בתורה ופוסקים, אלא מסירות נפשו של אביו היא זו שעמדה לו! הווי אומר, הדוגמא האישית למסירות נפש, וההקרבה למען חינוך הצאצאים, הוא זה שהצמיח את גדול הדור מרן הרידב"ז זצ"ל.

יסוד החינוך הוא 'דוגמה אישית'! אם נרצה להנחיל ערכי קודש לבנינו ולדורותינו - ראשית העמל מתחיל בנו, אצלנו בבית! לא החיידר, לא הישיבה וגם לא מוסדות החינוך מהווים תחליף לחינוך הבית, אלא טפלים המה לו, עיקר החינוך היא הנהגת ההורים בבית. הם חודרים בעצמותיהם של הילדים וזאת חיותם ונשימתם - עמה יבנו הם את חייהם, בדוק ומנוסה! היא זו שראה הרידב"ז אצל הוריו.

עניין זה כבר לימדו אותנו חז"ל באמרם (סוכה נו): 'שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאמיה' - מה שמספר הילד ברחוב, הם אותם הדברים ששמע בבית ההורים. כלומר - מה ששומע הילד ומה שרואה בבית הוריו - זה מה שנבלע בתוכו פנימה. חז"ל (בבא בתרא כא. ועיי"ש) דרשו עה"פ "ולמדתם אתם את בניכם" - ולימדתם אתם את בניכם - שחיוב לימוד הבנים הוא עליכם. ובנוסף יש כאן גם רמז האומר: תלמדו אתם בעצמכם, ובראות הילדים את אביהם לומד - ממילא ילמדו גם הם. והוא האמור 'מעשי אבות סימן לבנים' (עיין סוטה לד.). מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק ז"ע, שפעם נכנס אליו מאן דהו לבקש הימנו ברכה שבנו יזכה ללמוד. ענה ואמר לו: "הברכה הטובה ביותר לכונן דא, היא שתתחיל בעצמך ללמוד, וממילא ילמד גם בנך!". ובעניין זה מסופר גם על רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, שבא לפניו אדם ובישר לו שנוולד לו בן למזל טוב, ועכשיו שאלתו בפיו: מאיזה גיל עליו לחנך את הנוולד? השיב לו רש"ר: "לפני עשרים שנה, כשאתה בעצמך נולדת. מאז כבר חלה עליך חובת החינוך ע"י חינוך עצמך!".

שוו בנפשכם, אביו של הרידב"ז היה פשוט'ער יוד (-יהודי פשוט), עבד קשה למחייתו ונהנה מיגיע כפיו, והוא גרם שבנו, גאון ישראל הרידב"ז יוריד דמעה, על שלא הגיע לדרגת מסירת נפשו של אביו הפשוט. חינוך מופלא זה נובע מדוגמא אישית בלבד! היא ואין בילתה! דוגמא אישית של מסירות נפש לתורה, הווייתור על חיי חום לעומת חיי כפור בעבור תורת 'יעקב דוד' - היא המנצחת. כך, ורק כך, יוכל האב לקיים כראוי 'ולמדתם אותם את בניכם' ולמען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'.

ובזה ניתן לומר רמז בפסוק 'ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם' הא כיצד וזאת איך? - ע"י 'בשבתך בביתך' - ההתנהלות שלך בבית,

אחד המפגינים קרא בקול גדול, "יברכך", וקהל של כ-250 מפגינים שעמדו על המרפסת ענו אחריו "יברכך". הוא המשיך "ה" ו-250 המפגינים אחריו. "וישמרך".... "וישמרך". ולפתע כמו לפי סימן מוסכם, שאגו כל שאר המפגינים שעמדו ברחבת הענק פה אחד "אמן"

שיחה מרתקת עם הרב אברהם שטרן, על הדרך המיוחדת בה בחר להנציח את זכר אביו ז"ל

יעקב א. לוסטיגמן

בבוקרו של יום ראשון השבוע, התקיימה ברחבת בית הכנסת 'אמרי שפר' שבשכונת הר נוף בירושלים, ההפגנה הכי מעניינת שידעה מדינת ישראל מאז הקמתה.

בהפגנה נטלו חלק קרוב לאלף משתתפים, כולם יהודים חרדים, שעמדו ברחבה כשהם עטורים בתפילין ועטופים בטליתות.

אתם חושבים שאנחנו קצת מגזימים ושאוּלי ההפגנה הזאת לא היתה כל כך מעניינת?

כדאי שתקראו את הפסקה הבאה, המתארת את רגעי השיא שלה: אחד המפגינים קרא בקול גדול, "יברכך", וקהל של כ-250 מפגינים שעמדו על המרפסת ענו אחריו "יברכך". הוא המשיך "ה" ו-250 המפגינים אחריו. "וישמרך".... "וישמרך". ולפתע כמו לפי סימן מוסכם, שאגו כל שאר המפגינים שעמדו ברחבת הענק פה אחד "אמן".

כמו שאתם בוודאי מבינים, מדובר בברכת כהנים המונית שהתקיימה ביום ראשון השבוע, כחלק ממסורת שהתפתחה שם בשבע השנים האחרונות. יהיו שיאמרו שזה טקס שהפך למסורת, אבל השנה מתאים יותר לומר שזאת מסורת שהפכה להפגנה.

אבל למה להפגין?

בגלל הקורונה כמובן!

בזמן שההנחיות של משרד הבריאות אוסרות לקיים תפילה עם יותר מעשרה מתפללים, וכאשר כל התאספות עלולה לגרום התערבות משטרתית, גם אם כל המשתתפים מקפידים על כללי הריחוק, עומדים באוויר הפתוח עם מרחק של שני מטרים זה מזה וכשהם עוטים מסכות, אין ברירה, וכדי להתפלל ברוב עם חייבים להפגין.

שהרי חוק יסוד הוא במדינת ישראל, הקובע כי לכל אדם ולכל קבוצה יש את הזכות להפגין על כל נושא שבעולם, בכל זמן, בכל עת ובכל מקום.

גם כשבת הכנסת היו סגורים על מנעול ובריה, גם כשנאסר לפתוח בתי עסק מכל סוג שהוא, כשהתחבורה הציבורית הושבתה לחלוטין ושנאסרה התנועה החופשית בכבישי ישראל בגלל סגר הרמטי שהוטל על כל רחבי הארץ - הזכות להפגין נותרה בעינה.

ההנחיות שקיבלו השוטרים במחסומים היו לאפשר מעבר, לכל מי שטוען שהוא בדרך להפגנה!

לא פלא אם כן שכשהחליט מי שהחליט לקיים את המסורת רבת השנים, ולהוציא לפועל גם השנה את המעמד המרטיטי של ברכת הכהנים ההמונית בהר נוף, הוא נדרש להוציא לשם כך רישיון מיוחד לקיום הפגנה.

אבל כדי להבין את המשמעות, אנחנו צריכים לחזור להתחלה...

הידור מצווה על פי דעת מרן שר התורה

"זה התחיל לפני שבע שנים, ביום ה'אר צייט' הראשון של אבי מורי, איש החסד הרב שמואל יצחק בן הרב יום טוב ליפמן שטרן עליו השלום, מספר בנו הרב אברהם שטרן יב'לחט"א, מנהל 'קרית בנות', וחבר הנהלה בבית היתומות 'בית לפלטות', תפקידים אותם ירש מאביו המנוח.

"בעצם זה התחיל הרבה שנים קודם לכן, כשאבא, היה בשיא פעילותו, והיה שותף בהקמתם ובניהולם של מוסדות חסד רבי זרועות.

"כל השנים היתה לאבא שלי מעין 'חולשה' לכהנים", מממשיך הרב אברהם שטרן לספר. "אבא היה מכבד כהנים ומהדר מאוד במצוות וקידשתו".

"במיוחד הוא היה מתייחס לברכת הכהנים כאל מאורע בעל חשיבות עצומה בסדר היום שלו. מבחינתו ברכת כהנים היתה רגע

נשגב שכל היום הוא ציפה לו, והיה מהדר כמיטב יכולתו, להתברך בברכת כהנים ברוב בעם.

"לימים, זכיתי לשאול בנושא את פיו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א. היה זה לאחר שאבי מורי נפטר, ובמהלך השנה שמעתי שאומרים שבנו של מרן הגר"ח, הרב שאול יצחק, עולה כל שבוע ל'מפטיר' במניין שמתקיים בבית אביו הגדול שליט"א. שאלתי האם יש הידור כזה לעשות מניין לבד ולעלות למפטיר מדי שבוע, כי בבית הכנסת שלי לא הצלתי לקבל מפטיר בתדירות גבוהה, למרות שהסכמתי לשלם על כך דמים מרובים.

"מרן שר התורה אמר לי שלא זאת הסיבה לקיום המניין בביתו, ושהוא מתפלל בבית מפאת חולשתו ובגלל שקשה לו הדבר לרדת לבית הכנסת.

"רבינו הגר"ח הדגיש באוזני, שדווקא לשמוע ברכת כהנים ממספר כהנים גדול יותר, זה הידור הרבה יותר חשוב מלעלות למפטיר.

"פעם אחרת אמר לי שככל שיש יותר כהנים שמשותפים בברכה, כך זה הידור גדול יותר במצוות עשה דאורייתא של ברכת כהנים, והמצווה הזאת חלה כידוע גם על הישראלים והלוויים שמתברכים מפי הכהנים, ולא רק על הכהנים עצמם".

להנציח את דרכו של אבא

"אחרי שאבא שלי שבק חיים לכל חי ונסתלק לבית עולמו, חיפשתי דרך מיוחדת להנציח את זכרו ולעשות לו עילוי נשמה גדול", ממשיך הרב שטרן את הסיפור המיוחד.

"כשהתקרב יום ה'אר צייט' מצאתי דרך מיוחדת לעשות זאת. קראתי לכמה כהנים תלמידי חכמים, ואמרתי להם שיבואו להתפלל במניין שבו אני ניגש ל'עמוד', לברכת כהנים מכובדת יותר, ואני אשלם להם מלגה על השתתפותם.

"היתה ברכת כהנים בהשתתפות של כמה עשרות כהנים, וזה היה מאוד מרגש. שנה אחר כך כבר נערכתי בצורה רצינית יותר, וגייסתי מספר כהנים גדול יותר, וכך שנה אחרי שנה הלך מספר הכהנים וגדל עד שבשנה שעברה כבר השתתפו כמעט 300 כהנים.

"עשיתי חשבון, שמעבר לעצם השתתפותם של הכהנים הרבים, אני בעצם גם מזכה את הרבים בכך שמאות רבות באים להתפלל לפני זמן תפילה וזמן קריאת שמע, ברוב עם, על כל ברכה שאני אומר בחזרת הש"ץ אני מרוויח מאות 'אמנים' לעילוי נשמתו של אבי, ולאחר מכן כשאני מחלק את ה'תיקון', אני מזכה את אבא במאות ואפילו אלפי ברכות 'שהכל', 'מזונות', 'בורא נפשות', 'על המחיה'. "כמוכן שככל שבאו יותר כהנים, כך גם הלך קהל המתפללים וגדל. זה הפך למאורע מרכזי ומשמעותי מאוד בשכונה ובסביבותיה.

"בשנים האחרונות כבר קיבלתי תלונות על כך שבית הכנסת 'אמרי שפר', שהוא בית כנסת גדול ורחב ידיים, כבר צר מהכיל את המוני המתפללים, וזה כבר ממש מתקרב למצב של סכנת נפשות עם כל הדוחק והאנשים שעומדים בחוץ ומנסים לפלס לעצמם דרך פנימה. "בעודי חושב מה אפשר לעשות בעניין, באה מגפת הקורונה ואיימה להשבית את המסורת הזאת. אסור להתכנס, עשרה אנשים לכל

היותר. מי מדבר על 300 כהנים... זה קהל בגודל של עשר חתונות בימים אלו... שלא לדבר על קהל המתפללים, בסך הכל כאלף איש".

הרב שטרן ממשיך את סיפורו: "בצער רב התחלתי להפנים שהשנה כנראה לא אוכל להמשיך את המסורת המיוחדת הזאת.

"אנשים רבים כל כך מוותרים על הדברים הכי חשובים להם. מתחננים כמעט ב'צנעה', עם קהל מצומצם, לא עושים בר מצוות חגיגות לילדים, אנשים לא טסים לחו"ל לפקוד את קברי הצדיקים או לבקר את ההורים שלהם וכדו', גם אני אצטרך כנראה לשלם מחיר כבד מאוד בדמות ויתור על ברכת הכהנים השנתית שאני עושה ב'אר צייט' של אבא.

"ואז התחלתי לשמוע על ההתכנסויות ההמוניות מדי ערב מול מעונו של ראש הממשלה ברח' בלפור. הפגנות בתל אביב, הפגנות בירושלים, הפגנות בכל מקום. ובהפגנות האלו משתתפים אלפים ואפילו רבבות. אף אחד לא בודק אם הם שמים מסכה או לא, ואם הם שומרים על הכללים או לא. "אם להם מותר, למה לנו אסור???"

לעשות להם 'בלפור'

"השאלה הזאת לא נתנה לי מנוחה, עד שהחלטתי שבעצם גם לנו מותר. גם אנחנו יכולים לעשות להם 'בלפור', אנחנו רק צריכים לדעת איך לעשות את זה.

"וכך מצאתי את עצמי מתעניין איך מקבלים רישיון לעריכת הפגנה, והתברר לי שזה עניין פרוצדוראלי לא מאוד מסובך. נסעתי לתחנת המשטרה 'מוריה' בתלפיות, ישבתי שם כמה שישבתי, חתמתי על ערימה של מסמכים והתחייבויות, וחזרתי הביתה כשבידי רישיון לקיים הפגנה ביום ראשון י"ב אב, בשעה 8:10 בבוקר, למשך שעה עד שעה וחצי, ברחבה שלפני בית הכנסת 'אמרי שפר' בהר נוף. "השלב הבא היה להדפיס מודעות שמזמינות את הקהל להפגנה, אותה כיניתי 'הפגנת קודש', כמוכן תחת הבהרה ואזהרה חמורה מאוד, שיש לשמור על כל הכללים כפי שהורו גדולי ישראל להישמע למומחי הרפואה בעניין הזה ללא חכמות ובלי התחמקויות. גם במהלך האירוע הסתובבו אחראים שווידאו שכולם שומרים על ההנחיות, לא נתנו למעמד הכביר להפוך לאירוע של הדבקה חלילה וחס.

"הקהל אכן לא אכזב. מאות רבות השתתפו, קרוב לאלף איש. מספר הכהנים היה קצת קטן יותר מהשנה שעברה, כ-250 כהנים בלבד, אבל הרבה הרבה יותר מכל ברכת כהנים אחרת שהתקיימה מאז חול המועד סוכות.

"אני כמוכן מאוד מאוד התרגשתי. ברכת הכהנים הזאת מעבירה בי צמרמורת של ממש, ואני תמיד חושב על הנחת העצומה שזה עושה לאבי מורי בשמי מרום, כשהוא רואה איך שהרגש שלו לברכת הכהנים, והרטט שחלף בו בכל פעם כשהוא עמד אל מול הכהנים הנושאים את כפיהם, עבר בירושה גם לזרעו אחריו.

"זה מזכיר לי פשט יפה מאוד ששמעתי ממישהו, שאמר לי שכשאדם

תמיד נשא על גופו זוג תפילין, והניחן כל יום. יום אחד ה'שלישי בדצמבר 1944', הוא עצר במשקית שהייתה לו כמתחזה לסדרן בתחנת הרכבת, רכבת מלאה באלפי יהודים שהיתה בדרכה לאושוויץ. בליבה של הפעולה האמיצה הוא נעצר...

הוא היה 'ניצול שואה', יותר נכון 'ניצל שואה', כי הוא ניצל את הימים המסוכנים והמורכבים לעזור ולהציל יהודים רבים...

הרב ישראל ליוש

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך" ... (דברים י', י"ב)

מדוע כתבה התורה לשון שאלה, שואל הצ"ח בפי' למס' ברכות (לג ב), נכון יותר לו היתה התורה כותבת לשון בקשה: 'ועתה ישראל מה ה' אלוך מבקש מעמך'... או 'מצוה אותך'...? מיישב הצ"ח עפ"י דברי המדרש רבה (ויקרא כז ב) עה"פ (איוב מא ג) "מי הקדימני ואשלם", שאין אדם מקדים טובה להקב"ה. גם כאשר הוא מקיים מצווה, הרי זה אחר שהקב"ה הקדים והיטיב עמו, אדם מל את בניו אחר שהקב"ה נתן לו בן זכר, הוא מטיל ציצית בבגדו אחר שהקב"ה נתן לו בגד.

כמו"כ, אין אדם בונה מעקה לגגו לפני שהקב"ה נותן לו בית. וכן כל מצוות צדקות ומעשרות הם אחר שנתן הקב"ה מתנות, ואותן הוא מעשר. אם כן, הקב"ה אינו חייב כלום לאדם, ומכל מקום ברוב טובו וחסדו, משלם שכר ליראיו ומקיימי מצוותיו, כאילו שהם הקדימו ועשו לו טובות.

אולם ב'יראת שמיים' אין הדבר כן, הקב"ה לא הקדים טובה לאדם, אלא הוא מעצמו בוחר בבחירה חופשית לירא את ה', וכביכול עי"ז הקב"ה חייב לו, כי הוא הקדים לו טובה, לכן כתבה התורה לשון 'שאלה', 'מה ה' שואל מעמך'... כי ביראת שמים הקב"ה הוא השואל והאדם הוא המשאל.

ומוסיף הצ"ח, שדווקא נקטה התורה לשון 'שאלה' ולא לשון 'הלוואה', כי 'הלוואה' עניינה שהאדם משלם את תשלום ההלוואה ממקום אחר, כי 'מלווה להוצאה ניתנה' והרי הוא משתמש עם הכסף שהמלווה הלווה לו, אבל ב'שאלה' הוא מחזיר את אותו חפץ שקיבל כפי שהוא, אחר שהשתמש בו ברשות המשאל.

אם כן, בשכר המצוות שייך לשון 'שאלה', כי שכר המצווה היא המצווה עצמה כמות שהיא, שעל ידה הוא זוכה להידבק בקב"ה, ולכן שכרה רק בעולם הבא, כי רק שם יכול אדם להשיג את הדביקות העילאית שהשיג בעת קיום המצווה, ועל כן מתאים לשון 'שאלה', משום שכביכול הקב"ה מחזיר למקיים המצווה, בדיוק את מה שקיבל ממנו, המצווה עצמה, כפי ששנינו 'שכר מצווה מצווה'.

להלן דוגמא חיה של ירא שמיים בתכלית, שלמרות הקלות שהיה יכול לסדר לעצמו, ופעמים רבות, כביכול, לא היה חייב, הוא ירא את ה' בכל מאודו...

בהיותו נער צעיר כבן 18, הוא עבר את מאורעות השואה האיזומה. הוא היה 'ניצול שואה', יותר נכון 'ניצל שואה', כי הוא ניצל את הימים המסוכנים והמורכבים, לעזור ולהציל יהודים רבים, שהיו זקוקים נואשות לעזרה.

צבע עורו ושערו הבהיר, אפשרו לו להתחזות לגוי. הוא התחפש לכרטיסן ברכבת, ובאומץ רב שכלל חכמה רבה, לא עורר את חשדם של הגרמנים, כי הרי אין יהודים עובדי רכבת. כך הוא נע בחוצות חופשי, עד כמה שהיה ניתן...

באחד ממבצעי ההצלה שלו, הוא נסע עם מזוודה שהיו בה 50 מסמכי הגנה שוודיים מזויפים, ללא שם. הוא הצליח, איכשהו, להתגנב עם המזוודה באמצע הלילה למחנה עבודה, הוא מילא שם שמות של אנשים יהודים שהיו במחנה, וכך לאט לאט, מבלי שתתגלה המרמה, יצאו היהודים אחד אחד מהמחנה, בטענה שזה עתה שלחו להם את מסמך ההגנה.

גם לדודתו, סבתי ע"ה, ולבנה, דודי מוישי שיחי', הוא ארגן ניירות מזויפים של גויים, על פיהם הם הוגדרו כפליטים, וכך ניצלו...

ראטה, לא היטיבו עם אביו שנמנה על חברי 'שבע קהילות'. שהבן שלו יהיה חסיד...?! לא בא בחשבון! הוא קרא לבנו לדין תורה אצל הדיין בעיירתם 'נובה-זמקי', או ביידיש 'נייהייל', הגאון רבי אברהם שטרן זצ"ל, והוא הכריע ש"הוי גולה למקום תורה", ומותר לו ללכת ללמוד ב'חוסט', אף במחיר שיתקשר לרבי אהרן ראטה...

אהבתו לכל יהודי באשר הוא, גרמה לו להפיץ את כל ספרי רבו. הוא הדפיס ספרונים קטנים שקל לשאת אותם בכיס, באלפי עותקים, כדי שכולם יזכו לאור לו הוא זכה.

פעם באתי עם קבוצת תלמידים חוזרים בתשובה, משיבת 'אהבת אהרן', לטיש ב'תולדות אהרן'. ר' משה פגש אותי, ואחר מילות נימוסין קצרות, והזמנה ל'שלום זכר' של ה'נכד של הנכד' שלו, הוא הבחין מיד בקבוצת התלמידים שלידי. עינו החדה הבינה כי יש כאן 'מבקשים', הוא ריכז אותם באמצע בית המדרש, בלי להתייחס כלל למראה השונה שלהם, סיפר להם מעט על מאורעות השואה שעבר, אך בעיקר הלהיבם לעבודת ה', לתפילה, לאמונה וליראת שמיים. כזה הוא היה, דעתו מעורבת עם הבריות, ובכל הזדמנות 'מכר' את מרכולתו הרוחנית לכל החפצים לקנות.

הוא שמר על עקרונותיו בקנאות יתירה, אך יחד עם זאת ידע שיש אחרים שאינם סבורים כמותו, והתנהל איתם באהבה רבה ובתבונה יתירה.

לפרנסתו ניהל חנות מוצרי חשמל. יום אחד נכנסו לחנות שני אנשים, שחזותם העידה שאינם שומרי תורה ומצוות, ושאלו אותו בידידות: "משה! מה ניקח היום...?".

"היום אתם לא צריכים לקחת כלום..." - אמר - "נולד לי הבוקר נכד, מגיע לי מכס הרבה: דמי לידה, ביטוח לאומי, ואני לא לוקח כלום, אז הבאתי לכם מספיק" ... מימיו לא נהנה מכספי המדינה, גם תעודת זהות לא היתה לו.

הם חייכו בהנאה, ואמרו: "משה! בכל אופן, לא נצא בלי כלום..." - "נו, טוב, אין ברירה, קחו משם למעלה את המיקסר הזה..." וטרם יצאו, עוד הספיק לדבר גם איתם בענייני יראת שמים, והצורך בשמירת תורה ומצוות. לאחר שיח ידידותי לקחו את המיקסר והלכו...

כשיצאו, שאלתי אותנו: "מי אלו? מה היה הדו שיח הזה?", "אלו פקחים ממס הכנסה..." - הסביר - "אני הרי לא רושם כלום ולא מדווח כלל, חלילה... מידי פעם הם באים ומעקלים משהו... יש באמתחתי כסף לא ממש כשר, שאיני רוצה ליהנות ממנו, כשלא תהיה לי ברירה והם ירצו דווקא כסף, אתן להם את הכסף הזה..."

הנעימות והחן ששררה בין המעקלים והמעוקל, אפינה את אופיו המיוחד, עקרוני וחד משמעי - מחד, בלי פחד ומורא, אך נחמד ונעים הליכות - מאידך. אהבת ה' שהייתה בליבו, הקרינה והבעירה גם אהבת הבריות.

תמיד נשא על גופו זוג תפילין, והניחן כל יום. יום אחד, ה'שלישי בדצמבר 1944', הוא עצר במשרוקית שהיתה לו כמתחזה לסדרן בתחנת הרכבת, רכבת מלאה באלפי יהודים שהיתה בדרכה לאושוויץ. בליבה של הפעולה האמיצה הוא נעצר, תיכף ומיד הוא זרק את התפילין מעל גופו, כדי שחלילה לא ייתפס כיהודי. ואותו יום, היה היום היחיד בחייו שלא הניח בו תפילין. בערב הצליח בחסדי שמים להשתחרר מן המעצר, ולמחרת כבר השיג תפילין חדשות והמשיך להניחן בדבקות בכל יום. אך עובדה זו, שיום אחד בימי חייו לא הניח תפילין, לא נתנה לו מנוח, ומאז ועד סוף ימיו היה צם בכל שנה בשלישי בדצמבר...

באחת השנים, אמר לו אבי שיחי: "מדוע אתה צם לפי תאריך לועזי? בקלות אפשר לברר מה היה התאריך העברי של השלישי בדצמבר 1944...". ואכן הברור העלה שהתאריך העברי היה י"ז בכסלו תש"ה. הוא שמח מאוד על העדכון, ומאז היה צם בכל שנה בי"ז בכסלו. אך מכיון שכנער בשואה היה רגיל ללוח הלועזי, התאריך העברי לא נקבע במוחו, ומידי שנה בתקופה זו, היה מתקשר לאבי לברר מהו התאריך העברי של ה-3 בדצמבר 44.

שנה אחת כשכבר היה זקן מופלג, מעל גיל שמונים, כשהתקשר לאבי לברר שוב את התאריך העברי, ניסה אבי לשכנעו שלא יצום: "למה לך לצום? הרי הרבה אנשים לא הניחו תפילין במשך המלחמה שנים רבות, אתה ברוך ה' זכית להניח בכל יום! יום אחד נאנסת ולא הנחת, למה לצום? אדרבה, תודה לקב"ה על שהצלחת באורח פלאי מעל הטבע להניח בשאר הימים...!".

הוא קטע את דברי אבי, ואמר: "חיים! (שם אבי) תגיד לי מה התאריך העברי! אם לא תגיד לי, אצום כל השבוע!". בהכירו את האיש, הוא היה מקיים את אימונו, ואבי 'נאלץ' לומר לו את התאריך העברי...

היהודי, נשוא סיפורנו, הלך לעולמו זה עתה בירושלים, בן דודו של אבי, הרה"ח ר' משה שטרן זצ"ל, קרוב לגיל 100! מאורעות השואה לא משו מזיכרונו, לא חלילה כדי להתלונן ולהתעצב על ליבו, אלא הוא ביכה את גלות השכינה וביזיון העם היהודי, וכל ימיו לא ישן על מיטה רגילה עם מזרון, אלא על מיטת סוכנות כשעליה קרש דק...

הוא פרסם חלק קטן מפעולותיו בשואה, בספר 'יד ההשגחה בעמק הבכא'. מטרתו בהוצאת הספר, לא הייתה כדי לפרסם את מעשיו וגבורותיו, הספר כולו נכתב תחת שם בדוי, אלא כל עניינו של הספר הוא להוציא מליבם של אלו הטוענים: 'היכן היה הקב"ה בשואה...?!'. בספר הוא מוכיח בצורה ברורה ומוחשית, שהקב"ה ליווה אותו ואת הסובבים אותו על כל צעד ושעל, ויד ההשגחה היתה גם היתה, אף בעמק הבכא...

כבר משחר ילדותו היה מבקש ה'. יראת שמיים פנימית בערה בו, והוא חזר אחר דמות מיוחדת שתדריך אותו ותסלול לו דרך בעבודת ה'. בדרך פלאית הוא הכיר את האדמו"ר רבי אהרן ראטה זי"ע, בעל ה'שומר אמונים', ודבק בו בכל נימי נפשו, בדרכו ובספריו עד סוף ימיו.

רצונו העז לעבור לישיבה ב'חוסט', וסיפור התקשרותו לרבי אהרן

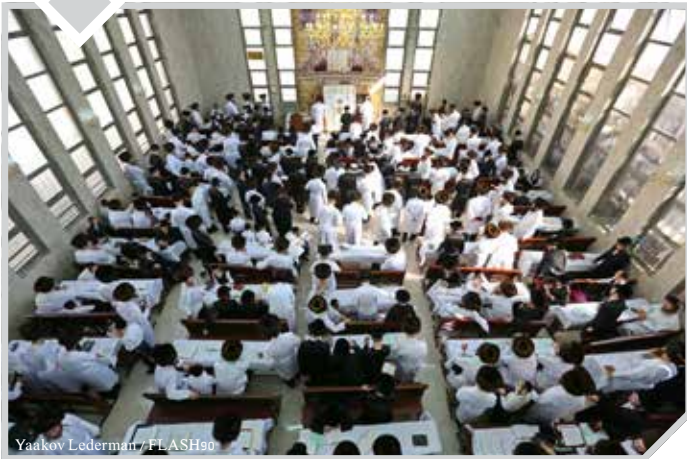
לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

"למה נתת עליה לזה היושב בצד דרום של בית הכנסת, ולא להוא מהמזרח?" צעק האורח על גבאי בית הכנסת... ומדוע זכו מארגני המרד בצאר נקולאי, ליחס מיוחד ומפנק בבית הכלא?

צדיק ורע לו רשע וטוב לו - ההסתכלות הנכונה!

הרב בנימין בירנצוויג

"פֶּאֶשֶׁר יֵיסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֶלְקִיָּהּ מִיִּסְרָהּ" (דברים ח, ה')

דרכי הנהגת הקב"ה בעולם נסתרות הן מבני אדם. ישנה הנהגה בעולם של 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו'. רואים אנו בעולם שאנשים העושים רצון הקב"ה, לפעמים מתייסרים הם בצרותיהם, ולעומת זאת אנשים העושים היפוך רצון ה', מצליחים בחייהם ומעשיהם, שופעים הם ממון רב ותענוגות... כבר הקשה עליה משה רבנו להקב"ה (ברכות ז, א), מדוע אכן כן?

אריכות רבה נכתבה בעניין זה בספרים הקדושים, ומן הראוי להביא מה שמוזכר בשם הגאון מוילנא שאמר, שכדי להבין את שאלת 'צדיק ורע לו רשע וטוב לו', צריך לחיות לפחות שלש מאות שנה בזה העולם, כדי להבין את החשבון המתנהל כאן, ואיך נרצה להבין זאת בשבעים שנה בקושי??

ה'חפץ חיים' הקדוש בספרו (עה"ת) מבאר כדברי הגר"א, שדומה הדבר לאורח אחד שבא לבית הכנסת, וראה שהגבאי מחלק עליות לכהן לוי מהדרום, ולישראל מהמזרח, לרביעי מהמערב, ולחמישי וששי מהצפון, ויתמה עליו ויאמר: "למה קראת אלו מהדרום, הלא ישנם נכבדים מהם במזרח? ולמה ברר לו את השלישי דווקא מהמזרח, הלא יכול היה לקרוא לשלישי גם מהדרום?!" וכן תמה על כל העליות למה היה לו לחפש מד' רוחות, ולמה לא קראם כסדר מרוח אחת?

השיב פיקח אחד לאורח הזה: "אדוני בא לשבת אחת ורוצה לדעת סדר העליות בביתך? אילו היית פה כמה שבועות זה אחר זה, היית רואה את החלוקה של הגבאי שהיא בסדר נכון, בשבוע הראשון של החודש כיבד את הכהן והלוי מהמזרח, ועכשיו הוא מזמין מהדרום, ואת השלישי שהוא קורא עכשיו מהמזרח - הרי זה מכיון שבשבת שעברה כיבד בעליה זו את אחד הנכבדים מהצפון, וכן הדין בכל העליות, מדלג על אותם אנשים שכבר נקראו, ומזמין אחרים תחתיהם".

כן הוא ממש בענייננו: האדם בא לעולם הזה לרגעים אחדים, ובמעט ימי שנותיו הוא רוצה לקבל תירוצים על כל הקושיות, מפני מה זה עני וזה עשיר? אילו היה חי פה כמה מאות שנים יחד, היה רואה שלפני מאה שנה היה זה העני עשיר והעשיר עני, ונבחנו אז בניסיון, זה בניסיון העושר וזה בניסיון העוני, ונהפך גורלם. אבל עתה, שימי האדם קצרים מאד ואינו רואה את העולם וענייניו בכל היקפם,

כאכסנאי העובר ממקום למקום, אין לו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות, ולהאמין שכל מה שהוא עושה הכל הוא לטובה.

בספר 'ילקוט לקח טוב' מביא המחשה נוספת והבנת עניין זה: נכנס אדם לבית הכנסת ומוצא את הציבור באמצע הפרק 'אשר יושבי ביתך', והנה הוא שומע את אחד המתפללים שאומר "את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד". תמה הוא לעצמו כיצד יתכן הדבר הזה?! לעומתו חברו שהגיע בתחילת אשרי, אלא שיצא לרגע לפני סיום הפסוק הנ"ל, שמע את אחד המתפללים אומר: "שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים", ותמה הוא כיצד יתכן הדבר ששומר ה' הרשעים!?

זה העניין! אנחנו מגיעים כאן לעולם ליזמן מועט, ולא רואים את כל הפסוק ואת כל התמונה, ולכן לא מבינים בהנהגת הקב"ה בעולמו.

זכינו לקצת אור בעניין זה, בדרך הנהגת הקב"ה עם בראיו, הנלמד מפסוק זה של פרשתנו. וכפי שבארו המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל, שדרכי הקב"ה בעולם הוא כדרך חינוך האב עם בנו: בעת שאדם רואה שבניו שומעים בקולו, משתדל הוא להדריכם ולהנהיגם בדרכים ובאופנים הראויים, אך כאשר האב רואה שבניו אינם חפצים ללכת בדרכו ולשמוע בקולו, מפסיק הוא לחנכם ומוסרם ללכת בדרכם הרעה.

כן הנהגת הקב"ה בעולמו: כאשר אדם שומע והולך בדרכי ה' יתברך, מדריכו ומובילו הקב"ה בדרכים טובות, ולפעמים בדרכים לא טובות,

אם זה לטובתו ולתועלתו, אך כשאדם הולך בשרירות ליבו ואינו רוצה לשמוע, הקב"ה עוזבו ביד מעשיו הרעים, ואף אם משפיע עליו עושר וכבוד, כל זה אינו אלא לרעתו, כי הקב"ה ממלא רצון האדם לפי שעה ומניחו לפי רצונו, אף סופו רע ומר בב' עולמות, ואף בעולם הזה שנראה לו שהשיג מבוקשו והנאותו, גם זה אבד ממנו באופן מר, ודברים אלו יכול האדם לראות בחוש כשיתבונן בעין בוחנת סביבו: "עושה עושר ולא במשפט בחצי ימיו יעזבנו" (ירמיה יז), הקב"ה נותן לאדם לעשות עושר ולהשיגו, אף סופו יהיה שלא ינה ממנו.

בדרכו זו גם הלך מרנא החפץ חיים זיע"א, והוא נענה ואמר: "שמעו מה שאספר לכם ותבינו הכל:

"פעם חשפו אנשי הבולשת של הצאר, התארגנות מחתרית להתנקש בחיי הצאר. למרבה הפליאה היו אלו דווקא בני משפחות האצולה, אותן משפחות עתירות זכויות ששרתו את שושלת הצאר מדורי דורות, אבל בעת לימודיהם של הצעירים במכללות, נסחפו ברוחות המרד הסוערות שהלהיבו את בני הנוער. כמובן שאחד היה עונשם של הזוממים להתנקש בצאר - מיתה! אבל האצילים פנו בבקשת חנינה, ואמרו שמשובת נעורים היא, והזכירו את שרותם רב השנים לשרות המלוכה. נטה הצאר חסדו ואמר, שתערך בדיקה מעמיקה נוטה כלפי חסד: אלו שנגררו להרפתקה בקלות דעת - יענשו במאסר לתקופה קצרה, ברם אלו שהנהיגו את הקבוצה והסיתו את חבריה, אלו שיזמו את ההתנקשות ותכננו את פרטיה - להם אין סליחה ומחילה.

"לאחר חקירה הופרדו הקושרים לשתי קבוצות: על אלו שלא הובילו ורק הובלו למרד - הוטל עונש מאסר, רגליהם הוגשו לנחשתיים, ידיהם נכבלו באזיקים, ונתנו להם לחם צר ומים במשורה. חבריהם שהובילו את המרד, נדונו למוות ונכלאו באגף שמור, וזכו ליחס הניתן למוצאים להורג. זקיפים שמרו עליהם יומם ולילה, ולפיכך לא נכבלו ולא נאסרו בשלשלאות. אכלו מנות משביעות ודשנות, וקבלו כל מבוקשם. כזו היא המסורת באגף הנדונים למוות.

"והנה יום אחד הם שומעים שקשוק אזיקים עולה מן החצר. קמו והביטו בעד האשנב המסורג, וראו את חבריהם מהקבוצה השנייה שלא נדונו למוות, עורכים את טיולם היומי, גוררים אחריהם את כבליהם וגופם מסוגף וכחוש. קראו להם: 'אומללים שכמותכם! מפקדיכם היינו בעת המרד, ואף כאן זוכים אנו ליחס השמור למפקדים, נהנים מתנאי אדונים'. ולא הבינו כי הם האומללים, אבל חבריהם מעונים כי דינם קצוב לזמן קצר, ובחלוף המועד ישוחררו ממאסרם, וישבו לארמונות הוריהם ולרום מעמדם, ואילו הם נהנים מכל טוב כי נחרץ דינם למוות"...

סיים החפץ חיים: "כך היא הנהגתו של הקב"ה עם ברואיו יראי שמו: בני אצולה אנו, כל ישראל בני מלכים - בני אברהם יצחק ויעקב, אנו חטאנו אבל אבותינו העתירו בעדנו, ברם לא הכל יזכו להגאל, אלו שהנהיגו את המרד, אלו שהסיתו והדיחו את ישראל לסור מהדרך, הם לא יזכו לראות בטובתם של ישראל, והואיל ודינם נחרץ לשבט - משלמים להם שכר מעט מעשיהם הטובים, לפני בוא הגאולה, לפני עונשם ופורענותם, אבל היראים, שרק הובלו לפעמים בעצת יצרם, מקבלים מאסרם כאן, כדי שיוכלו להיגאל ולחזור לגדולתם".

(אוצרות התורה)

המשך מעמוד 23 | הרב אברהם שטרן

נפטר לבית עולמו יש הוא צריך לתת דין וחשבון. הדין זה על המעשים שנעשו על ידו בחייו. לעומת זאת, החשבון זה משהו שעושים כל שנה ביום ה'איר צייט', בודקים מחדש מה יצא ממעשיו של האיש. אם הוא תרם ספרים לבית הכנסת ואחרי מותו למדו בהם, הזכות הזאת נכנסת ל'חשבון' הזה והוא מקבל תוספת שכר בגן עדן. אם הוא לימד את ילדיו ללכת בדרך ה' והם ממשיכים לקיים מצוות, הם זרעם אחריהם, דורי דורות של יהודים שמקיימים מצוות כפי שחינך אותם הסבא של הסבא, זה גם נכנס לחשבון בכל שנה ב'איר צייט'.

הרב מבריסק וברכת האדמו"ר

"אז הנה, אני זוכה לתת לאבא שלי בכל שנה מתנה כל כך יפה ליאר צייט שלו, ברכת כהנים המונית, לקיים את מצוות ברכת כוהנים שהיא מצוות עשה מדאורייתא, בהידור כל כך נפלא, כמו שאמר לי מרן שר התורה שליט"א.

"ואם אנחנו מדברים על ברכת כהנים", מסכם הרב שטרן את השיה המרתקת, "אני לא יכול שלא לסיים בסיפור המעשה הידוע עם הרב מבריסק זצ"ל שפעם היה חסר כהן במניין שלו, והוא ביקש שילכו להביא כהן לפני חזרת הש"ץ, כדי שתהיה ברכת כהנים מהודרת.

"עמדו שם שני מתפללים שהיו קצת קצרי רוח, והעיכוב הזה לא מצא חן בעיניהם. הרב מבריסק הרגיש בכך, ואמר להם: "מחזות פניכם רואה אני שחסידי אתם, הלא כן?".

"הם השיבו בחיוב, ואף נקבו בשמו של הצדיק שבצלו הם נוהגים להסתופף.

"הרב מבריסק שאל אותם, "אמרו לי, אם עכשיו יגידו לכם שאתם צריכים לחכות פה רבע שעה ותיכף יבוא הרבי ויברך אתכם בכל טוב, ברכה נלהבת מעמקי לבו. האם תיאותרו להמתין רבע שעה?

"השניים נהנו במרץ. בוודאי, מה השאלה. מי לא יחכה רבע שעה כדי לקבל כזאת ברכה נלהבת ממורו ורבו?

"ענה להם הרב מבריסק והוכיח אותם בעדינות על קוצר הרוח שלהם. "הרי הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, מי שאמר והיה העולם ומי שמגשים את ברכות הצדיקים, הוא עצמו כותב לנו בתורתו הקדושה והטהורה, שכאשר יעמדו הכהנים, מזרעו של אהרן לברך את ישראל, אומר לנו הקב"ה,

"ושמו את שמי על בני ישראל.... ואני אברכם"!!!

"הקב"ה בעצמו מברך אותנו. האם אין הדבר כדאי להמתין כמה דקות כדי לזכות בברכה המופלאה הזאת???"

בתום משא ומתן מייגע, במהלכו הרב ק. הפקיע את מחיר הקרקע עוד ועוד, נחתמה העסקה. מפקד המשטרה הסכים לשלם כל הון כמעט... וכבר באותו היום העביר מיליוני דולרים, לחשבוננו של הרב ק. שהפך לעשיר גדול ביום אחד

מדוע משטרת דנוור שילמה מיליונים עבור קרקע שוממת?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וְאֶכְלֶתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ" (דברים ח', י')

כל נפש חיה על פני האדמה, מביצי כינים ועד ראמי ענק, כולל כמובן בני האדם, כולם זקוקים למחיה, לאוכל. זה תנאי החיים הבסיסי ביותר, זה מקור האנרגיה של הגוף. חלילה וחס, אדם שאין לו מחיה לאורך זמן, כמו כל יצור אחר - פשוט יגווע ברעב. זו המציאות. המזון הוא היסוד שעל בסיסו ניתן לקיים חיים בעולם הזה, לפרוח, להתפתח, לגדל צאצאים, להצליח...

בני האדם הם ברמה גבוהה יותר מכל ברואי תבל, והם זקוקים למחיה ברמה גבוהה יותר. הואיל ואנו עוסקים בכל כך הרבה משימות, לחיות, להתעלות, לגדל ילדים ולדאוג להם, ללמוד ולהשכיל, להצליח בכל תחום שחשוב לנו - אנו נדרשים לתנאי מחיה ברמה מספקת, שתאפשר להגשים את כל השאיפות והרצונות שלנו. הפרנסה, המזון, המחיה שלנו - אלה לא מותרות, אלא הבסיס של הבסיס.

למרות זאת, פרנסת המשפחה אינה תמיד מלאכה קלה, וליתר דיוק - כמעט תמיד היא מלאכה לא קלה. בין בשכיר בשכר מינימום ובין במיליונר אמיד במיוחד, עדיין מלאכת הפרנסה טורדת את הראש, מעסיקה, לפעמים אפילו מדאיגה. כל אחד רוצה להבטיח לעצמו 'ביטוח פרנסה' איכותי, שיבטיח שתמיד יהיו לו ולמשפחתו את צרכי המזון והמחיה הבסיסיים.

וכך, אנו עדים לתופעה מדהימה, שאנשים עושים מעל ומעבר לכל השתדלות, כדי להבטיח את הצלחתם הכלכלית ופרנסתם העתידית. יש מי שמשקיע הון תועפות במיזמים בעלי סיכון גבוה, יש מי שמחפש כל שעת עבודה נוספת, ואחרים פועלים ללמוד מקצועות נוספים, או להפעיל קשרים בנסיון להגיע לעבודה נכספת. רבים כל כך עסוקים מדי יום בשיפור הפרנסה שלהם, כשאינם יודעים כי הנוסחה המבטיחה, אותו ביטוח רצוי לפרנסת המשפחה, הוא בהישג ידם ממש!

אכן כן! יש גם יש 'ביטוח פרנסה' כזה, שמבטיח את פרנסת המשפחה כולה ברוחב לב. יש משהו שיכול להבטיח הכנסה חודשית קבועה ומרווחת, שתאפשר לעסוק בתורה בשלווה, לגדל משפחה, להשקיע במה שחשוב לנו - בלי דאגות וטירדות. ישנו כלי חזק ועוצמתי, שמבטיח שפע תמידי בחשבון הבנק, פלוס נצחי בעובר ושבו... הסכיתו ושמעו את הבטחת בעל 'ספר החינוך': 'זההיר בברכת המזון

- מזונותיו מצויים לו בכבוד כל ימיו! - מדהים: מי שזהיר באמירת ברכת המזון, בכוונה, בהתלהבות, מתוך ברכון, כראוי - מזונו מובטח, ביטוח פרנסה לכל החיים!

ולא זו בלבד - אלא שהמזונות הללו יהיו 'בכבוד'. כך מודגש. בכבוד! - בלי התבזות, בלי שליחים, בלי קשרים, בלי טירחה מייגעת, בלי היטלטלות. פרנסה בכבוד, לכל החיים! - הבטחה חקוקה בסלע, איתנה כיסוד, יציבה כברזל. אתה זהיר בברכת המזון? אתה מברך על המזון כראוי? בורא עולם לימינך, דואג לפרנסת בכבוד כל ימי חיך!

זו תגלית שמימית מדהימה, החושפת את הדרך ל'ביטוח הפרנסה' הנשאר כל כך. ברכת המזון. זה המפתח, זה הכלי, זה מה שמוביל להצלחה בכל תחומי הפרנסה, זה מה שמבטיח את מזוננו לכל החיים, ועוד בכבוד רב. האם יש משהו טוב מזה?!

ובכן, יש גם יש, וגם הוא - כמה מפתיע - תלוי בברכת המזון. המברך ברכת המזון כראוי, לא רק שהוא מבטיח את פרנסתו שלו, אלא שהוא משפיע פרנסה לכל באי עולם, הוא פותח את ברזי הדולרים השמימי, ופשוט מוזג ממנו לכל דכפין ברוחב לב!

כך בדיוק מגלה הרה"ק בעל ה'שפתיה כהן' זי"ע בפרשת 'וישב', בבארו את סיפורו של יוסף הצדיק, שהחל כעבד לשר מצרי, והפך ל'שר האוצר' העולמי, המפרנס הבינלאומי, וכל זאת - הודות לעובדה שבירך ברכת המזון כראוי! כי ברכת המזון כראוי, לא רק שהיא משפיע למברך שפע פרנסה, היא הופכת אותו למשפיע פרנסה לעולם כולו! מתברר, שהדרך לפרנסתנו האישית, כמו גם לפרנסת כל העולם כולו,

קרובה משחשבונו, בהישג ידנו, תלויה רק בנו. הבה נברך ברכת המזון כראוי, נקרא אותה מתוך ברכון, נבין כל מילה, נכוון בכל הלב, נתלהב ונתרגש בברכנו את בורא עולם. הדקות של ברכת המזון הן דקות הזדמנות להודות לאבינו שבשמים מעומק הלב - הבה נעשה זאת בריכוז, בכוונה, בדבקות ובאהבה.

וככל שנעשה זאת, נהפוך את ברכת המזון למנוף של קירבת ה', נחדיר בילדינו ובמשפחתנו את מעלתה וייחודיותה - כך נזכה שאכן בורא עולם ישפיע עלינו שפע פרנסה וברכה, לנו ולכל באי עולם!

משטרה ששילמה משכנתא...

המכתב שהגיע באותו יום חורפי לביתה של משפחת ק. בבורו פארק שבניו יורק, למרות נוסחו החריף ומראהו המאיים, לא הפתיע איש. הרב ק. ידע שביום מן הימים יופיע המכתב הזה, הוא רק לא ידע מתי. מזה כמה חודשים שהוא אינו פורע את תשלומי המשכנתא, והערך כי לא לנצח ישתוק הבנק...

ואכן כן, באותיות ברורות ומנוסחות היטב נכתב במכתב, כי זו התראה אחרונה לפני נקיטת הליכים משפטיים, בגין יתרת חוב המשכנתא. אף שהרב ק. ידע כי המכתב הזה עוד יבוא, הופעתו היתה פטיש רב עוצמה, קורנס הולם וכואב בלב. הנה כי כן, אין לו פרוטה לפרוטה, אין בכיסו סנט אחד. לא ירחק היום והבנק ישלך אותו ואת משפחתו מהבית.

הוא ניסה להסתדר איכשהו, אך הימים חולפים ואין אור בקצה המנהרה. עוד תקופה קצרה חולפת, ואז מגיע המכתב הבא, הפעם חתום עליו רשם ההוצאה לפועל. 'אם תוך 90 יום לא יסולק החוב לבנק במלואו - עליך לפנות את הבית מכל אדם ומיטלטלין באופן מיידי!' - נכתב במכתב, באותיות שחורות משחור...

הרב ק. לא ידע את נפשו. יש לו משפחה ברוכה, הוא עושה כל שביכולתו, אבל הוא פשוט לא מצליח להתמודד עם ריבוי ההוצאות. עכשיו, כשחוב המשכנתא האמיר לעשרות אלפי דולרים, איש גם לא יסכים להלוות לו כסף. האומנם נגזר עליו ועל בני משפחתו להיזרק מהבית? האם בעוד שלושה חודשים ימצאו עצמם מוטלים ברחוב, בלי קורת גג לראשם?!

לאחר כמה לילות נטולי שינה, שיתף בדאגתו את אחד מחבריו הקרובים. לבו של החבר התנפץ לרסיסים מכאב, היטב נעצב על מה שעלה בגורל חברו. 'אינני יכול לעזור לך בכסף, אך אני יכול לעזור לך במשהו אחר - כדאי לא פחות...' - לחש החבר כממתיק סוד, והוציא את ספר ה'משנה ברורה' מהארון...

בהלכות ברכת המזון סימן קפ"ה, מביא ה'משנה ברורה' את דברי ה"ח, המצטט את דברי ספר החינוך: 'הזהיר בברכת המזון - לא יחסרו מזונותיו כל ימיו. והמדקדק יזהר לברך לכתחילה מתוך הספר ולא בעל פה!' החבר קרא את הדברים בנועם, ואז הציע לרב ק.: 'הקשב ושמע, לדעתי, תאמץ את זה. אתה ומשפחתך תברכו ברכת המזון כראוי, מתוך סידור, באופן הלכתי ומהודר. אם ה'חינוך' מבטיח - זה בוודאי יועיל!' - אמר החבר, והבטיח לסייע ככל שיוכל...

הרב ק. שמע, ושב הביתה בצעדים קלים מהרגיל. הוא כינס את בני

משפחתו, ציטט בפניהם את דברי ה'חינוך', חילק ברכונים מהודרים, והמשפחה כולה לקחה את 'ברכת המזון' כפרוייקט אישי. הוא, רעייתו, הילדים הגדולים והקטנים - כולם התחילו לברך ברכת המזון

בכוונה גדולה מתוך הברכון, בוטחים בבורא עולם הזן והמפרנס... ומבורו פארק, אנו עושים קפיצה חדה אל העיר דנוור שבקולורדו, אחת ממדינות ארצות הברית. בפרברי דנוור, שוכנת תחנת משטרה גדולה, במבנה גדול ומרווח מחוץ לעיר, כדי לאפשר למשטרה חשאיות בפעילותה. ביום מן הימים החליט מפקד המשטרה להרחיב את התחנה, ולצורך כך הוא צריך לרכוש את חלקת האדמה הסמוכה. לתומו חשב שהשטחים שמסביב אינם שווים הרבה, הרי זה מחוץ

לעיר, אין שם מגורים או חקלאות, סתם חלקות אדמה שוממות... בירור קצר העלה, שהשטח הרצוי שייך ליהודי שמתגורר בכלל בניו יורק. הוא ירש את השטח לפני שני עשורים, מאביו שרכש את השטח בפרוטות, ממישהו שהבטיח לו שעל השטח יבנו עולם ומלואו. אולם למעשה, השטח היה מחוץ לעיר, שטח הררי קשה, וערכו היה אפס אחד גדול - כך שהרב ק., בעל השטח, כלל לא הביע בו עניין...

אלא שעכשיו, כשהרב ק. הבין שמשטרת דנוור מתעניינת בשטח שלו, משהו בחושי המסחריים התחדד. 'אם הם התאמצו למצוא אותי, את שמי, כתובתי, הטלפון שלי - כנראה השטח הזה חשוב להם מאוד' - הרהר הרב ק. בהתרגשות גוברת, והחל במשא ומתן קשוח למדי מול המשטרה שביקשה לרכוש את השטח...

בתום משא ומתן מייגע, במהלכו הרב ק. הפקיע את מחיר הקרקע עוד ועוד, נחתמה העסקה. מפקד המשטרה הסכים לשלם כל הון כמעט - הרי הוא לא מממן את העסקה מכיסו... ואילו הרב ק. הבין שהמפקד מאוד רוצה את השטח, והצליח לגרום לו לשלם בגינו כמה מיליוני דולרים, שהועברו בו ביום לחשבוננו של הרב ק., והעשירו אותו בבת אחת!

כל מה שנדרש מהרב ק. עכשיו, הוא למהר אל סניף הבנק הקרוב, להפריש לבנק כמה מאות אלפי דולרים מסכום העתק שקיבל, ולסיים עם המשכנתא שלו אחת ולתמיד, הבית שלו ואין לבנק כל אחיזה בו! ועד היום, אם תפגשו את אחד מבני משפחת ק., ותראו שהוא מברך ברכת המזון בכוונה עילאית, מתוך ברכון, אומר כל מילה בדקדוק ובדבקות, אל תתפלאו. הן הם ראו בעיניהם את ישועת ה', כיצד ברכת המזון בכוונה הפכה את גורלם הכלכלי מן הקצה אל הקצה, כיצד ממישהו שחייב לבנק עשרות אלפי דולרים - הפך הרב ק. לבעלים של כמה וכמה נכסים, ואומרים עליו שיש לו מניות נאות באותו בנק שעד לא מכבר איים ליטול ממנו את ביתו...

סיפור מופלא זה שסיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ' שליט"א מפי בעל המעשה, מאיר עד כמה גדול כוחה של ברכת המזון בכוונה, מה היא מחוללת. הנה כי כן, שטח נטול חשיבות וכמעט חסר ערך בדנוור הרחוקה, הפך פתאום למושא נפשו של מפקד המשטרה, שבדיוק כאשר בני המשפחה החלו לכוון בברכת המזון - החליט שהוא מוכן לשלם בגין השטח הזה הון תועפות, ממנו מתפרנסת המשפחה בכבוד עד היום הזה...

ההזדמנות הזו של ברכת המזון - מוטלת לפתחו של כל יהודי, באשר

חש תחושת שליחות בעבודתו, ולכן הוא טורח לנסוע לשם מדי יום - למרות המאמץ הכרוך בכך.

'והפרנסה?' - התעניין איש העסקים, 'אפשר לפרנס משפחה ברוכה כמו שלך מהעבודה הזו?' - התעניין. 'לא קל', נאנח ר' יצחק והשיב, 'האמן לי, לא קל. אני עובד קשה, ויחד עם זאת מתקשה לסגור את החודש. אין לי עבודה שמציעה לי יותר כסף, ובכל מקרה - אני חש זכות לעסוק בחינוך ילדי ישראל. אז מתמודדים עם המינוס, מגלגלים הלוואות, ומתחזקים בביטחון בבוא עולם, שיסייע לי להסתדר למרות הקשיים הכלכליים...'

האיש הוסיף והתעניין במעשיו של ר' יצחק ובסדר יומו, וכשהגיעו לשכונת המגורים - איש העסקים המשיך והביא את ר' יצחק עד לדלת הבניין בו הוא מתגורר. אם לא די בכך, רגע לפני שירד מהרכב, תחב לידו של ר' יצחק 800 שקלים, במזומן. 'מוצא חן בעיניי להיות שותף ולסייע לאדם ערכי כמוך, שיהיה לך בהצלחה!' - אמר הנהג לפני שנפרד ממנו...

ר' יצחק הסמיק, לא לכך כיוון ולא לכך פילל, אולם ההפתעה נעמה לו במיוחד... מה יותר טוב מלהיות בר מזל כזה, שגם זוכה בהסעה מהירה מהעבודה חזרה הביתה, וגם משלמים לו 800 שקל... מלכתחילה לא חש בנוח לקחת את הכסף, אולם כשזכר כי ילדיו זקוקים לכמה צרכים דחופים, הבין שהכסף נשלח לו משמים, והודה על כך בחום... אלא שהיה זה רק השבוע הראשון. מאז, מדי שבוע בשבוע, בימי חמישי בערב, המתין אותו איש עסקים מתחת לביתו של ר' יצחק, ותחב לידיו 800 שקל. 'זו זכות עבורי, אני מרגיש זכות להיות שותף עימך, להחזיק את משפחתך, לקחת חלק במלאכת החינוך שלך. קח בבקשה...!' - נהג האיש לומר כמעט מדי שבוע...

וכך, זה נמשך, כן, עד היום. מדי שבוע אותו איש עסקים ממתין לר' יצחק, מעניק לו 800 שקלים. בערבי חגים הסכום עולה, אולם לעולם אינו מתפסס... אף כששהה איש העסקים בחו"ל, שלח משלוחן עם הכסף. לזכות היא לו...

ור' יצחק? - איך אמרנו, אין ולא היתה לו שאיפה להתעשר. עוד 800 שקלים מדי שבוע - זה בדיוק הסכום שחסר לו. זה הפך לחלק מההכנסה הקבועה שלו, ומאז קיבל על עצמו ברכת המזון בשמחה ובקול רם, בכוונה מרובה ומתוך הכתב - הוא רואה בעיניו כי בורא עולם משגר לו תמיכה שבועית, מדי שבוע בשבוע!

סיפור נפלא זה, אשר מופיע בספר 'האמנתי ואספרה', ממחיש עד כמה ברכת המזון יש לה כח פלאי, היא מפתח רב עוצמה לשערי הפרנסה. הבה נאמץ את הברכה הזו, הבה נקרא אותה מתוך הכתב, הבה נברכה בשמחה, בקול, בדבקות, בהתלהבות. בורא עולם רוצה להשפיע לנו שפע - ככל שנברכו על השפע שניתן לנו ביותר כוונה ודבקות, כך נזכה לקבל שפע רב מיזו הטובה והרחבה, נזכה בפרנסה ברווח וברוחה כלכלית מופלגת!

הוא, מדי יום ביומו. זה לא לוקח הרבה זמן, רק להקדיש כמה דקות לומר תודה לאבא על המזון שנתן לנו, לברך אותו בכוונה, לקרוא את ברכת המזון מתוך ברכון, לתת ללב לזמר תודה לאבא על המזון והמחיה. וככל שנעשה זאת בכוונה, בדבקות, בהתלהבות וכראוי - כך נזכה לראות כי ברכת המזון היא מפתח לשערי השפע, ומשפיעה עלינו שפע פרנסה וברכה!

נסיעה קצרה, מעטפה קבועה...

כשעשה ר' יצחק פ. את דרכו מבית הכנסת לביתו באותו יום, לא האמין שיתכן שהדרך הזו תשנה את חייו הכלכליים מן הקצה אל הקצה. אבל זה בדיוק מה שקרה:

כמדי יום, צעד בדרך יחד עם חבר טוב, והם שוחחו על דא ועל הא. תוך כדי הדרך, סיפר לו החבר כי מצא מציאה נאה, ציטוט נפלא מהחיד"א, הכותב שברכת המזון בשמחה ובקול רם - היא סגולה להתעשר. משהו במילים הללו צלצל בראשו, טוב, הוא לא באמת רוצה להתעשר, אבל קצת רווחה כלכלית בבית לא תזיק...

ר' יצחק הוא בעל משפחה ברוכה, העובד לפרנסתו כמחנך, בתלמוד תורה בעיר אחרת. מדי יום הוא משכים קום, מתפלל, ואז יוצא אל העיר בה הוא עובד, ומחנך את תלמידיו לתפארה. הדרך אינה קלה, באין אוטובוס ישיר - הוא נאלץ לצאת באוטובוס אחד, לרדת בצומת, להמתין לאוטובוס נוסף, להיטלטל בו עוד 20 דקות, ורק אז מתחיל יום העבודה...

ולמרות זאת, אין הפרנסה מספקת, אין הקומץ משביע. מדי פעם הוא נאלץ ללוות כסף לפרנסתו, ועול החובות תופח והולך, עד שהוא כבר כבד מאוד. בלילות הוא נאלץ לגלגל גמ"חים, ובימים מטרידה אותו המחשבה מהיכן ניתן להשיג הכנסה נוספת. הדאגה אוכלת את לבו, מכרסמת בו בכל פה, אולם ככל שניסה לפעול - עדיין המינוס הולך וגדל...

עתה, מששמע על סגולת החיד"א, החליט לאמצה ובכל הכח. עד אז לא הרבה ליטול ידיים לארוחה המחייבת ברכת המזון, אולם מעתה - החליט - מדי יום יקדיש זמן לנטילת ידיים כראוי, ארוחה טובה, והכי חשוב - ברכת המזון כהלכה, בשמחה ובקול רם. כבר מיום המחרת החל לעמוד בקבלה החדשה, ועד מהרה הורגלו חבריו לצוות, כי בהפסקת הצהריים הוא פורש הצידה, מסתגר בחדר פנוי, אוכל ומברך בשמחה ובקול רם...

ואז, ביום מן הימים, בשעת ערב יוצא ר' יצחק מעבודתו, והוא מבחין בדמות מוכרת באופן מעומעם. איש עסקים פלוני, המתגורר לא הרחק ממנו, ובדיוק נקלע אל הרחוב בו הוא עובד. לצד איש העסקים עמד רכבו המהודר, וכשר' יצחק הנהן לעברו לשלום - נענה הלה ושאל - הציע: 'אתה נוסע הביתה? כי גם אני בדיוק בכיוון. אקח אותך אתי!'

ר' יצחק שמח על ההזמנה, לפחות יום אחד יגיע הביתה מוקדם מהרגיל, יסע להנאתו ברכב שרד תחת היטלטלות באוטובוסים. כשנכנס לרכב והם החלו בנסיעה, התעניין איש העסקים למעשיו של ר' יצחק באותה עיר, ור' יצחק הסביר כי הוא עובד שם כמחנך,

שלחית תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

'במה הארכת ימים', הוא שאל והוא מפרק לה: ולא הרהרתי במבואות המטונפות.

ושאלתי: וכי "לא הלכתי בד' אמות בלא תורה ותפילין" לא יותר קשה? לא, הרבה יותר קשה הוא 'לא הרהרתי במבואות המטונפות'. אמרתי פעם לרבינו: לפני שלושים שנה, כאשר מרן הרב שך היה חולה, שמעתי כי קיבל עליו ב' קבלות: לא לחשוב בלימוד בתפילה ולהיכנס לצרכי צבור. ואכן בצעירותי חזיתי איך פעם אחת באמצע 'אהבה רבה', רץ ממקומו ועיין רגע קצר בגמ' בארון ספרים וחזר למקומו.

הקבלה הראשונה יותר קשה. וגם בפתח תקוה ראינוהו כמה וכמה פעמים הולך באמצע התפילה לעיין בספר. המשיך רבינו: הרוגוצ'ובר למד בט"ב ושאלוהו מדוע, ואמר כי רוצה לטעום כי טעם גיהנום על לימוד תורה. אכן זה אמר להם, אבל הטעם האמיתי דאיתא בירושלמי שמי שלהוט אחר דברי תורה, מותר ללמוד באבלות, זה אונס. רק את זה לא יכול היה לומר על עצמו. רבינו תם הניח לכהן לשמש אותו, ושאלוהו למה, ואמר כי היום אין עבודה במקדש, ושאלוהו אם אין קדושת כהונה כיצד נושא כפיים, ושתק. וכתב הט"ז באו"ח סימן קכ"ח סקל"ט, שהטעם האמיתי כי מה שאסור להשתמש בכהן זה כי זה לצורכו, וממילא לשמש את ר"ת זה הנאתו של הכהן, ואת זה ר"ת לא יכול היה לומר.

(לקט מתוך 'כל משאלותיך')

הגלים שם מתנפצים על הסלעים, ויש שם ירוק על הסלעים אמר רבנו: הנה זו "ירוקה שעל פני המים" [שבת פ"ב].

בהליכה בחזרה שאלתי את רבינו, הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבינו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה, או מצווה אחת של "ונשמרתם"? הגיב רבינו: למאי נפק"מ, הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי "ברוך שפטרני". שאלו ר' ישעי' אפשטיין: "וכי על 'מצוה' אומרים ברכה שפטרני?". הגיב: על מצוה כזו כן אומרים.

בפעם אחרת שאלתי את רבינו מה חושב בעת ההליכה? והשיב: מתי כבר אתפטר מהעול הזה.

בחור שואל, שרופאים אומרים שבני ישיבה עיניהם מתקלקלות כיון שמתנדנדים בשעת לימוד ותפילה, האם משום 'ונשמרתם' צריך למנוע מלהתנדנד? ת: שטותים.

שאלו: ענייני בריאות כולם - הכתובים בר"מ פ"ד מדעות, האם הם שייכים היום? זה רק לזמנו ולדורו.

סיפר לי רבינו: אבא אמר שאם הייתה המצאת המכונניות בזמן חז"ל, היו גוזרין לבטל המכונניות. הרי כמה נהרגו מזה, וגם חז"ל יתכן וידעו מחכמה זו - לייצר מכוננית - ולא עשו כן מחמת הנ"ל.

"ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך

בדרך ובשכבך ובקומך"

רבינו שאל אותי: מה הדבר הכי קשה שאמרו בגמ' שם על התנאים

"אמורים להיות דבוקים ביראת שמים עשרים וארבע שעות ביממה, ללא היסח הדעת. זו היא ההכנה הטובה ביותר של הרב מבריסק לקיום המצווה!".

אחד מגדולי ראשי הישיבות והצדיקים בדור העבר, היה הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצ"ל, ראש ישיבת מנצ'סטר. סיפרו עליו, כי היתה לו הנהגה מסויימת, למעט באכילת לחם במשך כל השבוע, ונטל ידיים לסעודה רק בשבת.

את הטעם לכך, הוא הסביר פעם למקורבו מגיד המישרים הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל: "וכי סבור אתה שאני ממעט באכילת לחם מטעמי עינוי הגוף וסיגופים למיניהם? לא ולא! אלא משום שבברכת המזון נזכרים הרבה שמות קודש, ורבינו יונה כותב ב'שערי תשובה' (ג, סא) שכל מי שלא מכוון בהזכרת השם עובר בלאו של 'ולא תחללו את שם קדשי'. לכן כשאין לי מספיק ישוב הדעת, שאני משער שאוכל לברך כל מילה בכוונה, אני מעדיף לדלג על אכילת לחם ובלבד לא להיכנס לספק ברכות..."

ואכן, מי שזכה לראות את הרב סגל, ודאי הבחין בפנים הקורנות שלו. הם פשוט זרחו מיראת שמים. התקיים בו הפסוק: "וְיָרְחָה לְךָ מִפְּנֵי שְׁמֵי" (מלאכי ג, כ).

(מתוך אוצרותיהם אמלא')

ונספר עוד מעשה ששמענו על מרן הגרי"ז סולוביצ'יק מבריסק זצ"ל:

היה זה באחד מלילות חנוכה, בעת שהגיע האדמו"ר בעל ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל לביקור נימוסין בבית הרב מבריסק. הם ישבו ושוחחו יחד באהבה ואחוזה בעניינים העומדים ברומו של עולם. עד שלפתע ניעור הרב מבריסק משיחו, הביט בשעון והתנצל בפני אורחו - כי יאלץ כעת להפסיק את השיחה למעט זמן, כי כבר הגיע זמן הדלקת נר חנוכה.

הרבי מסלונים הביט אחר כל תנועה ותנועה של הרב מבריסק בעשיית המצווה; הרב קם ממקומו, נטל את שמן הזית, שפך בכוסיות, הניח פתילות צמר גפן, וכשהכל היה מוכן ומוזמן לקח גפרור והדליק.

הרבי התפלא בליבו על צורת ההדלקה, כידוע, אצל עדות החסידים שמים דגש רב ועסק גדול מההכנה למצווה. אך הפליאה נותרה בליבו עד שפתח הרב מבריסק את פיו והחל לומר את הברכה. פניו החליפו גוון, ושיניו דא לדא נקשו, וכשהגיע להזכרת השם נתקף רעד בכל גופו, ובקושי הצליח להגות את שם השם בפיו. או אז הבין הרבי מסלונים היכן מונחת ההכנה.

"כדי להגיע לרעד כזה בעת הזכרת שם השם", הסביר הרבי מסלונים,

'בימים שלאחר החתונה קיבלתי אינספור פניות מתנצלות, מאלו שנבצר מהם מלהשתתף בחתונה וליבי נצבט. מיד עלו בזיכרוני המאמצים שלי להשתתף בשמחות שהם ערכו, אולם אז נזכרתי בקבלה שקיבלתי, ומחיתי מליבי כל קפיידא וטרוניה. האמן לי, סיכם את הנושא, 'לצום, היה קל עשרת מונים מהקבלה הזאת...' "

היה עניי

"ברצוני לציין פן מיוחד באישיותו, מוסיף לנו הגר"י שליט"א באמרו: "המעניין הוא, שלמרות היותו מפורסם בעולם כולו כראש ישיבה גדול, כאחד ממנהיגי הציבור החרדי בארה"ק, ובסוף ימיו כמנהיג עדה גדולה וחשובה, וגם ספריו התפרסמו בכל העולם ממש, אולם הוא היה בורח מן הכבוד ככל האפשר, וכל עבודתו היתה בהצנע לכת עם ה', ובזה השקיע כוחות מרובים.

"לדוגמא, בשמחת תורה בשנותיו האחרונות, קשתה עליו ההליכה ורקד לבדו סביב לבימה המוגבהת, והקהל סביבו, לפתע ירד והחל לרקוד בתוך הקהל, ונימק שאינו יכול לרקוד בצורה כה בולטת. למחרת בבואו לביהמ"ד ראה את גובה הבימה, אא"ז התבטא בכאב ואמר: 'על כזו בימה גבוהה רקדתי לבד? וענו לו כי לא היה ברירה, מחמת אי סדר והדחוק סביבו כשרוקד עם כל הציבור, נענה אז ואמר: 'איך בין פארטא סלונימער חסיד'..."

רועה נאמן

"ודאירינן בהכי, בכלל אין לתאר את מסירותו הגדולה לציבור. זכורני, כי לאחר תום קבלת הקהל, מגיע היה אא"ז לביתו נטול כוחות, אולם גם אז, בזמן שסעד ארוחת ערב, לא חדל הטלפון מלצלצל. הרבנית ע"ה שחסה על כוחותיו, מנתקת הייתה לעיתים את הטלפון בזמן הארוחה, אולם אא"ז ביקש לא אחת בעדינות האופיינית לו, להחזיר את השקע למקומו. מקרים בודדים זכורים לי בהם אא"ז חש כי כוחותיו כבר בל עימו. אני זוכר מקרה, ביום חמישי בערב בסוף קבלת הקהל, יצא אא"ז מחדרו ופגש אנשים ממתנינים, 'אתם ודאי מחכים לי', פנה אליהם ברוך 'דעו לכם שאני כבר אינני כאן, כוחותי אינם עמי עוד, ומה תועלת תצמח אם תדברו איתי? ביום ראשון בתחילת קבלת הקהל נשוחח', הסביר כמתנצל..."

(קטעים מתוך 'המבשר תורני')

התוכחה לא ייפגם קשר הידידות. אם תבטחיני שתתקשר עימי - אזי אוכל להעריךך... לאחר שנים, סיפר אותנו 'ננוף' כי עד היום קשור הוא בקשר בל ינתק לאא"ז, ואת כל מעשיו מכלכל על פי אמת מידה זו - 'מה היה זקני אומר...' "

מידות נאצלות

ידוע היה במידותיו הנאצלות והטהורות, וכפי שטבע כסיסמא 'מידות מעל הכל'. מה נוכל לשמוע אודות כך?

"אכן, אא"ז היה גאון נדיר במידות טובות. כל תלמיד ראה זאת בחוש, הוא מעולם לא כעס, ודבר לא הצליח להוציאו משלוותו ומסבלנותו. "כל מי ששהה במחיצתו התפעל מאורך הרוח, מהסבלנות ומההבלגה שאפיינו אותו. בושה הייתה שלא לוותר ושלא לסלוח במחיצתו. זכורני שבנערותי התעורר ויכוח ביני לבין אחי סביב עניין כלשהו, ויכוח שנמשך זמן מה. ישב איתנו הרבי, פניו קורנות, ובנימה השלווה שאפיינה אותו שאל בפשטות 'ומי מוותר?' נמסנו מיד. למולו אי אפשר היה לנטור טינה, בלתי אפשרי היה שלא לוותר.

"פעם אמר לאחד, שבאותו היום היה לו ענין להתעמק בו, ומאחר ובאו אליו הרבה אנשים היו לו הפרעות, וזה הקשה עליו את הריכוז. והידיעה על חשיבות טהרת המידות, חזקה אותו להתפנות אליהם בסבלנות, למרות הקושי שהיה לו.

"כשסיפר פעם לאחד על קשייו הרבים בשנות הבראשית של הישיבה, אמר שעל הכל ויתר למען הישיבה, אך על דבר אחד מיאן לוותר, והוא על טהרת המידות. ואכן פעמים רבות הייתה ההרגשה שבאם לא יעיר ויעמיד כמה בחורים על מקומם, תיהרס ח"ו הישיבה, ואמרו בישיבה שהפעם אין מנוס אלא לטפל בזה. אולם אא"ז לא הסכים, והיה מוכן לשלם מחיר קריסת מפעל חייו, אך על טהרת המידות לא הסכים לוותר, וכאמור שעל המשכורת ועל החיים הנורמלים הוא ויתר..."

"וכמה שהרבה אא"ז לדרוש מעצמו, כך השכיל להנחיל אא"ז את עיניו הרחמיאיות: 'למה לך לצום, הרי אתה עלול לא להרגיש טוב... מוטב שתקבל על עצמך קבלה טובה במידות טובות, שלא להקפיד על מי שלא יגיע להשתתף בשמחתך', סבר החסיד וקיבל. הימים היו ימי מלחמת המפרץ, והחתונות באותה התקופה התקיימו בצהרי היום, תחת פחד הטילים ואיומי האזעקות. מטבע הדברים היו אחוזי ההשתתפות בחתונה נמוכים, ורבים מן הידידים לא השתתפו בה.

המשך מעמוד 21 | הרה"צ ר' אשר אנשיל כץ שליט"א

'ובלכתך בדרך' - התנהלותך בדרכים הן המהוות דוגמא המועילה ביותר לחינוך הבית, בה גם נקיים את ציווי הכתוב (לעיל ואתחנן וז) 'ושנתם לבנך ודיברת בס' - ע"י התנהגותך 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך'.

בימים האלו של בין הזמנים, בעת שהילדים מקיימים 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' בטיולי דרכים, מקבלים הכתובים הללו ביטוי נוסף ומשנה תוקף, בגודל חובת ההורים להיות להם לדוגמה בעת 'שבתך

בביתך' ובעת 'לכתך בדרך'.

ביומי דקייטא בתקופה וגבורתה של חמה, נוכל להצטנן במתי מעט עם הקור הצפתי והכפור הקוברינאי, ונעשה ק"ו לעצמנו לנצל את ימי הפגרא האלו, לקיים בהם כפשוטו 'ולמדתם אותם את בניכם', ע"י קביעת עיתים לתורה באבות ובנים בבית ובחוף, ולקיים בזה את מאה"כ (מלאכי ג כד) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

(קטעים מובחרים מתוך דרשת גאב"ד חרדים)

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

◆ **'מוקצה מחמת חסרון כיס' - האם ניתן להחליט באמצע השבת שאינו מוקצה?**

◆ **בשר חי - בזמננו - האם הוא 'מוקצה' בשבת?**

◆ **בשר שחלפו 72 שעות משחיטתו בטרם נמלח - האם מותר לאוכלו?**

בלתי מדוייקת, דהיינו שפוחת מעט או מוסיף מעט, כך שתוצאת השקילה אינה מדוייקת - אסורה, משום שניכר ממעשיו כי הוא עוסק בשקילה. אולם, מדידה באופן זה - שפוחת מעט או מוסיף מעט - מותרת, משום שלא ניכר כי הוא עוסק במדידה.

• בזמנים עברו, בהם לא היו מקררים, במקרה שלא אכלו את הבשר מיד לאחר שחיטתו, נהגו להשרותו בכמויות גדולות של מלח, על מנת לְשַׁמְרוֹ. ומכיון שבשר המושרה במלח זמן רב מאבד מטעמו, הותר לכתחילה למלוח בשר לשם הכשרתו ביום טוב. ואם הבהמה נשחטה ביום טוב - אגב הבשר הנצרך לאותו היום, מותר למלוח את כל בשרה - באופנים מסוימים - כאשר בכך יִמְנַע קלקולו.

• אסור להביא עצים ביום טוב מן השדה אל הבית, ואף אם העצים הוכנו מראש לשם כך; ולדעת הרמב"ם והשולחן ערוך, טעם האיסור הוא מפני שנשיאת עצים מהשדה הביתה היא 'עובדא דחול'.

מהלכות 'דם'

• איסור אכילת דם אמור רק בדם שיצא ממקומו, או בדם הוורידים והעורקים; אבל דם הבלוע בתוך נתחי הבשר, אשר לא נפלט החוצה, ואף לא יצא ממקומו ו'נצרר' מחמת מכה - אין איסור באכילתו.

• בשר שחלפו שבעים ושתיים שעות משחיטתו, וטרם נמלח - אין בכוח המליחה להוציא ממנו את הדם, ולכן אסור לאוכלו כשהוא מבושל, אבל ניתן לאוכלו לאחר צלייה, השואבת מתוכו את הדם.

איסור 'בל תשחית'

• איסור 'בל תשחית' נאמר בתורה על עץ מאכל. ואמרו חכמינו ז"ל, שכל חפץ בעל ערך כלשהו - אסור להשחיתו; והאיסור הוא אף כאשר הדבר נעשה לצורך כלשהו, במידה וקיימת אפשרות להשתמש לשם כך בחפצים חסרי ערך, או בתחליפים שערכם נמוך משל חפץ זה.

מהלכות 'מוקצה' בשבת וביום טוב

• 'מוקצה מחמת חסרון כיס', שבאמצע השבת החליטו בעליו שאינם מקפידים עוד על כך, ורצונם להשתמש בו לכל מטרה שהיא - הריהו מוקצה עד לסוף השבת, משום שהיה מוקצה בכניסת השבת.

• לדעת רוב האחרונים, כדי שחפץ מסוים יחשב למוקצה מחמת חסרון כיס, די בכך שבעליו מקפידים שלא להשתמש בו כי אם למטרה מסוימת, האסורה בשבת, ואין צורך שייחדו לו מקום.

• כלי שנשבר בשבת וביום טוב, והשברים ראויים רק לשימוש שאינו דומה לשימושו המקורי - בשבת, אינם 'מוקצה', וביום טוב - נחלקו הפוסקים אם הם מוקצה.

• חפץ של מוקצה, אסור בשימוש ובהנאה כאשר נעשה מעשה לשם כך, כגון טלטול החפץ תוך כדי שימוש בו; אולם, שימוש במוקצה והנאה הימנו ללא פעולה כלשהי - מותרים לכתחילה.

• בזמנים עברו, היו כאלו שנהגו לאכול בשר חי, ולכן לא נחשב למוקצה בשבת; ונחלקו הפוסקים אם הכוונה דווקא לבשר עוף, או אף לבשר בהמה. ונחלקו הפוסקים בנוגע לזמננו, שאכילת בשר חי אינה מצויה, אם הוא נחשב כראוי לאכילה.

מהלכות שבת ויום טוב

• עיבוד העור אסור מדאורייתא, ועיבוד מאכלים - מותר מדאורייתא, ואסור מדרבנן. ויש אומרים שאין איסור עיבוד במאכלים אפילו מדרבנן, אך אף לדעתם אסורה מליחת מאכל לצורך שימורו.

• אסור לחתוך מאכל בשבת בצורת אותיות, בעלי חיים וכדומה, ואסור גם לחרוט בו צורות אלה; אבל מותר לחתכו בצורות פשוטות, כגון עיגול או משולש, ואף אם עושה כן לצורך סימון כלשהו.

• חכמינו ז"ל אסרו את המדידה והשקילה בשבת. ושקילה

גליון 425
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

וכל הפציך לא ישוו בה

מעשה היה ברבי יהודה הנשיא שלח לו השר ארטבון מתנה מרגלית יקרה ביותר. אמר לו: וכי אתה יכול לשלוח לי דבר שערכו כמרגלית זו, שלח לו רבינו הקדוש מזוזה, אמר לו אותו עשיר, אני שלחתי לך דבר יקר כל כך ואתה שלחת לי דבר ששה כמה פרוטות! אמר לו רבינו הקדוש אתה שלחת לי דבר שיש לו ערך, שיש דבר שעולה ערכו על זה, ואילו אני שלחתי לך דבר שאין לו ערך, שאפילו תעריף כנגדה את כל הכסף והזהב והמרגליות שבעולם לא ישוו כנגדה, כמו שנאמר "וכל הפציך לא ישוו בה" (משלי ג' - ט"ו). ועוד, אתה שלחתי לי דבר שצריכים לשומרו, שלא יבואו גנבים ויגנבו אותו, ואילו אני שלחתי לך דבר שאתה ישן בפנים והוא שומר עליך מבחוץ, שנאמר "בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצותך היא תשיחך" (משלי ו' - כ"ה) "בהתהלך תנחה אותך" - בעולם הזה, "בשכבך תשמור עליך" - בשעת המיתה, "והקיצותך היא תשיחך" - לעתיד לבוא! באותה שעה נכנס שד בבתו של ארטבון שהיתה בת יחידה, ובאו כל הרופאים ולא הועילו לה, כיון שנטל ארטבון את המזוזה ושם על הפתח, מיד ברח אותו שד, ונטל רבינו הקדוש את המרגלית לעצמו.

(ירושלמי פאה פ"א)

פרשת השבוע

והיה עקב תשמעון (ז' - י"ב)

מסופר, בימים שלמד הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א בילדותו, מפי מורו המלמד פרשת תולדות, בחן הסבא הרה"ק 'בעל התניא' את ידיעותיו, ושאל אותו פירוש הפסוק "עקב אשר שמע אברהם בקולי". השיב ה'צמח צדק', בלשון זו אברהם אבינו קלט (דערהרט) את צווי השם אפילו בעקביו. למשמע הדברים אורו פניו של 'בעל התניא' וניכר היה בו ששואב מנכדו נחת מרובה ואמר: זוהי הכוונה גם בפסוק "והיה עקב תשמעון", צריך אדם מישראל לשמוע כל כולו אל מצוות השם, אפילו העקב צריך לשמוע ולהרגיש. קול ה' צריך לחדור ולפעפע בכל שיעור קומתו, מרום עליית המוחין עד לדרגה התחתונה ביותר בחינת עקב.

ויאכילך את המן (ח' - ג')

פעם שאלו את הגה"ק רבי אייזל חריף זיע"א, הרי במדבר אכלו כל

בני ישראל את המן, העשיר לא הרבה והדל לא המעיט. היאך איפוא קיימו מצות צדקה? השיב להם: העשירים קיימו מצות צדקה, בכך שאמרו לעניים איזה טעם לבקש לטעום במן, שכן העניים אינם יודעים כלל טעמו של מאכל טוב.

ואפן וארד מן ההר וההר בוער

באש (ט' - ט"ו)

פעם טייל מרן הגה"ק רי"ז מבריסק זיע"א עם יהודי אחד. לפתע הפסיק שתיקתו ושאל, כשראו בני ישראל בסיני שמשה רבינו אינו חוזר מההר בתום הארבעים יום ממתן תורה, למה לא שלחו שלוחים שיעלו להר לחפש אחריו היכן הוא? ונמשיך ללכת וחיכה לתשובה, וכאשר בן לווייתו לא ענה, נענה ואמר, מצאנו בפרשת עקב, כשירד משה מן ההר עם הלוחות כתיב "ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש". כשההר בוער באש א"א לשלוח לשם שלוחים.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 8:09 ת"א: 8:11 ר"ת: 8:44

פרשת עקב

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:55 ת"א: 7:10

חיים, צבי, דב, זאב, זרח, ברוך

היה זה באחד מ"עשרת ימי תשובה" הג"ר מאיר ליהמן זצ"ל קם השכם בבוקר התפלל ואכל ארוחת בוקר, והתכוון לצאת לתחנת הרכבת, הוא עמד לנסוע אותו היום בראש משלחת שעמדה להיפגש עם שר החינוך בעיר הבירה, מלבד הרב היו במשלחת עוד שני יהודים מחשובי הקהילה, ושלתם נדברו להיפגש בתחנת הרכבת. רגעים אחדים לפני צאת הרכבת המהירה, הרב כבר לבש את המעיל העליון ועמד לצאת לכרכרה, כאשר שמע מהפרוודור קול בלתי מוכר מדבר עם הרבנית: "אני מוכרח לראות את הרב תיכף" "אולם בעלי מוכרח לצאת ברגע זה לתחנת הרכבת, בוא מחר" ניסתה הרבנית להיפטר מהאורה הבלתי קרוא. אולם ההוא לא הירפה "לא לא, לא אוכל לדחות הענין עד מחר" הכריז הקול בתוקף רב, "עלי לראותו תיכף ומיד, מדובר בהצלת נפשות פיקוח נפש", בשמעו את הדברים האלה פתח הרב את הדלת וביקש את האישה להיכנס פנימה.

"שלום עליכם רבי" פתח הזר שהיה ישיש נמוך קומה ובעל שערות שיבה, "האין כבודו מכירני?" "עליכם שלום" השיב הרב קצרות, "לא, אין לי הכבוד להכיר את כבודו, אולם במה הענין מה "בוער" כל כך לכבודו שמוכרח להיכנס אלי באופן כה דחוף? אתה מוכרח לעשות זאת בקצור נמרץ כי יש לי מעט מאד זמן." "תהיה בריא ושלם רבי" השיב הישיש בנחת "אולם המדובר כאן בפיקוח נפש" הרב עמד וחיכה לפרטים נוספים, ואילו הישיש התיישב בנחת, פתח ואמר: "באמת מפליא אותי שכבודו אינו מכירני, לפני שנה בשבת שובה שמעתי דרשה של כבודו, זו היתה דרשה, ממש בלעתי כל מלה, דרשה כזו לא שמעתי מימי חיי, אם ברצונך, אחזור עליה כאן מלה במלה" "לא, לא מה אתה שח, אני מוכרח לרוץ לתחנת הרכבת, אני מבקש אותך מאד לדבר לענין, יש לי רגעים ספורים בלבד" "כן כן" גיחך הישיש "רגעים ספורים, לכולנו רגעים ספורים, אני מספר על הדרשה רק כדי להסביר מדוע באתי דווקא אל כבודו, הודות לדרשה זו יש לי אמון מלא אל כבודו, איי איי זו היתה דרשה, לי יש זיכרון טוב מאד רבי, דרשה זו חדרה והתפשטה בכל אברי, חבל באמת חבל שאין לכבודו זמן, הייתי חוזר על הדרשה מלה במלה ולא הייתי מחסיר אות או תג."

"ידידי היקר" קרא הרב אל היהודי בקוצר רוח "אני אמרתי לך כי עלי לרוץ לתחנת הרכבת, אם לא תגיע לענין עצמו בלי הכנות מיותרות, אאלץ לעזוב אותך כאן", "בריא ושלם היה רבי" חזר הישיש על פזמונו בלי ניד עפעף, "הלא כל רצוני לספר לכבודו את כל הענין, לפני כשלושים שנה התחנתתי וחייתי עם זוגתי כעשרים וחמש שנים, היא היתה כה טובה ועדינה אשת

חיל אמיתית, אולם לפני חמש שנים עזבה אותי פתאום ונפטרה לעולמה לא עליכם". "ר' יהודי" קרא הרב בכעס עצור "אם באת לבקשני שאחזיר אותה לחיים, הרי שחבל הן על זמנך והן על זמני, אנא תבוא בזמן אחר כשאינני ממהר כל כך, ואקשיב בסבלנות לקורות חייך, אולם עתה עלי למהר לרכבת העומדת לנסוע בעוד רגעים ספורים," הישיש תפס את הרב בשרוולו ואמר: "אנא הבן אותי נכון רבי, מדובר כאן בהצלת חיי אדם, אני מבקש את כבודו לשמוע אותי, השם יתברך נתן לנו ילדים טובים והולכים בדרכי האבות, אולם הם נסעו לאמריקה ואחרי שנשארתי אלמן, כותבים לי כי אין טעם לשבתי כאן גלמוד ושאווא אליהם והם ישאוני על כפיים.

ואכן נסעתי לי לאמריקה אולם שם לא מצא חן בעיני וחזרתי, זה היה לפני שנה, ובאמת איך שחזרתי שמעתי את הדרשה של כבודו איי איי איי, זו היתה דרשה" "שוב אתה מדבר על הדרשה" קרא הרב והעיף מבט מלא יאוש על שעונו, "טוב חסל סדר דרשה רק שישמעני כבודו, ובכן חזרתי מאמריקה בדיוק לברית של בתי הצעירה כלומר של נכדי הקטן, כיבדו אותי לשמש סנדק, אולם יום לפני הברית חלה הילד ונפטר בפתאומיות, "פתאומיות? אני באמת משתתף בצערך" אמר הרב "אבל בשביל זה באת אלי, התחשוב שאני יכול להציל את הילד?" "לא, לא, לא בגלל הילד שמת באתי אל כבודו, אלא שלבתי נולד אתמול בן למזל טוב" "שיהיה במזל טוב לחיים טובים ארוכים, ומה אתה רוצה סוף סוף ממני?" "בתי ביקשה אותי שוב להיות סנדק ואני מפחד שהילד, חלילה לבל אחטא בשפתי חלילה, האם עלי לקבל להיות סנדק?" "שיהיה מישהו אחר הסנדק, סליחה אני מוכרח לרוץ, שלום, אני מאחל שהברית תתקיים בשעה טובה". באומרו זאת יצא הרב במרוצה דרך הדלת, בחוץ המתינה לו הכרכרה זה זמן רב, הישיש המופתע רץ אחריה, וכשהרב כבר נכנס לכרכרה הוא עוד שאל שאלה אחרונה: "רבי איזה שם לתת לילד? זוהי שאלת חיים בשבילי" "שם נחוץ לך" קרא הרב בחוסר סבלנות, "חיים, צבי, דב, זאב, זרח, ברוך" אחרי שגמר בשעה טובה עם הישיש, נשם הרב לרווחה הוא אמר לבעל עגלה, כי אם יצליח להגיע לתחנת הרכבת בעוד מועד, יכפיל לו את שכרו.

כשהגיעו לתחנת הרכבת, נכנס הרב בצעדים מהירים אל תוך התחנה פנימה, אולם הוא רק הספיק לשמוע את השריקה האחרונה של הרכבת שכבר עזבה את הרציף, נבוך ונכלם עמד הרב בתחנת הרכבת, מה יגיד עכשיו השר שהוא מחכה למשלחת בשעה היעודה, ואילו ראש המשלחת מאחר, וכל כך למה, בגלל יהודי שצריך שם בשביל נכדו, הרב עמד מיואש כאשר שמע פתאום שמברכים אותו לשלום, התברר כי שני חברי המשלחת לא רצו לנסוע בלי הרב, והם חיכו כאן בתחנה לבואו,

צישל ונמשל

הללו את ה' כל גוים ... כי גבר עלינו חסדו

כתוב בתהילים (ק"ז) "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האמים כי גבר עלינו חסדו", ידועה השאלה, אם גבר עלינו חסדו, הרי עלינו להודות ולהלל, מדוע חייבים הגוים להודות שעלינו גבר חסדו? ויבואר עפ"י משל:

מעשה באדם עיוור שהיה נוהג ללכת בכל יום אל השוק לקנות כל צרכו, הוא הכיר את הדרך לפי מספר הצעדים והפסיעות, כך וכך צעדים יפסע, ואז עליו לפנות ימינה ולפסוע כך וכך צעדים. עד שיגיע לדוכן הקניות, היתה שם חבורת נערים פוחחים רעי לב, שביקשו להתקלס בו, מה עשו, הניחו מכשול בדרכו והתחבאו בצד הדרך לראות בהיכשלו ובנפילתו של אותו יהודי, העיוור יצא לדרך ולא ידע דבר, מה עשה הקב"ה, הסיח את דעתו ושכח את ארנקו בביתו, הוא התקדם נכחו לקראת המכשול, כמעט ונתקל בו, והנה נזכר ששכח את הארנק, ובלעדיו לא יוכל לקנות מאומה, מיד סב על עקבותיו ושב לביתו, נטל את הארנק והחל לחזור, בינתיים עברו אנשים בדרך, ראו את המכשול והסירוהו מן הדרך, הלך העיוור לבטח, הגיע לשוק וערך את קניותיו. והנה, אם נשאל את פיו, יאמר שהיום סבל יסורים רבים, שהיה זה יום של הסתר פנים, הוא שכח בעוונותיו את הארנק, היה עליו לשוב לביתו, אחר לחזור לשוק, לכל היותר, יקבל יסורים באהבה. אבל הנערים הפוחחים, הם היודעים כי יש ללמוד ממקרה זה על השגחת הקב"ה, חסדו וטובו, שכן מדוע שכח העיוור את ארנקו דווקא ביום זה? ומדוע נזכר בכך דווקא לפני המכשול האורב לו ולא כמה דקות לאחר מכן? הם היודעים, כי חסד ה' חופף על אותו עיוור.

והנמשל אנו, בני ישראל, איננו מודעים לרוב המזימות הנרקמות נגדנו, ואיננו יודעים כאשר הקב"ה מפר עצת אויבים ומקלקל את מחשבותיהם, עלינו נאמר "אין בעל הנס מכיר בנסו", אבל הם הגוים והלאמים, החורשים מזימות ומבקשים רעתנו, הם היודעים ורואים כיצד מופרות מזימותיהם, וכיצד הקב"ה מסכל את מחשבתם הרעה, הם היודעים עד כמה "גבר עלינו חסדו".

(בשם הגאון רבי אברהם אדלר זיע"א)

הרב סיפר להם את סיבת איחורו, ולמרות המצב הבלתי נעים פרצו השניים בצחוק רם כאשר שמעו את פרטי השאלה של "פיקוח נפש", לא היה מה לעשות והם נאלצו לחכות לרכבת הבאה שתצא בעוד שעתיים, הם ייאלצו להתנצל איכשהו בפני השר, נדברו כי ייפגשו בעוד שעה וחצי, והלכו הביתה.

בשוב הרב בשעה היעודה היתה תחנת הרכבת כמרקחה, נתקבלה ידיעה כי רכבת מהירה התנגשה ברכבת שניה, וקרתה תאונה קטלנית איומה, בה נהרגו רבים ועוד יותר נפצעו, כאשר התעניין הרב לדעת איזו רכבת היתה זו שהתנגשה, עבר רעד בגופו, היתה זו הרכבת המהירה אותה הוא איחר לפני שעתיים, בינתיים הגיעו גם שאר חברי המשלחה, וגם הם נדהמו לשמוע את הידיעה המרעישה, וכאשר נזכרו בשיש ה"טרדן" שוב לא צחקו, הם האמינו כי הישיש היה איזה מלאך שהשם יתברך שלח כדי להציל אותם מהסכנה, בהגיעם אל שר החינוך קיבל אותם בסבר פנים יפות, הוא חשב שהם היו על רכבת האסון והצטער מאד על כך, וכשסיפרו לו את אופן הצלתם המופלא, הוא שמח מאד על כך, בכלל כל השליחות הצליחה באופן יוצא מהכלל.

שנים לאחר מכן ביקר פעם הרב בעיירה קטנה, וכל יהודי המקום יצאו לקראתו לקבל את פניו, בין הבאים הכיר הרב את הישיש הלז, הישיש ניגש בריצה אל הכרכרה בה נסע הרב ואמר: "שלום עליכם רבי האם כבודו מכיר אותי? לפני כמה שנים שמעתי דרשה של כבודו בשבת שובה אי, אי, אי, זו היתה דרשה וזהו נכדי" באמרו זאת, הוא הרים ילד בריא מראה, הושיבו על ברכי הרב ואמר: "בחור כארו זה הנכד שלי, חיים צבי דב זאב זרח ברוך". "כל כך הרבה שמות נתת לו?" שאלו הרב בהשתוממות. "בריא ושלם היה רבי" קרא הישיש "הלא שוב שכח כבודו כי הוא בעצמו אמר לי לתת לילד את השמות הללו, לי יש זיכרון טוב, אני לא שכחתי" אני זוכר עדיין כל מילה מהדרשה של כבודו". הרב לחץ את ידיו של הישיש ודמעות חמות זלגו מעיניו.

צ'ין אדם לחברו

ואל ילבין פני חבירו ברבים
 הגה"ק רבי יהושע לייב דיסקין
 זיע"א נוהג היה למסור שיעור קבוע
 לתלמידיו. היות שחולני היה וסבל
 מירידת סוכר תמידית, היה הגבאי
 מביא לו באמצע השיעור כוס תה,
 בה היה מוהל כמה כפיות גדושות
 של סוכר. באחד הימים הבחינו
 התלמידים כי הרבנית נרעשת
 ונסערת. כששאלוה לפשר העניין
 אמרה כי מצאה את קופסת המלח
 ליד קומקום התה, וסביר להניח
 שהשמש טעה והכניס לתה מלח
 במקום סוכר. "דבר זה מסוכן מאוד
 לרב", הסבירה להם. הרגיעו אותה
 התלמידים וסיפרו לה כי לא ראו
 שום שינוי בפניו של הרב בעת
 ששתה את התה, ובוודאי היא
 דואגת לחינם. בכל זאת בדקו וגילו
 כי אכן היה התה מלוח מאוד! שאלו
 את רבי יהושע לייב: "איך יכול היה
 הרב לשתות מים מלוחים? הן עלול
 הדבר להזיק לבריאותו". השיב
 הצדיק בניחותא, "הרי כבר פסקו
 להלכה כי מוטב שיפיל עצמו
 לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו
 ברבים" אמרו לו: "אך יכול היה הרב
 להימנע משתיה בלי לנמק את
 הסיבה". ענה הרב: "אם הכין השמש
 תה ולא אשתה אותו, דבר זה
 כשלעצמו עלול לפגוע בו"

שלא לבייש

מסופר על הרה"ק רבי זאב ואלף
 מזבארז' זיע"א, שישב עם חסידיו
 בסעודה שלישית של שבת ואמר דברי
 תורה, התיישב אורח בשולי השולחן,
 הוציא צנן מכיסו קילף אותו ואכל,

התרעמו החסידים: עז פנים ומחוצף,
 כשהרגיש הרבי בדבר, הפסיק את
 שיחתו ושאל: למי יש כאן חתיכת
 צנן מאכל טוב לקינוח סעודה?.

ילד קטן גומל חסד גדול

בעיירת מולדתו של ה'חפץ חיים'
 היה שואב מים שהיו ילדים שנהגו
 להתעלל בו, בחורף המקפיא,
 לאחר ששואב המים היו מסיים את
 מלאכתו והיה משאיר את דליו
 ליד הבאר, באו ילדים שובבים
 אלה ומילאו את הדליים במים,
 בלילה היו המים קופאים ובבוקר
 כשהיה בא שואב המים כדי ליטול
 את דליו, היה עליו לעמול קשות
 במשך שעה ארוכה כדי לשבור
 את הקרח ולרוקן את הדליים.
 ישראל מאיר הקטן נוכח שתוכחתו
 ודבריו לילדים שיפסיקו מעשים
 אלו, אינה מועילה, ולכן הוא מצא
 עצה אחרת. בשעה מאוחרת,
 לאחר שהילדים עזבו את המקום
 ושבו לבתיהם, היה ניגש לבאר
 ושופך את המים מהדליים לפני
 שהם קפאו. בזכות מעשי חסד אלו,
 היה שואב המים מוצא בבוקר
 דליים ריקים, והוא לא העלה
 בדעתו שילד קטן בעל לב טהור,
 גומל לו חסד כה גדול.

תולעת ולא איש

שח הרה"ק רבי ברוך מקוסוב
 זיע"א: יש אנשים הנוהרים לא
 לאכול תולעת, אולם אין הם נוהרים
 מלדרוף אנשים ולבלעם חיים ואף
 למצוץ את לשדם, וזהו שאמר דוד
 המלך ע"ה בתהלים "ואנכי תולעת
 ולא איש" עדיף שתביטו עלי כעל
 תולעת ואל נא תבלעו אותי חיים.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ח מנ"א

הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק ב"ר יחזקאל
 (תש"ב)

יום ראשון י"ט מנ"א

הרה"ק מנחם נחום מבאיאן טשערנוביץ ב"ר יצחק
 (תרצ"ו)

יום שני כ' מנ"א

הרה"ק רבי אליעזר ב"ר יהודה צבי מסטרעטין
 (תרכ"ה)

יום שלישי כ"א מנ"א

הרה"ק רבי אלכסנדר מזידיטשוב ב"ר יצחק איזיק
 (תקע"ח)

הרה"ק רבי צבי ב"ר יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין
 (תקצ"א)

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ב"ר ישכר דוב (תשי"ז)

יום רביעי כ"ב מנ"א

הרה"ק רבי מאיר הגדול מפרעמישלאן ב"ר יעקב
 (תקל"ג)

יום חמישי כ"ג מנ"א

הגה"ק רבי דב בעריש גוטליב ב"ר יעקב (יד
 הקטנה על הרמב"ם - תקפ"ח)

יום שישי כ"ד מנ"א

הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות ב"ר מנחם
 מאניש (מטה אפרים - תקפ"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטינץ שליט"א
 מח"ס "גם אני אודך" יסודות יסוד התורה על המעשים.

נעילות וקשירת הנעליים (ג')

א) במנעלים שאין להם קשירה, ילבש של
 ימין תחילה, ולא יכניס רגלו לתוך המנעל
 לגמרי, ואחר כך ילבש של שמאל, ויכניס
 רגלו לתוך המנעל לגמרי, ואחר כך יחזור
 ויכניס רגל ימין במנעל לגמרי. (ספר מקור
 חיים, למהר"ח כהן, תלמיד רבינו חיים ויטאל
 זצ"ל, סימן כ"ה, ס"ק ה')

ב) נעל שיש בכל אחד מהם שני קשירות
 משני צדדים, יקדים צד של שמאל תחילה.
 (הליכות שלמה, פרק ב', סעיף י"ט)

ג) גם נשים ושאיין להם מצות תפילין, יקשרו
 נעל של שמאל תחילה. (שו"ת דבר יהושע,
 חלק ב', סימן ק"א, שו"ת שבט הקהתי - חלק
 א', סימן ו', שאלת רב - עמוד קמ"ד, סימן ה')

לע"נ

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא
 ב"ר ישכר דוב זיע"א
 נלב"ע כ"א מנ"א תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פני עין חמד

יוצא לאור 7"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֶשֶׁת עֵקֶב - מָמוֹן פָּנָשׁ

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן" (דברים ז, יב)

ולקרב ללב הדור הצעיר. רבי יהודה הנשיא אמר עליו: "כמה גדולים מעשי חייא". (בבא מציעא פה ע"ב)

יש לשאול מדוע נדרש רבי חייא למאמץ כה גדול וכביר? וכי לא יכול היה ליטול את הכסף ולרכוש בו ספרים מוכנים?

מכוח תמיהה זו, הסיק הגאון מוילנא זצ"ל גילוי מטלטל: רבי חייא ידע, שהצלחת ילדי ישראל וחינוכם המיטבי, תלויים במידה רבה במקורות המימון. אם ספרי הלימוד יגיעו מכסף גזול, או כל איסור אחר חלילה- לא ניתן יהיה להבטיח את ההצלחה החינוכית ולא ניתן יהיה להבטיח שהילדים יעלו ויתעלו.

לכן, רבי חייא טרח בעצמו כל כך- כדי להיות בטוח שהחינוך מבוסס אך ורק על כסף נקי שאין בו שום חשש איסור.

פרשת השבוע הנוכחי פותחת במילים: "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן" (דברים ז, יב), ורש"י הקדוש מגלה שהכוונה לכך שכל הברכות האמורות בהמשך תלויות במצוות הקלות, המוגדרות ככאלו שאדם דש בעקביו.

אחד המקומות שהכי קל להיכשל בהם- וכבר העידו ש'רובם בגזל'- הוא הממון שלנו, שיהיה זך ונקי. בעז"ה נשתדל להקפיד על כך, ואז נזכה בעז"ה להצלחה בחינוך ילדנו ובכל מעשה ידיו.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁמַי לַבַּיִת

ש"ק	כנסת לבית	צאת לבית	יבוי חם
18: 55	20: 06	20: 57	י"ט
19: 13	20: 04	20: 54	כ"א
19: 16	20: 07	20: 58	מ"ב
19: 13	20: 04	20: 55	כ"ג

אם יש משהו שמעסיק את כולנו, אם יש משהו שעומד בראש מעיינינו- הרי שזה הצלחת ילדינו. מהרגע בו תינוק קטן מגיע לאוויר העולם, כל מעייניו של הוריו נתונים להצלחתו.

אנשים משקיעים בילדיהם שעות איכות רבות. לומדים איתם ימים ולילות ומחפשים כל חומר קריאה מקצועי שסייע להם להיות הורים טובים יותר. הולכים לאנשי מקצוע ויועצים- והכל כדי להבטיח את הצלחת ילדיהם, בהווה ובעתיד.

בגמרא מסופר על תקופה שבה היה חשש קיומי שלא תשתכח תורה מישראל, מכיוון שלא היה מי שילמד תורה את תינוקות של בית רבן.

רבי חייא (המכונה 'רבי חייא הגדול' או 'חיים רובא') ראה את המציאות הקשה והבין שאם אין גדיים אין תיישים ונדרשת פעולה זריזה כדי להציל את המצב ולהרבות לומדי תורה צעירים בעם ישראל.

הוא קנה זרעי פשתן, זרע וגידל אותם, קצר ואסף, השרה במים וגם ייבש וסירק. מהפשתן שזר חוטים, אותם קלע לרשתות, ויצא לצוד צבאים. רבי חייא שחט את הצבאים ואת הבשר חילק לנזקקים וליתומים, כי היה זקוק רק לעורות שלהם.

הוא עיבד את העורות לקלף איכותי, וכתב ספרי תורה. הוא הלך לעיר שאין בה מלמדי תינוקות ולימד אותם תורה ושישה סדרי משנה. לאחר מכן אמר להם: "עד שאחזור ואבוא, למדו כל אחד את השני".

כך הצליח רבי חייא להציל את לימוד התורה

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה רונן אברהם וב"מ רחל ברכה בת פדילה דליה נעם יצחק בן רחל ברכה יוסף ליאור בן דליה אפרת- ימ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר תרצה בתיה בת ימנה נינט אילן בן ג'וליאט דרור בן סופיה מיטל בת מלכה טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית אנאל חביבה בת שולמית שושנה שירה בת סילביה סיון רבקה בת אלן אסתר אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר נועה בת מזל טוב דניאל בן שרה נעמה בת יפה אסף בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה ימנה ניזרי בת סטה- מרדכי ניזרי בן פרחיה- מאיה בת עדי סימי בת סוליקה אורן בן אסתר נעם יצחק בן רחל ברכה שירה שילת בת אורלי לביא ישראל בן תמר חיה מוריה בת רחל ברכה יהודה אריה בן רחל ברכה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה שאלו בן סילביה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל רחל ברכה בת פדילה דליה רונית בת סבריה יצחק בן חנון אליהו בן רחל בנימין בן ברכה יהודה לייב בן אסתר מלכה יהודית אסתר פראדל בת חיה- ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלהיו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה - בשולי גוים - חלק ב'

מהו איסור בישול גויים? וכן מה דינו של מאכל שהתבשל על ידי גוי בחשמל?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: **!**

איסור בישול גויים נאמר באופנים כדלהלן:

- בישול. היינו, סיר עם מים על האש.
 - טיגון. היינו, שנותן את המאכל בתוך מחבת או מטגנת.
 - צליה. היינו, שנותן את המאכל על האש. **מקורות:** מאירי (ע"ז לח). ולא התירו אפיה אלא בפת. אולם גוי, שאופה בשר בתנור וכדומה, יש בו משום בישול גויים. ובספר 'ערוך השולחן' (יו"ד סימן קיג סכ"ד) כתב שטיגון בכלל בישול.
- בישול גויים, שנאסר- לאו דווקא על ידי אש ממש, אלא הוא הדין בישול או טיגון, שמופעלים על ידי חשמל. **מקורות:** שו"ת 'שבט הלוי' ח"ח (סימן קפה) שאין הבדל בין בישול על ידי האש או על ידי גחלת של מתכת.

ויש מי שמתיר וסובר, שאין בחשמל איסור בישול גויים. **מקורות:** ראה בספר 'אור שרה' (עמוד 245 ס"א) שכן דעת הגר"ץ אבא שאול זצ"ל וכן הביא בספר 'ישא יוסף' להגר"י אפרתי (יו"ד סימן ח) בשם בנו הרב אליהו אבא שאול שליט"א, שכן היתה דעתו של אביו הגאון זצ"ל. וכן הביא בשו"ת 'עטרת פז' (כרך ב סימן ב עמוד קד) שאין לדון את החשמל כאש לענין בישול גויים, שאין זה מכוחו של הגוי, שהרי פעולת ההדלקה יוצרת רק את הכוח החשמלי הראשון, שהוא אינו מספיק כדי לבשל, והחשמל הזורם אח"כ כבר אינו מכוחו של הנוכרי, אלא כוח כוחו. וכ"כ בשם הגר"ץ זצ"ל בספר 'ברוך שאמר' להגר"ב שרגא (פ"ד הערה 35). וכך שמעתי שהיה מורה הרה"ג יעקב יוסף זצ"ל. ושוב ראיתי, שכן העיד הרה"ג גדעון בן משה שליט"א בשו"ת 'יורו משפטיך' ח"א (עמוד רפג) לדעת הגר"ץ אבא שאול, שאם הטיגון נעשה במחבת חשמלית או בכל כוח חשמלי אחר - אין בו משום בישול גויים, מכיוון שהזרם הוא זרם חילופין, ובכל רגע מתחדש כוח החשמל מחדש, ומה שבא כעת לא היה בעולם רגע קודם לכן, לכן אי אפשר לייחס את כוח החשמל למאן דהוא. וסברא מעין זו כתב הגר"ש אויערבך בספר 'שמירת שבת כהלכתה' ח"ב (פמ"ג הערה כב).

מעיינות החכמה

הרב דב רוזנשטיין, מנהל תלמוד תורה בבני ברק, התבקש לקבל ילד עולה חדש ממרוקו. לאחר שבחן את הילד, וראה כי ידיעותיו מועטות ולא תאמו כלל את רמת הלימודים, סירב לקבל אותו. לבסוף נאות לקבלו, אלא שכפי שצפה, הילד התקשה מאוד בלימודיו.

מדי שנה בשנה הרב דב רוזנשטיין הביא את התלמידים למבחן אצל רבינו מרן הגאון הרב אברהם ישעיהו קרליץ זצ"ל ('החזון איש' זיע"א), וגם הילד הנ"ל הגיע איתם. הרב דב לא הספיק לומר למרן החזון אי"ש, שלא ישאל אותו שאלות קשות, אך החזון אי"ש סימן לו, שהוא כבר קלט את הילד. ואכן הצדיק בחן את הילד בהתאם לידיעותיו הדלות.

בסיום המבחן ביקש החזון אי"ש שיביאו מסכת קידושין, ואמר לילד: "אני אקרא קטע בגמרא ואתה תחזור אחרי. זה יהיה המבחן שלך", ואז החל לקרוא: "תנא דבי רבי ישמעאל: 'אם פגע בך מנוול זה - משכחו לבית המדרש. אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ'" (קידושין ל ע"ב). הילד חזר אחריו, והחזון אי"ש שיבח אותו על כך והילד יצא משם בהרגשה מרוממת.

מאז חלפו מספר שנים, והרב דב רוזנשטיין השתתף בהקפות של שמחת תורה בישיבת פוניבז'. נהגו שם למכור את ההקפות בכל שנה. המכירה אינה מתבצעת בכסף אלא במספר דפי גמרא, ומי שלקח על עצמו ללמוד את הכמות הגדולה ביותר - זכה בהקפה.

האחד קיבל על עצמו ללמוד מאתיים דפים, והשני העלה את הרף לשלוש מאות דפים! אך אחד הבחורים עלה על כולם וקנה במאות רבות של דפים את אחת ההקפות. הרב דב רוזנשטיין הביט בו, והיה נדמה לו שהוא מכיר אותו... ואכן, היה זה אותו ילד, שהתקשה בלימודיו, כשלמד אצלו.

הרב, שידע ששכלו חלש והשגתו קצרה, סבר שמן הסתם כדי לעודד אותו נותנים לו לקנות הקפה בדפים רבים. לדעתו לא היה ראוי לאפשר לו לקנות הקפה, שכן זה על חשבון האחר. הוא הלך לחזון אי"ש ושטח בפניו את טענתו. החזון אי"ש ביקש, שיקראו לבחור, וכשזה הגיע דיבר איתו בלימוד ונוכח לראות, שהבחור אכן התעלה ביותר ובעל ידיעות רבות בתורה.

אז פנה החזון אי"ש לרב רוזנשטיין ואמר: "דע לך, שלכל יהודי יש קטע מיוחד בש"ס שיעד לו ה' וביום מן הימים, כשהוא מגיע לאותה מסכת ולומד את אותו קטע נפתחים לו מעיינות החכמה. מן השמיים ראו את רצונו של הנער ללמוד, ולכן סובבו מלמעלה שאקרא באוזניו את הגמרא במסכת קדושין, שכנראה היא החלק שלו בש"ס, ומאז שגשג והתעלה בתורה הקדושה!".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משיגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 052-6329144

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

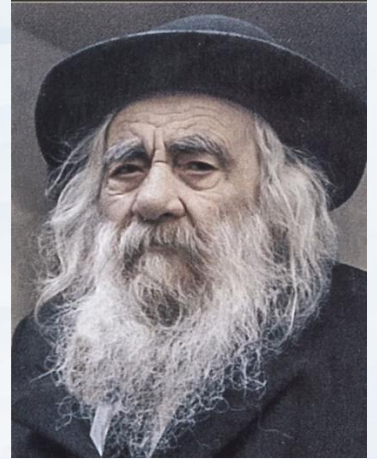
נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים – הרב הגאון יעקב ישראל קניבסקי- הסטייפלר זצ"ל

הגאון הרב יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל המכונה **הסטייפלר**- נולד ב-ט"ז תמוז ה'תרנ"ט (1899) בעיירה טאשאן שבאוקראינה. שמו ניתן לו על שם הצדיק, רבי יעקב ישראל מטשרקס (סבו של האדמו"ר ר' מרדכי דב). כבן 11 שנים התייתם מאביו ואז חזרה אמו איתו למשפחה שהתגוררה בעיירה הורונסטייפל. שנה לאחר מכן עבר לנובהרדוק ולמד בישיבת נובהרדוק. נודע בצעירותו כה'עילוי מהורונסטייפל'.

בשנת ה'תרע"ה (1915) גלה יחד עם בני הישיבה להומל שהייתה בשליטת רוסיה עם בני הישיבה. בגיל 20 נלקח בכפייה לצבא הרוסי לשמור על מתקנים צבאיים בסביבות העיר מוסקבה. כשהיה בצבא עשה מאמצים רבים לקיים את מצוות התורה ולא חילל את השבת. **האמת היתה נר לרגליו** (ראה בספרינו 'יקרה מפנינים' חלק ב' שהיה בסכנת חיים ואף על פי כן לא שיקר). לאחר השחרור מהצבא נכנס לכלא, מכיוון שעבר על איסור השלטונות ולימד תורה.

בשנת ה'תרפ"ב (1922) למד בישיבת נובהרדוק שבביאליסטוק. בין השנים ה'תרפ"ז- ה'תרצ"ד (1927-1934) שימש כר"מ בישיבת 'בית יוסף'- נובהרדוק בפינסק. בשנת ה'תרצ"ד (1934) עלה לארץ ישראל וקבע את מקום מגוריו בעיר בני ברק. נשא לאישה את אחותו של ה'חזון אי"ש'. **מגדולי חכמי התורה בעולם ומגדולי מנהיגי היהדות החרדית בישראל**. נמנע מלהביע דעה בסוגיות פוליטיות והתייחס רק לצד ההלכתי שבהם.

התגורר בבני ברק בבית אחד עם ה'חזון אי"ש'. **בחורף נהג להתכסות בשמיכה דקה, כדי שלא יקשה עליו לקום לתפילת שחרית**. מכל רחבי העולם ביקשו את עצתו וברכתו. נפטר לביל שבת, כ"ג מנחם אב ה'תשמ"ה (1985). חי כ-86 שנים. ציונו בבני-ברק.

אביו: הגאון הרב חיים פרץ. **אימו:** הרבנית ברכה. **אשתו:** הרבנית מרים קרליץ. **בנו:** הגאון מרן הרב חיים שליט"א. **בנותיו:** הרבנית ברזם, הרבנית ברמן. **מרבותיו:** הגאון ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש). **מתלמידיו:** בנו, הגאון רבי חיים. **מספריו:** **יקהלות יעקב**- סדרת ספרים על כל הש"ס **ברכת פרץ**- על התורה **יחיי עולם**- אמונה, מוסר ומידות **יקריינא דאגרתא**- שלושה כרכים של אגרות שלוקטו על ידי תלמידיו בנושאים שונים **ישערי תבונה**.

ישיבה אחת בארץ ישראל ובה כמאתיים תלמידים מצויינים, נקלעה למצב כספי חמור, עד שהגיעו לפת לחם ממש. לא היה אפשר לתת לתלמידים אפילו לחם לאכול והמצב היה בלתי נסבל. גם עבור האברכים שלמדו שם לא היה אפשר לתת תמיכה. כשראו ראשי הישיבה את המצב הקשה, הודיעו לתלמידים כי אינם מסוגלים להחזיק אותם, ולכן עליהם לחפש מקום אחר ללמוד תורה, ושוב יוכלו גם לאכול. אך התלמידים לא רצו לעזוב והמשיכו ללמוד, הם השיגו מפה ומשם קצת מזון וישבו ללמוד, וכך גם האברכים נשארו ללמוד והשליכו על ה'יהבם.

יהודי אחד ניגש לרבינו, סיפר לו דברים כהוויתם, וביקש ממנו אולי יוכל ליעץ להם מה לעשות. הסטייפלר מיד קם, ניגש לחדר השני, הוציא משם כמה אלפי דולרים ומסר אותם לידי האיש, ואמר לו את הדברים הבאים: "אני שומר את הכסף הזה למעלה מעשר שנים כדי לעזור בנישואי נכדי. אבל הצורך הזה גדול יותר".

"תיסע לישיבה ותחלק את כל הכסף לאברכים הלומדים שם, ואח"כ תדאג שיביאו לישיבה קצת אוכל. תקים 'ועד' שיטפל באיסוף וחלוקת הכספים, עד שראשי הישיבה יתאוששו ויחזרו למסלול". הצדיק הוסיף ברכה חמה מעומק ליבו ואף כתב המלצה עבורם. האיש קיים את שליחותו, ואכן תוך תקופה קצרה חזרה הישיבה לפרוח ולשגשג בס"ד. (תולדות יעקב)

פעם אחת הגיע לרבינו תלמיד חכם אחד, ובידו הספר 'כוכב מיעקב', והראה שבספר הביא המחבר ראייה בסוגיה מסויימת כמו הראיה, שהביא רבינו בספרו 'קהילות יעקב'. הסטייפלר שמח מאוד, כי מאוד נהנה, שזכה לכוון לדברי גדולי האחרונים ואחר כך אמר בעל ה'קהילות יעקב' לאותו תלמיד חכם:

"האמת היא, שיש לי בביתי הספר היקר הזה 'כוכב מיעקב', אלא שאין אני משתמש בו. קניתי אותו לפני כארבעים שנה בתל אביב ברחוב אלנבי, אצל מוכר ספרים אחד, שהיה לו דוכן עם ספרים שונים. מצאתי שם פעם את הספר, שהיה יקר המציאות, וקניתי אותו בשמחה רבה".

"לאחר מכן נמלכתי בדעתי, שהמוכר מן הסתם לא ידע את ערך הספר הזה, ומכר לי אותו במחיר זול מדי, ולא היה לי כוח ואפשרות לנסוע שוב לתל אביב, והיה לי ספק, אם אפשר להשתמש בספר, ולכן הוא מונח אצלי בלי שימוש. שאם לא כן יתכן, שגם אני הייתי מוצא בו את הראיה, שמצאתם עכשיו, כי אני מאוד משתוקק ללמוד בו..."

רבינו היה רגיל בשנות צעירותו - לעשן סיגריות. יום אחד, באמצע העישון, נדמה היה לו, שיתכן שמרגיש טעם של יין בתוך הסיגריות, והוא חשש שאולי משרים את עלי הטבק של הסיגריות ביין כדי להשביח את טעמם. ואם זה נכון ומעורב שם יין- אסור לעשן אותם, כי חכמינו אסרו להנות מ'יין נסך', שכן יין שהגוי נגע בו, אסור בהנאה.

מיד, עם כל הקושי שבדבר, הפסיק לעשן מחמת הספק, עד שיתברר העניין, ואכן לבסוף התברר, שאותו יצרן סיגריות נהג להשרות את עלי הטבק ביין ובאמת היה אסור לעשן את הסיגריות האלו. למרות שידוע לכל, שמאוד מאוד קשה להפסיק בפעם אחת לעשן, אבל ברגע שהתעורר אצל הצדיק חשש ספק של איסור, מיד הפסיק. והסתלק מן הספק...

מעשה חסד ותוצאותיו

כהקרבה ומסירות נפש ושהוא ממש לא מבין את הצורך לעשות זאת למען הזולת.

"בן הדוד כל כך התפעל מהמחזה, עד שהחליט גם הוא ליטול את ידיו... הוא ניגש לאחד הדלילים, ומתחיל לשפוך את המים על ידו. והנה מפיו פורצת קריאת התפעלות נוספת.

"אני", מספר הת"ח, "לא ידעתי על מה ולמה. 'מה, עד כדי כך?! לחשוב על השני בצורה כזו?!' – זעק. לשאלתי, מה קרה ומדוע הוא מתפעל בשנית".

"הסתבר, כי מאחר שההלוויה התקיימה ביום חורפי וקר, אותם יהודים טובים שגמלו חסד עם חבריהם, לא רק הוציאו את המים החוצה, אלא גם חיממו אותם לפני כן, כדי שלנוטלים תהיה הרגשה נעימה יותר!".

"ויותר משהמים חיממו את ידיו של בן-דודי, הם חיממו את הלב שלו, והוא אמר, שאם כך פני הדברים בקרב שומרי התורה והמצוות, הוא מבקש להתקרב ולהכיר את הדת מקרוב".

"הוא ביקש ממני הכוונה ואני שלחתי אותו לאברך שיעזור ויפקח את עיניו ובסופו של דבר הוא זכה בחסדי שמיים לחזור בתשובה שלימה!".

בתוך כל הצרות והייסורים הרבים שלצערינו הרב לעיתים אותנו פוקדים, מחובתנו לראות את ים-החסד שנעשה אצל החרדים לדבר ה'.

אולי דווקא משום שהתרגלנו כבר לראות מחזות מפעמים שכאלו, אנחנו כבר לא מתרגשים מכך, וחבל.

עלינו לראות כיצד היהודים חושבים אחד על השני, ורוצים להקל מעל הזולת את כובד משאו! הרי הכל יודו שהחיפוש אחר מים, אינו הדבר הקשה ביותר.

וגם את זה רוצים היהודים הטובים, להקל מעלינו. ולא רק זאת, גם ביקשו לחמם את המים הקרים. שכן אם מקיימים מצוות חסד, אזי כדאי לקיימה בשלמות!

אם יש יהודים כאלה בעולם, שכל מטרתם היא לגמול חסד עם יהודים אחרים, אנחנו יכולים לזקוף ידנו וליבנו למרומים ולהודות לקודשא בריך הוא על שעיטר אותנו במצוותיו והעניק לנו את תורתו הקדושה, שהרי רק אישי-תורה ודעת מסוגלים להבין חסד אמיתי מהו.

"אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, שאנחנו מוצאים את עצמנו בין יהודים טובים שכאלה. ראה נא זאת, יושב-מרומים, ובזכות דליו-המים החמים הללו, זכנו, לבל יפקדו אותנו עוד המים הזידונים והגזירות הקשות יתבטלו מעלינו".

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך הספר 'עלינו לשבח' של העורך ר' מיכאל צורן, דברים המובאים בשם הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של רמת אלחנן.

אין אנו מודעים לכמה פעולה קטנה אחת של חסד, שאנחנו עושים, עשויה לשנות לאחור את חייו מהקצה עד הקצה ובעקבות מעשה זה הוא עשוי לשנות את דרכיו ולעיתים אותו המעשה עשוי להשפיע על דורות שלמים.

סיפר תלמיד חכם אחד על הדרך שבה חזר בן-דודו בתשובה שלימה, ונוכל גם ללמוד מכך, שהדרך לקירובם של הבנים התועים לאביהם שבשמיים אינה מחייבת לעבור דווקא דרך 'מחזות ראשיים' ומעשים גדולים.

לפעמים די במעשה קטן אחד שחשבנו לעשות למען הזולת כדי להשפיע על יהודי אחר ואף להחזירו לאבינו שבשמיים.

"בן הדוד השתתף בהלוויה של אחד מקרובי משפחתנו", מספר אותו ת"ח. "היתה זו הלוויה מצומצמת. המלווים הלכו אחר המיטה של הנפטר עד לצומת הראשית של השכונה, בה אנחנו מתגוררים בירושלים, ומשם ביקשו המלווים לשוב לבתיהם".

"גם קרוב-המשפחה ההוא התכוון לחזור לעירו, אלא שבדיוק באותו רגע הוא נתקל ב... דלילים מלאים במים וכלי נטילה שהיו מונחים בפתח הדלת של כמה מבתי השכונה".

"המחזה עורר את פליאתו וסקרנותו. הוא הבין, כי יש דברים בגו, ועל כן הוא ניגש אליי כדי לברר מה זה ועל מה זה".

"הסברתי לו שיש מנהג שלאחר שחוזרים מהלוויה, לא נכנסים לבית, לפני שנוטלים ידיים. הוספתי ואמרתי: 'ועל כן יהודים טובים עושים חסד אחד עם השני, ומצאו לנכון לשים את הדלילים מחוץ לבתים, כדי שתהיה למלווי הנפטר אפשרות לקיים את המנהג".

"כששמע את הדברים, האיש היה המום. מה שאצלנו נחשב כדבר שבשגרה, כמעשה-חסד פשוט, והרצון לעזור לזולת הוא דבר המתבקש מאליו, אצלו זה היה מראה בלתי-יאומן, והוא התקשה להבין זאת".

"עד כדי כך ששמעתי אותו ממלמל בינו לבין עצמו: 'שאני אוציא מים בשבילך?! מה פתאום?! למה שאעשה זאת בשביל האחר? אין מצב!'.

כמה צריך לרחם, על מי שמעביר את חייו בצורה כזו! שגם הוצאת דלי עם מים עבור השני, נחשבת אצלו

<p>לע"נ</p> <p>תנצב"ה</p>	<p>הרב הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירן ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זהרה ע"ה אברהם בן טובה ז"ל</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דוד יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל חווה בת יעקב צבי ע"ה יצחק יצקן בן רחל ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי יזיז בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה דוד יצחק בן פרחיה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>
---	--	---	--

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

עקב

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת עקב

- א כח לעשות חיל – רק על ידי 'וזכרת כי הוא הנותן לך'
- ה..... כאשר ייסר איש את בנו – ייסורים של אהבה ולטובה
- ז..... עבודה שבלב – מעלת התפילה ובפרט בציבור
- ח..... ועתה אל תעצבו – התחזקות גם לאחר נפילה, ובמעלת השמחה
- י..... חביבין ישראל – חביבות הבורא לבני ישראל בהתגברותם על הנסיונות
- יב..... פרשת היראה – בענין יראת שמים
- יד..... משלם שכר טוב ליראיו – היראה כלי לשפע ברכת שמים
- טו..... שלום שלום לרחוק – ענינים נפלאים במעלת הקירוב איש את רעהו

פרשת עקב

וממשיך השל"ה הק', וכן מוזכר בהדיא אחר כך בפרשה (ח"ב) 'פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה' וגו', עד 'ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי' וגו' (פסוק יז), 'וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' (פסוק יח). וזהו כלל גדול, בכל מה שהארם עושה ומצליח, הן דבר גדול והן דבר קטן, יתן הויה ושבת לה' יתברך שהזמין לו זה הדבר. עכ"ל.

נמצינו למדים, כי לעולם יהא שם שמים שגור בפיו לזכור כי ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח

כה לעשות חיל – רק על ידי 'זכרת כי הוא הנותן לך' בפרשתן (ז יז-יח), 'כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם' וגו', (עי' רש"י שהוא לשון 'דלמא' - שמא תאמר רבים) ופירש השל"ה הק' (אות לג) וז"ל, הכי פירושו, 'אם' תאמר בלבבך ותודה על האמת שמצד הטבע לא תוכל לכבוש אותם, כי רבים הגוים האלה, אלא בעזר אלוקי, או לא תירא מהם, כי יהיה אלוקים בעורךך*. אבל כשתאמר כוחי ועוצם ידי - או (אכן) תירא מהם.

א. שמעתי ממכירי בעל המעשה, ישועה גדולה והשגחה פרטית שאירע לידידו המטופל בבנים, ביום שישי ערש"ק ואתחנן נחמו תש"פ, כי לצורך 'השתדלות' לפרנסתו הוא עוסק בעניינים הקשורים לתיירות (נסיעות לאזרחים מחו"ל וכדו') ולאחרונה שאין השיירות מצויות הוא נאבק מאוד על חיי היום יום, וממש כל פרוסת לחם הוא מציאה גדולה עבורו, והנה הגיע זמנו לשלם 'שכירות' של חודש אב על הדירה שהוא דר בה, ובלית ברירה הבטיח לבעל הדירה שלמחרת תשעה באב יפרע את דמי השכירות.

ויהי יום שישי בבוקר ועדיין היה חסר לו חמש מאות דולר, האברך היה נבוך ואובד עצות, אלא שהתחזק באמונה ובטחון ולא אבדו עשתונותיו, יצא האיש לחצר ביתו והלך אנה ואנה, פתח סגור לבו ודיבר בדברים פשוטים אל הקב"ה, וכך אמר בלשון השגורה בפיו 'איך דארף האבן נאך פינעף הונדערט דאלער פאר שכירות געלט, איך בעט דיר באשעפער זיי מיר ממציא די געלט' (הנני זקוק לעוד \$500 עבור השכירות, אבקשך רבש"ע המצא לי את המעות).

אחרי שעה קלה שם פעמיו לחזור הביתה, והחל חושב לעצמו אולי הגיעה הישועה בתיבת הדואר, והנה מוציא את המפתח ופותח את תיבת הדואר, ומצא שם מעטפה עם חמש מאות דולר במדויק, ולידו פתק שכתוב בו וז"ל, לכבוד ... הי"ו, נזכרתי שאני חייב לך חמש מאות דולר משנת תשס"ט, א גוטן ערב שבת. האברך נותר משתומם, בראותו יד ה' בגלוי ובמוחש. ואכן, ארך לו הזמן עד שנזכר מהחוב שהוא שכבר עברו עליו י"א שנים, ורק עכשיו הלווה נזכר לשלמו – בעתו ובזמנו כשהוא כה זקוק לסכום זה בדיוק נפלא, למען תדע כי אין כה' אלוקינו בכל קראינו אליו.

ללמדנו, כי 'הרבה דרכים למקום' וגם מי שמעולם לא הלווה מעות, או שיודע בבירור שאין בריה אחת בעולם החייבת לו מעות, עדיין, אם יפנה לבורא מתוך בטחון ואמונה בכח התפילה יפעל את כל המצטרך לו ברוח ובגשם, באופן שלא העלה על דעתו מתחילה... וכמו שאומרים משם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'מי שחי באמונה ולבו בטוח באלוקיו, אז הקב"ה מושיעו באופן שלא יעלה על הדעת'.

ב. וכך אמרו צדיקים, שהפסוק 'כוחי ועוצם ידי' הוא 'לשון הנופל על לשון' עצימת עיניים, כי היצר עוצם עיניו של אדם להיות כסומא שאינו רואה את אשר לפניו שאכן אינו עושה 'מאומה' אלא החיל והחוסן לחי עולמים...

וכך אמרו צדיקים (הגש"פ צמח מנחם בשם הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע, וכע"ז גם מהרה"ק מקאברין זי"ע, הובא בתורת אבות, אמונה ובטחון מג), לבאר בהא דכתיב (תהילים צב ו-ז) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', כי מה גדלו מעשיך ה', שאכן חכמה גדולה ועצומה יש ב'מעשיך ה'' ובכל בריאת העולמות, אך מאוד עמקו מחשבותיך בהא גופא שאיש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת לראות בחוש שיש מנהיג לבירה, כי לכאורה כל תינוק היה צריך להבין ולהכיר שהעולם לא נעשה מעצמו, ושהבריאה עצמה היא העדות על יוצרה, וכי ראית מעולם בנין הנבנה מאליו... או שמא ראית עצים שהתחברו מאליהם להיות שולחן בעל ארבע רגליים, מוטות ברזל וזכוכית שמאליהם חברו להיות משקפיים (בתי עיניים) וכו' וכו'... אלא שמאוד עמקו מחשבותיך שיהיה 'העלם' והסתר, עד שנצטרך להשריש בעצמנו ולעמול על קניין האמונה... ויש בזה עומק וחכמה יותר מעצם בריאת העולם.

באר הפרשה - פרשת עקב

לעשות חיל, ומבלעדיו אין בכוחו לעשות אפילו דבר קטן, וכן כתב הרה"ק היסוד העבודה' (ה"ב פ"ה) על אומרו 'וזכרת כי הנותן לך כח לעשות חיל - הוהירנו שנאמין כי כל הרווח של אדם ופרנסתו הכל בהשגחה

ובעזר ה', והוא ממנין תרי"ג'. ועי"ז יהיה ה' בעזרו אפילו בדברים הקשים ביותר. אבל אם יחשוב ש'כוחו ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה' אזי לא יזכה לסייעתא דשמיא, וממילא לא יראה הצלחה בכל מעשה ידיו ח"ו.

ג. הגה"ק ה'מגלה עמוקות' זי"ע שימש ברבנות העיר קראקא, ביום אחד הודיע לז' טובי העיר שהוא עוקר את דירתו לעיר אחרת מטעם הכמוס עמו, ותיהום כל העיר, על מה ולמה יטשנו רבינו הגדול. כל הפצרות בני העיר פרנסיה וחכמיה שלא יטוש את קהל עדתו - העלו חרס בידם, וקבע להם זמן שביום פלוני יעזוב את העיר, בלית ברירה הכינו בני הקהילה סעודת פרידה גדולה כדי להיפרד מרבים האהוב, אך ביום האחרון הודיע המגלה עמוקות שהוא חוזר בו ויישאר לשבת על כסאו כמקדמת דנא. שאלוהו בני העיר ילמדנו רבינו מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, והלא הייתה דעתו נחושה לעזוב את העיר, נענה ה'מגלה עמוקות' ואמר, את הטעם שהיה עמדי מתחילה לעזוב את הרבנות לא אגלה, אך הטעם שחזרתי בי אגלה לכם - מפני דין תורה שהופיע אצלי כיום אתמול, ב'דין תורה' זה ראיתי את תמימות דרכם של תושבי העיר קראקא, וזה אשר שינה את טעמי ודעתי להסכים לכם להישאר לגור עמכם, ומעשה שהיה כך היה.

עני ועשיר באו לדין, טענת העשיר הייתה שלפני כמה חודשים הילך בשוק, ופגע בעני בן טובים העומד כשאר הרוכלים ומוכר מיני מאפה לפרנסתו, נזדעזע העשיר למראה עיניו בידעו שעני זה הנו תלמיד חכם מופלג ועובד ה', ואין זה לפי כבודו לעמוד כך בשוק, על כן פנה לעני, ועשה עמו 'הסכם' - שהוא יעזוב את 'פרנסתו' זאת, ויפנה לשבת על התורה ועל העבודה, ובעד זאת יפרנסנו העשיר בעין יפה, וכך יעלה בידו להגות בתורה מתוך הרחבת הדעת ללא טרדת הפרנסה, והנה, היום הלכתי בשוק ולנגד עיני נגלה אברך זה עומד שוב 'באותו מקום ובאותו זמן' מוכר לחמים ומיני מאפה כמקדמת דנא, נגשתי אליו ושאלתיו לפשר הדבר, השיב העני שגמר בדעתו לבטל את ההסכם, ומעתה ישוב למכור ולא יקח קצבתו מהעשיר, לעומתו טען העשיר שא"א להפר הדברים שלא בהסכמת שני הצדדים, ואינו מוכן בשום אופן לבטל העסק, והרי הוא תובע אותו שיחזור לבית המדרש.

שאל המגלה עמוקות את העני התלמיד חכם מה תענה על כך, השיב העני הנתבע, הנה מלפנים כאשר הייתי אופה את הלחמים בכדי למכרן היינו אני ובני ביתי מקושרים אל הקב"ה ותלויים בו, שבקומנו לפנות בוקר - היו עינינו מייחלות בתפילה להשי"ת בעת טחינת החיטים ולישת הבצק שיהא הקמח נקי והעיסה תתפח כראוי, לאחר מכן היינו מתפללים אל ה' שיזמין לנו עצים יבשים להסיק התנור כראוי, שהרי עצים לחים מעלים עשן ואין האש בוערת בהם כראוי. ולאחר הסקת התנור הייתה התפילה שיאפה הלחם כדבעי, ועל כולנה עדיין הוצרכנו לרחמי שמים שיבואו קונים ויקנו את הלחם ומיני המאפה... אך מאותו היום שבא העשיר עם ה'הסכם' בידו אבדנו הרגשה זאת... שהרי שכרינו בטוח הוא... בשום אופן לא אסכים ל'חיים' כאלו, טוב לי לשוב אל מקומי הראשון למכור מיני מאפה בשוק, ולהיות תלוי בה'... כשמוע ה'מגלה עמוקות' 'דין תורה' כזה שינה את דעתו מלעזוב את העיר, כי בין אנשים כאלו ברצונו לדור.

ד. וכך רמזו ב'דרך צחות', עפ"י לשון חז"ל 'בהל' הפורים (ירושלמי, מגילה א ד) 'כל הפושט יד נותנים לו', כל הפושט מעל עצמו מחשבות אלו ש'כוחו ועוצם ידו' עשו לו את החיל, זה האיש נותנים לו מן השמים פי כמה וכמה שפע רב.

כה אמרו בעלי הרמז דהגמטריא של תיבת חיל הוא מ"ח (48), ואילו הגמטריא של דחי הוא כ"ב (22). וההפרש ביניהם הוא בכ"ו (26) כמספר שם הוי"ה, והיינו שהרואה כי מצבו הולך מדחי אל דחי אז 'וזכרת את ה' אלוקיך' - לצרף לכל מעשיו את הקב"ה - הוי"ה ב"ה, ואז יתחיל לילך מחיל אל חיל.

וכן אמרו כשתוסיף את האות ה' לפני ואחרי תיבת 'לחץ' יעלה בידך אותיותיה של תיבת 'הצלחה', ומרמז לכל המהלכים בזה העולם כשה'לחץ' מקיף את סדר יומם מבית ומבחוץ, יוסיף את האות ה' בתחילה ובסוף - שבה מרמזים שם ה', ויתהפך ה'לחץ' ל'הצלחה'.

ה. מסופר על אחד מחסידיו של הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, שהפריץ במחוזו הגיע לגבורות והציע למכירה את נכסיו ובתוכם יער גדול שהיה ברשותו - בסכום זול עד מאוד, אותו חסיד שמע על כך והחליט לעשות את העסק - בראותו את ה'רווחים' האדירים שירוויח בו. באותם ימים הזדמן לו (מחמת סיבות ועניינים אחרים)

גאר הפרשה - פרשת עקב

זכור כתב ה'אור החיים' הקדוש (ד"ה זכרת) וז"ל, מה' הייתה לוי, ודבר זה [- שיכיר האדם שכל אשר פירוש, שצריך האדם לתת לבו על טובתו כי לו מתנת שמים הוא], יעירו תמיד להכיר בוראו

ליסע אל מורו ורבו היושב בטשורטקוב, בהגיעו לפני הרבי הגיש לפניו קוויטעל (פיתקא דרחמי) ובו כתב כל הזכרותיו. לאחר שהרבי ייעצו ובירכו 'סיפר' לפניו בהתרגשות כי בקרוב עומד הוא להתעשר בעושר רב, כי נזדמן לפניו 'עסק' טוב לקנות יער... אמר לו הרבי, שמע לקולי ואל תקנה את היער, כצאת החסיד את פני רבו הוקשה בפניו 'לוותר' על הרווחים האדירים שכבר 'ראה אותם' בעיניו. ע"כ אמר לעצמו, הרי לא 'שאלתי' אותו על זה העסק ורק 'סיפרתי' לו, וא"כ אינני מחויב לקיים את דבריו ולאבד הון ועושר רב.

ואכן, החסיד הלך ומכר את נכסיו, ואף גם לווה מידידיו סכומים גדולים - כי אף שמחיר היער היה זול מאוד לפי ערך שוויו האמיתי, מכל מקום עדיין היה זה סכום ניכר מאד, ובשמחה קנה את היער על כל שלל עציו, לאחר גמר הקניין שכר היהודי פועלים לכרות את כל עצי היער, אך מה מאד נשבר לבו בראותו בחטיבת העץ הראשון שכולו מתולע מתוכו, וכאשר ראה שגם העץ השני רוחש תולעים, והשלישי כיוצא בו, או אז הבין עד כמה היה עליו לשמוע לעצתו של רבו. ועתה שלא שעה לעצתו נשאר נקי מכל נכסיו, ולא עוד אלא שנשאר עם חובות כבדים על כל הכסף שלוה.

מכיוון שכך אירע, פסק החסיד מליסע אל רבו מפני הבושה והכלימה אשר כיסתה את פניו, ויהי מקץ שנתיים ימים אמר אותו חסיד לעצמו, הנה כל הוני ירד לטמיון וכאשר אבדתי אבדתי, אך מדוע עלי לאבד גם את מורי ורבי, וממחשבה למעשה קם ויצא לדרכו אל עבר היער טשורטקוב, בהיכנסו אל הרבי, התוודה בפני הרבי ואמר הנה היות ולא האזנתי לדברי הרבי ולא הבנתי שהרבי הקדוש צופה ורואה הרבה יותר ממה שעניי רואות, לכן קרה לי כדבר הזה, פנה אליו הרה"ק מטשורטקוב ואמר לו, אין זה רוח הקודש, אך מחמת שראיתך כל כך בטוח בעצמך שהנה עוד מעט קט והינך נהפך לגביר אדיר, ולא היה ניכר עליך אפי' מעט הכנעה לבורא העולם שהעושר והכבוד מלפניו, ידעתי שלא תצליח בעסק זה ולכך ייעצתי לך שלא תעשהו.

וזכר הביא בספר 'חובת הלבבות' (שער הביטחון פ"ז בד"ה וכללו) מעשה בחסיד אחד ששאל את שכנו הסופר שהיה מתפרנס מכתבי ידו - מה שלום פרנסתך, ענהו הסופר, 'שלומי טוב כל עוד ידי שלימה', בערוב היום נגדעה יד הסופר רח"ל, והיה זה עונש על אשר שם בטחונו 'בכוחי ועוצם ידי שהיא עושה חיל' והיא מביאה לו את הפרנסה, ולא האמין כי כל פרנסתו אינה תלויה אלא ב'אחד יחיד ומיוחד'. ואדרבה מידה טובה מרובה, המאמין שה' אלוקיו הוא הנותן לו כח לעשות חיל, יוסיפו לו מן השמים 'ידות' הרבה על פרנסתו בשפע רב.

ו. הא לך לשון קדשו של ה'בן איש חי' (בפרשתו, שנה ראשונה), 'זכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל' (דברים ח יח), הנה נודע דאין אומרים לאדם 'תזכור' אלא אם יש דבר שמשכחו, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ביצה טו:) על הפסוק (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו' - זכרהו מדבר אחר שבא להשכחו, ופירש מורינו הרב ישראל איסרלין ז"ל, כי מאחר שהאדם מורגל מכל ימי החול לעסוק במלאכה לכך צריך לעורר בקרבו כח הזכרון להיות זוכר את השבת ופורש.

וכן העניין בהנהגת האדם בעולם הזה בכל מין עסק שעוסק, הן במלאכה הן במקח וממכר הן בצרכי גופו וענייניו, מאחר שרואה שהכל מתנהג בטבע, הנה הטבע הזה המוטבע בעולם יביא את האדם לידי שכחה, שלא יזכור ויצייר בלבבו תמיד שכל עסקיו וענייניו נעשים בהשגחתו יתברך עלת העלות וסבת הסבות, אלא יחשוב שהדברים נעשים בטבע וממילא יחשוב שכוחו ועוצם ידו עשה לו החיל הזה, כי כן הוא משפט הטבע ומנהגו של עולם, ולכך הוצרך הכתוב להזהיר האדם בזכירה מחמת כי הטבע המוטבע בעולם ודאי יביאנו לידי שכחה בדברים אלו.

ועל כן תיקנו חכמינו ז"ל אנשי כנסת הגדולה ברכת הודאה בארבעה דברים שבהם עלול האדם יותר לתלות עניינים בטבע ומנהגו של עולם וישכח הנהגתו יתברך המנהגת אותו בהם, והוא דאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נד:) ארבעה צריכין להודות שהם חבוש, 'יסורין', ים, מדבר וסימנים 'וכל ה'חיים' יודוך סלה', מפני כי החולה על הרוב לא יקום ממטתו מאליו אלא ע"י רופא וסמנים, וכל רופא שמבין ביותר וכל סמנים שהם חשובים ביותר יהיה מהם תועלת יותר לחולה ויתרפא מחליו במהרה, ובזה האדם רואה בעיניו כי הטבע רפא אותו, וכן החבוש על הרוב לא יצא ממאסרו בלתי השתדלות שישתדלו בעדו הן בממון הן בפיוסים והפצרת רעים ואוהבים והוא רואה שעזרתו באה מסבה אנושית, וכן מדבר על הרוב לא ילך יחידי אלא עם אנשים רבים ושומרים חזקים, ורואה שבהם היתה שמירתו ועל

באר הפרשה - פרשת עקב

ה' עושה חיל, ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל, וצריך לבאר מדוע כפל הכתוב לומר פעמיים 'ימין ה' עושה חיל'. אלא, כי הנה פעמים שמנהיג הקב"ה את עולמו מחוץ לדרך הטבע בדרך נס הנראה בעליל ונגלה לעיניים, והמאמין באותה שעה כי 'מאת ה' היתה זאת' אין בזה שום חידוש ורבנותא, ומחי עיקר מצוות האמונה, בשעה שעולם כמנהגו נוהג ובדרך הטבע, אז יאמין כי הקב"ה הוא העושה את כל המעשים, ובכלל זה, בשעה שאדם 'משתדל' לפרנסתו, 'שורח ויגע, חורש וזורע, קוצר ומאסף וביזעת אפו יאכל לחמו', גם אז יאמין כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל - הקב"ה הוא 'נותן לחם לכל בשר' והוא הצמיח את התבואה, ואין שום שייכות בין צמיחת התבואה למעשה ידיו, אלא כל מעשיו הם רק בגדר השתדלות בלבד ובגזירת מלך. ובוה יתפרש מאמר הכתוב, קול רינה וישועה באהלי צדיקים - הצדיקים מהללים ומכריזים תמיד כי 'ימין ה' עושה חיל, ולא רק בעת ש'נראה עין בעין' שהוא מיד ה', אלא אפילו כשימין ה' רוממה, כלומר שהנהגתו מרוממת ונעלמת מעיני כל חי, בשעה שנראה שהכל

והשגחתו עליו, ותחילת תחבולות יצר האדם הוא להשכיחו דבר זה, ודרך זה יבנס לאברו". עכ"ל. ובוה מבאר מה שסמך הכתוב (פסוק יט) 'והיה אם שכח תשכח את ה' אלוקיך - והלכת אחרי אלוהים אחרים', שמאחר ששכח בעת הטובה שה' הוא המיטיב לו, וחשב בדעתו שכל השפע בא לו מעמלו ומעשי ידיו להתפאר, לכן בא לידי כך ששכח לגמרי את ה' אלוקיו".

ביסוד הדברים מבאר הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (שו"ת או"ח סי' כט) את עניינה של מצוות 'ברכת המזון' האמורה בפרשתן, כי לאחר האכילה והשתייה והשביעה מצוי מאוד שתזווח דעתו עד שיאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה', וכדכתיב (ה יב-יד) 'פן תאכל ושבעת... ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך המוציאך מארץ מצרים', על כן ציוותה תורה לברך ברכת המזון, למען נזכור כי כל מזונות אלו לא הגיעו אלא ברצון השי"ת.

ומוסיף ה'כתב סופר' לבאר במה שנאמר (תהלים קח טו-טז) 'קול רינה וישועה באהלי צדיקים ימין

ידם בא לשלום למחוז חפצו, וכן היורד בים בורר לעצמו ספינה חשובה וקפטאן (רב חובל) מבין ומדקדק הרבה, והיינו כי חושב שעל ידי כן יהיה נצול מנזקי הים ויגיע לשלום למחוז חפצו, על כן בארבעה דברים אלו שהאדם עלול יותר להיות שוכח השגחתו יתברך מפני שתולה טובתו בטבע ומנהגו של עולם לכך תיקנו בהם ברכת הודאה שיהיה מודה בפיו ומשבח להשם יתברך שבהשגחתו הוא נשמר וניצול בכל אלה, ובוה תשתרש אמונת ההשגחה בלב האדם בכל דבר ודבר מקל וחומר.

ז. מסופר על הרה"צ רבי שמואל טשעלונער זצ"ל, מתלמידי הרה"ק מקאברין זי"ע, אשר פעם אחת הגדיל השי"ת חסדו עליו בעניין מסוים, והיה יושב ומספר את החסד אשר עשה עמו הקב"ה לכל באי ביתו ולכל מי שנכנס אליו, וכך חזר וסיפר פעם אחר פעם מבלי להפסיק עד שנלאו בני הבית מלשמוע, ושאלו אותו על מה ראה ככה לחזור ולספר בלי גבול, והשיב להם בדברי האוה"ח הק' הנ"ל 'ותחילת תחבולות יצר האדם הוא להשכיחו דבר זה', והיינו שהיצר הרע משתדל במיוחד להשכיח מהאדם את החסד שנעשה לו, ועל כן 'מתגבר על יצרו' וחוזר ומשנן ללא הרף (הובא בנתיבות שלום שמות עמ' שי).

ח. הנה מצינו בחז"ל (שבת יד.) שגזרו 'טומאת ידיים' לגבי כמה עניינים, גם בכל עת נצטוונו לטהר עצמינו ע"י נטילת ידיים במים, ויש מקום לבאר מדוע נוטלים את הידיים ולא את הראש או כל איבר אחר. וידוע ביאורו, כי אכן, ב'ידיים' תלויה עיקר טהרת וטומאת האדם, כי במה שהוא מחשב כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. ומעשי ידיו להתפאר הם מפרנסים אותו וממציאים לו כל צרכיו - מחשבות הללו מטמאות אותו ועליו 'ליטול ולרחוץ ידיו' ממחשבות און אלו. לאידך, 'ידיים' הללו הם עיקר טהרתו - כשיכיר שלא ידיו הביאו לו פרנסתו אלא הכל בידי שמים לזה טהור טהור ייקרא... (עי' שבט מיהודה הרה"ק מהר"א איגר, פר' תצוה תרס"ז. ודרשות מהר"ץ דרוש מב).

ט. לעומת זה ביאר הגה"ק ה'כתב סופר' (שו"ת או"ח סי' כט) מה שאמרו חז"ל 'איזהו בן עולם הבא זה העונה אמן בכל כוחו' (עי' שבת קיט: 'אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן'), כי 'בכל כוחו' מרמז על מצבו של האיש העונה אש"ר, ור"ל, שהוא שרוי במצב של 'בכל כוחו' ותוקפו, ונראה כי יש בידו לעשות חיל, אך מכל מקום אינו מייחס את ההצלחה לעצמו ח"ו, אלא 'עונה אמן' שהוא ר"ת א-ל-ל מלך נאמן, בוודאי הוא בן עולם הבא 'כי לא במהרה יחטא'.

הוא כשבע העולם ח"ו, גם אז ממושיכים להודות ולהלל, ולהכריז בתוקף אמונתם כי ימין ה' עושה חיל.

היא המביאה את התוצאות כלל וכלל (ואין ההשתדלות אלא גזירת מלך), וראיה ברורה לדבר, כי פעמים שאדם משתדל במקום אחד והקב"ה מזמין לו פרנסתו ממקום אחר לגמרי, וממילא אסור לסייע ביד שמאל, אלא צריך להחזיק את הכוס בצד ימין בלבד, להראות תוקף אמונתנו כי רק ימין ה' עושה חיל, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה את כל המעשים.

ועפי"ז מבאר עוד את דברי הגמ' (ברכות נא.) לגבי כוס של ברכת המזון נוטלו בשתי ידיו ונתנו לימין... ראשונים שאלו שמאל מהו שתסייע לימין (האם מותר לאדם לתמוך ביד שמאל את הכוס הנתונה בימינו) ומסיק שם שאין לעשות כן. והיינו, שעל האדם ליטול את הכוס בשתי ידיו כי בהם עושה את כל פעולותיו, ולאחמ"כ יעביר את הכוס לימין, להורות כי ימין ה' עושה חיל. אך עדיין הסתפקו בגמ' האם 'שמאל תסייע לימין' - האם מותר ליד שמאל לתמוך ולסייע ליד ימין להחזיק את הכוס הנתון בה, ולרמוז, שהרי רצונו ית' שיעשה האדם השתדלות, ורק אז יש מקום לברכת ה' על מה שתחול, וכדכתיב וברכתך בכל אשר תעשה, ונמצא שפעולת אדם כביכול מסייעת להשפעת הפרנסה, וממילא הרי היא כ'יד שמאל' כלפי הקב"ה ש'ימינו' עושה חיל, וכביכול היא מסייעת לימין, על כן מותר ליד שמאל לסייע ליד ימין להחזיק את הכוס הנתונה בה. אך לאורך גיסא יש לומר - וכמו שמסקינן למעשה, כי באמת עשיית האדם אינה נחשבת אפילו כיד שמאל, כי האף אומנם שעליו להשתדל לפרנסתו, מ"מ לא

ולחיבת הקודש נעתיק לשונו, ומצוה לישא הכוס בב' ידיו שבהם עושה כל השתדלות ופעולות ובכל זאת נוטל כוס של ברכה לברך את ה' על הטוב שגמלנו כי ממנו הכל. ובשעת ברכה אוחז הכוס בימינו, להורות כי ימין ה' עושה חיל. ומיבעי להו אם שמאל תסייע לימין, דפעולת אדם היא ביד שמאל שמסייעת קצת לימין, או לא תסייע כלל כי פעולת אדם בלי ימין לא היה בו ממש אפילו כעושה ביד שמאל יד כחה שלו, ולפעמים גם אשר לא שאל ולא עמל בה ימציא לו ה' בטובו וברוב חסדיו. עכ"ל.

כאשר ייסר איש את בנו - ייסורים של אהבה ולטובה
בפרשתן (ח ה), 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך', וכתב הסמ"ג

י. ידועים דברי 'בעל המאור' (בפרק 'כירה' שבת דף ט"ז מדפי הרי"ף, מובא בדברי הרמ"א רנז ס"ח) וז"ל 'תקנת רבותינו ז"ל לענג את השבת בחמין, וכל מי שאינו אוכל חמין בשבת צריך בדיקה אחריו אם הוא מין'. פירוש, שמי שאינו מענג את השבת על ידי הטמנת התבשיל מערב שבת, חיישינן שמא מין הוא ואינו מאמין בדברי חז"ל שהתירו את ההטמנה. וצריך ביאור, מדוע חמור הדבר כל כך עד שאמרו עליו 'חיישינן שמא מין הוא', ולא אמרו כן בשאר דינים בהלכות שבת או במצוות אחרות שבתורה.

ומבאר הרה"ק רבי צבי מליסקא זי"ע (אור הישר והטוב, עמו' קכ"ט), שהרי במשך ששת ימי המעשה מתעסק האדם בענייני פרנסתו וכל הצטרכויותיו, ופעמים שיבוא לחשוב על הצלחתו - 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', לאורך, כשח"ו אינו מצליח ישבר לבו בקרבו על כך שהוא אינו מצליח. וכל זאת מאחר שאינו זוכר שהכל מאתו בא לו, על כן תולה את הרווח או ההפסד בעצמו. לזה נתן לנו הבורא יום אחד בשבוע - יום השב"ק - יומא דמהימנותא (יום האמונה) שבוים זה יזכיר האדם לעצמו שהכל משמים ממעל, ואין עוד מלבדו, וכל השתדלותו בפרנסה ושאר ענייניו אינם כי אם התעוררות שיבוא אליו, ואילו התוצאות - בהצלחה או בהפסד, מיד ה' הוא. ורמזו ענין זה בהטמנת התבשיל, כי זהו מהות ההטמנה - שמטמינים קדירה שאין התבשיל שבה מוכן כל צרכה, ומעצמו נגמר הכנת התבשיל ונעשה מוכן ומזומן לאכילה כל צרכו בלא פעולת האדם כלל. ומזה ילמד לענין 'פעולותיו' לפרנסתו בימות החול, שאינם אלא התעוררות ותחילת דבר, אבל התוצאות - מאתו יתברך הם. ולכך מי שלא הטמין את החמין בערב שבת - דהיינו שאינו מבין את הרמז שבהטמנה - שהאדם אינו כי אם מתחיל, וגמר המלאכה בדבר ה' הוא, חיישינן שמא הוא מין - שאין אמונתו איתנה 'כי ה' הוא האלוקים אין עוד'.

ולכן אוכלים ה'חמין' בסעודת היום בשבת קודש, שהיא כנגד בחינת 'עתיקא קדישא', שמרמזין לאדם - החילות לעשות השתדלות, עתה 'תעתיק' מקומך משם, ותסמוך על ה' שהוא יגמור בעדך לטוב לך, וזה פירוש 'והיה עקב תשמעון' - עקב ר"ת 'ב'חינת ע'תיקא ק'דישא', והיינו דבר ישן הנעתק מהלב בהיסח הדעת מאדם ונשלם מאליו.

באר הפרשה - פרשת עקב

הוא שכביכול ידו נטויה עלינו - שהניח ידו לחצוץ שאנחנו לא נראה אותו היאך הוא משגיח עלינו, והביא על זה ראייה ממה שנאמר ובצל ידי כסיתך, מלשון דבר המכוסה מן העין. אך בוודאי שהקב"ה מביט בנו ומשגיח עלינו לרחמיה.

ובל תכלית ה'הסתר' הוא רק 'לייסרך' - שנתעורר לשוב אליו, וכלשונו של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (מסעי תרס"א ד"ה במדרש) 'ובכל עת שנסגר הדרך בפני איש ישראל, הכל רק כדי שיוסתכל האדם כלפי מעלה לשעבד הלב לאביו שבשמים'.

עוד מצינו בעניין זה בתורתו של ה'שפת אמת' (ואתחנן תרנ"ז ד"ה בפרשת) בהאי לישראל, כי הנה באמת כל היסורים הבאים על בני ישראל הכל כדי להתקרב אליו ית' ולא לעונש בלבד, כמו שנאמר (ד ז) 'לו אלוקים קרובים', פירוש, כי גם מדת הדין (הנרמז באלוקים) לבני

(עשן סימן ז) וז"ל, מצות עשה לצדק את הדין על כל מה שיארע לו, שנאמר 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך', דרשתי העשה הזה לרבים... אם לא יבוא עניינו של אדם בטוב... מצות עשה לחשב בלבו כי לטובתו נשתנו ענייניו".

והיינו משום שתמיד בכל עת ובכל שעה הקב"ה משגיח עלינו ביותר ורוצה להיטיב עמנו, ואף 'כשנשתנו דיניו' חלילה לנו לומר כי הקב"ה הסתיר פניו מאיתנו, וכמו שביאר הנצי"ב (מרומי שדה חגיגה ה): הא דאיתא בגמ' (שם) על הפסוק (לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא - רב יוסף אמר ידו נטויה עלינו שנאמר (ישעיה נא טז) ובצל ידי כסיתך, והכוונה היא כי רב יוסף בא לפרש שאין הכוונה שהקב"ה הסתיר פניו מישראל ח"ו ואינו מביט בהם, אלא ודאי שבכל מצב הקב"ה משגיח עלינו, אלא שעניין 'הסתר פנים'

יא. זה הכלל, לעולם יהלך אדם בתום, כי אינו יודע אילו פעולות לטוב הוא גורם ומשפיע במעשיו... שמעתי ממכירי בעל המעשה, בעיר דאלאס (dallas) שבמדינת טקסס (texas) שבארה"ב עומד בית גדול רם ונישא שבו כבר השיבו לבם של עשרות ומאות מבני ישראל לאביהם שבשמים, וכך הוא מעשה הולדתו של בנין זה, לפני שנים נתעטר אחד הרבנים ושמו רבי משה רודנער בתואר 'יורה יורה ידין ידין', משחיפש להוציא זאת מן הכח אל הפועל להרבות פעלים לה' ולתורתו העתיק מושבו לדאלאס, אך לא נתיישב בה כראוי... החל לפנות הנה והנה אך לא היו לו 'כלים' לביצוע שאיפותיו הטהורות, כעבור זמן נקש על דלתי ביתו יהודי מבני המקום שהיה בחור מבוגר בן מ"ט שנים ועשיר כעשירותו של קרח, בבקשת חיזוק בענייני יהדות, ואכן, ר"מ חיזקו ועודדו בדברים בעצה ובמעש, משגמר דבריו הרים הלה את נדבת לבו והעניק לר"מ \$ 6,000,000 (שש מליון דולר) לביצור וחיזוק היהדות באותה העיר, ומממון זה בנה ר"מ את מפעלו האדיר - בנין רם ונישא לקירוב ליהדות...

לא עברו כמה שבועות והבחור הנ"ל השיב בפתאומיות את נשמתו ליוצרה בהיותו בן מ"ט שנים... בעת הלוויה הספידו ר"מ, וכה היו דבריו, יהודי זה לא הקים בית בישראל, מאידך מן השמים נתברך בעשירות עד שכסף וזהב נחשבו בעיניו כחול הים אשר לא יספר מרוב, והנה, לפני כמה חדשים נסע לארה"ק... לחפש את שאהבה נפשו ונשמתו... (בעצמו לא ידע מה מחפשת נפשו, בהיותו רחוק מסביבת יראים ושלמים) בהיותו בעיה"ק ירושלים יעצו לו ידידיו (שכמותו) לך נא אל הכותל המערבי שריד בית מקדשנו, וישמע האיש לקולם, בבואו שמה נדלק בקרבו הניצוץ היהודי - בראותו יהודי בעל צורה שופך נפשו לפני ה', בוכה ומתפלל על מצבו הקשה, ומתחנן לפני יוצרו וקונו שיחוס וירחם עליו ויושיעו ברוח ובגשם... בשובו לביתו סיפר לאחוזת מרעיו את אשר ראו עיניו והחל חוקר - הנמצא בעירנו 'איש אשר רוח בו' כאותו יהודי מהכותל, ויענו לו לאחרונה הגיע הנה אחד מהם המחפש ותר אחר מזלו בעיר הזאת, בירר האיש את האדרעס והגיע לביתי, ומשם הייתה הדרך קצרה לנדב את הבית הגדול הזה.

התבונן וראה, כי באותה עמידה שעמד בכותל המערבי אותו 'טמיר ונעלם' ולתומו שפך לבו כשדמעו על לחיו - ועד היום לא ידענו מי הוא זה ואיזה הוא, הרי במעשיו קנה לעצמו קנין עולם ונצח בנין בשווי \$ 6,000,000 לה' ולתורתו, ועד היום אין הלה מכיר בנכסיו. כיו"ב, ביד כל אחד מאתנו לקנות בכל עת ורגע קניני נצח כאלו, אם יקדש שם שמים בהנהגתו והילוכו...

ולא עוד, אלא שיתכן שאותו היהודי הרגיש מרוחק אחר תפילתו, שבתפילתו ביקש והתחנן לישועה בענין מסוים, ועדיין לא זז מאומה באותו הענין, אדרבה, גרע מצבו אחר התפילה מלפניה... והוכיח לעצמו שאין תפילותיו מתקבלות בשמים... ובאמת פעל גדולות ונצורות בתפילתו, אלא שמן השמים לא גילו מה 'רווחיו' - מה יש בכך, הרי הם חיים וקיימים לו ולזרעו לדורותיו.

הנביא היה מחזק את בני ישראל ואומר להם קוה לשלום, השיבו לו היאך נקווה והרי אין טוב - אין אנו רואים שום סימן של טובה שעל ידו נוכל לקוות לשלום, אמר להם, אדרבה לעת מרפא והנה בעתה, מקודם שיבוא עת רפואה יקדם לה הבעתה, כעניין הבוקר שאינו מאיר אלא אחר החשיכה, וממילא עצם המצב שאין טוב הוא הראיה הגדולה ביותר 'שמיד יבוא השלום'.

והמאמין באמונה שלימה ומכיר את בוראו באמת ואמונה - חייו מתנהלים כעל מי מנוחות, ואף אם יבוא עליו ח"ו צרות וייסורים לא ידאג ולא יאבד עשתונותיו, ושלוות נפשו לא תאבד, כי מתוך הכנעתו לקל הגדול הגיבור והנורא יקבלם באהבה מתוך ידיעה ברורה כי מה' לבדו הוא², וכביכול נמצא הוא 'בידיים טובות'³...

עבודה שבלב - מעלת התפילה ובפרט בציבור

בפרשתן (יא יג), 'ולעבדו בכל לבבכם', ודרשו חז"ל (תענית ב.) איזהו עבודה שבלב זו תפילה⁴.

ישראל הוא לקרב ולא לרחק, כמו שנאמר (ישעי' סג ט) 'בכל צרתם לו צר', פירושו, לו - בשבילו כדי לקרבינו אליו. והצרה עצמה לבני ישראל היא לישועה, כדאיתא במדרש (ילקוט שמעוני ואתחנן רמו תתיא) שביצור [מלשון הכתוב (תהלים יח ז) 'בצר לי אקרא ה'] היא אחד מלשוני תפלה, וכן הגאולה מתוך הצרה, כדכתיב (שם מו ב) 'עזרה בצרות נמצא מאוד'. עכ"ל.

אדרבה, ככל אשר יתרבה החושך ויגדל ההסתר - סימן מובהק הוא לאור הגדול העומד להפציע ולישועת ה' שתבוא במהרה. וכך פירש ה'שבט מוסר' בספרו 'חוט של חסד' על איכה מה שנאמר (שם ג יח) 'ואומר אבד נצחי ותוחלתי מה', שכשם שאין הבוקר מאיר אלא אחר שנחשך כך גם גאולתם של ישראל באה מתוך העלטה והאפילה, והוא שאמר הכתוב ואומה אבד נצחי 'בלומר בשאמרתי וגמרתי בלבי שכבר אבד נצחי בהיותי כל כך בשפלות, אז ותוחלתי מה' - היה ה' מאיר לי'.

ובררך זה ביאר עוד במאמר הכתוב (ירמיה ח טו) 'קוה לשלום ואין טוב לעת מרפא והנה בעתה', שירמיה

יב. וכה פירש הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל (בעת שישב 'שבעה' על בנו בכורו ר' משה ז"ל) בלשון הכתוב (תהלים קיט ג) 'דרך אמונה בחרתי משפטיך שוית', שזה האיש אשר בחר לעצמו דרך אמונה, לראות בכל דבר ודבר רק את יד השי"ת, אזי כל העובר עליו, הן במידת הרחמים והן במידת הדין ובחבי' משפטיך - שווה בעיניו, שהרי 'רואה' הוא כי הכל הגיע אליו מידי הקב"ה שהוא קל אמונה וצדיק וישר הוא.

יג. וכך רמז לה הרה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זי"ע (תורת מהרי"ץ ד"ה כי על) בפסוק שבפרשתן (ח ג) 'כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם', שחיותו ושלוות נפשו של אדם תבוא לו כאשר על כל מוצא - שבכל המוצאות אותו, יענה ויאמר - הכל נעשה בציווי ובמאמר פי ה'. הכל מונהג בהשגחה פרטית לטובה ולברכה. בזאת יחיה האדם, חיים כאלו קרויים 'חיים'. כי בזה תנוח דעתו ותשלו נפשו על ידי אמונתו התמה בה' יתברך ויתעלה, וצדיק באמונתו יחיה.

והדברים פשוטים ביותר, כי כאשר יזכור בכל עת שה' אחד - הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים בוודאי נס וגון דאגה ואנחה, כי בלא אמונה אם אך יארע לו אפילו איזה ענין קטן לא כפי שחישב ורצה, מיד מתרעם וצועק 'געוואלד' (זעקת כאב), בזעקה נואשת, ואילו עם האמונה הרי בכל דבר שקורה עמו ואפילו אם אין זה נראה כלפי חוץ כל כך טוב אומר 'געוואלדיג' (נפלא) הרי הדבר ממש נפלא, כי ה' יתן הטוב. נמצא שכל ההבדל בין זה הצועק 'געוואלד' לאיך הזועק 'געוואלדיג' הינו רק בשתי אותיות 'יג', והרי 'יג' כמנין 'אחד', כי אכן, זהו ההבדל בין שני אלו, הראשון אינו מאמין כראוי, והשני חי באמונה איתנה בה' אחד, שכל מעשהו אמת ומשפט, נאמנים כל פיקודיו, ואף זה השני אם אך יתחזק באמונתו בה' אחד, יהפוך את זעקת ה'געוואלד' לרחמים וחסדים בקריאת 'געוואלדיג'. על אותו משקל איתא ב'בן יהוידע' (פסחים קיח. ד"ה שגובה) שהמתבונן יראה שהגימטריא של תיבת 'טוב' רבה על תיבת 'חוב' במספר אחד, ומרמז על האמונה בה' אחד, שהמאמין מביט על כל מה שנראה כחוב - שבאמת הוא טוב. כי באמונתו ידע שהכל לטובתו.

ובזה מבאר את הפסוק (תהלים יד ג) 'אין עושה טוב אין גם אחד', מדוע אין עושה טוב ממה שנראה לו כחוב, כי אין גם אחד - שלא הוסיף את מספר אחד על החוב - ואינו מודה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. יד. וביאר הרה"ק ה'בעל הסולם' זי"ע, שהנה ידפוק אדם בידו על השולחן מידי יום ביומו שעות ארוכות עדיין לא ישבר השולחן, אמנם, אם 'פעם אחת' יכה על השולחן מכה עזה בכל כוחו, הרי מיד ישבר השולחן לשברי

באר הפרשה - פרשת עקב

לו ללכת עסקיו. 'אלא דהקב"ה איננו מניח שיבוא להזיק ע"י כך, ותחת אשר עסק בענייניו והתבטל יתן לו ה' בעצמו ברכה בעסקיו ויצליח מאליו, וזהו שאמר ולעבדו בכל לבבכם, שתהיה עבודה בלב שהוא תפילה ברבים, אז ונתתי מטר ארצכם בעתו ולא יבוא להפסד על ידי זה, ומסיים הכת"ס והארבתי בזה בעת הצורך...

ועתה אל תעצבו - התחזקות גם לאחר נפילה, ובמעלת השמחה

בפרשתן (ט"ו), 'כי יגורתי מפני האף והחמה', ולכאורה צ"ב, מדוע לא אמר 'כי יגורתי מהחטא', ומבאר הרה"ק מקאברין זי"ע (הובא בתורת אבות) כי על החטא עצמו לא התיירא משה שעדיין ביד האדם לחזור בתשובה - והקב"ה, האב הרחמן, יכפר לו על עוונו, והכל יבוא על מקומו בשלום, וממה גבר פחדו של משה רבינו - 'מפני האף', שמא יוריד האיש את אפו לארץ (ער וועט אראפ לאוען די נאז) ויפול בקרבו לומר שוב אין ביכולתי לעבוד את ה', ובוה סותם את הגולל עליו ועל עבודת ה' שלו. אלא ידע שבכל מצב שהוא בידו לחזור ולשוב אל הבורא ית"ש המצפה עליו, ואף אם נפל יתחזק מעתה"י לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם.

וזכר כתב הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' (בפרשתן אות ד) ששמע מהבעש"ט הק' 'שרוב ענוותנותו של האדם גורם שנתרחק מעבודת השי"ת, כי מצד שפלותו אינו מאמין שהאדם גורם ע"י תפלתו ותורתו שפע אל כל העולמות וגם כל המלאכים ניוונין ע"י תורתו ותפלתו, ואילו היה מאמין בזה, כמה היה עובד את ה' בשמחה וביראה מרוב כל, והיה נוהר בכל אות ותנועה ומילה לאומרה כדקא יאות', עכ"ל.

כתב החינוך (מצוה תלג) משרשי המצוה מה שהקדמתי הרבה פעמים, כי הטובות והברכות יחולו על בני אדם כפי פעולותם וטוב לבבם וכושר מחשבותם, וארון הכל שבראם והוא חפץ בטובתם על כן הדריכם במצוותיו היקרות שיוכו בהן, ופתח להם פתח שבו ישיגו כל משאלותיהם לטוב, והיינו שיבקשו ממנו ברוך הוא אשר בידו ההסתפקות והיכולת כל חסרונן, כי הוא יענה לכל אשר יקראוהו באמת"י.

וזכר הבאנו דבריו הבוערים כאש של רבינו בחיי (בפסוק זה) על מעלת התפילה, וז"ל, וצריך אתה לדעת כי כח התפלה גדול אפילו לשנות את הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגזר, ועיי"ש שהוכיח באריכות כל דבר לאשורו.

והנה הקשה רש"י מדוע הוצרך הכתוב לומר 'ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם' והלא כבר נאמר אזהרה זו לעיל בפר' ואתחנן שם כתיב (ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך', ותירץ רש"י 'אלא אזהרה ליחיד אזהרה לציבור'. והקשה הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה ולעבדו) שעדיין צריך ביאור מה מקום להזהיר יותר את הציבור, ומהיכי תיתי שציבור יפטר ממצוה זו... ומבאר, שבא הכתוב להוסיף שאותה עבודה שבלב זו תפילה תהיה בציבור, כי אין הקב"ה מואם בתפילת הרבים, ומתקבלת היא ברצון שפי מתפילת היחיד.

הוסיף עוד ה'כתב סופר', שהנה פעמים שהתפילה בציבור מבטלת את האדם מעסקיו, כי פעמים שיבואו אליו סוחרים וכדו' בעת הקבוע לתפילת הציבור, ואילו היה מתפלל ביחידות היו כל עיתותיו בידו להתפלל אימתי שירצה, אך מאחר שהוא תלוי בציבור אי אפשר

שברבים, כיו"ב לענין התפילה, כי פעמים שאלף תפילות מן השפה ולחוץ לא יפעלו כמו תפילה אחת שתצא מקירות לבו - בכל לבו וכוונתו, על כן בכל לבבכם זו תפילה.

טו. איתא במדרש (בר"ר נג יד) 'יפה תפילת החולה על עצמו וממהרת היא להתקבל'. ולכאורה היה מקום לומר שתפילת אחרים עליו תתקבל יותר, כיון שהחולה אפוף בכאבים ומוטרד בייסורים ושקוע בצער ואתן בידו כ"כ להתפלל בכוונה שלימה בלא היסח הדעת. וביארו בעלי המוסר שאעפ"כ עדיפה תפילת החולה על עצמו מאחר שמתפלל הוא באמת יותר מאחרים, וקרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת (ועיי' ביאורו של הר"ע מברטנורא עה"ת סו"פ בא).

טז. הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז זי"ע ביאר בפסוק ועתה ישראל - הקב"ה אומר לאיש הישראלי מה שהיה היה, רק זאת אומר לך מעתה תהיה ישראל (בוצינא דנהורא החדש). כי אין ייאוש בעולם כלל, ובכל עת ניתן לאדם הזדמנות לשוב אל ה' בלב שלם,

לוחות הראשונות שהיו מעשי אלוקים ומה בין לוחות האחרונות שנפסלו בידיו, נפלו שוב פניו ולא היו לו פנים בפני עצמו, והתחזק שוב, וזהו 'ואפן' שעשה לו פנים אחרים לעצמו, (הובא בליקושי יהודה).

בפרשתן (ח יט) 'והיה אם שכוח תשכח את ה' אלוקיך', ביאר בה הרה"ק מרוז'ין זי"ע כי הנה אמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', ובא הכתוב ללמד ש'והיה אם שכוח' - אם תשכח מלנהוג במידת השמחה, לבסוף ח"ו 'תשכח את ה' אלוקיך' (וכן הוא ב'ליקושי מהר"ם שיק' בשם היהודי הק').

עוד ביאר הרה"ק מרוז'ין שתשכח מלשון מצוי ושכחה, וזהו אומרו 'והיה אם שכוח' - אם מידת השמחה" תהיה מצויה אצלך, 'תשכח את ה'א' - יהיה הקב"ה מצוי אצלך".

וכך פירש הרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן, שסיפר משה רבינו אל בני ישראל שהיה במרום לקבל את התורה, ואמר לו הקב"ה לך רד וגו', וכתוב (ט טו) 'ואפן וארד מן ההר', ומבאר הלשון ואפן, שכאשר ירד משה מן ההר וראה את אשר עשו ישראל, והיאך הם נפלו עד לשפל המדרגה, באותו הרגע התחזק משה רבינו ע"ה והתאזר עוז לכל יפול בזרועות העצבות, ויחזק את ליבו, וזהו ואפן - שעשה לו פנים אחרים, וכך ירד מן ההר. כי העצבות היא אבי אבות הטומאה וקשה יותר מן החטא.

הקשה על כך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שהלא מצינו לשון זה ממש בתורה (י ה) גם כשירד מן ההר עם הלוחות שניות, ומה שייך לבאר שם ש'ואפן' הוא לשון עשיית פנים אחרים. ותירץ, שכאשר ירד משה רבינו עם הלוחות האחרונות וראה והתבונן מה בין

יז. ובזה נמצא 'מותר האדם מן הבהמה' כי מטבען של כל 'בעלי החיים' שביכולתם להביע רגשות כאב בבכיה ויללה, אך אין בידם להביע רגשי שמחה בשחוק פיהם ובהארת פנים, והטעם, 'כי בצלם אלוקים עשה את האדם' (בראשית ט ו), ורק בבני האדם שייך 'הארת פנים' ושחוק הבאה מתוך שלווה הנפש הנובעת מתוך אמונה תמימה וזכה. יח. דבר נפלא אמר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שהנה מצינו בלשון הקודש שיש הרבה תיבות שעניינם ומשמעותם הוא 'שמחה', וכדאיתא באבות דרבי נתן (פ"ד מ"ט) 'עשרה שמות נקרא שמחה, ואלו הן, ששון, שמחה, גילה, רינה, דיצה, צהלה, עליזה, חדווה, תפארת [ונוסחת הגר"א 'עליסה'], עליצה, והדבר אומר דרשוני, מדוע יש כל כך הרבה 'לשונות נרדפים' על עניין השמחה, ובפרט שלא ראינו כזאת בשאר אומה ולשון. ומבאר, כי לעומת זאת מצינו בלשונות עם זר שיש להם כינויים הרבה לדברים אחרים שאין כיוצא בזה בלה"ק, ודוגמא לדבר, כי ל'אסקימוסים' המתגוררים בצפון כדור הארץ, שם הצינה והכפור שולטים תמיד, יש י"ב כינויים ל'שלג', כשכל כינוי מתאר אופן אחר של ירידת השלגים, ואילו בלה"ק יש לשלג רק ג' לשונות, שלג כפור וקרח, וטעם הדבר, כי את הדבר אשר הוא עיקר החיים אותו מרבים לתאר בלשונות הרבה להבדיל בין אופן לאופן, ועל כן אלו שכל 'ציר' חיים נע סביב השלג - המציאו תיבות הרבה על השלג. וממילא מצינו למדים, כי עיקר חיי היהודי נע סביב השמחה, וזה מרכז החיים, על כן 'בדין' הוא שיהא לשמחה עשרה לשונות ושמות... (הובא בזמירות שב"ק 'להאיר' עמ' תקע"א).

ויתבארו הדברים ביותר, כי שלמות השמחה באה לו לאדם כתוצאה ממידת הבטחון שבו, שכל שנכון ליבו בטוח בה' כך הוא חי במנוחה ושלווה באין דאגה, ועיקר חיי היהודי הוא סביב האמונה והבטחון. יט. איתא בגמרא (ברכות נח): שרב חסדא נאנח, אמר לו עולא מפני מה אתה נאנח 'והאמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם', וביאר הרה"ק מקאברין זי"ע, כי הנה בכח השמחה לשבור כל גופו של אדם ולזככו, על כן שאלו מדוע הינך נאנח ושובר רק חצי מגופך, טוב לך להיות בשמחה ותשבור את כל הגוף... (הובא בתורת אבות, שמחה והתחזקות טו).

הוא היה אומר (שם אות כד), שהנה מובא (כלבו טז) שבשעה שהקיף יהושע את חומות יריחו אמר תפילת 'עלינו לשבח', ולאחר שהקיף ז' פעמים נפלו החומות, ומבאר שכל זה אירע מכח השמחה המתעוררת ב'עלינו לשבח' שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם, אלא אנחנו כורעים ומשתחוים ומודים וכו', שבכח השמחה להפיל כל החומות. הפליג הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (עיי' דבריו ב'שבת תשובה') במעלת עבודת ה' בשמחה, ואמר שהנה ידוע מה דאיתא בזוה"ק (ח"ג ר"ט): שכשעושה האדם 'שמחה' אצל בנו אזי עוקר הקב"ה את אבותיו מגן עדן לבוא להשתתף שם, ובזה מבואר לשון הכתוב (תהילים קמט ב) 'ישמח ישראל בעושיו', שלא נאמר 'בעושו' בלשון יחיד דהיינו הקב"ה לבדו,

העשייה הגוף עם הנפש יחד, כשהיצר עומד לנגדו ומסיתו והאדם כובש יצרו ומתגבר עליו לעשות רצון הבורא ב"ה ועובר הש"י... וזהו עיקר חיותו של אדם^{כא}, לחיות מתוך מלחמה תמידית והתחדשות במלחמה, כמו שאומרים (פיוט למוסף ליו"ט) ואביתה תהלה מקרוצי חומר כו'. ולזאת צריך האדם לתת שבח והודי' על כל שעה ורגע שהוא עודנו בחיים ויכול לעשות רצונו ית"ש כי זה כבודו, וזה שהי' משה רבינו עליו השלום מוכיחם על מ' יום שהיה במרום בבחינת מלאך ושרף, ובטל ממנו מלחמת היצר, והם (הימים האלו) היו חסרים ממני שנותיו. והוכיחם על כך, כי כל זה היה מחמת חטאת בניי שהוצרך לעמוד במרום לבקש עליהם רחמים.

ובן איתא ב'אור החיים' (במדבר טו כב ד"ה עוד נתכוון) על הפסוק 'אלוקי הרוחות לכל בשר', שביותר יש לו להקב"ה נחת רוח מברואי מטה הנמצאים בתוך 'בשר ודם', וז"ל, למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם בעולם הזה אשר הם תוך הבשר^{כב} המונעם מהכיר ה'כג, והם מתעצמים לאהוב ה' ולשבחו

וכבר נמצא כתוב בספר 'זכרון זאת' (ד"ה עוד והיה) לה'חווה' מלובלין זי"ע 'מי שרוצה תמיד השראת השכינה יראה להיות בשמחה'^{כד}.

חביבין ישראל - חביבות הבורא לבני ישראל בהתגברותם על הנסיונות

בפרשתן מצינו דברי תוכחה שהוכיח משה לבני ישראל על חטאייהם במדבר, ובתוך הדברים אמר (ט יה) 'ואתנפל לפני ה' בראשונה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי וגו'', ואינו מובן מה 'תוכחה' יש בזה לבני ישראל, ומה היה רע בעיני משה שהיה במרום ארבעים יום שהלא זהו התענוג הגדול ביותר לעמוד לפני ה', וכי ללחם ומים היה צריך...

ומבאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ראש השנה ד"ה או יאמר אתם נצבים), שמשוה רבינו התאונן שמחמת חטאם הוצרך להיות פעם שניה בשמים ארבעים ימים ולילות, ועליה זו ירידה היא, כי סוד כל בריאת העולם רק עבור האדם - כשהוא בחיים חיותו עודנו בעולם

אלא גם לאביו ולאמו, ומעתה אמר האמרי אמת שהעובד את ה' בשמחה מוריד הקב"ה את אבותיו משמי מרום להשתתף עמו בעבודתו מתוך שמחה...

כ. ומן העניין להביא את המסופר שפעם אחת נכנס אברך אל הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע והתאונן בפניו על שאין בידו להביא טרף לביתו, נענה לו הרבי ואמר, מאן יימר ש'תפקידו' של אברך הוא להביא פרנסה... תפקידו הוא - להביא שמחה אל הבית... ופעמים שהדרך להגיע לשמחה הוא על ידי הפרנסה... ואכן אין לנו עדות גדולה מזו מהנהגתו של הלב שמחה עצמו, שעברו עליו בחייו חבילי ייסורים, ומעולם לא משה השמחה ובת שחוק מעל פניו. **כא.** ויתבארו הדברים ביותר, כי הנה מדרך 'הרשויות' לפזר מלח הרבה על הכביש בעת ירידת שלגים בכדי להמיס את השלג, למען יוכלו הבריות לנסוע בדרכם באין מפריע, אמנם כידוע המלח 'אוכל' את הכביש, וכמאמר הכתוב 'גפרית ומלח שרפה כל ארצה', ונעשה חורים וסדקים על הכבישים, מעשה ובאחד המקומות נפער חור גדול באמצע הכביש, עד שכל הנוסעים שם הוכרחו לנסוע בדרך עקלתון סחור סחור. לכן שלחו הממונים איש מומחה שיתקן את הכביש, והנה הלה בדרך נסיעתו לשם נהג ככל העם, ואף הוא נסע מסביבות הבור... והמשיך באותו הדרך לחיים ולשלום... שאלו אותו הממונים מפני מה נסעת בדרך עקלתון ולא בסמוך לחור, השיב להם לפי תומו, כי רצפת הכביש היתה שבורה וסדוקה ולא היתה אפשרות לנסוע שם, גערו בו, אוי כסיל שכמוך, וכי יש לנו צורך שתיסע בכביש להנאתך במקום המתוקן... והרי כל 'שליחותך' לא היתה אלא לתקן את החור והבור...

על דרך זה ממש, כל תכלית ירידת האדם לעולם הזה הוא רק עבור אותם 'החורים' והנסיונות, למען יתגבר על יצרו 'ויתקן' את הקלקלה... והלה מתאונן על הנסיונות ואומר שרוצה לנסוע רק בדרך המלך באין מעצור ומפריע... **כב.** ובזה פירשו (הרבה צדיקים, ועיי' בעש"ט עה"ת פר' בראשית הערה ע"ה) מאמרם (פסחים קט.) 'אין שמחה אלא בבשר', שכביכול שמחתו של בורא עולם אינו אלא מבני אדם החיים בתוך הבשר ודם - והינם מסובבים בנסיונות, ואעפ"כ עובדים את ה' לפי כוחם, ותוספת דברים אך למותר.

כג. כך איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם, מלחמת היצר), וז"ל. היונגע-לייט (אברכים) מפצירים בי להסיר מהם כל עניני תאוות, הלא בלי חמדה יהיה ח"ו כבהמה, זאת מעלת אדם כמה שיוכל לכבוש יצרו חשוב מאד בשמים, אף מה שמונע עצמו ממעט חמדה.

ו) 'אני אמרתי אלוקים אתם, אכן כאדם תמותון...' הנה איתא במדרש 'אין קורין אחר בשמו, אבל הקב"ה קורא את ישראל בשמו שנאמר 'אני אמרתי אלהים אתם'. (ולכאורה צריך ביאור שהרי) כתוב לאחמ"כ 'אכן כאדם תמותון' - משמע שבאמת לא נקראו בשמו (ומדוע אמרו במדרש שהקב"ה קרא את ישראל על שמו). אבל באמת י"ל, בפירושו של הפסוק (שמשבח את בני ישראל) 'אני אמרתי אלוקים אתם ובני עליון כולכם', ואם רצונך לדעת מפני מה החשיבן כל כך לקוראם בשמו, ומפרש הפסוק 'אכן כאדם תמותון' - שיש לכם יצה"ר שמפיל אתכם לידי חמדות ותאוות גשמיות, וזה נקרא 'מיתה' - שנופל ממדרגתו, ואינם מתייאשים אלא הם לוחמים בנגד היצר הרע ומנצחים אותו, לזה אמרתי אלוקים אתם, וזהו (המשך הפסוק) 'קומה אלוקים' - כשמקיימין הישראל הנקרא אלוקים, ועובדים את ד' בכל לבם, אז 'שפטה הארץ' - צדיק גוזר והקב"ה מקיים, ומשפיע להם בני חיי ומזוני אמן נצח סלה. עכ"ל.

והדברים אמורים ביותר בדורנו אנו, דור עקבתא דמשיחא, כי רבה ועצומה היא הנחת רוח שיש לפני המקום ב"ה כאשר גם בזמנים קשים כאלו, בשהחושך יכסה ארץ וכל זאת באתנו ולא שקרנו בכריתו, ועדיין אנו נאבקים ומתבוססים בדם במלחמת היצר. וכפי שהוסף לומר עוד הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (הפסרת פר' וירא) וז"ל, 'ויאמר היטבת חסדך האחרון

ולהודות למאמרו, זה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהבלגד, ע"כ.

כי אין לתאר ואין לשער עד כמה חשוב בעיני המקום כאשר יהודי מתאזר ביראת שמים ומתגבר על יצרו, עד שכל העולמות העליונים תלויים במעשיו. וכמו שביאר ה'אלשיך' הק' זי"ע (תו"מ בפרשתן) את הכתוב בפרשתן (י יד) 'הן לה' אלוקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה', שלכאורה נראה שהפסוק נכתב שלא על הסדר, כי אם מונה מלמעלה למטה היה לו לכתוב, א. שמי השמים ב. השמים ג. הארץ, ואם מונה מלמטה למעלה היה לו לומר, א. הארץ, ב. השמים, ג. ושמי השמים.

ומבאר האלשיך הק', שהכתוב מונה והולך מהקטן אל הגדול, תחילה פתח 'בשמים', ומשם עלה 'לשמי השמים' הגבוהים יותר מ'שמים', כי שם בשמי ערבות יושב מלך מלכי המלכים על כיסא רם ונישא, ומשם מטפס ועולה אל הגבוה מכולם, והוא 'הארץ', כי שם משכן היצר וחילותיו המונעים מעם בני ישראל לעבוד את ה', ואף על פי כן מתייגעים הם בכל כוחם לשבר את יצרם הרעיה ולהינצל מנסיונותיו, עבודה זאת היא הגבוהה והחשובה ביותר אצל האדון ה'.

דברים נוראים כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (ליקושים תהלים בסוף הספר) על הפסוק (תהילים פב

ביסוד זה ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (הובא ב'תוספות בן יחיאל' על תנב"א זוטא פי"ט ששמעה מפי החת"ס באיזה דרשה) על הנוסח 'משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו להעריצו לעומתם משבחים ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו', כי הנה בשעה שהמלך בביתו אין נחשב מורא עבדיו כ'כבוד', שהרי אין 'כבוד' אלא לרצון, ואינו נחשב אלא כ'מורא' כי מי שלא יכבד את המלך דמו בראשו, רק במדינה אחרת שאינם מתייראים מהמלך ואעפ"כ הינם מכבדים את המלך אז נחשב ה'כבוד' ככבוד... אף לענין המלאכים דרי מעלה ייאמר כן - אין 'כבודם' נחשב ככבוד ה' שהרי אין להם כלל יצר ולא בחירה... ולכן שואלים המלאכים איה מקום כבודו, היכן נחשב 'כבוד לה' - לעומתם משבחים ואומרים - רק כאן בין דרי מטה אשר בידם ניתנה הבחירה ח"ו ל... והם עומדים ונותנים כבוד לה' זה נחשב כבוד ה'.

כד. מעשה באשה אחת שהוצרכה לאיזה ישועה גדולה מאד למעלה מדרך הטבע, ובאת לפני הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והזכירה עצמה לטובה, אמר לה הרה"ק היאך אוכל להושיעכם, וכי מלאך אני, אמרה לו האשה, לא, אלא שהרבי גדול ממלאך, נענה הרה"ק ואמר לה - 'דאס יא' (אכן נכונים הדברים), ופעל עבודה ישועה גדולה.

כה. אימרה יאי איתא מבעלי המוסר (עלי שור ח"ב, עמו' רנה), מדוע אמר יהודה בן תימא (אבות ה כ) שעל האדם להיות 'קל כנשר', והרי כמה וכמה בעלי חיים 'קלים' לאין ערוך לכבודו של הנשר, ומדוע דימה את ענין ה'קלילות' לנשר. אלא ביאורו, כי אכן, אין קלילותו של נשר בעצם מהותו ומשקל גופו, אדרבה כבד הוא מכל העופות, אלא זהו קלילותו - כנפיים גדולות יש לו משני צידיו שבהם מגביה את עצמו עם כל 'כבודו' ומגביה עוף למעלה למעלה... וזוהי הוראת רבי יהודה בן תימא, אכן, ידעתי גם ידעתי, כי מטבעו נוטה האדם להיות כבד כאותו העפר שממנה נוצר, מ"מ היה 'קל' להתרומם מעל כבודתך להגביה ולעוף למעלה... בעבודתך את בוראך.

מן הראשון לבלתי לכת' וגו' (רות ג י), ר"ל שעתה הכנסת ישראל עושין חסד יותר במה שעובדים אותו ית' וכו', משא"כ חסד הראשון דכתיב (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעוריך', איננו גדול כל כך, כי זודאי אין חידוש כ"כ, שהרי ראו כל הניסים שעשה להם במצרים ובים, וענני הכבוד מקיפים אותם, ומן ובאר ושלו, בוודאי היה להם להכיר אלוקותו, משא"כ אנו שאין אנו רואין שום ענין מאלוקותו יתברך, אדרבה, בין כל דרי

תבל בני ישראל שפלים ונבזים זה זמן רב, ואין קול ואין קשב, ואעפ"כ קיינו לו ויושיענו בב"א. עכ"ל.¹⁰

פרשת היראה - בענין יראת שמים

פרשה זו יפה נדרשת ב'פרשת היראה' האמורה בפרשתן¹¹ (י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך, כי אם ליראה¹² את ה' אלוקיך¹³. וכה כתב רבינו יונה (שערי תשובה ער השלישי ז) וז"ל, ידוע

כו. ועל דרך זה ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (בספר הזכות) בלשון הפסוק והיה עקב תשמעון, 'והיה' לשון שמחה לפני השי"ת, כי שמחה גדולה לפני המקום ב"ה כאשר עקב - בסוף הדורות - בעקבתא דמשיחא, עדיין תשמעון - ותעשו את רצונו ית' בדור שפל כזה.

באופן אחר ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (מאמרי אלול א אות כ) שמחה תהיה לפניו ית"ש, אפילו אם רק עקב תשמעון את המשפטים האלה, פירוש אף אם ח"ו תתרשלו במצוות בכל השנה, אך בהגיע עקב, היינו בסוף השנה תשמעון. ואם כי דבריו נסובו על חודש אלול, אך כבר עומדים אנו לאחר חמשה עשר באב שכבר יש המתחילים לברך מעתה ב'כתיבה וחתימה טובה', ועומדים אנו 'סמוך ונראה' לראש השנה הבעל"ט, בוודאי אם מעתה 'נשמע' לקול ה' יוסיף הדבר 'שמחה לפניו'.

כז. כבר אמר אחד הצדיקים, שכמו שיש סגולה לפרנסה הידועה בשער בת רבים של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע לקרוא ביום שלישי פרשת בשלח את 'פרשת המן' הכתובה באותה פרשה, כמו כן סגולה גדולה לקרוא את 'פרשת היראה' ביום שלישי פרשת עקב, בכדי לזכות להגיע לידי יראת שמים.

באמת אמרו שאין הדברים אמורים דווקא על יום שלישי פרשת עקב, אלא בכל עת מצוא 'סגולה' גדולה לזכות להשרת יראת שמים בליבו - לקרוא פרשת היראה שניים מקרא ואחד תרגום, כלומר שיקרא מקראי קודש אלו ויחזור לקרוא אותם בכדי שיכנסו לתוך הלב, ויתרגם אותם לפי עניינו...

הרה"ק רבי אליעזר מביקסאהד זי"ע (שם אליעזר ח"א, אבות פרק ג) רמז על זה בדברי התנא עקביא בן מהללאל (אבות ג א) 'הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה', שכוונת התנא לומר שיסתכל האדם בשלשה היינו בפרשה השלישית שבחומש דברים, שבה כתוב פרשת היראה - 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', ועל ידי זה 'אי אתה בא לידי עבירה'.

כח. ובכלל יראת שמים היא כמו שפירש החסיד יעב"ץ בלשון המשנה (אבות ד ב) 'בן עזאי אומר הוי בורח מן העבירה', מדוע נקט לשון 'בורח' ולא 'התרחק מן העבירה' וכיו"ב, ומבאר וז"ל, כי מדורת אש ועצים הרבה צריך להתרחק ממנה הרחק כמטחוי קשת, ולכן אמר המלט על נפשך מהרה חושה אל תעמוד פן תספה, עכ"ל. וכלומר, שאדם צריך לפחד ולהתיירא שלא יחטא, כי תמיד עומד עליו היצר להחטיאו, והרי זה כמדורת אש ההולכת ומתפשטת שסכנתה מצויה וגדולה ואין עצה אלא לברוח ממנה, כך גם מצוי ביותר להיכשל בחטא, ואם לא ישים אל ליבו ולא יחיה בפחד וביראה הרי הוא עומד ממש 'בתוך האש'.

וזה נרמז במה שנקרא 'יראת שמים', כי השמים הם 'אש ומים' יחדיו, והם שני הפכים הסותרים זה את זה תמיד. ומרמז לאדם בבואו לירא את ה', שתמיד יהיה במצב מלחמה פנימית, להילחם עם יצרו ועם הגוף העכור ולעשות אך רצון קונו וחפץ צורו.

ואכן, זהירות מיוחדת יש להיזהר מה'קרירות' בענייני יראת שמים, וכמסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע שפעם ביו"ט של סוכות בעת אכילת המרק שאל את משמשו, מדוע המרק כה קר, אמרו לו מפני שהעבירוהו ברחובה של עיר (מהבית אל הסוכה), נענה הרה"ק ואמר ומה אם המרק שאין לו כל 'הרגשה' מכל מקום בעברו ברחוב העיר התקרר, קל וחומר לאדם שיש לו הרגשת הלב עד כמה מתקרר הוא בעברו ברחוב העיר...

אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע נכנס פעם יהודי ושאלתו בפיו, היות והוצע לו לעבוד בין אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, באופן שברור לו שלא יעבור לא על איסורי תורה ואפילו לא על דרבנן, אלא שמסוכן הוא להיתפס ל'קרירות'... ענה לו ה'חזון איש' - קרירות הוא ביהרג ואל יעבור.

יה (ל) 'ושמרתם את משמרתני', ועשו משמרת למשמרתני (יבמות כא.), ורב הוהיריות והגדר והרחקה מן האיסור הלא זה מעיקרי המורא, והמרבה להיזהר יגיע אל השכר הגדול, כענין שנאמר (תהלים יב) 'גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב'. על כן אמרו (ירושלמי ברכות פ"א ה"ד) 'חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה', כי גדריהם וגזרותם מעיקרי היראה^ל. ומצות היראה שבר הרבה כנגד מצות רבות כי היא היסוד להם^{לב}. עכ"ל.

תדע כי יראת ה' יסוד המצות^ל, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך. ובזה ירצה ה' את ברואיו כמו שנאמר (תהלים קמו יא) 'רוצה ה' את יריאיו'. ותקנות חכמים וגדריהם יסוד לדרך היראה, כי יעשה גדר והרחקה פן תגע יד אדם באיסור התורה, כבעל השדה אשר יעשה גדר לשדהו מאשר יקר בעיניו כי ירא פן יכנסו בו בני אדם והיה למשלח שור ולמרמס שה, כענין שנאמר (ויקרא

וכך אמר הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע כי בלשון בני אדם ייאמר על אדם החולה שיש לו 'חום' שהוא מצונו, לכאורה היו צריכים לומר שהוא 'מחומם', אלא ללמדך שחום חיצוני וזו אינו אלא קור וצינה... וד"ל.
כט. איתא בגמ' (שבת לא.) 'אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו, נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפו"ר, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר, ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא. ולמדנו שעיקר המעלה שיש לו לאדם הוא שיהא לו יראת שמים, והא עדיפא מכל שאר מעלות של נושא ונותן באמונה וקובע עיתים לתורה וכו'. ועפי"ז ביאר הרה"ק ה'אוהב ישראל' (ד"ה ועתה) בלשון הפסוק 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה', שאחרי כל 'השאלות' שישאלו ממך ליום הדין אך כי אם ליראה, 'ר"ל אף אם קיימת כל הדברים שישאלו ממך עם כל זה אי איכא יראת ה' אין', כי זה העיקר. 'בדרך צחות' יתבאר עוד, 'במעשה' באחד מאנשי ירושלים ששאל את רעהו לשלמו, השיב לו 'אני לא מעשן, אבא שלי אסר עלי לחתום ערבות, אין לי גמ"ח, וכבר תרמתי למעצ'ינג'... כמי שאומר, הרי ברור לשנינו שלא שאלת אותי לשלומי אלא כי רצונך להשיג ממני דבר מה... ומפני כן הינך פותח בדברי ידידות בכדי שתוכל להגיע אל התכלית... על כן הבה ניגש אל העיקר והנני להודיעך שאיני מעשן ולא תוכל לקבל ממני סיגריה, כמו כן לא אחתום לך ערבות מפני כיבוד אב, אף לא אלווה לך כסף כי אין לי, וכבר תרמתי, ולא תשיג ממני מאומה... על דרך זה ייאמר, מה ה' שואל מעמך, כל 'השאלות' מקודם לא נועדו אלא להגיע אל המטרה 'כי אם ליראה'...
ל. מרגלא בפומיה דהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע לפרש בנוסח ברכת 'מעין שבע' שאומרים בליל שב"ק 'לפנינו נעבוד ביראה ובפחד - ס'כאפט א פחד ווי אזוי זעהט אויס אונזערע יראה', פירוש, שאוחזו בנו פחד גדול איך נראית היראת שמים שלנו מהבורא יתב"ש.

לא. ובזה פירש האור החיים הק' זי"ע במה שנאמר בפרשתן (יא כב) 'אם שמור תשמרון', שכפל הכתוב ב' ענייני שמירה, ומבאר וז"ל, אם שמור פירוש אם תעשו שמירה למצוות, בזה תהיו בטוחים שתשמרון את כל המצוות, אבל בלא משמרת תהיו נכשלים בחלק מהמצוות, כגון מצוות שבת אם לא יוסיפו מחול על הקודש יש לחוש שיהיו נכשלים בגופו של שבת. עכ"ל.

לב. מעיקרי 'יראת שמים' היא שמירת האדם את עצמו בקדושה והטהרה. ובכלל זה בעניין שמירת העיניים, וכבר אמרו צדיקים ש'יראה' אותיות 'ראיה', שהוא ה'שער' והמפתח לכל ענייני הקדושה. וכן רמז הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע בקרא בריש פרשתן 'והיה עקב תשמעון', ואמר שעק"ב הוא ראשי תיבות, א'ות ב'רית ק'ודש, וידוע ביאורו של הרה"ק מקאברין זי"ע מדוע רמזו באות ע' תחת האות א', כי מידה זו אינו בנמצא רק במי שמוסר את ה'עיניו' ל'אלופ'ו של עולם, כי הפתח הוא בשמירת עיניים, והיינו ש'עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרים', כשישמור על עיניו ממילא יישמר כל האדם בקדושה (אמרות משה פר' עקב).

אין לתאר את גודל הנחת רוח והשמחה שיש במרומים מאותו השומר את עיניו, וכמו שביאר הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע במה דאיתא (תענית כו:) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות וכו' ומה היו אומרות בחור שא נא עיניך וכו', כי אין יום טוב ושמחה גדולה יותר מהזמן בו בחור (או אברך...) נוהג בקדושה ומשפיל את עיניו עד שצריכים לומר לו שא נא עיניך...

בספר 'חידושי רבי יהושע דוד' (להגאון רי"ד רוזנפלד זצ"ל מתלמידי הח"ח) מובא בהקדמה של המו"ל, שמענו מהגאון רבי שמואל וואזנער שליט"א (זצוק"ל) מה ששמע מרבי יהושע דוד עצמו, שבאחת מנסיעותיו מראדין לביתו אשר

ולא זו בלבד שישמרהו הבורא מכל רע, אלא יוסיף להשפיע עליו כל טוב לג, וכמו שביארו ב'דעת זקנים' מבעלי התוס' את לשון הכתוב 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוקיך' וגו', שכבר הקשו בגמ' (ברכות לז:): 'אטו יראת שמים מילתא זותרתא היא', וביארו בזה"ל, ויש לומר דאקרא דלבתריה קאי 'לשמור את מצות ה' וגו' לטוב לך', כלומר אינו שואל ממך דבר זה כי אם לטוב לך להנאתך ולהרבות לך שבר, עכ"ל ל"ה, וכלומר שכל תכלית 'הבקשה' והציווי על יראת שמים אינו אלא 'להנאתך' - בכדי שיוכל הקב"ה להרבות שכרו, והכלי המחזיק ברכה הוא יראת שמים.

ובך אמר הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נ"א בפרשתן), דהנה הבורא ברוך הוא לא ברא את עולמו רק להיטיב לברואיו, אלא שהם צריכים לזה כלי ראוי ומוכשר לקבל ההטבה, וכמשל למי שרוצה לשלוח לחברו יין או דבש ואין לו כלי נאה ויפה, הרי

משלם שכר טוב ליראיו - היראה כלי לשפע ברכת שמים הרה"ק רבי ברוך ממעז'בו' זי"ע ביאר בלשון הכתוב 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך', כי הנה מצאנו בהלכות שומרים (עי' ב"מ צד:): שיש ד' שומרים ואלו הן, שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר, החמור מכולם הוא 'שואל' - שנתחייב בשמירה מעולה ביותר, הואיל וכל הנאה שלו (שאינו משלם כלום בעד החפץ ורשאי להשתמש בו), לכך מחוייב אפילו באונסים, כיו"ב ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך - היאך יהיה הקב"ה כשואל כביכול לגבי האדם, כי אם ליראה את ה', שעל ידי יראת שמים נחשב הבורא ל'שואל' ומתחייב לשמור אותו מכל רע, מכל היוק והפסד אפילו מאונסים, והיינו טעמא 'כי כל הנאה שלו', שזהו הנחת רוח הגדולה ביותר שיש לפני המקום ב"ה כשאיש יהודי מתגבר ביראת שמים, ועל 'הנאה' זו כביכול מתחייב הוא אפילו באונסים (הובא בשמו במאמרי קודש למהר"ש מבעלזא זי"ע).

בווארשא, כשנכנס ליטול ברכת פרידה מרבו ה'חפץ חיים', אמר הח"ח בזה"ל זיין אין ווארשא און נישט גיין אין ווארשא איז א קרן לעולם הבא, (להיות בוורשא ולא ללכת בוורשא - ברחובות העיר - הרי זה קנין 'קרן לעולם הבא').

ועיי' ב'דרשות שבט הלוי' (עמ"מ מ) וז"ל, שמעתי מאחד מחברי ששמע מפ"ק של הגה"צ בעל החפץ חיים זי"ע, שאמר לו גם כשמונע עצמו פעם אחת ללכת ברחוב בעיר גדולה נעשה מזה קרן לעוה"ב. ובענין הקדושה יסופר עוד, כי פעם הוצרך הרה"ק מבעלזא לעבור ניתוח (אפעראצ"ע) בעיניו הטהורות, ובעלותו על שולחן המנתחים, אמר לו הרופא שעליו לשכב על גבו בכדי שיוכל לנתח את עיניו בלי שיזוז אף המעט ואף יוכל לראות נכוחה את המתרחש בעיניו הק', אך הרה"ק סירב בכל תוקף לשכב 'פרקדן', ואף משאמר לו הרופא המומחה שעל ידי שהוא מבצע את הניתוח בעוד הרה"ק יושב יכולה סכנה גדולה להישקף מכך ואין הוא נוטל את האחריות החמורה על הדבר, לא הסכים הרה"ק בשום אופן לשכב על גבו...

לג. הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע אומר שכל הברכות וההבטחות הגדולות הכתובים בפרשתן באים לאדם אך ורק אם שומר על העקב - שהוא ראשי תיבות ק'דש ע'צמך ב'מותר, כי כך יזכה האדם לירש טובה וברכה. כי בשמי שמים ההנהגה היא כביכול כמו בבנק הנהוג בעולם הזה, שאפשר 'להפקיד' את כל ההנאות שנמנע האדם מהם, וממה שהתקדש במותר לו, ובשכר זה אפשר 'למשוך' ממנו רפואות וישועות, וכל מיני ההשפעות הטובות בבני, חיי אריכי ומזוני רוויחי.

סיפר כ"ק האדמו"ר מסקולען מאנסי שליט"א שפעם ביקש איש יהודי מאביו זי"ע סגולה לפרנסה, נתן בו הרבי את עיניו וראה שהוא צריך 'חיזוק' גדול בענייני יר"ש, ונענה, כי יאמר בכל יום 'פרשת היראה', סברו שמא לא הבין הרבי היטב מה שאמרו לו, או שמא נתחלף לו פרשת היראה בפרשת המן, על כן חזרו ואמרו, רבי שאלנו על הפרנסה לא על היראה, אמר להם, הנה כתיב (תהלים קיא ה) 'טרף נתן ליראיו', מעתה מצינו 'סגולה' פשוטה לפרנסה - לא 'עצה' או ברכה אלא 'סגולה'... האומר פרשת היראה יקנה את היראה כקנין נצח, ומכיון ש'טרף נתן ליראיו', הרי הקונה 'יראת שמים' במידה גדושה ממילא ימלא הקב"ה את ידו מידו הפתוחה והרחבה.

לד. כעין זה פירשו עוד ב'דעת זקנים' את האמור בפרשתן (ח ג) 'למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם', וז"ל, ולא תשים בטחונך על הלחם ועל המזונות, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם - על כל מצותיו וחקיו שיצאו מפיו יחיה האדם והם יתנו לך חיים בעולם הזה ולעולם הבא.

'יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו', פירוש שהקדושים וכל מי שברצונו להתקרב לעבודת ה' ישימו כל מאווייהם אך ורק לקנות ולהשיג 'יראת שמים', כי אין מחסור ליראיו - מי שקנה 'יראת שמים' לא יחסר לו כלום הן ברוחניות ואף גם בגשמויות¹⁰.

שלום שלום לרחוק – ענינים נפלאים במעלת הקירוב איש את רעהו

בפרשתן (י יט), 'ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים', ואף שב'פשוטו של מקרא' לא דיבר הכתוב אלא בנכרי שהתגיר, אמנם הרחיב בדבר בספר החינוך (מצוה תלא) ללמוד מכאן על גודל החיוב לקרב כל מי שהוא בבחי' 'כי גר הייתי בארץ נכריה' - שנמצא במקום זר ומנוכר, שעלינו לקרבו בשני ידיים ולהיות לו לעזר עד שירגיש כאחד מן השורה ומן המניין¹¹.

הוא שואל מחברו (המקבל) כלי נאה של כסף, בו ימלא הנותן את היין או הדבש ושולח לזה שהכלי שלו, והנמשל מובן, שהאדם הוא הכלי לקבל, והכשרו ותיקונו של הכלי (היינו של האדם עצמו) הוא היראה ואהבה וקיום מצות ד' וחוקותיו וכל דרכיו, ובזה נעשה האדם כלי נאה ויפה, ושואל השם יתברך הכלי הזה וממלא אותו כל טוב. וזהו מה ד' אלוקיך שואל מעמך, רצה לומר אימתי השם יתברך שואל מה שיש עמך, דהיינו הכלי שלך כדי למלא אותה שפע טובו וברכתו, כי אם ליראה... ואז יהיה כלי יפה ונאה ומוכשר לקבל וישאל ממך הכלי שלך, דהיינו את עצמך, לטוב לך כדי שייטיב לך ועל ידך יבואו טובות והשפעות לכל ישראל וקל להבין (עכ"ל בשינוי) לה¹².

ועל דרך זה אמר אאדמו"ר הרה"ק מלעלוב זי"ע משם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על הפסוק (תהילים לד י)

לה. הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע (מהר"י פ"י יתרו ד"ה וכל העם רואים) אמר כי ג' דרכים יש לנצח את היצר א. יראת ה' ב. יראת שמים ג. יראת חטא. וביאור שלשה סוגי היראה הוא, דכאשר האדם מתבונן ומשריש בעצמו שמלא כל הארץ כבודו – שיויתי ה' לנגדי תמיד, ואינו שוכח זאת בשום מצב, בוודאי הוא מתמלא פחד ובושה להרים ראש, ובוש מפניו יתברך מלחטוא ח"ו, ויראה זאת נקראת ה' – כי נפל עליו פחד ובושה מאתו ית'. היראה השניה, שיחשוב האדם כי רצונו יתברך להיטיב ולהשפיע טוב על ישראל, וע"י החטא הוא מונע ח"ו מלהשפיע השפע הטוב, לזאת צריכים אנו להשתדל לעשות מעשים אשר על ידם יושפע השפע הטוב. וק"ו שלא נהיה ח"ו אנחנו המונעים מלהשפיע טובו יתברך כרצונו, כדכתיב (להלן כח יב) 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים' – וזה נקרא יראת שמים. והיראה השלישית, שצריך לחשוב שהחטא כשלעצמו אינו תכלית ואינו כבוד כלל והיא נקראת יראת חטא – שצריך להתיירא מהחטא בעצמו כי לא טוב הוא, עכ"ל.

לו. איתא במדרש (קה"ר ג) על הפסוק (משלי י כז) 'יראת ה' תוסיף ימים', שרבי שמעון בן חלפתא היסב פעם בסעודת ברית, משיצא ראה את מלאך המוות שוחק, שאלו רבי שמעון מה אתה שוחק, ענהו השטן הנה בסעודה הכריז אבי הבן שאת שארית היין מהסעודה הוא משמר לשמחת נישואיו של הרך הנימול, ואני יודע שזמנו של התינוק נקצב למות בפחות משלושים יום, ולכן אני שוחק. שאלו רבי שמעון בן חלפתא ומנין לך זאת, ענהו השטן שבידו נמצא הפנקס שבו נכתב קצבת חיי הברואים וכך כתוב שם, אמר לו רבי שמעון, אם כן הגידה נא לי כמה הם ימי שנות חיי, אמר לו מלאך המוות 'עלך ועל דכוותך איני יודע, כי יראת ה' תוסיף ימים', בהתגברות אחת, בשמירת עיניים אחת, נוסף לך עוד שנים והיאך אדע זמן מיתתך, והדברים נוראים עד כמה יכול אדם להשיג על ידי יראת שמים, ואף ימי חיינו עלי אדמות שנקצבו ב'פנקס' יאריכו ויתרבו, וכך אמרו חכמינו 'אמר הקב"ה עלי לשלם על עין שעצמה' (במדב"ר יד ו).

לז. ולדין ייאמר, כי מצווה רבתי זו שכיחה ומצווה ביותר ביננו, וכגון, כאשר מגיע אורח לבית המדרש, או כשאחד בא להתיישב בדירה בסמיכות מקום על ידנו, וכל כיוצ"ב, והדברים אמורים ביותר אל בחורי הישיבות העומדים להתחיל את ה'זמן' בקרוב, שחוב קדוש מוטל עליהם לקרב את הבחורים הצעירים שהגיעו זה עתה להיות מיושבי ביהמ"ד.

וכבר איתא בגמ' (פסחים קיח). לפרש מה שנאמר (ישעיה כג יח) 'כי ליושבים לפני ה' יהיה סְחָרָה לאכול לשבעה' שהכוונה על 'המקבל פני חברו בישיבה', והיינו שלומד עמו (כמבואר במהרש"א). ואם דברי תורה צריכים חיזוק בכל עת, קל וחומר עתה בעמדנו לקראת 'זמן אלול' הבעל"ט שצריך לקרב חבריו וללמוד עימם.

באר הפרשה - פרשת עקב

זכה הם דבריו, ויש לנו ללמוד מן המצוה היקרה הזאת לרחם על אדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא נעביר עליו מן הדרך במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזוהרנו לרחם על כל מי שצריך

עזר, ועם המידות הללו נזכה להיות מרוחמים מהש"ת וברכות שמים ינחו על ראשינו^ל, והכתוב רמז טעם הצווי באמרו כי גרים הייתם בארץ מצרים, הזכיר לנו שכבר נבוינו בצער הגדול הזה שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרנו

לח. שמעו נא למעשה נורא, על אחד שקיים דברים אלו כפשוטן 'לרחם על כל מי שצריך עזר', ובפרט אם אינו מרגיש במקומו... ועד כמה זכה לראות שכר פרי עמלו בעולם הזה. וכה סיפר 'יושב ראש ארגון השיבנו' בקווינס שבארה"ב שזכה וזוכה להשיב 'פירות הנושרים' - צעירי הצאן שנפלו מיהדותם כל אחד וסיפורו... באחד הימים פנה אליו אחד מראשי ישיבות המפורסמים שבדור, ודמעתו על לחיו כי בן זקוניו נפל לבאר שחת בשאול תחתיה עמוק עמוק ל"ע... ובקשתו שירפא את שברו הקשה ויטפל בבנו כמיטב נסיונו עם בחורים שכמותו... אותו יו"ר קיבל על עצמו 'תיק' זה ואכן בתוך זמן קצר העמידו על דרך הישר, דרך התורה והמצווה כשאיפת הוריו ומוריו לתפארת כרם ישראל. אך תחילה העמיד תנאי בפני האב - ראש הישיבה שישמע את אשר בפיו, וכה אמר, הנה ימי נעורי עברו עלי בעיירה שבה נולדתי, שם היו 'השגות' נמוכות מאד בעניי אידישקייט, ובכלל זה השגות הבחורים והצעירים בלימוד התורה היו (ברמה) נמוכים מאד, הן בענין התמדת התורה, הן בהבנתה בעמקות. משגדלתי ובאתי לגיל הכניסה לישיבה בחרתי לעצמי את הישיבה הטובה ביותר בניו יארק וגליתי מעיירתי למקום תורה, מה אומר ומה אדבר, אכן, ב'גלות' הייתי, כי לא הבנתי 'דבר וחצי דבר' מהנלמד בישיבה, בשבתות הראשונות לימי שהותי בישיבה סובבתי כשכולי מיואש בבתי מדרשות שהיו סביב הישיבה, דאגתי ובכיתי ללא הרף, כעבור כמה שבועות אזרתי אומץ וניגשתי אל אחד הלומדים בבקשת רחמים שיואיל בטובו ללמוד עמו את ה'יסודות' ועקרי הדברים הנלמדים בהיכלי הישיבות למען אוכל להבין את 'שפת' בני הישיבה ואיהפך להיות כתלמיד מן השורה, אך הלה שהיה מתמיד גדול ענני כי זה משנים קדמוניות שיש לו סדר קבוע בהלכות שבת בין השעה 3 ל-7 ואין לו פנאי למלא אחר בקשתו, אחריו ניגשתי בבקשה זו למשנהו היושב בביהמ"ד, וזה האיש אמר לי שגם לו אין פנאי כי מעודו קבע לעצמו סדר חזרה בדף היומי 'בבלי וירושלמי' בשב"ק אחה"צ, משם נגשתי בבוש פנים לשלישי ואף הוא ענני כקודמיו, וכמעט שנשבר לבי בקרבי... פתחתי פי בתפילה לפני הבורא ואמרתי, רבש"ע, עוד פעם אחת הנני מנסה... אם גם זה האיש ידחני הרי זה כאות מן השמים שאין לי ולעסק התורה כל קשר ושייכות... מה עשה הקב"ה, הבא אחריו שניגשתי אליו, אמר לי מיד בקול רעש גדול, אה, בשמחה עצומה, בכל אשר תאוה נפשך אלמדך דעת, ואכן, הלה למד עמי צעד אחר צעד, עד שבתוך כמה שבועות העמיד אותי על דרך המלך, ונעשיתי כ'תלמיד ותיק' בישיבה, ומשם עליתי עוד ועוד עד שזכיתי להחזיר אלפי בחורי ישראל תחת כנפי השכינה, התרצה לדעת, מי היה אותו אברך שלמד עמי, הלא זה הוא הוד מעלת כבודו בעצמו... וכלומר, שכל טובתך עמי היה סוף דבר לטובת עצמך.

באמת אמרו שאין בידינו להשיג כוחה של 'מילה טובה' ודבר עידוד וחיזוק עד כמה מחייה מתים ובונה נפשות. סיפר הגאון רבי בנימין רימר שליט"א משגיח דישיבת טשעבין, שלפני שנים רבות הנהיגו בישיבת טשעבין, שבכל שמחת אירוסין של בחור מתלמידי הישיבה ישתתף לכה"פ אחד מחברי הצוות הרוחני לפאר אותה לכבודו של החתן, ויהי היום ואחד מהבחורים עמד לחגוג את שמחת אירוסיו באחת הערים בצפון ארה"ק, ובאותם הימים היה זמן הנסיעה מירושלים לאותה עיר נמשך כארבע שעות לכל צד, והיה זה מחובתו של רבי בנימין להשתתף שם, כמובן שלא רצה לנסוע ולבזבז שמונה שעות על הדרכים מלבד השהות במסיבת האירוסין, ומה עוד שהיה בזה הרבה טלטולי דאורחא, והלך לאביו רבי מרדכי לבקש ממנו 'לוותר' לו על חובה זו... אך הגר"מ לא הסכים אליו, ואמר לו שאי אפשר להפר את 'התקנה', ונאלץ לנסוע. בהגיעו אל מקום השמחה מצא אולם מלא במשתתפים, ואיש לא הכירו חוץ מהחתן אשר שמח מאוד בבואו והראה ל'מחותנו' הנה המשגיח בשערי האולם, מיד העלו את ר"ב לשולחן ה'מזרח' וכבדוהו ב'דרשה', פתח רבי בנימין ודרש כיד ה' הטובה עליו, אך כל המסובים המשיכו לעסוק בשלהם, זה בדיבור וזה באכילה ושתיה... והרגיש כי 'קול ה' במדבר'... אחר גמרו עזב את המקום מתוך 'עגמת נפש', על שטרח והתייגע וכפי הנראה היה זה לחינם, ולא 'תרם' מאומה בהשתתפותו וק"ו בדבריו... ושפך ליבו לפני אביו על כל מה שעבר עליו.

באר הפרשה - פרשת עקב

גודל האגת הלב שיש בדבר, וכי כבר עבר עלינו, והשם
 בחסדיו הוציאנו משם יכמרו רחמינו על כל אדם שהוא
 רחם בחסדך על עמך צורנו על ציון משכן כבודך,
 הוא ירחם עם עמוסים ויציל נפשותינו מן השעות
 הרעות, וימלא משאלותינו במדה טובה ישועה ורחמים.
 בן, עב"ל.

לאחר ג' שנים נפגש ר' בנימין עם אותו אברך ברחובה של עיר בבני ברק, ונדהם לראותו אוחז בספרים ומעיין בהם, מאחר שבשנות בחרותו היה 'ליידיגער' (הולך ריקון)... והיה ברור לו לר' בנימין שתיכף ככלות ימי ה'שבע ברכות' הוא לובש 'בגדי עבודה', והנה חזותו מוכיחה עליו שהוא 'בן תורה', שאלו ר' בנימין למעשיו והשיב שהוא משמש כ'מגיד שיעור' באחת הישיבות... שאלו ברוב תדהמתו אתה... החזיר לו האברך לר"ב, אתם אשמים בכל זה... שאלו ר"ב, ומה עשיתי כי הבאתי עלי זכיה גדולה כזו... סיפר לו האברך, המשגיח זוכר את 'מסיבת האירוסין' שלי, ואת הדרשה שנאמרה אל העצים והאבנים... לא כך היה, כי חותני הוא איש פשוט ותמים עד מאד, והוא התפעל מאוד מכל השבחים שהעריך 'המשגיח', ובבואו לביתו מלא התרגשות סח לבני ביתו (השוויגער שלי) ובתו הכלה כי זכינו בחתן בן תורה, שהוא ממש 'ספר תורה' חי, ותיאר בפניהם את כל מה ששמע במו אוזניו מהמשגיח שגמר עליו את ההלל, וכך היה בכל התקופה עד הנישואין, שהכלה ומשפחתה היו בטוחים שזכו ב'הלום' מן השמיים... והיא נישאת אדעתא דהכי, וכל ציפיותיה היו לראותי עולה ומתעלה במעלות התורה, ולא היה בידי אלא לישיב וללמוד, מתחילה אכן 'שלא לשמה' ולבסוף בא לשמה, עד שזכיתי בחסדי ה' ללמוד וללמד ולהרביץ תורה. באותה שעה זכה רבי בנימין לראות כי יש שכר לעמלו, ואותה נסיעה ונשיאת דברים הצמיחה אילן רב פירות. ללמדנו עד כמה דברי חיזוק ועידוד יכולים לשנות ולבנות דורות עולם.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ברכת המזון

פרשת עקב

בס"ד | גיליון מס' 292

כיצד כנר ניו יורקי הושיע סוחר סיני ותיק?

ואכלת ושבעת וברכת... (ח, י)

המופלאה שקבע הזן ומפרנס לכל, למנף את ארוחת הבוקר או הערב לרגע של חיבור וקשר עם הבורא, כדי להבטיח את הביטוח המקיף הזה - על הבריאות, על החיים, ובעיקר - על הפרנסה.

הבה נאמץ עכשיו את ברכת המזון אל ליבנו, עם כל העוצמה. לברך ברכת המזון כראוי, להיות 'זהיר' בברכת המזון הראוי לשפע האלוקי העצום הזה, זה לברך ברכת המזון מתוך ברכון, בלי להעיף מבט אל הסלולרי, בלי לאסוף פירוורים או לרכו סכ"ם תוך כדי, בלי להורות באצבע לילד מה עליו לעשות. ברכת המזון כראוי, ברמה כזו שתעניק לנו את הביטוח המקיף הזה שאנו מייחלים לו - היא ברכת המזון ככוונה, בריכוז, בהתלהבות!

עכשיו, בעידן בו העולם כה מעורער, הפרנסה כה מבולבלת, זה הזמן לרכוש את הביטוח המקיף שאין דומה לו. הבה נקבל החלטה לברך ברכת המזון ברצינות, מתוך תחושת קשר לבורא עולם. אם אנו בסעודה משפחתית נצרף את כל בני המשפחה למקהלה אחת גדולה, נתרכז כולנו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, ככוונה, בהתלהבות. כך נפתח לעצמנו את שערי השפע, ובורא עולם יוסיף ויעניק לנו בטובו חיים ובריאות, שפע ופרנסה!

מפעל מסוגר, ודמעה של כנר...

את הסיפור הבא מספר יהודי בעדות אישית, על מה שחוה בעצמו בעת האחרונה. אילולא נכתבו הדברים באופן מפורש בגיליון 'על המזון' מפיו של הרב י. גרין הי"ו, תושב בורו פארק, היה קשה להאמין, אך כך בדיוק הוא מספר:

פרנסתו של הרב גרין, גיבור סיפורנו, היא מסחר במוצרים המיוצרים בסין, ומיובאים ממנה לארצות הברית בעיקר, וגם לשאר מדינות העולם. אמנם הוא אינו בעל החברה, אולם הוא מחזיק במשרה בכירה בה, ופרנסתו היתה מצויה לו בשפע. העבודה די קלה - הוא יושב על הכסא במשרדו הממוזג, מנווט את עסקאות הייצור, הרכש, הייצוא והייבוא בלי לטרוח יותר מדי, והמשכורת נכנסה מדי חודש בחודשו.

הכל נראה היה מצויין, עד שקפץ עליו - כמו על כולנו - רוגזו של הנגיף. המפעל סגר את שעריו ופיטר את העובדים, ושערי סין ננעלו על מסגר ובריח. הרב גרין - שפרנסתו קשורה בקשר הדוק לכלכלת סין, היה מראשוני

הנפגעים. עם התפרצות הנגיף היקף העבודה הלך והצטמצם, ועד מהרה הרב גרין מצא עצמו בבית, מפוטר ונטול הכנסה!

אם מלכתחילה חשב כי מדובר בזמן קצר, עד מהרה גילה את מוראו של הנגיף והשפעתו העצומה. לקראת חג הפסח שעבר, מצא עצמו מול חשבון בנק ריק לחלוטין. לראשונה בחייו הגיע למינוס, ולבו נפל בקרבנו. הוא זוכר כי שניים מילדיו

התקופה המבולבלת שאנו בעיצומה הולכת ומתארכת, וכבר כחצי שנה מאז העולם כולו נקלע לסערה בעקבות נגיף זעוררי, המטיל חיתתו על תבל ויושביה. אל הרעש הבריאותי העז המורעיד מוסדות עולם, נלווים גם 'רעשי משנה' מטלטלים, כמו מוסדות החינוך הנפתחים ונסגרים לסירוגין, עונת השמחות המשובשת, ועוד ועוד, והבולט שמכולם - הוא קושי הפרנסה.

אם בעבר דאגות פרנסה היו נחלתם של חלקים מסויימים בציבור, הרי שהיום דאגות אלו מקיפות את כולם. שועי עולם כנכבדי ארץ, גבירים גדולים כמו עמלים לפת

לחם, אברכי כוללים כמנהלים בכירים, כל אחד ואחד ניוזק - ולו במשהו - מגלי ההדף, ושאלתו בפיו: כיצד ניתן לפתוח את צינור השפע - ודווקא בימים טרופים אלו? איך ניתן לקדם את פני הרעה, ולזכות ב'ביטוח פרנסה'? איך אפשר לפעול כדי להבטיח שלא נזדקק לידי מתנת בשר ודם?!

לצד הדאגה הזו, גם הדאגות האחרות מוסיפות ומרעידות את נימי הלב. מחוץ תשכל חרב הנגיף, ומחדרים אימת הבידוד. חרדה בריאותית גדולה אופפת את העולם כולו, ואנו בהחלט חלק ממנה. האם יש משהו שניתן לעשות כדי להתמגן מפניו במיגון איכותי וטוב? האם יש דרך לפעול להבטיח את שלומנו ובריאותנו, כמו גם את פרנסתנו?!

מסתבר שיש! ה'מדרש תלפיות' בענף 'ברכת המזון' מגלה, כי בברכת המזון נמצאות כל האותיות, מלבד האות פ"א סופית. ה. האות הזו לא מופיעה בברכת המזון כלל. הידעתם למה? יש כאן סוד מדהים: כי האות הזו, ה, חותמת את המילים 'אף' ו'קצף'. וכל הזהיר בברכת המזון, מוגן מכל 'אף' - כעס שמימי, ומכל 'קצף' - סערה עולמית. ברכת המזון היא שכפ"ץ מגן, ששומר מפני סערות עולם וגזירות קשות, היא מגינה על האדם מכל נגע ומחלה, ומכל גזירה וצוקה!

רגע, זה עוד לא הכל: ה'משנה ברורה' מצטט את דברי 'ספר החינוך', הכותב במילים ברורות וחדות: 'כך מקובלני מרבתי, שכל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויים לו כל ימיו בכבוד!' - לא יאומן כי יסופר: העולם מוזאק, המינוס מתגבר, אנשים מפורטים, עסקים נסגרים, מהומה כלכלית עצומה. ומי מוגן מכל זה? למי יש הבטחה ברורה שפרנסתו תהיה מצויה לו בכבוד? שלעולם לא יחסר לו ולמשפחתו מזון? מי שזהיר לברך ברכת המזון כראוי?!

פרשת השבוע שלנו מעניקה לנו את המתנה הזו, את הביטוח המקיף. 'ואכלת ושבעת וברכת' - מורה לנו אבא שבשמים, מבקש מבניו לברכו על המזון שהם אוכלים, להודות לו ולבקש ממנו על המשך קיום הפרנסה שלהם. ברכת המזון היא הדרך

מילה של קורא!

אחד הדברים המרגשים שאנו שמחים לקבל, הינו תגובה מקורא הגיליון שמעיד בעדות אישית על מהפכה שחולל. אחד הקוראים הנאמנים נהג בנו בטובת עין, והתקשר לספר סיפור אישי:

גם לפני שנה, בגיליון פרשת 'עקב', עסקנו בברכת המזון וסגולתה. האיש קרא את הגיליון יחד עם בני משפחתו, והדברים נפלו על אוזניים קשובות, ולא בכדי. באותה תקופה הוא היה לחוץ מאוד בפרנסתו, והדברים נסכו בו כוחות. אין פלא אפוא, כי על אתר החליטו בני המשפחה לאמץ את ברכת המזון היטב אל ליבם, ולברך כולם יחדיו מתוך ברכון, ככוונה, בהתלהבות, בקול!

באותה עת נקלע לשמחה משפחתית, וגם אז - שמר על קבלתו זו. כשהגיעה עת ברכת המזון, הוא וילדיו שלפו ברכונים, התיישבו זה לצד זה, וברכו ברכת המזון ככוונה. לא באופן קולני מדי שימשוך את תשומת לב הסובבים, אבל בהחלט - ברכת המזון כראוי ובכוונה, כל בני המשפחה, מתוך ברכונים, בלי להביט ימינה ושמאלה...

'כשסיימנו' מעיד בפנינו הקורא, 'לא חלפו אלא כמה דקות, ואחד מקרובי המשפחה ניגש אליי, 'שמעתי שאתה עובר תקופה קשה בפרנסתך' - אמר, 'והחלטתי להעניק לך מדי חודש את מעשרות הכספים שלי. אני מסדר לך הוראת קבע להעברה בנקאית קבועה מחשבוני לחשבונך!' - אמר אותו קרוב, ונעלם עוד לפני שהספקתי להגיב - שכן הייתי המום!'

כך מספר לנו הקורא, וכל מילה נוספת מיותרת. אחים יקרים, ברכת המזון פותחת שערים, מבטיחה פרנסה. הבטחתם של ראשונים כמלאכים אינה חוזרת ריקם, והם החתומים על ההבטחה כי ברכת המזון כראוי מבטיחה שהפרנסה תהיה מצויה תמיד. הבה נאמץ את ברכת המזון כראוי, ונזכה!

עתידיים להינשא בקרוב, אולם אין לו כל הכנסה - לא לפרנסת החודש, לא לצורכי חג הפסח, ולא לצורך החתונות המתקרבות...

לולי תורתו שעשועיו, היה אוכד בעוניו. זכה הרב גרין בחברותא יקרה, ידידו מנוער, שאמנם מתגורר בלונדון שבאנגליה, אולם החברותא האיתנה שביניהם מנצחת כל פער גיאוגרפי. דבר יום ביומו הם לומדים בחברותא בטלפון, ולאחר הלימוד הם משוחחים בידידות. באחד הימים, פתח הרב גרין את סגור לבו, וסיפר לידידו על הפיטורין הזמניים, חוסר ההכנסה, הלחץ הכספי, חשבון הבנק הריק, ובעיקר - על הלב שלו שלא עומד במעמסה...

'נתקלת בקושי בפרנסה בתקופה זו?' - שאלו הידיד מלונדון, 'הרי זו צרת רבים, אבל יש לה פיתרון זמין מאוד. הסכת ושמע סיפור שקראתי זה עתה בגיליון 'על המזון', על 'פידל שפילער' - כנר שמתה לחמו נגדע, ומה עשה בעקבות זאת. כשתאמץ את השיטה של הכנר - בטוחני שפרנסתך תשוב לאיתנה במהרה!' - אמר הידיד, והחל לספר את סיפורו של הכנר:

כנר זה, פרנסתו היתה מוציאה לו בשפע. שמו הטוב הלך לפניו, יומן האירועים שלו היה צפוף. כל זאת - כל עוד לא היה בעולם וירוס שנעל את שערי האולמות והאירועים ההמוניים. משהוירוס הזה הגיע - הכל השתנה. בבת אחת פרנסתו נעצרה לחלוטין, ולראשונה בחייו החל הכנר דגן לחוש בנסיון העוני...

ישב הכנר וחשב, חיפש סגולות לפרנסה, ואז צדה את עיניו הסגולה לקרוא ברכת המזון בכוונה ומתוך הכתב, והוא החליט לאמצה. רכש ברכון קטן והניחו בכיס, ומעתה ואילך בירך מתוכו ברכת המזון, כשהוא מקדיש דקות ארוכות לכוון בכל מילה. לא רק בשבתו וביתו נהג כך, אלא גם ביציאו מביתו...

וכך, הואיל וגם שערי בית הכנסת נסגרו, ערכו שכניו של הכנר אירוע בחצר הבניין, והזמינו את השכנים להשתתף. ישב הכנר וסעד את לבו, ולאחר מכן - לפי מנהגו החדש והקפדתו העילאית - שלף את הברכון מכיסו והחל מברך מילה במילה מתוך הכתב, מרוכז לחלוטין במה שיוצא מפיו ולבו נישא בהודאה לה' על המזון שאכל. הוא לא מביט לשום כיוון, לא משתעשע באף פריט, לא שם אוזן לשמוע מה פלוני מספר, הרי הוא מרוכז בברכת המזון, כראוי!

אחד השכנים שם לב לכך, והתפעל. הוא מכיר את הכנר כיהודי עממי למדי, לא כאחד שמברך דקות ארוכות, והנה כשכולם מסיימים - הוא עדיין בעיצומה של ברכת המזון. ולא רק האורך, אלא גם הצורה: הוא יושב חבוש בכובע, אצבעו נודדת על פני השורות, כל מילה נאמרת בדקדוק, מצחו מכווץ בכוונה, הוא מברך ברכת המזון, כמו שברכת המזון אמורה להיראות!

כשסיים לברך, ניגש אליו השכן שהביט מהצד, והחמיא לו על 'ברכת המזון' שלו, ואף התבטא שיש הרבה מה ללמוד ממנו... הכנר קטע את המחמאות באומרו: 'האמת, שלא מכבר גיליתי מחדש שמצות ברכת המזון היא מצוה דאורייתא, שראוי לקיימה כהלכה. ולא רק זאת, אלא שזו סגולה לפתוח את שערי השפע והפרנסה, ואני זקוק לישועה בנושא!'

'אה, ככה? הפרנסה שלך?' - הרהר השכן רגע ארוך, ולפתע ניצת זיק בעיניו. 'נראה לי שיש לי רעיון. אעשה בירור קל ואתקשר אליך!', ואכן, לא עברה שעה קלה וכבר התקשר. 'תקשיבני ידידי!' - סח השכן אל הכנר בהתרגשות, 'יש לי רעיון טוב שבבילך, טוב מאוד, בטח בימים אלה. הסכת ושמע!'

ישועה בכפליים!

השכן פרש את התוכנית במלואה, אותה הגה תוך דקות בודדות. ברקע הדברים סיפר כי הוא מיווד עם מנהל רשת ענקית של בתי אבות, אשר באחד הימים סיפר לו על כך שבשל המצב הוכרחה הרשת לנועל את שערי בתי האבות, כך שאין ביקורים ולא יציאות. מצב זה אינו נעים בעליל, המבוגרים השוכנים בבית האבות משועממים, והדבר משפיע גם על מצבם הנפשי. הם חשים בכלא, זה לא נעים...

השכן שמע, נאנח, וכי מה הוא יכול לסייע? הנגיף הוא עובדה קיימת, ובהחלט - טוב שהנהלת הרשת נעלה את שערי בתי האבות, אין יוצא ואין בא למעט העובדים הנחוצים. הוא כמעט שכח מהסיפור, עד שנזכר ועלתה בו הברקה:

הכנר. אם בימים כתיקונם הוא עמוס עבודה, הרי שעכשיו זו העת בה ניתן להפוך אותו לעובד בבית האבות. יבוא נא הכנר אל בית האבות מדי יום ביומו, וינגן בכינורו שירים אהובים וינגונים נוסטלגיים, באוזני המבוגרים אשר יתכנסו להופעה' המאוחרת. הוא כלל לא צריך להגיע איתם למגע קרוב, יכול הוא לשבת על בימה מוגבהת במרחק בטוח, ובד בבד - להנעים את זמנם של הזקנים!

את הצעתו זו מיהר להפנות אל המנהל, ששמח עליה כמוצא שלל רב. הכנר נקרא לפגישה דחופה, בה סוכמו תנאי עבודתו. הכנר דגן היפוך לאיש הנגינה של רשת בית האבות, ומדי יום יעבור בין בתי האבות של הרשת, ינגן בכל אחד מהם כשעתיים, ושכרו מובטח לו ביד נדיבה, פלוס הוצאות רכב ודלק...

הכנר אף הוא שמח, וההצעה נחתמה לשמחת הצדדים. זכה הכנר בפרנסה טובה המותאמת לימים אלה, זכה מנהל רשת בתי האבות בעובד מסור, העונה בדיוק לצרכים שלו בימים אלה. וכמעט שכחנו - זכה גם חשבון הבנק של הכנר להכנסה קבועה בשפע רב, אבל זה לא רק בזכות הכינור...

זה הרבה יותר בזכות ברכת המזון. שכן לנצח יזכור הכנר דגן, שההצעה הזו לא הגיעה אליו בחלל ריק. הוא קיבל על עצמו לברך ברכת המזון כראוי, ועמד בקבלתו באופן שגרם לשכנו להתעניין בכך, עד שהבין את העובר עליו והפנה אליו את ההצעה המדוברת. ומאז, כל השאר היסטוריה ענוגה, הנעה בין הנימים העדינים של הכינור באולמות בתי האבות, לחשבון הבנק של הכנר שזכה לעדנה...

ככל הסיפור הזה סיפר הידיד מלונדון, לרעהו הרב גרין. הוא הוסיף ואמר לו כך: 'שמע נא, אני לא יכול לעזור לך בפרנסתך, אני רק יכול להגיד לך מה כן יכול לעזור לך. ברכת המזון. זה הכלי, זאת הדרך. קראתי את עדותו של הכנר ועיניי זלגו דמעות - מסתבר שלבורא עולם יש דרכים משלו לפרוע את ההבטחות שהתחייב. ואם הוא מבטיח פרנסה בכבוד לזהירים בברכת המזון - הוא עומד בזה!' - חתם הידיד הלונדוני את השיחה באיחול וברכה.

הרב גרין שמע, ועל אתר נענה לאתגר. גם הוא אימץ אל כיסו ברכון קטן, שמעתה יעמוד לצידו בכל מקום בו יסעד. מעתה, הפכה ברכת המזון שלו למעמד מרגש של חיבור עם אבא שבשמים, כשהוא יושב ומברך בכוונה גדולה מתוך הכתב, מוציא את המילים בדקדקנות מפיו מילה במילה, ולבו נרגש ונלהב...

וגם אצלו, הישועה לא איחרה לבוא. ביום מן הימים פגש את שכנו לבנין, יהודי מבוגר למדי ובעל בעיניו, והם דרשו זה בשלום זה. שכנו נאנח והשיב במילים 'ברוך השם אני בריא ושלם', כשתשובה כזו מזמינה כמובן את השאלה הבאה - מי הוא זה שכבר אינו בריא ושלם?! אנחה כה גדולה, על שום מה?!

השכן, שניכרו עליו אותות הצער, פתח והסביר דברים כהווייתם. מזה שנים ארוכות הוא לומד חברותא עם יהודי יקר, שכבר הפך לחברו הקרוב. הלה יודע ללמוד היטב, והשכן הזה, שהוא בעיקר איש עסקים, נהנה מכל רגע של לימוד עמו. אבל, למרבה הצער והכאב, הנגיף הכריע אותו. הוא חלה, נאבק על חייו כשבועיים, ונלקח לבית עולמו... 'אילו יכולתי, הייתי יושב עליו שבעה בעצמי!' - העיד השכן עד כמה אבול גדול, 'הרי הוא היה העוגן הלימודי שלי בחיים, ומה אעשה עתה?!

הרב גרין ניסה לעודד את רוחו, אולם הלה סירב להתנחם. 'איפה אני יכול למצוא היום חברותא כזו. אדם שהבין ללבי, למד עמי בקצב שלי, ידע לפתור את השאלות שלי, ולהיות לי לידיד נאמן. איפה אפשר למצוא יהודים כמוהו, או לפחות כמוך?' - אמר לרב גרין... 'האמן לי, אם אמצא יהודי כזה שיוכל למוד אתי מדי יום, אשלם לו בעין יפה!' - המשיך השכן ואמר, 'אולי יש לך רעיון? אני זקוק לחברותא כזו, אדם כלבבי. אם לא אתה, לפחות כמוך!'

הרב גרין הבטיח לחשוב, למרות שכבר באותו רגע הרגיש כי נפתח לו שער שמימי. הוא לא ידע איך וכיצד להציע את עצמו, אבל השכן לא אבה להמתין יותר מדי. כבר למחרת התקשר אליו ושאל: 'נו, הרב גרין, מצאת לי מישהו כמוך? יש לך רעיון?'

הרב גרין אזר אומץ, והשיב מיד: 'מצאתי מישהו, אבל הוא לא כמוני... זה ממש אני. בעבר הייתי מאוד עסוק בעסקי היבוא, אולם לנוכח המצב אני מובטל ומחפש פרנסה. אשמח להפוך לחברותא שלך מדי יום ביומו - גם אעסוק בתורה שהיא משוש חיי, גם תהא לי תעסוקה, ואתה גם מבטיח פרנסה... מה יותר טוב מזה?'

השכן התרגש עד כלות, דמעות זלגו מעיניו. 'תבורך מפי עליון!' - השיב מיד, 'סגרנו. היום מתחילים. בשעה ארבע מתיישבים ללמוד!' - העיסקה סוכמה, והרב גרין המופתע התקשה להניח את השפופרת על כנה. הנה כי כן, בורא עולם פתח לו פתח שמימי, מי היה מאמין!'

מי היה מאמין? - כל יהודי! כי כשהדבר כתוב בתורה ושנוי בראשונים ומשולש בספרי ההלכה, זה עובד וזה מובטח. מי שהביא פרנסה לכנר - אינו מנהל בתי האבות, בדיוק כפי שהשכן לא זה שמביא את פרנסת הרב גרין. אלה הם רק צינורות!

מי שמביא את הפרנסה, הוא מלך זן ומפרנס. ובתורתו כתוב לאמור כי זההיר בברכת המזון פרנסתו מוציאה. הנה לפנינו שתי עדויות טריות, אישיות ומרגשות, עד כמה הסגולה הזו עובדת, ובגדול. עד כמה היא מבטיחה פרנסה, תמיד, בכל תנאי מזג אוויר ובכל תפוכות עולם.

הבה נאמץ את הסגולה הזו בכל לב, עכשיו הזמן. נקבל על עצמנו לברך ברכת המזון מתוך הכתב, בכוונה ובדקדוק התיבות, בישיבה מכובדת ובהתלהבות של קדושה. ברכת המזון היא ביטוח שמבטיח הצלה מגל גזירה וצרה, כמו גם פרנסה בשפע וברוח לב. וככל שנאמץ את ברכת המזון אל ליבנו כראוי - כך נזכה לראות שאבא שבשמים מבטיח ומקיים, ומעניק לנו מטובו שפע פרנסה ברוחב לב!

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת עקב תש"פ

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שנה (ז, טו)

יש להבין מדוע בישראל כתיב לשון "שימה" ולא ישימם בך, ואילו גבי שונאך כתיב לשון "נתינה" ונתנם בכל שונאך.

ויש לבאר עפ"י מה דאיתא במנחות (נט, א) "א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן נתן "משהו" שמן על גבי כזית מנחה פסל, מאי טעמא? לא 'ישים' כתיב, שימה כל דהו. נתן "כזית" לבונה על גבי משהו מנחה פסל, מאי טעמא? לא 'יתן' כתיב, עד דאיכא נתינה", הרי לנו ש"שימה" זה כל שהוא ואילו "נתינה" זה עם שיעור. וא"כ י"ל שזהו ביאור הכתוב "והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא 'ישימם' בך" אפילו כל דהו, אך "ונתנם" בכל שונאך דהיינו שיעור נתינה. (מהרי"ל דיסקין)

והיה עקב תשמעון (ז, יב)

האוהב ישראל מאפטא, מביאים רבותינו שתי רעיונות ממנו. שני רעיונות שווים, כל אחד "מלביש" את זה, על מדרש אחר.

בספר רזים דאורייתא הוא מביא מדרש אחד ובספר אחר, בשם האוהב ישראל מאפטא, הוא מביא פסוק אחר.

ישנו פסוק בשיר-השירים - מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב הדא הוא דכתיב ויקרא ה' אלוקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח (ישעיהו כב, יא).

ומבא מדרש נוסף - והיה עקב תשמעון הדא הוא דכתיב (תהלים כנו, ו) הלוך ילך ובכה.

מה הקשר בין והיה עקב תשמעון ל - הלוך ילך ובכה, ומה הקשר בין מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב ל - ויקרא ה' אלוקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח (ישעיהו כב, יא)?

מביאים שתי הספרים הללו בשם האוהב ישראל מאפטא, זה לא כתוב בספרים שלו, אבל שניהם מביאים את זה בשמו - משל לעשיר שירד מנכסיו. לא היתה לו ברירה, הוא היה צריך לחטט את רגליו כדי להשיג כסף. הלך ממקום למקום מפיינה לפיינה. הגיע לארץ החבילה, ארץ שבה יש מחצבות של יהלומים. הלך ומילא לו שק ביהלומים ושם על גבו. יום אחד, במהלך מסעו, הגיע לאיזה בית של עני אחד וביקש ממנו אם יוכל לתת לו לאכל משהו.

אמר לו העני - אם היה לי משהו לאכל, הייתי נותן לך גם מבלי שתבקש, אבל לצערי אין לי מה לתת לך לאכל. אני יכל לתת לך מיטה לישון, מים לרחוץ, הכל, חוץ מאוכל שאין לי. אין לך איזה גרוש? אני אקח אותך למאפיה תקנה.

- לא אין לי שום גרוש.
- אני יגיד לך משהו, אספתי באיזה שהוא מקום, חצץ מאוד יפה, אולי זה שווה משהו...

- באתי אקח אותך, יש כאן איזה שמאי של אבנים, אולי זה שווה משהו...

ניגשים לשמאי, השמאי בודק את האבן.... "אדוני, \$10,000!!!

שמע את זה הסוחר - מה? !!!!!!!

- לא, לא סליחה - \$20,000!!!

מה? !!!!!

- לא, לא סליחה \$30,000!!!

מה? !!!!!!!

- לא, לא סליחה \$100,000!!! זה גרוש לא יותר מזה!

איך שאמר לו את זה, התעלף הסוחר.

אומר האוהב ישראל מאפטא - זה מה שכתוב בפסוק ויקרא ה' אלוקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח...

למה התכוון הנביא ישעיהו???

לעתיד לבוא, כשאדם יבוא לפני בית דין של מעלה, ויראו לו מה משלמים עבור פסיעה אחת, לה משלם הקב"ה על צחצוח נעליים לכבוד

שבת ויקרא ה' אלוקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח - כולנו נפרוץ בבכי!
ריבונו של עולם, אם היינו יודעים, שזה מה שאתה משלם עבור צחצוח נעליים לכבוד שבת, מהבוקר היינו מצחצחים את הנעליים של כל השכונה!

אומר הכתוב והיה עקב תשמעון - אלה המצוות שאדם דש בעקביו. אומר האוהב ישראל מאפטא - זה מה שכתוב והיה עקב תשמעון... הלוך ילך ובכה - כשאנחנו נשמע לעתיד לבוא, מה הקב"ה משלם על צעד לכבודו - כשאדם צועד לבית הכנסת, כשאדם צועד לניחום אבלים, הוא קם מכיסאו ל'ברוך שאמר'...

אם הקב"ה משלם לעגלון מלך, על זה שהוא קם לכבודו של הקב"ה, נותן לו את שלמה שיש על כיסאו, אנחנו שמצווים ועושים, כמה הקב"ה ישלם לנו, על והיה עקב תשמעון!

ויענך וירעיבך ויאכילך את המן (ח, ג)

י"ל הנה הקב"ה זוכר לישראל חסד נעורייך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ולא אמרו איך נלך במדבר ומאין נאכל והנה אין זה תימה כ"כ שראו נסי ה' ונפלאותיו והוא ציוה אותם לילך למדבר מסתמא לא תקצר יד ה' לכלכלם שם אך הם ידעו ואבותיהם ספרו להם כי הקב"ה ציוה את אברהם אע"ה לך רך וכו' ובבואו אל הארץ מקום חפץ ה' ה' רעב בארץ ולא הזמין לו הקב"ה פרנסתו והוצרך לירד מצרים נמצא אין הבטחה לצדיקים ואם כן אם לא הזמין לאאע"ה בהיותו בארץ נושבת איך יזמין לס' רבוא במדבר שממה ואפ"ה האמינו והלכו אחרי ה' במדבר בארץ לא זרועה זהו חסד נעורייך הנה בסוף המסיר להם לחם מן השמים מעתה תגדל התימה מ"ט לא עשה כן לאאע"ה עד שהוצרך לירד מצרימה וי"ל שלא זכו לחם מן השמים עד שעמדו בזה הנסיון אחר שראו שהקב"ה לא הזמין לאאע"ה אפי' בארץ נושבת ואפ"ה הלכו אחריו בארץ לא זרועה עיי"ז זכו למן והיינו דקאמר קרא ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת אתה כי לא נודע לך מאבותיך שהזמין להם הקב"ה מן ברעבם ולא ידעו אבותיך שהרי הוצרכו לירד למצרים ועיי"ז ויענך וירעיבך שלא היית בטוח שישלם לך ומדוע עשה ה' ככה לך ולאבותיך למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחי האדם האי יחי' לשון בטחון הוא שלא יהי' בטוח במזונותיו כי אין הבטחה לצדיקים בעוה"ז כ"א על כל מוצא פי ה' וגזירותיו ואין להרהר ח"ו: חתם סופר.

ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך (ח, י)

בגמ' ברכות (לה, א) שהמקור לברכה על המזון 'לפני' נלמד בקל וחומר "כשהוא שבע מברך, כשהוא רעב לא כל שכן?", ואילו בברכת התורה מצאנו להיפך 'לפני' יש מקור מן התורה "כי שם ד' אקרא הבו גודל וכו'", ו'לאחריו' נלמד בקל וחומר. הרי שבברכת המזון נאמר בפירוש הברכה 'לאחריו, ולפני' למדין מק"ו. ואילו בברכת התורה נאמר מקור לפניו, ולאחריה למדין בק"ו.

בטעם הדבר כתב הגר"א, (וכן הוא בהפלאה) שהנה מה ההבדל בין הנאה אמיתית מדברי תורה לשאר ההנאות של עולם הזה? שבשאר ההנאות, מכניס היצר חשק גדול ומגדיל לו את ההנאה בדמיונו עשרת מונים, ורגע אחד אחרי ההנאה כבר מאבד את כל טעמו, ורואה שהכל היה דמיון, ואילו בלימוד התורה הוא להיפך, שלפני לימוד התורה אינו מרגיש חשק ורצון ללמוד, אבל כיוון שמרגיל נפשו בלימוד, מרגיש בהם טעם עד שקשה לו להפסיק.

בזה מובן היטיב, שבאכילה יש ק"ו שאם לאחריו צריך לברך - כשכבר נוכח לראות שהכל היה דמיון - לפניו לא כ"ש, כשעדיין מרגיש את תאוות האכילה וודאי שצריך לברך. ואילו בברכת התורה, אם לפניו מברך - כשעדיין לא מרגיש שום חשק - לאחריה לא כ"ש, כשכבר מרגיש את הטעם הטוב, טעמו וראו כי טוב ה'.

ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך (ח, י)

כתב החיד"א, שענין זה רמוז בפסוקים "האלף לך שלמה ומאתיים לנוטרים את פריי", ובפסוק לאחריי "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ובהקדמת שני דברים: א. אמרו חז"ל (שבועות לה, ב) כל מקום שנאמר בשיר השירים 'שלמה' הכוונה להקב"ה, מלך שהשלוש שלו. ב. אדם שגונב מחבירו ברכה צריך לשלם לו עשרה זהובים, כך מבואר בגמרא בחולין אודות אחד שחטש ובא השני וגב לו את מצוות כיסוי הדם, עליו לשלם לו עשרה זהובים על גניבת המצוה. ברכה שווה איפוא עשרה זהובים.

ועתה נבאר את הרמז בשני הפסוקים שלפנינו: "האלף לך שלמה" הקב"ה – מלך שהשלוש שלו – יש לו אלף זהובים לשלם לכל יהודי עבור מאה ברכות בכל יום. "ומאתיים" – והלא בשבת חסירות עשרים ברכות שהם מאתיים זהובים. "לנוטרים את פריי" – עשה ברכות על פירות וכך תשלם למאה. "היושבת בגנים, חברים" – תלמידי חכמים היושבים בפרדסה של תורה ונקראים חברים. "מקשיבים לקולך השמיעני" – הם יכולים לשמוע ברכות מאחריים.

ועתה ישראל מה ד' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ד' (י, יב)

נציין את דברי המדרש (מדרש תהלים מזמור כז) עה"פ אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות וכו' "אמר לו הקב"ה, בתחלה אתה אומר, אחת שאלתי, שבתי בבית ה'. וחזרת ואמרת, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו (יצפנו בסוכה ביום רעה יצילנו). אמר לפניו, רבונו של עולם לא יהא העבד שוה לרבו?! בתחילה לא באת עלי באחת, שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך. ואחר כך, פתחת עלינו במצוות הרבה, שנאמר (שם) ללכת בכל דרכיו ולא תהבה אותו וגו'. הוי, דיו לעבד שיהא כרבו". יש להבין מה היה הדין ודברים בין דהמע"ה להקב"ה, וכי מה תשובה היא זו לא יהא העבד וכו'? אלא, מתרצים המפרשים, הקב"ה אמר "ליראה אותך" זה העיקר, ומי שיש לו יראת שמים אמיתי, ממילא כבר מקיים בו "ללכת בדרכיו" "לדבקה בו" הכל תלוי ביראת שמים, לכן זה באמת דבר אחד.

ואצל דוד המלך, גם היה בקשתו רק דבר אחד, ונקדים הסיפור (מובא ב"ומתוק האור" מספר 'הנהגות הח"ח' בשם ספר 'מגד גבעות עולם'): הבחור יענקל פארברנקה (הוא הב' יעקב משה שורקין מבחירי התלמידים בראדן), נכנס פעם בעת סעודה מפסקת בערב יו"כ אל ביתו של החפץ חיים וביקש ברכה שיזכה לזיווג גפון. נענה החפץ חיים ואמר: "שהקב"ה יברך אותך שתישאר בלימוד". אחד מבני הבית חשש כי החפץ חיים לא שמע הטיב את הבקשה, על כן שב וביקש עבורו בקול חזק יותר: "הבחור זקוק לשידוך". ועוד פעם חזר החפץ חיים על ברכתו "שהקב"ה יברך אותך שתישאר בלימוד". כאשר יצא משם פגש יענקל את הגאון רבי אלחנן וסרמן וסח בפניו את אשר אירע אותו בקודש פנימה. "אי אי" – נענה מיד רבי אלחנן – "מדוע אינך מבין? מדוע אינך מבין?" בלי שידוך – אי אפשר להישאר בלימוד. בלי "שטעלא" – קשה להישאר בלימוד. בלי מנוחת הנפש ומשפחה טובה – קשה מאוד להישאר בלימוד. בברכה זו שברכך החפץ חיים אתה האיש המאושר בעולם! הוא נתן לך הכל! עם יסוד זה מבאר החת"ס שכל כוונתו של דוד המלך בבקשותיו היה "שבתי בבית ד'" שיוכל ללמוד ללא שום מפריעים, לכן אף הוא בעצם התכוון רק לדבר אחד, שיוכל ללמוד בשלווה.

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולא תהבה אותו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך: (דברים י, יב)

שם ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים וכו' שנאמר וכו' שואל מעמך וגו'. אפשר ליתן בזה טעם על לשון הכתוב דנקט לשון שואל, והיה יכול לכתוב מבקש מעמך, דכבר ארז"ל [ויקרא רבה פרשה כ"ז ב'] בפסוק מי הקדימני ואשלם [איוב מ"א, ג'], שאין שום אדם עושה דבר שיקדים הוא טובה להקב"ה, אבל נהפוך הוא שהקב"ה הקדים לו הטוב, כי כלום אדם מקיים מצוות מילה אם לא נתן לו הקב"ה בן כלום עושה ציצית אם לא נתן לו הקב"ה בגד, וכן צדקות ומעשרות ורוב המצוות בכלום הקדים הקב"ה טובה לאדם, ואין האדם עושה דבר טוב בשלם כי אם בשל הקב"ה, וכמו ששינונו בפ"ג מאבות [משנה ז'] תן לו משלו שאתה ושלך שלו. באופן שאין לשום אדם שום חוב אצל הקב"ה עבור מעשיו הטובים כי כבר הקדים לו הקב"ה, אך הקב"ה ברוב חסדו משלם שכר לאדם כאילו האדם עשה משלו. ואמנם ביראת שמים זה מסר הקב"ה ביד האדם ולא הקדים לו הקב"ה שום דבר לזה, והביריה חפשית לגמרי ביד האדם, אם האדם מקיים מצוות יראת שמים כראוי הקב"ה כביכול חייב לשלם לו שכרו, ובזה האדם הקדים כביכול להלוות להשם יתברך. וזהו שרמז הכתוב מה ה' אלקיך שואל מעמך, שהקב"ה יהיה השואל ואתה תהיה המשאל, זה אינו בשום מצוה כי אם ליראה, בזה שפיר הקב"ה השואל מעמך ואתה

בגמ' ברכות (כ, ב) "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא ריבוננו של עולם כתוב בתורתך 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד' והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך' אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה".

שואלים המפרשים, וכי לא מצאנו חומרות נוספות שקבלו ישראל על עצמם? למה נושא פנים דוקא בגלל חומרא זו? הגר"ח מוולוז'ין מבאר, שהנה לכאורה חומרא זו עשויה להביא לידי קולא, שכן אם יבוא עני יתנו לו רק כזית... ויצא שכרו בהפסדו, אבל אם נדקדק נראה שכתוב והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית, שרק על עצמם מחמירים לברך בכזית ולא עם העני. לכן אומר הקב"ה כמו שבברכת המזון אתם מחמירים לברך אפי' על כזית וכביצה, אבל עם אחרים אתם מטיבים ונושאים פנים, לתת להם כדי שביעה, אף אני אשא פנים לכם.

ואמרת בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה (ח, יז)

נביא סיפור אותו מספר הרי"מ שושן, בשנת תשט"ז היה מלחמת סיני, אימה ופחד היה על הישוב כאן בארץ ישראל, ולמעשה היו ניסים גלויים עד למאוד. היו כמה תלמידי חכמים שהגיעו אל הבריסקער רב והוא דיבר איתם ואמר להם, אתם חושבים שהניסים שהיו פה זה בגלל הצבא שלנו, הטנקים והמטוסים? לא! זה היה רק בזכות כמה יהודים צדיקים כמו רבי שלמה בלוך התלמיד של החפץ חיים עם התהילים שלו ורבי ועלוועל צ'צ'יק עם התהילים שלו ועוד כמה יהודים טובים וצדיקים, רק בזכותם ובגללם היו כל הניסים.

שאל אחד היושבים שם את הרב מבריסק, אם זה אכן בגללם אז לא היו צריכים להיות בכלל פצועים וכ"ש שלא הרוגים, ולמעשה הרי כן היו!?, ענה לו הרב אני יספר לכם מעשה, אצל הסבא ה"בית הלוי", היה לו בן עילוי גדול, אח של רבי חיים, והוא השתדך עם משפחה מסויימת, וכמוכן להיות מחותן של הבית הלוי זה חשיבות גדולה ועוד לזכות בכזה עילוי, וכנדוניה, התחייב לתת סכום עתק כמו מליון דולר. בכדי שיוכל החתן לשבת וללמוד בלי שום דאגות. בין האירוסין והחתונה שם לב בעל הבית הלי שבנו החתן הזה קצת דעתו עליו, והחליט שצריך לשים אותו במקום... פנה הבית הלוי אל בנו ואמר לו, נדמה לך שמה שקיבלת נדוניה על סך מליון דולר זה בגלל שאתה כזה מיוחד וחשוב? לא לא, כל מה שהם נתנו כזה סכום זה רק בגלל שהם רצו להשתדך איתי לא בגלל שאתה שווה את זה...

אמר לו החתן, שגם הוא הרי היה עילוי, סליחה אבא, אם באמת הם נתנו את הנדוניה בגלל החשיבות שלך, אז היו צריכים לתת עשר מיליון, לא רק מליון, אלא ודאי שנתנו את זה בגללי,

ענה לו הבית הלוי, נכון, הם רצו לתת עשר מיליון אבל מה אפשר לעשות שאתה הוא החתן וזה הוריד את הערך למליון בלבד...

אמר הרב מבריסק, אף גם כאן, מכח תפילותיהם של אותם צדיקים לא היה צריך להינזק אפי' ציפורן של יהודי אחד, אבל מה נעשה שגם הצינונים עם הצבא מעורבים כאן...

ועתה ישראל מה ד' אלקיך שאל מעמך (י, יב)

דרשו חז"ל "אל תקרי 'מה', אלא 'מאה'" הקב"ה מבקש מאתנו מאה ברכות בכל יום. דוד המלך תיקן זאת כשהיתה מגיפה, ובכל יום מתו מאה בחורים, ולא ידעו מה הסיבה לכך, עד שראה דוד המלך ברוח הקודש, שעליו לתקן אמירת מאה ברכות בכל יום והמגיפה נעצרה.

למעשה, ה'משנה ברורה' כבר כותב שבכל יום אנו מברכים מאה ברכות כסדר. וזה החשבון: **תשע עשרה ברכות בתפילות שמונה עשרה שלוש פעמים ביום**, יחד **חמישים ושבע ברכות**. **עשרים ברכות השחר**, פעמיים נטילת ידיים לסעודה, וברכת המזון לאחר הסעודה שזה שתיים, שהן **שתיים עשרה ברכות**, ועוד בבוקר **שתי ברכות** לפני קריאת שמע **ואחת אחרי**, ובלילה **שתיים לפני ושתיים** לאחר, סך הכל **עולה לתשעים ושש ברכות**. הוסף לזה את ברכת אשר יצר שמברכים כמה פעמים ביום הרי לך **מאה ברכות**. אבל בשבת יש לנו רק **שבע ברכות** בתפילות שמונה עשרה, וא"כ בשלוש תפילות חסרות **שלושים ושש ברכות**. מצד שני יש לנו את מוסף שיש בה **שבע ברכות**, סעודה שלישית עם **שש ברכות** (שתיים לפני וארבע אחרי), קידוש בערב **שתי ברכות** ובבוקר **ברכה אחת**, סך הכל **שש עשרה ברכות**, ואם כן חסירות **בשבת עשרים ברכות**.

ה'שלחן ערוך' מייעץ להשלים זאת על ידי אכילת פירות ושתייה. ומה יעשו תלמידי חכמים שהוגים בתורה יומם ולילה, ואין להם זמן להתעסק עם פיטוסקים? פסק ה'משנה ברורה', שיכוון לצאת בברכות שאחרים אומרים, ואפילו יכול לכוון לצאת בברכות של העליה לתורה.

רבותי! שם במעברות למדתי טוב את הפסוק "שלח לחמך על המים כי ברוב הימים תמצאנו" לא יאומן כי יסופר. וכך זה התגלגל: בתחילה קיבלתי כמה דפיקות ודחיפות, הובילו אותי למשרד המחנה, החלטתי לתת להם להבין שאני מדבר רק אידיש, והם חיפשו פקיד כזה שמבין והכניסו אותו אלי. מיד כשנכנס ראינו שאנחנו מכירים מסמרקנד שברוסיה. היה זה בסוף ימי המלחמה, כשגלינו למעמקי רוסיה, הרעב שם היה נורא ונראות ויהי היום ואותו בחור - שכעת פקיד - הבחין שיש לי בידיים צלחת איטריות, הוא ניגש אלי בתחנונים שאתן לו לאכול, ראיתי שהמצב שלו קשה ונענעתי קצת בראשי, הוא מיד התנפל על הצלחת ולא השאיר לי כלום. והנה כעת נפגשנו שוב... מיד הזכיר לי הוא את הסיפור, שוחחנו, עד שהוא שאל עצה איך יעזור לי מבלי שיעיפו אותו מתפקידו. השבתי לו כך:

תאמר לאחראים כי תפסת 'דג שמן', אחד הפעילים המסוכנים ביותר, ודבר ראשון יש להסתובב איתו ולהתריע מפניו בכל האוהלים. התכנית הצליחה בסייעתא דשמיא, הוא עבר איתי מאהל לאהל והצלחתי להעלות על דף כשישים שמות של ילדים, שוודאי ירצו מוסדות חינוך חרדיים. ואז זרקו אותי ב"בושת פנים" עם כמה בעיטות מהמעברה, ו...העיקר שהסחורה בידיים שלנו.

כאשר חזרתי לב"ב סיפרו לי את דברי החזו"א, השתוממתי והשתוממו כולם מחזונו. ולמדתי כיצד מנת אטריות הצילה שישים ילדים, שיש להם זכות אבות.

ונרץ פרי בטןך (ז, יג)

אספר לכם מעשה שהיה:

ברוסיה, לפני המלחמה, חי יהודי עשיר מופלג בשם דיויס. הוא "החזיק" בכספו את כל עולם הישיבות בליטא, ברוסיה ובפולניה. כל ראשי הישיבות, הגדולים והמפורסמים ביותר, היו פוקדים את מעונו ואף מתאכסנים בו.

אחרי המלחמה הוא נותר עני ואביון. הבולשביקים הקומוניסטים, לקחו ממנו את הכל. הוא הגיע לירושלים בעירום ובחוסר כל, וכך נפטר.

אבל היו לו שני חתנים, גדולי תורה, האחר היה ראש ישיבת טעלז, והשני הרב של טעלז. הוא נהג לומר: "מכל רכושי הרב נותרו לי שני הלומים", כשהוא מתכוון בדבריו לשני חתניו.

במה זכנ אותו אדם לשני חתנים כה מופלגים? כמוכן היו לו זכויות עצומות של החזקת תורה, אולם למעשה היתה כאן סיבה נוספת:

פעם הגיע רבי אלחנן ווסרמן וצ"ל למעונו של דיויס כדי לבקש את תמיכתו. היה זה ביום חורפי, והדרכים היו מלאות בבוץ. נעליו ובגדיו של רבי אלחנן התלכלכו מהבוץ, והוא הררה לעצמו כיצד יוכל להיכנס לביתו של העשיר, והלא ילכלך את השטיחים היקרים ואת הכסאות המרופדים. רבי אלחנן הכיר היטיב את מבואות הבית, וידע כי יש אפשרות להיכנס איליו גם דרך המטבח, שם אין שטיחים, ושם יוכל העשיר לקבל את פניו, וכי רק בסלון יוכל העשיר להעלות את תרומתו, ולא במטבח?

הוא דפק על דלת המטבח ושתי ילדות קטנות פתחו לו את הדלת. הן הכירו אותו, ומיהרו לבשר לאביהן: "רבי אלחנן הגיע!" הן הכירו את אביהן, וידעו שביום בו ר' אלחנן מגיע איליו, נהיה לו יום "שמחת תורה".

רבי אלחנן ביקש מהן למסור לאביהן כי היות והוא מלוכלך בבוץ, הוא לא הרשה לעצמו להיכנס דרך הסלון, שמא ילכלך את הריהוט היקר שיש בו, וכי הוא ממתין לו בדלת המטבח.

כשדיויס שמע את הדברים מפי בנותיו, הוא נהיה חיוור כמו סיד. רץ למטבח ופרץ בכי. רבי אלחנן לא הבין מה קורה פה: תמיד הלה מקבל אותו בסבר פנים יפות, בשמחה, ואילו הפעם? מה קרה? הוא פנה לדיויס ושאל: "שמא צרה התרגשה ובאה לביתך? ספר נא לי!"

ודיויס פתח את פיו, כשבכיו מתגבר מרגע לרגע: "רביה, מה עשיתי לך? מה פשעי ומה חטאת שככה הרביה מתנהג כלפי? למה מגיע לי שהרביה מקלקל את הבנות שלי?"

רבי אלחנן לא הבין מה הלה שח: "מקלקל את הבנות שלך? הרי איני מכירן כלל!"

"אסביר לרביה את כוונתי. אני עסוק מבוקר ועד ערב בזהב ובכסף. ביהלומים ובתכשיטים. כל היום אני עסוק עם סוחרים. כל יומי, מתחילתי ועד סופו, הוא בינוע'ים. הבנות שלי רואות כל זה. חשש כבד ממלא את ליבי: מה פתאום הן תסכמנה להתחתן עם תלמידי חכמים? הלא הן לא רואות בבית, כמעט, כל זכר לתלמוד תורה? לצערי הרב, לא נותר לי זמן במשך היום ללמוד תורה.

התקוה היחידה שנותרה בליבי היא, שהן רואות את אביהן מכבד בכל ליבו ונפשו תלמידי חכמים, מארח אותם ומעניק להם מממונו - זה מלמד אותן כי גם אביהן מייקר את התורה מכל הכסף והזהב.

המשאיל. ואמנם אמרו לשון שאלה ולא לשון הלוואה, כי שאלה הוא דבר החוזר בעין כמות שהוא והלוואה היא הניתן להוצאה ומשלם תמורתו, כמו אם כסף תלוה [שמות כ"ב, כ"ד] שלהוצאה ניתנו ופורע מעות אחרים. ובאמת שכר מצוה היא המצוה בעצמה כמות שקיימה, כי העולם הבא אין בו אכילה ושתייה רק ליהנות מזיו השכינה ולזכות להשיג השגה נפלאה, וזהו עצמו קיום המצות בעולם הזה בכל מצוה מתדבק בשכינה, אלא שבעולם הזה עיני בשר לנו ואין אנו יכולים להשיג הדביקות הזו, ולעתידי לבוא נזכה לחזות למפרע הדביקות שעשינו בעת קיום המצוה, וזהו כוונת רז"ל [אבות פ"ד מ"ב] ששכר מצוה מצוה. נמצא שייך בזה לשון שאלה שהוא חוזר בעין:

ולמדתם אתם את בניכם לדבר במ (יא, ט)

בלימוד התורה יש כידוע שני חלקים: ידיעת התורה, ועצם לימוד התורה. פעם בא יהודי לפני החפץ חיים זצ"ל, בנו לומד בישיבת ראדין, ולפי מושגי האב כבר למד דיו. בא האב לבקש רשות מהחפץ חיים ולקבל ברכה ליטול את בנו שיעזור לו במסחרו. "למה תפסיקו מללמוד" שאל החפץ חיים, "מה אומר לכם רבי", ענה האב, "ככל שאני רואה רבי עקיבא אייגר שני כבר לא יצא ממנו. אז לפחות שיעזור לי בפרנסה".

"במה אתה עוסק" התעניין החפץ חיים, "ירקן בשוק" ענה "והעבודה קשה". "תמנהני עליך, למה לך לעבוד כה קשה. הרי ר'וטשילד" שני כבר לא ייצא ממך, אז למה לך לעבוד... "מה פירוש", הזדעק "צריך לעבוד כדי לחיות!" "אכן, וצריך גם ללמוד כדי לחיות..."

מאוצרות המגידים

רק באבותיך חשק ד' ויבחר בזרעו אחריהם (י, ט"ו)

בפרשה אנו רואים כמה פעמים את העניין של זכות אבות - אבותינו אברהם יצחק ויעקב "רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם" ועוד כהנה בתחילת הפרשה ועוד.

כי מצוה גדולה או מסירות נפש של הורים יכולה להועיל לבניהם אחריהם. נזכרתי במעשה שהיה לפני שנות דור. ביום בהיר אחד החזון איש קרא לי וסיפר כי בחור מהקיבוצים בא ללמוד בישיבת פוניבז', אך הישיבה לא הצליחה לסדר לו פנקס מזון למחייתו. אם ידוע לכם, פעם היו מקבלים דף כזה בו היה כתוב לדוגמא: יעקב גלינסקי כך וכך ילדים מקבל חצי ק"ג סוכר שני ק"ג קמח וכו'. אמר החזו"א "בעיירת חדרה שם אתה ראש ישיבה, יש קצין אחראי, דרכו תוכל לפעול להשיג אישור לאותו תלמיד.

בסיום בקשתו אמרתי "יש לי שאלה לשאלו". "אני לא הרב בזכרון מאיר (שכונת מגוריו) גש להרב וואזנר" חייך החזון איש והשיב, אלא שאח"כ הסכים לשמוע את השאלה. "מדוע ואיך זכה בחור כזה ללמוד בפוניבז' מה הוא שונה מחבריו, שהרי הוא והם מאותו קבוץ?". "זכות אבות" ענה החזו"א. אתם, בני ישיבה - ישיבת בין הזמנים, אשריכם, ואספר לכם עוד בעניין הקיבוצים. בתקופת העלייה לארץ כאשר החלו להעביר על דתם את ילדי העולים מארצות המזרח, יצאנו בשליחות החזו"א למעברות. להציל אותם.

אחד הקשיים בהצלת הילדים היה לדעת מי ומי מהעולים מעוניין ללמוד במוסדות חרדיים, ולתבוע מהממשלה לתת לאותו אחד חינוך דתי. כי המפ"מניקים סגרו את מחנות העולים ניתקו אותם בכח מהרחוב החיצוני, ולא היתה גישה אליהם. בתקשורת ובממשלה אמרו כי לא ידוע להם בכלל שיש מישהו שרוצה ללמוד במוסדות דת חרדים, אין עולים המעוניינים בחינוך דתי. ובתוך המחנות איימו עליהם שמי שיתבע חינוך לא ממלכתי יישאר רעב ללחם (וכך גם עשו הלכה למעשה). אך עם כל זאת מפעם לפעם הסתננו החוצה מכתבי זעקה לגדולי ישראל: "תושיעו אותנו". יום אחד יצאנו קבוצה למחנה עולים לא הרחק מראש העין. המטרה הייתה להסתנן פנימה להציל כמה שיותר בזמן הקצר שעמד לרשותנו, למשל, להחתים יהודים על כך שהם מעוניינים בחינוך עצמאי או חינוך חרדי לצאצאיהם. כמו כן לשמוע שמות ופרטים טכניים. המקום היה מגודר. החלטנו להסתנן מתחת לגדרות התיל ולהיכנס בכל מחיר. אחד הבחורים הגביה מעט את הגדר, השני חפר עם מוט ברזל, נוצרה חפירה קטנה. מי יכול להיכנס בפתח כזה צר? יעקב גלינסקי, שהיה נמוך וקטן... נשכבתי על הארץ דחקתי את הראש ועד שהספקתי להשחיל חצי גוף כבר הבחינו בי האחראים מבפנים - שעטו אלי ברכבם משכו אותי פנימה ונתפסתי בידיהם. החברים מיהרו לשוב לבני ברק להזעיק עזרה "גלינסקי נתפס". דבר ראשון הם נכנסו מבוהלים אל החזו"א וקראו: "תפסו את יענקל'ה גלינסקי!", החזו"א לא נבהל, ולא עוד שהעלה חיוך על פניו: "לא הם תפסו אותו, אלא הוא תפס אותם" אמר ולא יסף. הבחורים לא יכלו לרדת לסוף כוונתו, וחזרו לישיבה. ומה באמת היה שם?

כעת הרב'ה בא לביתי, ומספר לבנותי כי הוא לא מעוניין ללכלך בבוץ את הסלון, ולכן הוא עומד בכניסה הצדדית של הבית. מה הן לומדות מזה? שהשטיחים יותר יקרים מהתורה, שהכורסאות יותר חשובות מראש הישיבה! בשביל לשמור על נקיון השטיחים אפשר להעמיד את רבי אלחנן בדלת הצדדית של המטבח, ולא להכניסו בדרך כבוד הבית! אוי ואבוי לחינוך שכזה!

"ומה ברצונך שאעשה כעת", שאל אותו רבי אלחנן.

בא עני לבקש נדבה, והוא מניד בכתפיו. אמנם יש עמו מעות, אבל יבוא עני אחר, ואולי יתנם לו...

לכן אמרתי: אל תחשב חשבונן של מצוות. יהיה דומה בעיניך, כאילו רק מצוה זו לפניך, ואין עוד. רק לימוד זה, רק תפילה זו, רק מצוה זו שבאה לידך.

ועוד אמרתי: דמה לנפשך, כאילו אתה היהודי היחיד בעולם. ומדוע? מפני שכאשר באים להתרים לדבר מצוה, משתמט כל אחד ואומר: מדוע באו אלי, הלא יש אחרים מלבדי. וכך נדחה העני מאחד לאחד, ונותר בדתו.

כאשר יש ללכת לשיעור תורה, אומר כל אחד: מדוע אעזוב את ביתי בשעת לילה, והגשם טורד? יש משתתפים רבים בלעדי. וביתניים, אין מנין בשיעור.

והוא הדין במה שאמרתי לך שתחשוב כאילו רק היום עליך לקיים מצוות, כדי שלא תדחה את המצוה מיום ליום, עד שתדחה כליל.

וזוהו שנאמר: "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות". פתח בלשון יחיד, וסיים בלשון רבים. אלא שזוהי ההוראה לכל אחד ואחד. שיראה כל מצוה כאילו היא היחידה: "כל המצוה". ויראה את עצמו כאילו הוא לבדו בתבל: "אשר אנכי מצוך". ויראה את היום הזה בלבד: "היום" ותו לא, ואז תהיה בידיכם היכולת לקיים את כל המצוות!

ובאמת ידוע הרעיון בשם הגאון מוילנא זצ"ל, וה"חפץ חיים" זצ"ל הביאו (ב"אהבת חסד" ח"ב פרק יא בהג"ה) בשם גאון אחד, והסביר בו את הפסוק (דברים ו, ו): "והיו הדברים האלה", תחשוב שאין עוד יהודי בעולם מלבדך, ועליך האחריות לקיים העולם בלימודך, שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ (נדרים לב ע"א), "היום", אין אלא יום זה בלבד, ואם לא עכשיו אימתי, כמה תנצלו!

ואספר -

העיר פתח תקוה נוסדה לפני כמאה שנה על ידי יהודים יראים ושלמים, ובהכוונת מהרי"ל דיסקין, השרף מבריסק זצ"ל. מתי מספר היו, אבל שטח המושבה היה רחב מאד. עד היום משתרעת העיר על פני שטחים נרחבים, מפני מעשה שהיה.

השטח נרכש מידי הערבים, ולא היו מפות מסומנות כמו בזמננו. הגיעו עם הערבי לעמק השוה, ואז היה הקונה הולך במצרי השדות. כל השטח שהספיק למדוד בשעליו עד לשקיעת החמה, היה שלו.

רבי יהושע שטמפפר היה הקונה. השכים קום מבעוד לילה, התפלל עם עלות השחר, ובהנף החמה החל בצעדה כשהערבי רוכב לצידו על החמור בצעד מהיר הלך והלך. לא היה כביש ואף לא משעול. פסע על האבנים ונתקל במהמורות, עלה גבעות וירד גאיות. השמש טפסה במעלה השמים והזעה נגרה פלגים פלגים. לא האט את צעדיו ולא התפנה לשתות או לאכול.

עוברים ושבים בקשו לשוחח ולפטפט, והוא לא עצר ולא השיב, בהתמדה חתר הלאה והלאה.

הערבי הותש, ביקש שיעצור מעט, שילגום לגימה. גם לו לא ענה.

התנשם והתנשף, כבר לא צעיר היה, וגרר עצמו ממערב למזרח, ומשם צפונה.

כשהחמה עמדה לשקוע אזר שארית כוחותיו ופרץ בריצה. רץ עד שהחמה שקעה, ואז קרס והתעלף.

וכל השטח היה לשלו, של בני המושבה.

אילו היינו מנצלים כך את ימינו, כמה היינו רוכשים -

ולעצמנו!

(והגדת)

והיה עקב תשמעון (ז, יב)

בעל הכלי יקר, עומד על הפסוק (בראשית ג, טו) "הוא יושפך ראש ואתה תשופנו עקב" - ויאמר זה גם על העבירות החמורות ע"ג גילוי עריות ושפיכות דמים ודוגמתם לא יוכל יצרן להעבירך עליהם כל כך בנקל מי פתני יסור הנה ומי ישמע לו לדבר הזה לעבור עבירות ראשיות אלו, אבל בעקב דהיינו המצות קלות שאדם דש בעקביו אתה תשופנו כי יהיה נקל

כעת הרב'ה בא לביתי, ומספר לבנותי כי הוא לא מעוניין ללכלך בבוץ את הסלון, ולכן הוא עומד בכניסה הצדדית של הבית. מה הן לומדות מזה? שהשטיחים יותר יקרים מהתורה, שהכורסאות יותר חשובות מראש הישיבה! בשביל לשמור על נקיון השטיחים אפשר להעמיד את רבי אלחנן בדלת הצדדית של המטבח, ולא להכניסו בדרך כבוד הבית! אוי ואבוי לחינוך שכזה!

"ומה ברצונך שאעשה כעת", שאל אותו רבי אלחנן.

"רבי! תן לי את ידך ובא וניכנס דרך הכניסה הראשית. ניכנס ונשב בסלון. רצוני שתדרוך, בבוץ שלרגליך, על השטיחים, תלכלך אותן, תשב על הכורסאות, תלכלך גם אותן, שהכל יתלכלך! או אז הן תדענה מה עיקר ומה טפל. כך יכנס להן לעצמות שהתורה, שרבי אלחנן, יותר חשובים מכל הבלי העולם הזה."

זכות החינוך הזה שהעניק לבנותיו, זכה אותו דיוס לשני חתנים גדולי תורה מופלגים.

שלוש העצות

לפני שנים רבות שמעתי מאחד המגידים דרשה נפלאה על הפסוק: "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון לעשות" (דברים ח, א). אין המקרא אומר אלא 'דרשני': פתח בלשון יחיד, וסיים בלשון רבים. מדוע. הסביר זאת בסיפור מעשה -

מעשה ביהודי תם וישר, שעלה אל הרב לשאול שאלה: "רבי, אני חפץ בכל לבי להיות לבן העולם הבא, אבל אני עם הארץ ואיני יודע מה לעשות. אין באפשרותי לקבוע עתים לתורה. הורני ארחות חיים בדרך קצרה!"

אמר לו הרב: "הסכת ושמע, וחרוט בזכרוך: דמה לנפשך כי יש רק מצוה אחת לעשותה, וכי אתה היהודי היחיד בעולם, ואין עליך לקיים מצוות אלא ביום זה בלבד!"

שמע זאת, ושמח מאד. אם כן הוא, אין קל מזאת! מיהר לצאת מבית הרב, והרב קרא אחריו בקול: "עמוד, אל תמהר לברוח, ברצוני להסביר לך את דבריו!"

אבל היהודי מיהר לדרכו, וקרא מאחרי כתפיו: "אין מה להסביר, רבי! איני אטום כל עיקר, הבנתי את דבריו היטב!"

האיש מיהר אל חנותו, חנות לממכר שיירי אריגים. יהודי קשיש נכנס, בחר אריג, ושילם תמורתו. בטעות נתן שלושה דינרים במקום שניים. המוכר הבחין בדבר אבל לא אמר דבר, והקונה פנה והלך. שעת הצהריים התקרבה. האיש נעל את חנותו ופנה הביתה לאכול.

"טול ידיים", אמרה האישה. "מיד אגיש את האוכל".

"את יכולה להגישו מיד", ענה בעלה. "אין עוד צורך ליטול ידיים!"

האישה הנדהמת נעצה בו עיניים שואלות.

"הייתי הבוקר אצל הרב, והוא פסק שאיני חייב לקיים אלא מצוה אחת. ואני כבר הנחתי היום תפילין, וגם התפללתי - הרי זה די והותר להיות. ומחר אהיה פטור אף מזאת. כך אמר הרב, שאיני צריך לקיים מצוות אלא היום בלבד!"

פיה של האישה נפער בתדהמה. לא הספיקה לסגרו, ומישהו נקש בדלת. אדם זקן נכנס. "קניתי אצל כבודו אריג", אמר הזקן, "ועתה נוכחתי לדעת ששילמתי בנידן אחד יותר מדי".

"אמנם כן", ענה המוכר בשווין נפש, "אך מה בכך? היום הייתי אצל הרב, והוא הורה לי לחשוב שאני היהודי היחיד בעולם. אם כך, כבודו חשוב בעיני כגוי, וטעות הגוי מותרת..."

עכשיו נפער פיו של הקשיש בתדהמה, והאשה פרצה בצווחות אימים: "הצילו, דעתו של בעלי נתבלעה עליו, הוא השתגע!" הקשיש צרח אף הוא, והאיש נס על נפשו וברח מן הבית.

ברחוב העיר עמד, ואמר לנפשו: "רגע אחד, הלא הם צודקים, מי לא יצחק לשמע הדברים? יהודי אחד, מצוה אחת, יום אחד?! הרב אשם בכל אשר קרני, הוא הורני את ההוראות המזורות האלו!" ובצעדים נחושים שם את פניו אל הרב, לתבוע הסבר.

הרב ראה את פניו והנהגו בראשו: "שבת, אפוא", אמר לו "הרי בקשתי ממך לשוב ולשמע את ההסבר".

הוא טרם הספיק לענות, ואל הבית התפרצה אשתו: "הושיעה, רבי, בעלי השתגע!"

הרב טרחה להרגיע את רוחה, ואז הופיע יהודי קשיש, נושם ונושף, לתבוע את המוכר לדין תורה...

אמר הרב: "הסכיתו כולכם ושמעו. אמנם, הוריתי לו את שלושת הדברים, אבל עתה הנני להסבירם."

אומרים חז"ל - מים ראשונים האכילו בשר חזיר - היו שואלים יום לפני את אותו אדם - תגיד לי, יש סיכוי שאתה תאכל אי פעם חזיר? אני חזירי! בחיים לא! אני מוסר את הנפש שלי על בשר כשר!

והנה על עבירה קלה "היה עקב תשמעון" - מצוות שאדם דש בעקביו, נטילת ידיים, הביאו את האדם לאכל חזיר!

אומרת הגמרא - מים אחרונים הרגו את הנפש - מים אחרונים גרמו לאדם, להרוג את אשתו :

מספרת הגמרא - פעם הגיעו שלושה תנאים לאכסניה, ובאותו יום זה היה ערב שבת. הם חיפשו מקום איפה להניח את המטלטלין, אז שאלו את בעל המלון, אם יש לו כספת. אמרו להם כן, שיש לו כספת.

אמרו לו שהם רוצים להפקיד את הכסף שלהם בכספת שלו.

אומרת הגמרא, ששלושת התנאים היו ר' יהודה, רבי יוסי ור' מאיר.

ר' מאיר שואל את בעל המלון - תגיד לי, איך קוראים לך?

ענה לו - כידור.

אמר ר' מאיר לר' יהודה ור' יוסי - אני אצלו לא שם כסף!

למה לא??

אומרת הגמרא - היה ר' מאיר בודק בשמות, ולכן אמר - איך אפשר לתת כסף בידיים, למי שקוראים לו כידור, שהתורה אומרת שאי - אפשר להאמין לו, שנאמר (דברים לב, כ) "כי דור תהפכות המה בנים לא אמון בם".

אומרת הגמרא, שר' יהודה ור' יוסי, לא דקדקו בשמות, והיות וכך, הם נתנו לו את הכסף. ערב שבת, באו אחר-הצהריים, ונתנו את הארנקים שלהם למשמורת. ר' מאיר לא שם אצלו את הכסף, אז איפה המקום הכי בטוח? בבית קברות.

הלך ר' מאיר, חצי שעה לפני כניסת שבת לבית הקברות, חפר ליד קבר מסוים, שם הכסף וכיסה. יום ראשון בע"ה נבוא לקחת את הכסף.

יום שבת בבוקר, מספרת הגמרא, אכלו שלושת התנאים בבית המלון, מגיע אדון כידור לשלושת התנאים ואומר להם - איזה חלום חלמתי בלילה, פחד פחדים!!

מה קרה?

אבא שלי בא אלי בחלום, ואמר לי שאני יבוא מהר בבוקר בשבת, יש לי "בוכטה ליד הראש" משהו שם לי ארנק ליד הראש, אמר לי לבוא מהר לקחת את זה. אפשר לסמוך על החלום או לא???

אמרו לו - אה... חלומות של שבת.. הם באים מעודף אוכל, לכן יש לך מחשבות על כסף. תשמור דיאטה.

רץ מהר ר' מאיר לבית הקברות, שאדון כידור לא יחליט פתאום לעשות סיוור ברגע האחרון, לראות אם אבא שלו צודק או לא.

ביום ראשון אומרת הגמרא, באו ר' יהודה ור' יוסי לאדון כידור -

בבקשה תביא הכסף.

איזה כסף?! על מה אתם מדברים??

אמר להם ר' מאיר - אמרתי לכם אה?! "כי דור תהפכות המה בנים לא אמון בם" למה לא שמעתם בקולי?!

אמרו לו - לא אמרת לנו במפורש לא לשים אצלו, אמרת שאתה בודק בשמות, אבל אם היינו יודעים שאתה ככה, לא היינו שמים אצלו.

אומרת הגמרא, שהם החליטו לקחת אותו לחנות של יין, את אדון כידור, אולי ישקו אותו איזה כוסית, יקבל כמה סיבובים בראש ואז יתחיל לזמר.

בחנות של היין, אומרת הגמרא, הם הבחינו שעל השפם שלו יש עדשים.

אחרי שראו את העדשים, אמרו - טוב לא צריך ללכת לחנות של היין, יש פטנט יותר טוב.

הלכו בחזרה לבית המלון, עלו לחדר איפה שיושב בעל המלון, ואמרו לאשתו - תשמעי, בעלך אמר שהארנקים שהוא הביא, תנני לנו,

והראיה שהיום בבוקר אכלתם עדשים, נכון?!

נכון. רק אני והוא אכלנו עדשים!

הלכה והוציאה את הארנקים ונסעו הביתה.

בצהריים חוזר אדון כידור הביתה.

שואלת אותו אשתו - מה קרה לך?! התחרטת? אמרת יש שתי

ארנקים, יש פרנסה לכמה חודשים, ופתאום השתבשה עליך דעתך??

על מה את מדברת?!

הגיעו לכאן הרבנים, ואמרו שאתה אמרת לתת להם את הארנקים, והראיה הם אמרו - שאכלנו עדשים.

אני אמרתי עדשים?! לקח מארוך והוריד לה את הראש!

לך להעבירו עליהם כי היצה"ר זה דרכו שמתחיל בעקב ועולה ומבצבץ עד הראש כמו הארס של הנחש המתחיל בעקב והולך ומבצבץ עד הראש, כך היצה"ר מתחיל להעביר את האדם על המצות קלות שבני אדם דשים בעקביהם ואחר זה עבירה גוררת עבירה ויעלה מן הקלות אל החמורות עד כי עוונותיו יעברו למעלה ראש כמו שאמר (תהלים לח.ה) כי עונותי עברו ראשי. והוא משל על העבירות שהם ראש לכל העבירות לכך נאמר (איכה א.ט) טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה.

ישנו משל נפלא, של המגיד מדובנה, על הפסוק (איכה א.ט) טומאתה

בשוליה לא זכרה אחריתה - היה אדם אחד שרצה לרכוש אריג יקר מאוד. כל מטר שם עלה 1000 ₪. הוא הלך ורכש 4 מטר מהבד הזה.

אמר לו בעל החנות - תשמע, אתה רוצה את האריג הזה, לאורך ימים ושנים.

כן.

השקעת 4000 ₪, לך תשקיע עוד 100 ₪.

במה להשקיע?

תלך לתופרת, ותבקש ממנה שבקצה של הבד, תעשה לך מכפלת, שתתפור אותו מכל הארבע כיוונים שלו.

למה? זה אריג טוב!

נכון. אבל אריג שהוא לא מקופל, והוא לא מסודר כמו שצריך, הוא יכל להתפורר לאורך זמן.

עזוב... אם זה אריג טוב, הוא יחזיק לאורך זמן.

חלפו להם כמה חודשים, כאשר בני המשפחה יושבים לאכול מסביב לשולחן, והילד הקטן משתעמם, ורואה חוט אחד בולט מהמפה, הוא נותן משיכה. חולפים להם עוד כמה שבועות, ועוד חוט הוא מוציא, וככה בס"ד משבוע לשבוע, עד שהמפה שלו הפכה להיות כמו מגרש של שש-בש... הכל הפך להיות מחורר.

אומר המגיד מדובנה - זה מה שאמר הנביא (איכה א.ט) טומאתה בשוליה לא זכרה אחריתה - גם בשוליים, יכל יצר הרע לתפוס אותך. דוקא בדברים הקטנים הוא יפיל אותך.

לכן באה התורה ומזהירה "והיה עקב תשמעון" - תשים לב לפרטים הקטנים, שבהם התורה אומרת 'כאן מתחיל היצר הרע'. תחילתו של יצר הרע, היא דוקא 'בחוטמים הקטנים', שהוא מושך החוצה, וככה הוא מפורר את המפה כולה.

האמת היא, שזאת גמרא מפורשת במסכת יומא (פ"ג, ב).

מביאה הגמרא שתי סיפורים, על דברים קלים, שהביאו לדברים חמורים, מבלי לשים לב.

אומרת הגמרא (מסכת יומא פ"ג, ב) - מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש

מביאה הגמרא מעשה שהיה, בשעת השמד. הגויים אסרו על האנשים לאכול בשר כשר, ואסרו על היהודים שהיו להם מסעדות, למכור בשר כשר, אז מה עשו?

היות והיה להם מסעדות, ובמסעדות הם צריכים להמשיך לכלכל את עצמם, התחילו למכור בשר טרף. אבל היות שהיו באים יהודים, והם לא היו רוצים להכשיל אותם, אז הם קיימו שתי מערכות נפרדות של כלים, ושני מערכות נפרדות של בישולים.

כתוב בחז"ל - שאותו מוכר, שהיה בבעל המסעדה, עשה לעצמו סימן - לכל אחד שמגיע, הוא נותן לאכל לחם, וכאשר הוא מגיש לו לחם, אז אם הוא יראה שהאיש ניגש ליטול ידיים, הוא ידע שהוא יהודי, ואם הוא יהודי, הוא יתן לו לאכול בשר כשר. אם ניגש ישר, תופס את הלחם ומנגב את החומוס, אז הוא ידע שהוא לא יהודי.

אומרת הגמרא - נכנס יהודי אחד, ואיך שהוא נתן לו את הלחם, הוא התחיל לאכל, מבלי ליטול את הידיים, ובלי לברך. הגיש לו בשר חזיר.

הסתיימה הסעודה, שאל אותו הלקוח - כמה מגיע לך?

50 ₪.

אבל אתמול שילמתי 40 ₪?!

אם שילמת 40 ₪ אתמול, אז כנראה שאכלת אוכל כשר.

מה, האכלת אותי חזירי?!

כן.

אוי ויי, מה עשית?!

תשמע, אנחנו עושים בדיקה פשוטה - אם אתה ניגש ליטול ידיים, אם אתה מברך, אנחנו יודעים שאתה יהודי. אתה נכנסת, ולקחת איתך ישר את הלחם וניגבת איתו את החומוס, אז הבנתי שאתה לא יהודי!

אומרת הגמרא - מים אחרונים הרגו את הנפש - אם הוא היה נוטל ידיים למים אחרונים, והוא היה מנקה את הפה שלו, כדי לברך ברכת המזון כראוי, לא היו נשארים לו עדשים על השפם.

רואים מכאן, שממצוות קטנות, מדברים קטנים ביותר, יכל אדם להגיע לעבירות הגדולות ביותר.

רבותינו מלמדים אותנו, שתחילת ההידרדרות בכל דבר, כמו שכותב הכלי יקר (פרשת בראשית) - הכל מתחיל מדברים קטנים.

בספר דבר בעתו הוא מביא, שהט"ז שלח את בניו להתחקות אחר דמותו של שבתאי צבי - שם רשעים ירכב.

הוא שלח אותם ואמר להם - לכו תראו מי הוא, אומרים שהוא אדם גדול.

הם הלכו לבדוק מי הוא. הם חזרו הביתה וסיפרו כמה דברים אודותיו, אמר להם הט"ז - הוא משיח שקר.

סיפרו הבנים, שהוא ישן אפרקדן, והוא קשר את נעלו הימנית לפני נעלו השמאלית.

אמר להם הט"ז - מי שלא מקפיד על דברים כאלה, משיח הוא כבר לא יכל להיות.

לכאורה, יאמר האומר - מה זה נפקא מינה נעילת הנעליים!?

התשובה היא - כן! "והיה עקב תשמעון" זה המצוות שאדם דש בעקביו. מהדברים הקטנים, מגיעים לדברים הגדולים.

רבותינו, וכך מביא גם ר' אהרון קוטלר בספרו, שישנם דברים שבכלל אצלנו, אינם נחשבים לעבירה, והדברים הללו, הביאו לעבירות החמורות ביותר.

כותב ר' אהרון קוטלר (בספרו משנת רבי אהרון, חלק א, עמוד קכ"א) - הנה אביא לך דוגמא, האם משהו מאיתנו חושב שחמדת הממון מהווה עבירה?

מביא רבי אהרון קוטלר תוספתה, שמופיעה בסוף מנחות, על בית שני - מכירים אנו בהם שהיו עמלים בתורה וזהירים במעשרות.

שואל המדרש - ומפני מה גלו? מפני שאוהבים את הממון, והיא שגרמה להם לשנאת חנם, כי הרוחניות אינה מביאה לשנאה, רק אהבת החומריות, היא שגרמה.

שואל ר' אהרון קוטלר - מי שמע על חמדת ממון שתביא לשנאת חנם! אדם אוהב כסף, זה יביא אותו לדבר הנורא ביותר!?

ואומר - כן. בן-אדם שהוא חומד ממון, זה אדם שאין לו אמונה בקב"ה.

בשביל מה אתה צריך ממון! אדם שאוסף כסף, אוסף רכוש, זה אדם שרוצה שיהיה לו בטחון כלכלי.

למה אתה רוצה בטחון כלכלי?

כי אתה לא רוצה להיות בטוח בקב"ה, אתה לא רוצה להיות דואג ליום המחר. אתה רוצה שיהיה לך כסף בבנק, כדי שתהיה רגוע.

אומר ר' אהרון קוטלר - מחמדת הממון הגיע לחורבן הבית.

וכך כותב הרב וולבה בספרו עלה שור, פרק ב' עמוד קפ"ט - גוף האדם מורכב ממיליוני תאים קטנים.

בא נעשה מהפך במחשבה - כשאדם רוצה לדעת, איך תרופה עובדת.

תרופה עובדת, כאשר מכניסים לשם מ"ג אחד של חומר מסוים, שאם תיקח ממנו במקום מ"ג אחד, שלושה מ"ג בבת אחת, זה ירעיל את האדם.

רואים לפעמים, אומר הרב וולבה, שמ"ג אחד יכל לרפאות את האדם, ומ"ג אחד נוסף יכל להרע לו, ולהרוג אותו.

זה מראה, אומר הרב וולבה, שאסור לאדם לזלזל אפילו בפירור הכי קטן של מצוה, ועל זה הוא מביא פסוק (זכריה ד, י) "מי בי ליום קטנות".

עפ"י זה, מבארים רבותינו גמרא מפורסמת מאוד (מסכת עבודה זרה

י"א) - תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה

שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל

קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו אמר לו ר' יוסי בן קיסמא אני אמר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים

ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי מה אני לחיי העולם הבא האם יש לי סיכוי לקבל חלק בעולם הבא? אמר לו

כלום מעשה בא לידך יש לך איזה סיפור על מעשה טוב שעשית? אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחילקתים לעניים אני הייתי גבאי צדקה. היה לי בכיס שקית של צדקה, ובכיס השני, היה לי

ארנק, שהכנתי כסף לסעודת פורים. בטעות הוצאתי את הכסף של סעודת פורים, ונתתי את זה לצדקה. אז במקום ללכת ולקזז את הכסף שהיה לי בארנק של הצדקה, נתתי את שניהם לצדקה אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי.

שואלים המפרשים שאלה נפלאה - ברגע שהוא פוגש אותו, הוא מוכיח אותו - תשמע, שמעתי עליך שמועה, שלמרות שאתה יודע

שהאומה הזאת, משמים המליכו אותה, והיא אסרה ללמד תורה, שמעתי שאתה מקהיל קהילות ברבים, וספר תורה מונח לך בזרועך,

תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש. אחרי זה הוא שואל אותו - תגיד, יש לך איזה מעשה טוב שעשית?

למה זה שהוא מקהיל קהילות ברבים ומסכן את נפשו, זה מעשה רע!?

מה הוא שואל אותו - כלום מעשה בא לידך?!

מה מעשה! אני מסכן את החיים שלי, זה לא מעשה מספיק טוב!?

שאלתי אותך - מה אני לחיי העולם הבא? ומה היית צריך להגיד לי? "אדם שמסכן את נפשו להרבצת תורה, מובטח לו גן עדן!"

שואלים המפרשים - למה הוא התכוון בזה שהוא שאל אותו כלום מעשה בא לידך?

עונים המפרשים כמה תשובות.

אחד התשובות שכתוב במפרשים, הרמב"ם אומר, שצריך שתהיה מצוה אחת נקיה, כדי לזכות לעולם הבא, לכן הקב"ה נתן לנו 613 מצוות, כדי שאדם צריך שתהיה לו מצוה אחת נקיה, שבזכותה הוא זוכה לחיי העולם הבא.

כל מצוה שיש בה סרח של כבוד, או רצון לקבלת שכר, איננה מצוה נקיה. צריך מצוה, שתעשה אותה אך ורק לשם שמים. צריך האדם לחיות 90 שנה, כדי שתבוא לו מצוה אחת שהיא לשם שמים.

לכן הוא שאל אותו - כלום מעשה בא לידך האם יש לך מצוה אחת נקיה?!

אבל ביאור נוסף, שנאמר שם בגמרא - זה שהאדם לפעמים עושה מעשה של גבורה, זה שאנשים לפעמים מוכנים להקריב את הנפש, למען הקב"ה, זה מעשה חד פעמי, שיכל לקרות רק פעם בחיים.

יכל אדם לעשות פעולה, שלכאורה, מי שעומד יגיד - מה, כזו פעולה הוא עשו לכבוד הקב"ה! ברגע אחד, הוא לבש לעצמו מן כתר של גבורה, ואמר "אני הולך לעשות את המעשה הזה!", אבל זה לא יכל לחזור על עצמו, יום יום, שעה שעה.

שאל אותו ר' יוסי בן קיסמא - כלום מעשה בא לידך? אל תספר לי שאתה מקהיל קהילות ברבים, את זה אני יודע, בא תספר לי מה קורה

אצלך בחיי היום יום, והמעשים הקטנים שקורים אצלך כל יום בבוקר, שמה אתה גם משתמש בגבורה הזאת?!

אמר לו - כן. גם שם אני משתמש.

אם ככה - מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי.

עפ"י זה מבאר הרב ז'ולטי זצ"ל, את מה שאומר רבינו יונה, בביאור המשנה בפרקי אבות, פרק ה' - עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכלם...

כולנו יודעים, שהניסיון העשירי שהיה לאברהם אבינו, היה ניסיון העקידה, שהקב"ה אמר לו "עתה ידעתי כי יראה אלוקים אתה"

בא רבינו יונה ואומר - לא. הניסיון העשירי לא היה העקידה, זה היה הניסיון התשיעי. מה היה הניסיון העשירי? קבורתה של שרה.

הקב"ה אומר לו - הארץ הזאת שלך, ופתאום הוא צריך לשלם 400 שקל כסף, כדי לרכוש את המערה.

היה צריך לשאול אברהם אבינו את הקב"ה - רגע, שלי הארץ או לא שלי?!

אבל הוא לא שאל!

אומר הרב ז'ולטי - אדם שעובר את העקידה, מה זה בשבילו הניסיון הזה של קבורת שרה?!

הכל מתגמד לעומת העקידה.

אומר הרב ז'ולטי - היא היא הנותנת. מעשה שאדם עושה פעם אחת בחיים, אדם מקבל כוחות, אני לובש על עצמי כח של גבורה, אבל

דברים שנעשים יום יום, לבחון אותך שם בפעולות הקטנות, זה מהווה מבחן, עד כמה אתה דבוק בקב"ה.

זה הפשט של "והיה עקב תשמעון" במצוות הקלות, שאדם דש בעקביו.

זה הפשט של "והיה עקב תשמעון" במצוות הקלות, שאדם דש בעקביו.

זה הפשט של "והיה עקב תשמעון" במצוות הקלות, שאדם דש בעקביו.

בצאתו, שמעם מחליפים רשמים: אם שמירת הכשרות חמורה פחות מלשון הרע, אולי באמת הגזימו בה...

ואם הפסק בברכת המזון הוא כהפסק בתפילה, אולי מותר לענות בתפילה לשיחת טלפון, ולהציץ בה לכותרת בעיתון...

אז אולי כדאי שלא ליידע... (והגדת)

"כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה" (דברים יא, כב).

וידועים דברי רש"י (ויקרא כב, לא. דברים ד, ו) "ושמרתם ועשיתם", "ושמרתם" זו משנה, "ועשיתם" זה המעשה. אם כן, מהו כפל הלשון "שמור תשמרון", כך דרשו בספרי (עקב יב): רבי שמעון בן יוחאי אומר, משל לשני אחים שהיו מסגלים ממון אחר אביהם, אחד מצרף דינר ואוכל ואחד מצרף דינר ומניחו. זה שמצרף דינר ואוכל נמצא שאין בידו כלום, וזה שמצרף דינר ומניחו נמצא עשיר לאחר זמן. כך תלמיד חכם לומד שנים או שלושה דברים ביום, שנים או שלושה פרקים בשבת, נמצא עשיר לאחר זמן. ועליו נאמר: "וקובץ על יד, ירבה" (משלי יג, יא).

ואספר –

אברך בא, והציג עצמו. הוא מתגורר בבני ברק, ומכהן כרב בית כנסת ברמת גן הסמוכה. ביום שלישי הם עומדים לערוך סיום מסכת ליד שולחנות ערוכים, "סעודה לגמרה של תורה" (שיר השירים רבה א, ט), עם תזמורת כדת וכדין, ומבקש שאבוא לדבר לכבודה של תורה.

"נו, ודאי. אם ירצה השם, בלי נדר. איזו מסכת מסיימים?" אני מתעניין. "תענית", הוא משיב.

נו, באמת, כזה טרם, סעודה ותזמורת ונאומים, על שלושים דפים שרובם אגדות, אחת הקטנות והקלות שבמסכתות? מילא, מסכת שבת על למעלה ממאה וחמישים דפיה, והלכותיה החמורות. כתובות על מגוון נושאים, יבמות על חשבונוטיה, מסכתות מסדר קדשים. אבל תענית?!

"ובמשך כמה זמן למדו את המסכת?"

"במשך שבע שנים".

איהר הערט? שבע שנים!

"שיעור חדשי", אני שואל בנימוס.

גם אז, בשבע שנים כתשעים חדשים. שני שלישי עמוד לשיעור, ועוד אגדות –

"לא", הוא עונה, "שיעור שבועי".

"שיעור שבועי? ועל זה עורכים מסיבה?!" עצרת התעוררות היה צריך לעשות!"

בשבע שנים למעלה משלוש מאות וחמישים שבועות. במסכת שלושים דפים. הוה אומר, עמוד בשישה שיעורים, חודש וחצי. ממש כמו בשיבות! ואז הוא אומר לי: "כן, השיעור ניתן בשבת, לאחר התפילה במשך כעשר דקות בלבד" –

והתמונה השתנתה מן הקצה אל הקצה.

יהודים טובים באים לתפילה, שומעים קריאת התורה ומתפללים מוסף. בבית מחכים. החמין על הפלטה, ויש לנוח מעמל השבוע. ונשארים לעוד עשר דקות, לשמוע כמה שורות מענינות, הרבה סיפורים ואגדות. ובכל פעם לומדים חמש עד שבע שורות. וכך, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש. ושנה אחר שנה –

ומסיימים את המסכת –

"ודאי שאני בא! לא זו בלבד, אף אומר 'הדרן' על המסכת!"

כמה שמח.

הגעתי, ואור בעיניים. עשרות יהודים מסבים לשולחנות ערוכים, שמחים בשמחת התורה, והתזמורת מרעישה. האברך ערך את הסיום ואחד המתפללים אמר את הקדיש והכל איחלו "מזל טוב" – ממש "יום חתונתו, זה מתן תורה" (תענית כו ע"ב) – וקמתי לדבר.

מסכת תענית מסיימת בשתי מימרות. האחת שייכת למשנה האחרונה במסכת, שבט"ו באב וביום הכפורים בנות ירושלים היו יוצאות ומחוללות בכרמים. ואמרו בגמרא: תנא, מי שאין לו אשה, נפנה לשם. תנו רבנן, יפיות שבהן אומרות תנו עיניכם ביופי, מיוחסות שבהן אומרות תנו עיניכם במשפחה, מכוערות שבהן אומרות קחו מקחכם לשם שמים.

והמימרא השניה: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו. שנאמר: "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה [ובכל מקום שנאמר "זה", יש בו גלוי כהוראה

יש בשולחן ערוך דין תמוה. כלומר ההלכה פסוקה, אבל המציאות לא מובנת: "אכל ואינו ידוע אם ברך ברכת המזון אם לאו, צריך לברך מספק, מפני שהיא מן התורה. ככתוב (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (אורח חיים קפד, ד), ומקור בתלמוד הירושלמי (ריש ברכות).

תשאלו מה תמוה כאן. אז אספר –

ה"חתם סופר" זצ"ל שקוע היה כל כולו בעולמה של תורה. בפלפול ההלכה, בלימוד התלמידים, בתשובותיו להלכה. לאחר השיעור שמסר לבני הישיבה היה שב לחדרו, מותש. עיין בשאלות ההלכתיות שהגיעו אליו מכל קצווי העולם היהודי ובתוך כך אכל בפזיז נפש את העוגה שהגיש לו משרתו. כל מעייניו, בשאלות הסבוכות. ראה המשרת, ונחמץ ליבו: עוגה כה טעימה, פשע הוא לכרסמה כך, בהיסח הדעת. עוגה כזו יש לאכול בריכוז, למצות את טעמה, להתענג על כל לעיסה... הרב אינו מודע כלל ועגה, אחת היא לו אם אוכל הוא אם לאו, דברי התורה מתוקים בפיו מדבש ונופת צופים. החליט לעשות חסד עם העוגה, ולאכלה בכוונה כדבעי. אמר, ועשה. ה"חתם סופר" התיישב במקומו ושקע בעיון בהמון המכתבים. הבחור נשא את העוגה בצלחת, ואכלה בעצמו בחדר החיצון. את הצלחת הריקה ובה שרידי הפרורים הציב בפאתי השולחן.

ה"חתם סופר" סיים את העיון במכתבים, ובמהלכו גיבש את התשובות ההלכתיות. נשא עיניו אל הבחור, ושאל: היכן העוגה?"

נדהם, אך התעשת מיד: "הרב אכל, האינינו זוכר?"

איזו עזות!

השיבו ה"חתם סופר": "האמת היא שאיני זוכר האם אכלתי, טרוד הייתי בעיני השאלות". אבן נגולה מעל לבו של הבחור. "אבל זאת יודע אני לבטח, שלא ברכתי –

ואם לא ברכתי, לא אכלתי!"

והאבן הענקית שבה וסקלה את לבו!

ואני שואל: ה"חתם סופר" לא זכר אם אכל, אבל ידע לבטח אם ברך –

מדוע אצלנו קורה שאינינו זוכרים אם ברכנו, אבל יודעים לבטח שאכלנו?!

נו, באמת, איזו שאלה. כי מעיניו של ה"חתם סופר" היו בברכה, ושלנו באכילה!

ה"חתם סופר" לעס בפיו, ומוחו הגה בדברי תורה. ואנו ממלמלים בפיו, ובמה הוגה מוחנו!

לא רבים יודעים את הדין שנפסק בשולחן ערוך (אורח חיים קפג, ח): "לענין לשאול בברכת המזון מפני היראה או מפני הכבוד, יש מי שאומר שדינה כתפילה!"

דין הפסק בברכת המזון, כהפסק בתפילת העמידה!

ויותר –

מובא בשם המגיד ממזריטש זצ"ל שיש להקפיד בברכת המזון עוד יותר מבתפילה. לפי שהתפילה מדרבנן, וברכת המזון מדאורייתא!

אבל יתכן שלא כדאי לפרסם דין זה, ומשום מעשה שהיה.

ה"חפץ חיים" זצ"ל ביקש מהאברכים שעסקו במכירת ספריו בעיירות ישראל, שבבואם ידרשו רבים בענין שמירת הלשון, חשיבותה וחומרתה.

הגיע אחד מהם לעיירה שאנשיה אינם בני תורה. קם ודרש. אמר: "מורי ורבותי, כשרות המטבח היהודי מושרשת ברוך השם, איש אינו חשוד לרכוש בשר שאינו כשר, ומי מדבר על בשר 'דבר אחר'!"

"חלילה וחס!" הזדעזעו כולם.

"יכולם מפרידים הפרדה מוחלטת בין בשר וחלב, ומקפידים על שמירת שש שעות מלאות מארוחת הבשר לאכילת מוצרי חלב" –

"ודאי!" הנהנו כולם.

"ובכן", רעם קולו, "דעו לכם: המתנת שש שעות, מנהג הוא, המעוגן בהלכה. איסור בשר עוף בחלב, מדרבנן. בשר חזיר, לאו אחד על כל 'כזית', וכמה 'כזיתים' עלולים לאכול –

ובדיבור אחד של לשון הרע, עלולים לעבור על שבעה עשר לאוים מדאורייתא, וחמור ענינה כשלוש עברות החמורות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים (ערכין טו ע"ב)!"

נדהמו.

באמת חידוש, לא ידעו!

באצבע: החדש הזה לכם, זה קלי ואנוהו, וזה מעשה המנורה, ועוד קויו לו ויושיענו, זה ה' קויו לו, נגילה ונשמחה בישועתו" (ישעיה כה, ט). וכתב מהרש"א: "מפורש במפרשים שהוא דבר סוד", ואין לנו עסק בנסתרות. אבל יש להבין, מה ענין המימרה הזו לכאן. קשה לומר שכל הענין הוא הסמכת מחול למחול.

אסביר לכם, אבל אפתח בסיפור –

הלא תבין, אותי נטעה ההשגחה העליונה בליטא, העניקה לי חינוך בוילנה, הפגישה אותי עם רבי ישראל מסלאנט, נטעה בי את המחשבה לכתוב ספרי הלכה ומוסר בענין שמירת הלשון. נתנה לי את הכלים, את הכשרונות וההזדמנויות, והייתי ל"חפץ חיים". ואתך שתלה ההשגחה העליונה בגרמניה, וניתן לך חינוך "תורה עם דרך ארץ", והיית לרופא חרדי המקפיד על שמירת המצוות ועוזר לבריות ומקדש שם שמים ומקדיש עתים לתורה –

ומכל אדם אין דורשים, אלא כיכלתו!

כמה נפלא!

והיכן ראינו כעין זה? בבנות ישראל, שכולן יוצאות ומחוללות בכרמים, כולן לבושות בגדי לבן שאולים, כדי שלא לבייש מי שאין לה, וכולן מכריזות על ידן. היפות ומעלתן, המיוחסות ומעלתן, אף המכוערות אינן שותקות, מחפשות מי שיקח מקחו לשם שמים. ומה? אשה לאיש (מועד קטן יח ע"ב). כולן ימצאו זווגן –

לפיכך הסמיכו לזה את המימרה השניה, שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, דהיינו עיגול. והוא כביכול, במרכז. וכל אחד מהם עומד במקומו שלו במעגל: ל"חפץ חיים" מקומו שלו, ולרופא מקומו שלו. וכל אחד מורה באצבעו למרכז, כולם קרובים במידה שווה, כולם עובדים לקל אחד –

בתנאי אחד, כמו שאמר ה"חפץ חיים": שכל אחד עושה כיכלתו!

מקיים המצוות כיכלתו, מקדש שם שמים בסביבתו כיכלתו, ולומד תורה כיכלתו!

האברך יכול ללמוד יומם ולילה, וחייב ללמוד יומם ולילה.

העובד יכול ללמוד משנה בבוקר, שיעור בערב, וחייב ללמוד.

אבל גם לאברך וגם לעבוד יש 'כיסוי אויר' קטנים, רווחים זעירים 'בין הזמנים'. חמש דקות פה, חמש דקות שם. מה אפשר כבר לעשות בחמש דקות. נותנים להם להתאדות.

מה אפשר לעשות!! אתם הראיתם, את הוכחתם מה ניתן לעשות!

בעשר דקות בכל שבת, עשר דקות בלבד, ולבסוף מסיימים מסכת!

איזו מסכת מתחילים כעת ללמוד, שאלתי את הרב.

מסכת ביצה, ענה. מסכת לא קלה.

אז יש לי הצעה, אמרתי. מעכשיו, שתים עשרה דקות –

חמש עשרה, קראו מהקהל.

אשרם, ואשרי חלקם! כשיסיימו, נכין "הדרן"...

(והגדת)

באצבע: החדש הזה לכם, זה קלי ואנוהו, וזה מעשה המנורה, ועוד קויו לו ויושיענו, זה ה' קויו לו, נגילה ונשמחה בישועתו" (ישעיה כה, ט). וכתב מהרש"א: "מפורש במפרשים שהוא דבר סוד", ואין לנו עסק בנסתרות.

אבל יש להבין, מה ענין המימרה הזו לכאן. קשה לומר שכל הענין הוא הסמכת מחול למחול.

אסביר לכם, אבל אפתח בסיפור –

מעשה ברופא חרדי מגרמניה, יהודי טוב, מקפיד על קלה בחמורה ומקדש שם שמים בכל הליכותיו, שמעע על עולם התורה הפורח בליטא. הסתקן. מצא ממלא מקום ויצא לחופשה קצרה. נסע למרכזי התורה ועינו לא שבעה מראות: מאות מאות בחורים השקועים בריתחא דאורייתא ומתנצחים בסוגיות שאינו מכיר, במסכתות שמעולם לא למד. סלבודקה ומיר, גרודנא וטלו, קמניץ וקלעצק, פוניבז' וראדין.

חלשה דעתו. נכנס אל הכהן הגדול, רבם של ישראל, ה"חפץ חיים" זצ"ל, הציג עצמו ושאל בדכדוך: "רבי, מה אני לחיי העולם הבא!"

"תנוח דעתך", ענהו הצדיק, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא!"

"כן", התמרמר משנה זו אף הוא יודע. "אבל איזה חלק יהיה לי?"

עד עתה שמחתי בחלקי, מי ידמה לי ומי ישוה לי. רופא חרדי, שומר תורה ומצוות, עוזר לאנשים כיכלתו, מרפא מדוים ומאריך חיים. משתתף בשיעורי תורה ופעיל בעניני הקהילה. מחנך בניו בדרך וסולל נתיבו ל'מזרח' בגן העדן. אבל עכשיו, כשהתודעתי לעולם התורה התוסס, לממיתים עצמם באהלה של תורה, מרבים תורה ומרבים בה חיים, עכשיו רואה אני למי יגיע באמת גן העדן!"

כשראה את גדולי ראשי הישיבות וענקי המשגיחים התמזער בעיניו כל כך, התגמד והתאפס. איפה ישבצו אותם שם?!

הביט בו ה"חפץ חיים" ואמר: "יתכן, בהחלט יתכן, שתהיה שכני בגן העדן!"

הוא – שכנו של ה"חפץ חיים"?

אבל ה"חפץ חיים" איש אמת הוא, ואינו חומד לצון. ודאי לא, עם אדם שבור לב!

ובכל זאת, איך יתכן?

ה"חפץ חיים" עם כל ידיעותיו וגאונותו, ה"חפץ חיים" עם כל זכויותיו וצדקותו, ה"חפץ חיים" עם ספריו וזיכוי הרבים שלו!

נשמע מופקע, האין זאת?!

"אסביר לך", אמר לו ה"חפץ חיים". והמקור – כמו כל דבר בעולם – מן התורה.

הכתוב אומר: "ועץ החיים, בתוך הגן" (בראשית ב, ט). גן העדן. "עץ החיים" הוא חיי הנצח בגן העדן. "בתוך", בתווך. היינו באמצע הגן (תרגום, ורש"י). ויש להבין מה משמיענו הכתוב כך שעץ החיים היה באמצע הגן. ואם היה בצידו, מה.

בדרך הדרוש

פלוגתא איתא בירושלמי ר' יהושע אומר אם ישראל עושים תשובה נגאלין ור"א אומר אע"פ שאין עושים תשובה נגאלין דכתיב ושבי' בצדקה והקשה שם הירושלמי לר"י מאי כדון ושבי' בצדקה כיון דעושים תשובה מה צדקה יש ומשני הירושלמי צדקה יש שהקב"ה מקבל תשובה מהן אבל לר"א כיון דעושים תשובה אינם צריכין לצדקה אמר אביי כוותי דר"א מסתברא דהא אמרינן במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד א"כ ש"מ שבעלי תשובה עדיפי מצדיק

ובזה א"ש דבנדה שפיר משני ר"י כן קודם גז"ד דר"י לשיטתו אזיל דס"ל בירושלמי צדקה עושה הקב"ה שמקבל תשובה מיישראל א"כ שפיר משני כן קודם גז"ד הקב"ה מקבל תשובתו וזה הנשיאת פנים משא"כ לאחר גז"ד אבל לדין דקיי"ל כר"א וכאביי הנ"ל דבעל תשובה עדיף מצדיק ולא צריך לנשיאת פנים א"כ ליכא לתרין כתיבין הגמרא דנדה לכן הוכרח שפיר הגמרא לתרין בברכות משום שמדקדקין עד כזית ועד כביצה ודו"ק:

(חנוכת התורה)

לא ישא פנים וכתוב ישא ד' פניו אליך ומשני כאן קודם גז"ד כן לאחר גז"ד ונ"ל דקושיית התוס' לק"מ דודאי התירין כאן קודם גז"ד וכו' הוא העיקר אבל התירין שמשני הגמרא בברכות אינו עיקר דלפי התירין דברכות דמש"ה הוא נושא פנים לישראל דהם מדקדקין על עצמן עד כזית כו' קשה כי ע"כ צ"ל דקרא אשר לא ישא פנים קאי על אומות העולם כמ"ש התוס' וזה דוחק גדול דהא משה אמר לישראל כי ד' אלתיכם כו' אשר לא ישא פנים אמנם אם יש אכתי קושי' על תירין דנדה ע"כ צריך לתרין כמו שתירצו בברכות דהא יש לדקדק בגמרא דאמר כאן קודם גז"ד כן לאחר גז"ד דין קודם גז"ד דין הקב"ה נושא פנים אבל לאחר גז"ד אין הקב"ה נושא פנים וקשה כיון דקודם גז"ד תמיד הקב"ה נושא פנים האין יכול להיות גז"ד על אדם וצ"ל דאיייר ע"י תשובה והכי קאמר אם עושה תשובה קודם גז"ד הקב"ה נושא פנים ומקבל התשובה אבל לאחר גז"ד אין הקב"ה מקבל התשובה

אך לפ"ז קשה כיון דעשה תשובה מה זה נשיאת פנים ולמה צריך לנשיאת פנים אך אי אמרינן דזה גופי נשיאת פנים שמקבל תשובה מרשעים אתי שפיר, והנה

ולא יהי' כך עקר פ"י רש"י עקר שאינו מוליד וזה תימא, ונ"ל דאיתא בגמ' דברכות על פסוק רני עקרה לא ילדה ומקשה הגמ' משום דלא ילדה רני וכו' ומקשי למה לא הקשה הגמ' על תחילת הפסוק משום דעקרה רני וי"ל ע"פ פשוטו וכו' יתרוץ דאיתא בגמ' למה היו האמהות עקרות משום דהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים וא"כ גם כאן יש לתרין על פסוק מתחילה לא מצי להקשות משום דעקרה רני דהוי מצי לתרין משום דהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים אבל השתא מכח דלא ילדה מקשה שפיר הגמ' וק"ל וא"כ בזה יתרוץ ג"כ כאן דברי רש"י עקר שאינו מוליד כלל אבל לא שעקר ואח"כ יהי' מוליד ודו"ק:

ואכלת ושבעת וברכת

אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתבת בתורה אשר לא ישא פנים ואיך אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ד' פניו אליך אמר להם הקב"ה איך לא אשא פנים לישראל שכתבת בתורה ואכלת ושבעת והם מדקדקין על עצמן עד כזית ועד כביצה והקשו התוס' אמאי לא משני הגמרא הכי בנדה דאיתא שם פ' תנוקת (דף ע' ע"ב) "יב דברים שאלו אנשי אלכסנדר" את ר"י בן חנניא וזה אחד מהם כתיב אשר

ורבך מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

כל תפלה עושה פרות

"לא יהיה כד עקור ועקרה ובכהמתה" (ד י)

חכמים (בכורות מד ב) פרשו את הברכה האמורה בכתוב זה: "שלא תהא תפלתך עקורה" לפני המקום" אלא תתקבל ותעשה פרי. ואמר האדמו"ר רבי מאיר מדז'יקוב: לפי דרשת חכמים נתן להוסיף ולדרש מתוספת תבת "ובכהמתה" שתפלת ישראל תתקבל לא רק אם יתפללו על עניני רוח, אלא אפילו כאשר יתפללו על עניניהם הבהמיים והארציים, גם אז לא תהיה תפלתם עקורה לפני המקום.

ברכת התפלה תלויה בתורה

"לא יהיה כד עקור ועקרה ובכהמתה" (ד י)

דרש האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב:

הברכה שדרשו חכמים (בכורות מד ב) מפסוק זה - שלא תהא תפלתנו עקורה, אלא תעלה ותעשה פרות מתנית בקיום הפסוק שגאמר בסמוך: "והיה עקב תשמעו" - שישמעו ישראל לחקות התורה, שהלא מקרא מלא הוא (משלי כח ט): "מסיר אונן משמע תורה גם תפלתו תועבה". קצף קרם שלמה אב תשי"ג עמ' נג

התפלה מעבירה את הגזרה

"וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישמים בה ונתנם בכל שניאד" (טו י)

יש להבין: מה ברכה יש ב"וונתנם בכל שניאד", וכי לא די בברכת: "לא ישמים בה"?

באר רבי מאיר מפרימישילן:

במשנה (ברכות לד ב) מספר על רבי חנינא בן דוסא שלאחר שהיה מתפלל על החולים, היה אומר: "זה חיי - כשתפלתו התקבלה, "זה מת" - כשתפלתו לא התקבלה. ולכאורה, במקרה שהבין שתפלתו לא התקבלה ונגזר על החולה שימות, מדוע היה עליו לספר זאת, והלא דרשו חכמים (פסחים ג ב) על המבשר בשורה רעה גאמר (משלי י ח): "ומוצא דבה הוא כסיל"? ויש לפרש כי כיון שידע רבי חנינא שהתפלה אינה יכולה להעלים מן העולם, אלא בכח התפלה נתן להעבירה מיהודי לגוי. לכך התפלל ואמר: "זה [היהודי] חיי" "זה [הגוי] מת" - תחתיו.

בדקו נתן לפרש אף את הפסוק שלפנינו: "וכל מדוי מצרים... לא ישמים בה". ואף אם חלילה יגזר עליך חלי - "וונתנם בכל שניאד".

אף את גסח תפלת ונתנה תקר' נתן לפרש כך: "ויתשובה ותפלה וצדקה מעבירו את רע הגזרה" - מן היהודים על ראש שונאיהם.

ומעשה היה בסנדלר הקדוש רבי משה יעקב רביקוב,

לזכר את ה' למרות הכח

"וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" (ח י)

באר ה'כתב סופר:

אותם אנשים שהברכה שורה במעשי ידיהם, באשר טורחים הם מעט ורואים ברכה רבה, מבינים הם בחול כפי פרנסתם באה להם מידי שמים. ואין זו גדלה ותרה בעבורם שמכירים הם: "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". אולם אלו שמתפרנסים בטרח ובקשי מעמל כפייהם, ובכל זאת מכירים בעבודה שפרנסתם באה להם מידי שמים - בודאי מלמד הדבר על חסן ועצם אמונתם.

על גדל מעלתם רמזו חכמים באומנם (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן". כלומר: מי שעמל לפרנסתו "בכל כחו" ועצם ידיו, ובכל זאת הוא "עונה אמן" - באמונה תמימה שכל הטובה באה לו מידי שמים, בודאי זכה להשמר מן החטא ושערי גן עדן יהיו פתוחים בפניו.

שו"ת 'כתב סופר' א"ח כט

הגית האמן מקדשת את האדם

"את ה' אלקיך תירא אתו תעבד ובו תדבק" (י כ)

דרש בעל המונחת אלעזר' ממונקאטש:

קדשה מיחדת יש לה למלה 'אמן', ועצם הגייתה מושג את לב האדם להדבק בבוראו. לזאת רמזו חכמים באומנם (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" - העונה אמן מתעלה בקדשתו יותר מן המברך.

דבר זה אף נרמז בלשון הכתוב (שה"ש א ד): "משכני אחרך גרועה הביאני המלך חדריו". "משכני אחרך גרועה" ראשי תבות 'אמן', ללמדך כי ענית אמן מושכת את לב האדם לרוץ ולהדבק בבוראו, ומכחה הוא זוכה למדרגת: "הביאני המלך חדריו".

דברי תורה מהדורה ט אות יח

דרושי רשומות הסיפוי שהאותיות השניות בפסוק: "משכני אחרך גרועה" הן 'שחר', ללמדך כי לענית אמן אחר ברכות השחר שבהן פותח היהודי את יומו, יש כח מיחד למשך את לב האדם להדבק בבוראו.

ראה עיני העדה שיר השירים א ד

שכאשר תנה בפניו רבי יעקב אדלשטיין כי קרובת משפחתו חלתה אנושות ונלאו הרופאים למצא חזור למחלתה, אמר לו הסנדלר: "אמר לה שתצא לרחוב ותתור אחר גוי כלשהו. וכאשר תמצא את מבקשה תגש אליו ותאמר לו: 'קח את מחלתך במתנה...' "

עשתה האשה כדברי הסנדלר ומיד החל מצבה להשתפר עד שגורפאה לגמרי. כפי הנראה עברה המחלה לאתו גוי שפגשה בו.

מ'רגנימא דרבי מאיר: 'לקוטי רבי משה יעקב' ח"א בראש הספר

ברכת האורח לתלמיד חכם

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח י)

בגמרא (פסחים כב ב) הובא כי: "נחמיה העמסוני היה דורש כל 'אתים' שבתורה. ויש לברר מה דרש בא'ת של 'וברכת'; וכי למי עוד עלינו להודות מלבד לקדוש ברוך הוא?

הראשונים (סמ"ג עשין כז; פלגו סי' כה ועוד) הביאו את דרשת חז"ל (שא"ינה מופיעה במקורי חז"ל שלפנינו), כי 'את' זה בא לרבות את בעל הבית. כמובא בגמרא (ברכות מו א) שהאורח מוסיף ברכה מיחדת לבעל הבית בתוף ברכת המזון. וכתב רבי אברהם פלאגי כי דרשה זו היא דרשה גמורה, ולפיכך ברכת האורח היא חובה מן התורה.

רבי יעקב יחזקיה גרינוולד מפאפא הוסיף ואמר כי כפי שדרש רבי יעקבא (פסחים סג) את הפסוק (דברים ו י): "את ה' אלקיך תירא" - "לרבות תלמידי חכמים" שיש לירא מהם, כך נתן לדרש אף כאן: כיון שהשפיע בא לעולם בזכות הצדיקים, כפי שאמרו חכמים (מענית כד ב): "כל העולם כלו גזון בשביל חנינא בני" (ראה פ'דס רמונים פ"ב ש"א), לפיכך צריה האדם לברכם בעת שהוא מברך על מזונו.

פ'דה את אברהם' מערכת ב אות ט; ו'גד יעקב'

שביעה מהברכה ולא מהאכילה

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח י)

דרש רבי ישראל מרוז'ין:

"ואכלת ושבעת" - מ'וברכת'; ללמדך שיהודי צריך לשבע מהברכה ולא מהאכילה.

מ'כתבי אלהי' [ברד'יטשוב תרנ"ד] שערי היחוד והאמונה סוף פ"א

'מין ה' עשה חיל'

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך... השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך..." (ח י-א)

פרש ה'כתב סופר:

מסמיכות הכתובים נראה כי מצות הברכה אחר האכילה נועדה להשריש בלבנו שפרנסתנו ומזונותינו אינם תלויים בכחי ועצם ידי, כי אם בבורא עולם הנותן לנו כח לעשות חיל.

לפיכך אמרו חכמים (ברכות נא א) כי המברך על הכוס צריך לאוחזה בשעת הברכה ביד מינו, שכן כבך הוא מגלה דעתו שפרנסתו לא באה לו ב'עצם ידו', אלא: 'מין ה' עשה חיל' (תהלים קיח טו).

שו"ת 'כתב סופר' א"ח כט

"ועתה ישראל" מה [מאה] ה' אלקיך שאל מעמד"
יהודי יקר, מצות מאה ברכות' מסובכת אותנו לאורך כל היום כלו; מ'ברכות השחר' שבתקנו במיוחד כדי שנוכל להגיע למכסה של מאה ברכות ליום (טור א"ח מו) עד לברכות האחרונות שאנו מכריזים בסוף היום. שים על לבך את שכתב רבנו בחיי בפ'רשתנו (דברים ח י) כי הקדוש ברוך הוא אינו זקוק לברכותינו, אלא אנו שזקוקים להן. הן מגנות עלינו מכף צרה ומשפיעות שפע ברכה.

מאה ברכות בכל יום - במתינות, בכונה ובחברותא.

תענה אמונים

פנינים ובאורים בסדר התפלה

למוד פסוקי ברפת כהנים (א)

א"ח קצח מה; מושב"ט עם טע.

למוד תורה סמוך לברפת התורה

הלכה ידועה היא כי כל ברכות המצוות נאמרות בסמוך לקיום המצוה שעליה אנו מברכים, מבלי שיהיה הפסק בין הברכה למצוה - 'עובר לעשייתו' (ראה פסחים ב. א). אף לאחר שמברכים אנו על מצות למוד תורה יש ללמוד מעט, כדי לקיים את מצות למוד התורה סמוך לברכתה (ראה: שו"ע אורח חיים סי. משנים כף תקנו מסדר התפלה ללמוד מיד אחר ברכות התורה פסוקים מן התורה. הקדמונים ראה תוספות ברכות א ב ד"ה שגבר) בחרו לשם כך את פסוקי ברפת הכהנים שבאמצעותם מברכים הכהנים את ישראל באהבה כפי שהצטוו. לברפת כהנים יש שלושה פסוקים, ושלושה פסוקים נחשבים ללמוד חשוב שראוי לברך עליו. כפי שפצינו שהגולה לתורה צריך לקרא וללמוד הפחות שלושה פסוקים (דברי חסדו"ת [לח"ט] על הראש ברכות פ"א אות טו).

יש שנהגו לומר את פרשת 'ברפת כהנים' כלה מ"ז ודבר" עד "ואני אברכה", כדי שיהיה נכר שאנו אומרים פסוקים אלו דרך ללמוד ולא דרך תפלה וברכה (סדור 'אילנות דאברהם' עמ"ד).

מפני מה דוקא 'ברפת כהנים'?

טעמים רבים נאמרו לכך שבחרו דוקא בפסוקי תורה אלו לקיים מצות הלמוד אחר הברכה, להלן נביא כמה מהם (ראה ספר 'ברכה ה' בהקדמה שהביא כ"ו טעמים לדבר):

רבי אברהם הידחי באר, שפיון שבברכות התורה אנו מברכים הן על התורה שבכתב והן על התורה שבעל פה (ראה שו"ע אורח חיים ב, א) לפיכך בחרו בפסוקים אלו שיש בהם ששים אותיות כנגד ששים מספרות הש"ס (ספר הפנינים תפלה יג).

בספר 'לח"ט' (ברכות השחר) באר שתקנו כן: 'להתחיל תחלת למוננו בדבר טוב ובברכה, כדי שנתברך מהשם יתברך בברכה שלמה שנוכל לעסוק בתורה בדיון ובשירה בלי טרדה וכלי מחשבה'.

עוד פרשו שתקנו פסוקים אלו שאפילו הקטנים ופשוטי העם מפרים ויוצעים אותם, כדי שבכך יצאו גם אלו יד' חובת ללמוד התורה, 'כי יצו ששים כל עם בני ישראל לטובה שאומרים בדרך מעין למוד והגנה' (אשל אברהם [לרא' מבוטשטאטש] מ א מ).

שלושה פסוקים - אוצר של ברכות

כאמור, ברפת הכהנים מחלקת לשלושה פסוקים הכוללים בתוכם את כל הברכות הנצרכות לאדם: הפסוק הראשון כולל בתוכו ברכה על עניינים חומריים. השני - ברכה על עניינים שברוח, ואלו השלישי הוא 'ברפת השלום'. אולם בפעל 'ברפת כהנים' כוללת בתוכה שש ברכות, שכן בכל פסוק שבה יש שתי ברכות: א. 'יברכה'. ב. 'וישמרה'. ג. 'יאר'. ד. 'ויחננה'. ה. 'ישא'. ו. 'שלוש' (לבטש

פרושים רבים נתנו לברכה זו, אשר כל תבה ותבה בה טומנת בחבה משמעות נפרדת ובלויות. במסגרת זו הנוגעת לשלובה בתוך סדר ברכות השחר, נשתדל להביא את יסודות הדברים שהתבארו בדברי חכמינו זכרונם לברכה, 'ואידם - פרושה הוא, זיל גמר'.

'אם אין קמח - אין תורה'

בברכה הראשונה - 'יברכה ה' מברכים הכהנים את ישראל שיתברכו ונטיהם' (פסוקים ב, כד, ע"פ במ"ד א. ה). ברכה זו מלמדת אותנו שהצלחתו של האדם נהנה בידי שמים; יכול הוא להשתדל ולפעל, אולם בסופו של דבר 'עצת ה' היא תקום'. חכמים (שם) אף הוסיפו והרחיבו את משמעותה של ברכה זו ופרשו שהיא כוללת בתוכה את כל הברכות שנוכרו בפרשת כי תבא (דברים כח טז-כ).

ואמנם, ברור הדבר שתכלית שאיפתו של הודי צריכה להיות על עניינים שברוח ולא על ענייני החומר. אולם בפעל לשפעל הנשמי יש השפעה אף על ההצלחה הרוחנית, וכפי שאמרו חכמים (אבות ג טו): 'אם אין קמח אין תורה', על כן הקדימו ברכה מיוחדת על כך (ספורנו'ט עם).

ברכה ושמייה בצדה

הברכה השנייה בפסוק זה - 'וישמרה' משלימה את ברפת העשר הקודמת לה; שלא כמקרה בשר ודם שלאחר שנתן מתנה לעבדו אינו יכול לערב לו כי המתנה תשמר בידו - הקדוש ברוך הוא הוא כל יכול, וביכולתו להעניק ולתת מידו הרחבה והמלאה, ואף לשמר שמתנתו תשמר בידי המקבל ויתהי מנוגת מפני חורשי רעה (רש"י עם, ע"פ במ"ד עם).

עוד דרשו חכמים (שם) 'וישמרה' - מיצר הרע. אף ברכה זו משלימה לברכת העשר הקודמת לה, לפי שמי שנתברך בעלשפת הרוח ויתר לסכנת פתוי היצר, ככתוב (משל ל ט): 'פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה"ו ולכן מברכים אותו הכהנים שאף שיברכו ה' בנכסיהם, שיתמרה מיצר הרע (עסקם הנצי"ב נטא פי"ט).

יתרה מזאת: מלבד שמי שנתברך בעלשפת הברכה מיוחדת, שישתמש בעשירו לתכלית שלטובה ולא נועד - פנצרו וסיע לקיים התורה והמצוות. על כך הוסיפו ודרשו חכמים (במ"ד עם) 'וישמרה' - שתעשה קמנו מצוות', שישתמש בקמנו לצדקה וחסד, ויתן דבר דבר ויזכה שישמש הקדוש ברוך הוא להשפיע עליו את שפע ברכתו (חידושי ה"ד"ל עם).

מכתבי אמונים

למערכת 'כל מאמינים'

במכתב שפרסם בעלון של פרשת בלק, הביא הכותב שיש לדמות את עניית אמן למלאכת 'אוויר'. שפשוט שהקשר הנעשה בסיום התפילה, מעמיד את התפילה שלא תפריד, כך האמן האמרת בסיום הברכה ממתיק את הברכה.

אוסף רב שמהותה של אמן היא תשובה. הרבי בעל 'שומר אמונים' ז"ל בספרו (שומר אמונים מאמר פתחו שערים פס"ו) דורש את לשון הפסוק בתהלים (ב א): 'נתתקה את מוסרותימו' ראשי תבות 'אמן' - כך: 'מוסרה' היא חבל נאה ב"ק מה א: 'קשרו בעליה במוסרה'; על די עניית אמן נוצר כעין 'חבל' המאשר בין ישראל לאביהם שבשמים, והמקשרים במבטש לנתק חבל על די ששכחתיים את ישראל דבר בתפלה ובהפסיד עניית אמונים, רחמנא ליצלן.

ישר כח על כל פעלכם, א.כ. - ירושלים.

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

שתי פליות וכלה - בזכות אמן אחת

אף את הספור שלפנינו ספר הרב יואל גולד שלי"ט" א מרבי לוס אנג'לס, אשר שמע את הספור מפי בעל המעשה בעצמו, ר' פרדי בטיט, המתגורר בארצות הברית:

תחלתו של הספור בארץ הקדש, לאחר שלוש שנים שבהן זכה ללמד בישיבה ולהתחנן בתורה ובמצוות. באחד הימים הוא החל לפתע לחוש שלא בטוב, ומיום ליום החל מצבו להדרדר. בתחלה היו אלו כאבי ראש סדירים, ומחר מאד הדבר התפתח להקאות חזרות ונשנות שכלו את כוחותיו, עד שבתוך זמן אבד כחמישה עשר קילוגרמים ממשקלו. בנקודה זו הוא ספר לאמו על מצבו, וזו מהרה לרשע פרטים טיפה ולהגיע לארץ ישראל.

משגיעה האם לארץ, הסיפק לה מבט אחד כדי להבין שפשוטו לא טוב עובר על בנה יקר. היא מהרה ונסעה עמו לבית החולים.

בחוד המיון נערכו לפרדי בדיקות מקיפות. התשובות לא אחרו מלהגיע, ואולם הרופאים שנדהמו מהמצאות הבלתי הניחיות, קפשו לערוך את הבדיקה בשנית, אולי התרחשה טעות בפענוח. אלא שלאחר שהוצאות חזרו על עצמן בדיוק מלא, לא היה לרופא מנוס מלהשמיע בפני הברו ואמו את הבשורה הקשה: פרדי סובל מפלג כלייתי חמור. פליותיו חדלו מלעבד ומעשה ואיך הוא נזקק לחסדי מוננת היאלוגיה שתבצע את פעלת הכליות.

מבחרו צעיר ונבירא, הפך פרדי בפתע פתאום לחולה שחיי להיות במכונת היאלוגיה והוא נלחם על חייו. פרדי שב לארצות הברית והכנס באופן מיידי לרשימת הממתנים להשתלמל כליה. הוא שימה ארכה בת כמאה אלף איש הממתנים פתוהו.

לפי הממצע הארצי היה עליו להמתין כשמונה שנים עד שיעיר מקומו בתור. אלא שפרדי ידע כי חולי דיאלוגיה אינם שורדים יותר מחמש שנים, ואם כן אבוא זקוק היה הוא לנס כדי לחיות.

פרדי אהב לקרא, וכאשר הגיע לידיו ספר שיצא לאור באותה עת, וסמוך י"ק מלה אחת - 'אמן', קראו בקריאה מראשו לסופו. ספר זה מדבר על כחה של התפלה ושל עניית אמן, ובין דפיו גלה פרדי את המשג המכה סעדת אמונים. הוא הראה את הספר לאמו, ואמו התלהבה מהרעיון. היא האמינה כי אולי בזכות מצוה זו יזכר לשועה ויחלה וישוב לקרא. לארגן סעדת אמונים כדי שפרדי יזכה לרפואתו שלמה.

ביום שלמפחת הגיעה אמו של פרדי לבית הכנסת שבאזור מגוריהם, ולאחר שרב בית הכנסת סים את שיעורו השבועי, פנתה לנשים שישבו בעזרת הנשים ושאלה אותן בגלוי לב: 'בני אינו חש בטוב, אני מעניינת לארגן סעדת אמונים לרפואתו. האם מישהי מהישיבות כאן תוכל לסייע בידי לארגן את הסעדה הזאת?'

בחורה צעירה ויראת שמים קמה מיד ואמרה כי היא מוכנה לעזר לה בשמחה.

שנתה וזמן קצר הצליחו אמו של פרדי והצעירה שהתנדבה לעזר לה, לארגן במהירות סעדת אמונים כיד המלה. מאה ועשרים נשים השתתפו בפערה, כשכל אחת בתורה מברכת על דבר מאכל, וככל עונות אחריה אמן.

הסעדה נערכה ביום רביעי בשבוע, ושלושה ימים לאחר מכן, בעצומה של סעדת השבת, צלצל הטלפון בהפתעה.

מספר פרדי: 'ישבנו בסעדת הצהריים של יום השבת, ופתאום שמענו את הטלפון מצלצל פמה צלצולים, אשר לאחריהם ענה המשיבוין האוטומטי. מעבר לקו נשמע קולה של אשה המודיעה לפרדי בלשון זו: 'נכית בלוטו...! מצאנו את הכליה המשתלמת עבורך!'

מפני פחות גפס הרים פרדי את הטלפון, היתה מוכיחת שהשתלמת בבית החולים. היא הגיעה לפרדי כי לפני זמן קצר נפטר בעיר טקסס אדם אשר פליותו מתאימה לפרדי באופן מושלם, וכי עליו לטוס לבית החולים באופן מיידי.

'העברת לראש רשימת ההמתנה, משום שהדי אן

איי של הכליה הוא התאים לכליתך באופן המושלם ביותר שיכול להיות, וכפי שהוא מכנה בלשון הרופאים: 'התאמה של ששה אנטי-גנים'. 'לא סתם אמרת שזכית בלוטו', הוסיפה המזכירה, 'משום שהסכויים שתהיה התאמה מלאה של כל ששת האנטי גנים, הם אחד לעשרה מיליון - ממש כמו לנחש נכונה את כל ששת המספרים בלוטו'. עשרים וארבע שעות לאחר מכן כבר היתה לפרדי כליה חדשה. למעשה הוא זכה בחיים חדשים. בריאותו שבה אליו והוא חזר להיות הצעיר האנטיגני והתוסס שהיה לפני כן. באקט של הפרת הטוב, התקשרה אמו של פרדי לחבורה שסייעה לה לארגן את מסבת האמנים ובשרה לה על הישועה המפלאה, ותוך כדי השיחה הנעימה שקלחה ביניהן עלה בלבם רעיון...

עם סיום השיחה היא יצרה קשר עם משפחתה של הצעירה, והציעה את בנה כשדודו עבור בתם. שלושה ימים לאחר מכן התארסו השניים למזל טוב. עשר שנים חלפו מאז, במהלכן אמצו, פרדי וזוגתו ממשפחתם. יכול היה הספור המפלא להסתיים כאן ולהותיר בקרב קוראיו רשם מפלא על כחה של 'אמן'. אלא שצאתה ההשקפה וסדרה' לו המשג מפלא לא פחות.

כחלף עשר שנים מההשתלה, טוב החל פרדי לחוש שלא בטוב, ונורות אדמות נדלקו במחו. הוא פנה כדי לבדיקות וגלה כי חששותיו האמנות, וכליתו המשתלמת חדלה מלתפקד. הרופאים הסבירו לו כי לכליה שהשתלה מאדם מת יש 'תאריך פגונה' מקסימלי של עד עשר שנים, והוא מצה אותו עד תם. כך מצא פרדי עצמו בשנית מאשפו ומחויב למכשיר דיאלוגיה המיסר. שב ומכנס לרשימת הממתנים הארכה שאחריה מי ישרונו...

משפחת בטיט המשיכה בהתחזקותה במצות עניית אמן, תוך שהם מחזקים עצמם באמונה בהשם יתברך, והישועה שבה הפציעה בביתם; היה זה בלילה קשה במיוחד, לאחר יום מיסר ומתיש של טפולים, פרדי ורעייתו חשו כי כשכל פח סבלם, ולפתע צלצל הטלפון בכיסו של פרדי...

מעבר לקו נשמע קולו של משה, אחי הצעיר אשר זכה להתחנן בתורה ובמצוות בעקבותיו. קולו היה חנוק מזדמנות וכשבישר להם כי לפני פנית דקות קבל תשובה חיובית ולא סתם 'חיובית'...

לא יכלתי לראותך סובל כל כך, הסביר האח, 'חשבתיו לעצמי: אמה הלא הענקת לי חיים אמתיים - חיי תורה ומצוות, האם לא הגיע הזמן שאשיב לך חיים? בצעתי אפוא בסתר בדיקת התאמת כליה עבורך, והרופאים היו המומים: הכליה שלי מתאימה לך במשורה אנטי גנים, לא פחות! אמה כבר יודע מהי המשמעות של התאמה זו, וכמה סכויים יש לה להתרפא...'. סים האח את דבריו המפתיעים.

זמן קצר לאחר מכן נעדר הנתוח. אחת מקליותיו של משה הוצאה מגופו והשתלה בגופו של אחיו הגדול שחזר לחיים...

את ספורו המפלא מסכם ר' פרדי בהתרשות בכמה משפטים:

'הסכויים לקבל כליה בהתאמה של ששה אנטי גנים פעמים, ותוך כדי התהליך למצא בדרך מפלאה את הזוג שיעוד לו מן השמים - הם פחות מאפסיים. ולחשב שכל זה החל בזכות מלה אחת - 'אמן', זהו דבר בלתי יאמן! ההשפעה שהאמנים הרבים יצרו בשמים, גרמה כפי הנראה שכל הברכות היו מקדשות אלנו ולמענו.

דאי לכם לעשות מאמץ משמעותי כדי לשמח ברכות ולענות אחריהן 'אמן'. אתם תזכו לרגע קטן של 'חבון' אמיתי ויהיו לך קדושת ברוך הוא, ומסתבר שלשנים עצומים של אלו לים כחוצאה מקדש. 'אמן' אתם יוצרים כח רוחני שיפעל למענכם ויעזר לכם להשיג את כל המתנות והברכות שאתם כל כך מחפשים להם'.

עצובים

אגרת תרמ"ז

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

בני אמונים"מ.ד. 102 בני ברק | פקס. 08-9746102 | מייל. 9139191@gmail.com | ניתן לקבל עלון זה במייל מידי שבוע

פרשת עקב

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א
י"ח אב תש"פ | גיליון 683

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

לדבר סרה; פתאום אתה יודע להסביר מדוע מצוות אהבת ישראל לא חלה עליהם, ואדרבא יש מצווה גדולה לשמא ולבקק את אותה הקבוצה.

וזה לא חייב להיות קבוצה, אלא גם השכן שמפריע לך וגם הגיס שאוהב למתוח עליך ביקורת - את כולם אתה מוחרג ממצוות אהבת ישראל ואתה מחליט שהיא לא חלה עליהם. ואם אין חיוב לאהוב, אז מותר ואפילו מצווה לשמא אותם, וכמוכן, לדעתך אין שום עניין לדון אותם לכך זכות ויש עניין גדול לדבר עליהם ואפילו להתקוטט איתם. בקיצור במחי יד מחקת ודרסת בעקבך חבילות של מצוות.

לכן ברור לי שמצוות אהבת ישראל זו המצווה הגדולה ביותר, ולמרות זאת היא המצווה שהכי נדושה בעקב.

אמירה חריפה ונוקבת

כבוד מורנו, הרב יורם אברגל ע"ה, אמר פעם אמירה חריפה ונוקבת מאוד כדי להמחיש לנו את החשיבות של המצווה הזאת.

נכון שיש מצווה חשובה ומרכזית לאהוב את ה', וכל המצוות תלויות באהבת ה', כמו שאומר הזוהר הקדוש שכל מצווה שנעשית בלי יראה ואהבה לא עולה למעלה - ובכל זאת אומר הרב יורם זיע"א שמי שאוהב את הקדוש ברוך הוא יותר ממה שהוא אוהב כל יהודי - הוא חי בטעות, כי אהבת ישראל קודמת לאהבת ה'.

לכן האר"י ז"ל לא הסתפק להנחיל לעולם את אמירת ה"לשם ייחוד" שבה אנחנו אומרים "בדחילו ורחימו", כלומר ביראת ה' ובאהבתו - אלא הוא גם לימד לקבל על עצמנו אהבת ישראל שלימה לאהוב כל אחד מישראל בכל נפשנו ומאודנו ולהכריז על כך מייד בבוקר לפני התפילה, כי לפני כל עבודה בעבודת ה' חייבים קודם כול אהבת ישראל.

ובכל זאת אמירה כל כך חריפה צריכה ביסוס והסבר. הרב יורם הוכיח את זה בפשטות מכך שהמצוות של אהבת ישראל ולא תשנא את אחיך כתובות במרכז התורה, ממש באמצע, בפרשת קדושים בחומש ויקרא, וזה הרבה הרבה לפני מצוות אהבת ה' שמופיעה לראשונה רק בחומש דברים בפרשת שמע המפורסמת שקראנו בשבוע שעבר.

מאמר ראש הישיבה

ההשקעה המנצחת

וודאות וביטחון

בימים של חוסר ודאות בכל כך הרבה תחומים, כדאי מאוד לחפש השקעות בטוחות קלות ומניבות. לא, אני לא מתכוון שתרוצו עכשיו ליועץ ההשקעות שלכם. תתפלאו, אבל גם את ההשקעה המנצחת אפשר למצוא בתורה...

פרשת השבוע שלנו מלמדת שיש מצוות "קטנות", כאלה שאדם עובר לידן ובכלל לא שם לב אליהן, הוא מסוגל אפילו "לדרוך" עליהן בלי להרגיש. יהלומים קטנים ורבי ערך שזקוקים בצדי הדרכים שאף אחד לא טורח להרים, אבל מי שכבר כן מתכוסף קצת ומבחין בהם - יכול לצבור עושר אגדי בקלי קלות.

ומה הרווחים? ניתן לכם סקירה קצרה, ואתם בתור אנשי עסקים חדי עין תחליטו לבד אם זה שווה או לא.

התורה מבטיחה: "ושמור ה' אלוךך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך" - זו שמירת הברית וזכות האבות, וזו רק הפתיחה לברכות הבאות: "ואהבך וברכך והרבך וברך כרי בטנך וכרי אדמתך דגנך ותירושך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרות צאנך על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך. ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך. והסיר ה' סמך כל חולי וכל מדווי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישמם בך ונתנם בכל שונאיך. ואכלת את כל העמים אשר ה' אלוךך נתן לך..."

חולי וכל מדווי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישמם בך ונתנם בכל שונאיך. ואכלת את כל העמים אשר ה' אלוךך נתן לך...

בקיצור יש לנו כאן הבטחות נפלאות מכל תחומי החיים: פריין וברכה עצומה בילודה ובפרנסה, חיים בלי שום מחלות ועליונות על כל האויבים. ובפרט עכשיו) ועליונות מוחלטת על כל האויבים.

רציתם ביטחון אמתי? קיבלתם ביטחון אמתי. כי ביטחון צבאי לא מבטיח ביטחון כלכלי, וביטחון כלכלי לא מבטיח שתהיה בריא. וכאן אתה מקבל שפע עצום שמגיע עם ביטחון מוחלט בכל המישורים ובכל מעגלי החיים הפרטיים והלאומיים. הסוף למריבות בין שר האוצר, שר הבריאות ושר הביטחון. החלום של כל ראש ממשלה.

פותחים תיק השקעות

יוצא שכדאי לנו מאוד לחפש ולמצוא את המצוות הקטנות האלה שרבים מזלזלים בהן ולהתחיל למלא את תיק ההשקעות שלנו במצוות מניבות. במאמר הזה באתי לעשות לכם את החיים קצת יותר קלים ולהציע לכם מצווה, שכולכם תודו לי שיש בה הרבה מאוד זלזול, וכולכם גם תודו לי שהיא אחת החשובות שקיימות בתורה, והיא אפילו לא עולה כסף! כך שזו המצווה המושלמת לפתיחת תיק ההשקעות שלכם.

מהי המצווה הזאת? מצוות אהבת ישראל "ואהבת לרעך כמוך", והצד השני והמשלים שלה שהיא המצווה של "לא תשנא את אחיך בלבבך". אם שוקף בסל המצוות שלך את המצווה הזאת, כבר שוקף בסל כמעט את כל התורה כולה, כי זו מצווה שהיא "כלל גדול בתורה". זה לא "שלוש במחיר אחד" אלא

תרי"ג במחיר אחד.

זה מאוד קל לדבר גבוהה גבוהה על אהבת ישראל וכמה זה חשוב לאהוב כל יהודי ולא לדבר רע על אף יהודי, אבל לצערנו, תמיד כשזה מגיע לקבוצה שאתה לא אוהב או לא מסכים איתה, פתאום אתה מוצא את כל היתרים שבעולם

יש לנו כאן הבטחות נפלאות מכל תחומי החיים: פריין וברכה עצומה בילודה ובפרנסה, חיים בלי שום מחלות ועליונות על כל האויבים.

המשך בעמוד 3

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירה

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

שערי תפילה פרק יא'

הורים יקרים, על מנת שנוכל לחבר את הילד עם נושא התפילה עלינו ליצור את הקשר והחיבור הרחני של הילד עם ה' יתברך.

חיבור זה יוכל להימצא, רק במידה והילד ירגיש שה' יתברך קיים במציאות של החיים שלו ולא רק נמצא "אי שם" בשמים.

ילד ש"חי אלוקות" שמתרגל לחיות את הקשר עם ה' יתברך, הוא ילד שמחובר היטב הן לשיחה האישית עם ה' והן לתפילה הסדורה.

חיבור לא אוטומטי

כמובן שכולנו רוצים שכל ילדינו יהיו מחוברים היטב הן לשיחה האישית עם ה' והן לתפילה הסדורה. אך המציאות היא, שלא כל הילדים שווים ובאגודה אחת יכולים להיות "ארבעה מינים" וחשוב להכיר היכן נמצא מקומו של כל ילד בסולם התפילה ולהכין לו תוכנית עבודה אישית, בכדי לקדמו להיות "בעל תפילה".

יש ילד שיכול לבא לבית הכנסת ולהיות דבוק בה' במשך כל זמן התפילה ויש ילד שכאשר יושב יותר מ-3 דקות, זה נחשב עבורו כהישג גדול, ויש גם ילד שלא מוכן להגיע כלל לבית הכנסת.

כדי שיהיה לילד חיבור לתפילה, צריך להיות לו לב בוער לה' ורגש רב. בחיבור לתפילה כלולים רבדים רוחניים ולכן אי אפשר לצפות שהחיבור הזה יעשה באופן אוטומטי ובוודאי שאסור להשוות בין הילדים או להחליט שזה יותר צדיק מזה כי הוא מתפלל יותר טוב וכדו'.

לכן, משפט כמו: "דוד, תראה את אחיך איך הוא שקוע בתפילה. מתי גם אתה תהיה כזה?!" לא יגרום כלל לשינוי חיובי אצל דוד. אדרבה זה עלול להזיק ולגרום למתחים ושנאה בין האחים.

בדיחות הדעת

אמריקאי נגיש לעובד בנין ומבקש אש באנגלית- "פייר" העובד לא מבין וממשיך בעבודתו הקשה, ושוב האמריקאי מבקש "פייר" העובד כעס נורא והיכה את האמריקאי. הגיעו לבית משפט וכששאל העובד מדוע היכה את האמריקאי? ענה: אני עובד מבוקר עד ערב, והחצוף הזה מגיע ואומר לי "פראייר פראייר".

הדלקת נרות

ר"ת	כניסה	יציאה	20:46
ירושלים	18:55	20:08	20:46
תל אביב	19:11	20:10	20:43
חיפה	19:05	20:11	20:46
באר שבע	19:11	20:08	20:44

תפילה סדורה ותפילה אישית

עלינו לדעת, כי שנים רבות לפני שתיקנו אנשי כנסת הגדולה את התפילות הסדורות לנו ב"סידור", היו אבותינו עורכים עם ה' יתברך תפילה, "תפילה אישית". כל אחד לפי כוחו ומדרגתו ערך תפילות בשפתו הוא: הודה ושיבח את ה' יתברך על כל הטובות שהטיב עמו, פרס לפניו את ענייניו ולבטיו, שיתף את ה' בעבודתו בשה או במסחרו עם הבריות ובכה לפניו על צרותיו ומכאוביו. רק משנתמעטו הלבבות ולא כל אדם מוצא מענה לשון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, תיקנו חכמינו ז"ל תפילות מסודרות, שהרית מנחה וערביה, הכוללים את כל הצרכים הרוחניים והגשמיים, כדי שכל אדם, באשר הוא אדם, לא יהא מנוע מלהתפלל לפני השם יתברך.

דרך חדשה שהיא ישנה

בשיחות הר"ן (אות רכט), מביא רבי נתן מברסלב זיע"א, את אשר שמע בשם רביה"ק רבי נחמן: "שמעתי בשמו שהיה מדבר עם אחד מבני הנעורים והיה מחזק אותו מאד מאד בהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו בלשון שמדברים בו.

ואמר לו, שבתחילה זה היה עיקר התפילה מה שהיה כל אחד מדבר מה שבליבו לפני השם יתברך בלשון שהיו מדברים בו כמבואר ברמב"ם בתחילת הלכות תפילה, שבתחילה היה זה עיקר התפילה, אך אחר כך ראו אנשי כנסת הגדולה וכו' ותקנו סדר התפילה. אבל על כל פנים מדינה, זהו עיקר התפילה. על כן, גם עכשיו שמתפללים סדר התפילה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, טוב מאד להאדם להיות רגיל להתפלל לפני השם יתברך תפילות ותחינות ובקשות מלבו בלשון שמבין שיזכה השם יתברך לעבודתו באמת, כי זה עיקר התפילה כנזכר לעיל ועיין במקום אחר בכמה מקומות בדברינו כמה האדם צריך להרגיל עצמו ולחזק עצמו בהנהגה זו שעל ידי זה דייקא באו כל הצדיקים למדרגתם."

הדרכה מפורטת על כל הנושא של שיחה אישית עם ה' וחינוך הילדים לכך נוכל למצוא בכל אחד מ-415 דפיו של הספר הקדוש "בשדי יער" מדרוך לשיחה אישית ותפילה שכתב מו"ר הרב שלום ארוש שליט"א, ספר חובה בכל בית יהודי.

או במקרה הטוב להתעלמות של דוד מהמשפט המשפיל ולירידת המוטיבציה שלו להתפלל.

לכן נקפיד על מינומם של שגיאות חינוכיות ומקסימום של שימוש יעיל בכלים הנכונים ובפרט בחינוך לחיבור ושיחה אישית עם ה'.

הלכות תפילה להרמב"ם

כתב רבינו הרמב"ם בהלכות תפילה כך: מצות עשה להתפלל בכל יום, מפי השמועה למדו, שעבודה זו היא תפילה, ונאמר "ולעובדו, בכל לבבכם" ואמרו חכמים, איזו היא עבודה שבלב, זו היא תפילה. וחייב מצוה זו, כך הוא: שיהא אדם מתפלל ומתחנן בכל יום, ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להן בבקשה ובתחינה, ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו: כל אחד כפי כוחו.

אם היה רגיל, מרבה בתחינה ובקשה; ואם היה ערל שפתיים, מדבר כפי יוכלו ובכל עת שירצה. וכן מניין התפילות, כל אחד ואחד כפי יכולתו: יש שמתפלל פעם אחת ביום, ויש שמתפלל פעמים הרבה. והכול היו מתפללים נוכח המקדש, בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד מנשה רבנו, עד עזרא.

כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנאצר הרשע, נתערבו בפרס ויוון ושאר האומות, ונולדו להם בנים בארצות הגויים; ואותן הבנים נתבלבלו שפתם, והייתה שפת כל אחד ואחד מעורבת מלשונות הרבה. וכיון שהיה מדבר, אינו יכול לדבר כל צרכיו בלשון אחת אלא בשיבוש. ומפני זה, כשהיה אחד מהן מתפלל, תקצר לשונו לשאול הפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדוש, עד שיערב עימה לשונות אחרות. וכיון שראה עזרא ובית דינו כך עמדו ותיקנו להם שמונה עשרה ברכות על הסדר..."

מסר חשוב מהרב שלום ארוש:

רבי נתן אמר שהספר שלו מקרב את הנאמרים והוא שיש לו ישראל יהיה לנגידא גוסר. יבא נשח. כל מי שיקנה 10 ספרים יזכה אגב יצבה שיהיה לו ולמשפחתו שעה ושלש ורבה יהיה שלום אגב יצבה ביום הדין ואין קצין אמר לו בכתב רבינו שיהיה לו יעלה וירבה וינצל. אמן
ברוכי הו' ב'י
שלום ארוש

להזמנות: 052-2240696

ילדון הידודון

בין הפותרים יוגרלו מתנות

אילו שני דברים שנעשו 'מהר' מוזכרים בכרשתנו בפסוק אחד?

תשובה לפרשת דברים: במלחמת סיחון נאמר "ונחרם את כל עיר מותים והנשים והטף" (דברים ב' ל"ד) ופירש רש"י מותים אנשים.

הזוכה: יצחק צבי ליבוביץ, מושב תפוח.

כתרונות לשלוח למייל | פקס:

al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית -
אב | נחמה וישועה

ה' כל יכול אדם להציל כל מצב בכל מצב ותכף ומיד.
(א.ב. של החיים)

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

יש לך סיפור תודה? המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

סיפורי תודה אמרתי תודה ונושעתי

הסגלה הפושלמת

בלא התודה, אֵיזו גם פִּשְׁאֵת מִתְפַּלֶּלֶת, מִתְחַנֶּנֶת, עוֹשֶׂה תְשׁוּבָה וְכוּ', בְּיָדַי בְּתוֹךְ לִבִּי עֲדוֹן יִשְׁנֶה אִיזוֹ הַרְגָשָׁה שֶׁזֶה לֹא תֵלַי רַק בְּה', וּבְיָדַי אֶת תּוֹלֵה בְּאִיזָה טִבֵּעַ וּבְסִבּוֹת; יֵשׁ לָךְ אֵילוּ הַאֲשֻׁמוֹת עֲצָמוֹת או כְּלָפִי אֲחֵרִים, או כְּלָפִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכוּ'. אֲבָל עַל יְדֵי הַתּוֹדָה אֶת תְּגִיעֵי לְאֲמוּנָה שֶׁלְּקַח שְׂאִין עוֹד מְלַבְדֵי וְהִפְלֵ תֵלַי רַק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל יְדֵי זֶה כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁכָּבַד הַתְּפִלָּה עַד הַיּוֹם וְשֶׁהִתְפַּלְלוּ אֲחֵרִים עֲלַיךְ יִתְקַבְּלוּ; כִּי הַסִּבָּה לָךְ שֶׁהִתְפַּלֵּה לֹא מִתְקַבְּלֶת הִיא כִּשְׁמוֹ שֶׁחִסְרָה לְאֲדָם אֲמוּנָה, וְאֲמוּנָה פְּרִישׁוֹ שֶׁהָיָה עַד עַכְשָׁנוּ זֶה הִכִּי טוֹב! כְּמוֹ כֵן, הַגִּימְטְרִיָּה שֶׁל "בְּנִימ" הִיא 102, אֲסַרְתִּי לָהֶם: תְּהִיָּה לָכֶם אֲמוּנָה, יְהִי לָכֶם בְּנִימ. וְעוֹד, כְּשֶׁאֲדָם לֹא מְצַלִּים לִמְרָה תּוֹדָה רַבָּה עַל כֹּה שֶׁחִסְרָה לוֹ, בְּיָדַי זֶה בְּגִלְלֵ שְׂאִין אֲמוּנָתוֹ שֶׁלְּקַח, וְקָרֹב לְיָדַי שֶׁנוֹסֵף בְּתְפִלָּתוֹ לְבָכְיָה שֶׁל חֲנֻם, וְאֵיזוֹ לֹא רַק שֶׁתְּפִלָּתוֹ אִינְיָה מִתְקַבְּלֶת, אֲלֵא הִיא אֵץ מְעוֹרָרֶת עֲלָיו דִּינִים יוֹתֵר מִקֶּאֱשֶׁר אֵלוֹ לֹא הָיָה מִתְפַּלֵּל כָּלֵל. וּבְאֲסֻת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שֶׁהִזְכַּרְתִּי בְּתַחֲלַת הַסְּפָא, הֲלִכָּה וְתִתְבָּה מִחֻבְרוֹת שְׁלֹמוֹת שֶׁל תּוֹדוֹת. תִּשַׁע מִחֻבְרוֹת, וּבְתוֹךְ תִּשְׁעָה חֻדְשִׁים זָכַרְתָּ לְחֶבֶק בֶּן זָכָה, וְשִׁתַּבַּח שְׁמוֹ.

בְּאֵה אֲשֶׁה שְׁשֻׁנִים רַבּוֹת אִינְיָה מְצַלִּיחָה לְהִבִּיא יְלָדִים לְעוֹלָם, וְסַפְרָה לִי, שְׂאִין דְּבַר שֶׁהִיא לֹא נִסְתָּה: תְּפִלָּה; תְּשׁוּבָה; צְדָקָה; סְגֻלוֹת שׁוֹנוֹת; קְבֵלֶת קְבֵלוֹת; פְּדִיוֹנוֹת; טְפוּלִים; תְּזוּנָה נְכוּנָה וְכוּ', וְהִיא וּבְעֵלָה קְבָר מִקּוֹסְטִים נְפִישִׁית וְעוֹקְדִים עַל סֶף יֵאֵשׁ: הֲלֵעוֹלָם לֹא תִבּוֹא הִישְׁעָה? הֲלֵעוֹלָם לֹא יִזְנוּ לְחֶבֶק יְלָד מְשֻׁלָּה? אֲסַרְתִּי לְאוֹתָהּ אֲשֶׁה: תַּעֲבֹרִי אֶת כָּל הַסְּגֻלוֹת, וְגַם אֶל תְּתַפְּלִי כָּלֵל, אֲלֵא תַעֲמִידִי כָּל יוֹם שְׁעָה לְפָנַי ה', וְכָל הַשְּׁעָה רַק תְּגִידִי תּוֹדָה רַבָּה: תּוֹדָה רַבָּה לָךְ בּוֹרָא עוֹלָם עַל כֹּף שֶׁעַד הַיּוֹם לֹא נִתְּתִי לְיְלָדִים, כִּי בְּיָדַי זֶה הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בְּשֻׁבִילִי שֶׁעַד הַיּוֹם לֹא נִתְּתִי לְיְלָדִים, וְרַק כֹּף אֲנִי אֲגִיעַ לְתַקֵּן שְׁלִי וְכוּ'. וְכֵן תּוֹדִי לְה' עַל כָּל הַחֲבָרָה שֶׁנּוֹלְדוּ לָהּ יְלָדִים, וְתַעֲבִידִי עַל עֵין טוֹבָה, שֶׁתְּשַׁקּוּמִי בְּאֲסֻת כָּל פַּעַם שֶׁאֶת שׁוֹמַעַת שְׁנוֹלֵד תִּינוּק לְאַחַת מִחֻבְרוֹתַי, וְרַק בְּסוֹף תְּבַקְשִׁי בְּקִשָּׁה קְצָרָה: מִלָּךְ הֲעוֹלָם. אִם טוֹב בְּעִינַי תֵּן לִי בְּנִים. וְאִנִּי מְבַטֵּחַ לָךְ שֶׁהִיָּה לָךְ יְלָדִים! שְׂאֵלָה אוֹתִי: בְּפֹה זֶה יוֹתֵר טוֹב מִקּוֹף שֶׁכָּבַר עֲשִׂיתִי? שֶׁהִתְפַּלְלִיתִי, וְכִיִּיתִי, וְהִתְחַנַּנְתִּי, עֲשִׂיתִי תְשׁוּבָה וְכוּ? עֲנִיתִי לָהּ: הִתְבַּדֵּל הוּא, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹדָה אֶת תְּגִיעֵי לְאֲמוּנָה, כִּי הַתּוֹדָה פְּרוֹשָׁה שֶׁאֶת מְאֻמִּינָה שֶׁהִכֵּל לְטוֹבָה, וְאֶת מְאֻמִּינָה שֶׁהִכֵּל מְדִיק וְאִין שְׁמוֹ טַעוּת בְּפֹה שְׂאִין לָךְ יְלָדִים עַד הַשְּׁנִיָּה הַזֹּאת, וְאֶת מְאֻמִּינָה שֶׁהִכֵּל בְּיָדִים שֶׁל ה', וְשֶׁהִסְבָּה הַיְחִידָה שְׂאִין לָךְ יְלָדִים הִיא אֵץ וְרַק בְּגִלְלֵ שֶׁכָּכָה ה' רוֹצֵה - כָּל זֶה מִתְבַּטָּא בְּתוֹדָה שֶׁאֶת אוֹקְרָת.

אמרתי תודה ונושעתי
052-2240696

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה למייל: al5308000@gmail.com או לפקס: 02-5812252

מתנה ושמה תודה
052-2240696

ילדים אומרים תודה סיפורים מהחיים

עוד פעם. אמא אמרה שצריך להגיד שוב תודה ולחזור על העניין של התודה.

בערב שבת לאחר הדלקת הנרות ירדנו לשדה הסמוך אל ביתנו (אנחנו גרים במושב) ושרנו את השירים של התודה של הרב שלום ארוש שליט"א. היה לי נחמד והתחלתי לרקוד ולשמוח. לפתע אמא אחזה בידי והפסיקה אותי: "תיזהרו!" היא זעקה. "יש פה נחש תעצור!" במרחק של 2 מטר בערך היה בצד השביל נחש צפע גדול שוכב בלי לזוז עם הראש למעלה (שזה אומר שהוא מתכוון להכשה). הייתי בהלם ולא הבנתי איך אמא שלי שמה לב למה שאני לא ראיתי בכלל קודם לכן! התחלנו לברוח לכיוון הבית ותוך כדי שרנו תודה לך ה' שהצלת אותנו מהנחש!

זכיתי בזכות התודה לשתי ישועות האחת הכאבי בטן עברו והשניה שניצלנו מן ההכשה של הנחש.

אבל אני הייתי צריך להתנזר מהרבה מאכלים וממתקים.

במיוחד בתקופה של החגים הייתי מרגיש את הקושי. את כל הממתקים שחילקו הייתי אוסף ושומר עד שצברתי שקיות מפוצצות. מדי פעם לא הייתי מתגבר, אוכל משהו ואח"כ סובל מההתנפחות וכאבים.

פעם אחת כשהתנפחה לי הבטן אמא שלי אמרה לי "בא נגיד תודה כמו שהרב ארוש שליט"א מלמד". ובאמת אמרנו ביחד תודות וגם קצת סיפרנו בדיחות ושמחנו יחד. לאחר מכן הבטן הפסיקה להתנפח ואפילו בחגים אכלתי ממש מהכל מבלי שהיו לי תופעות. חשבתי ששיימתי לגמרי עם התופעה המוזרה הזאת. אך פתאום אחרי שנה חזר לי שוב

תודה אחת, שתי ישועות

שמי יוסף כהן (בדוי) ואני בן 9. לפני כשנתיים היו לי כאבי בטן מוזרים ובנוסף לכך הבטן הייתה מתנפחת עד שהיה צריך לפתוח את הכפתורים של החולצה. לקחו אותי לבית חולים. במשך שלוש ימים ביצעו לי כל מיני בדיקות אבל לא מצאו כלום. שוחררתי הביתה ללא פיתרון.

אך ההתקפים היו חוזרים מפעם לפעם. הם היו מאוד כואבים הייתי בוכה ומתפתל עד

שהאוויר שכלוא בבטן היה משתחרר עם הזמן שמנו לב שזה קשור לתזונה וזיהינו מה מעורר את ההתנפחויות. יכולתי לאכול רק מעט מאכלים וזה היה מאוד קשה. ילדים אוהבים לאכול כל מיני דברים, גם ממתקים ומאכלים מעניינים של ילדים,

אני אוהב כל יהודי

סיפורי הפצה

"אני אוהב כל יהודי"

למה זה כל כך חשוב?

דווקא בימים האלה, כשהשנאת חינוך משתוללת מבית ומוחוץ, כשאנשים רק מחפשים את נקודות התורפה אחד את השני. רק 'אתמול' היה תשעה באב שבו אנו מתאבלים על ביהמ"ק שנחרב ולמה? בגלל שנאת חינוך. התפקיד שלנו זה לתת קונטרה לכל השנאת חינוך הזאת, ואיך? חושך דוחים באור, שנאה דוחים באהבה. המשמחה שלנו זה להשתדל להפיץ אהבת חינוך כמה שיותר!

במיוחד עכשיו, אנחנו נמצאים בתקופה לא קלה, אבל גם היד שלנו קלה על ההדק. מחפשים את מי להאשים, את ההוא שהלך בלי מסיכה, ועכשיו מעגל ההדבקה גדל בגללו, את הקבוצה הספציפית ההיא שלא מקשיבה להנחיות ועכשיו כל העיר נכנסה לסגר, את הגננת של הילדה, את ההוא בממשלה, ואת המשטרה... יכול להיות שהדברים האלה נכונים.

אבל למה לנו?

הסגר מילא יתקיים, המשטרה תמשיך בין אם נאמר משהו ובין אם לאו.

אז למה לנו להתרגל לחשוב שלילי? למה להתרגל לחפש אשמים ובעיות?

למה לא לחפש דווקא את הדברים הטובים? דוגמאות? יש בשפע!

בואו נסתכל על האדם המבוגר/הילד הקטן/השכן האסתמטי שכן מקפידים על עטיית מסיכה למרות

כשנחשוב חיובי, נדבר חיובי ניצור מעגל חיובי "כמים פנים לפנים כן לב האדם לאדם".

סיפורו של מפיץ

"צוות ההפצה" של הרב שלום ארוש שליט"א, חזורי השליחות ואהבת ישראל אמיתית, מגיעים כמעט לכל מקום אפשרי ומחלקים ספרים וחוברות של הרב, הם משתפים אותנו בחוויות שלהם:

יצאנו לסבב חלוקת ספרי הרב ארוש בעיר לוד, באחד הבתים פתחה לנו אישה את הדלת לעינו נגלה סלון הבית ושם נראה בעל הבית ובן שיחו שקועים עמוק במשחק. כמובן בשל כך קיבלנו מהם יחס של אייר. האישה כמעט רצתה לסגור את הדלת, אלא שביקשנו ממנה להיכנס לנסות לדבר עם בעלה.

היא אפשרה לנו זאת בשמחה, נכנסנו, נעמדנו מולם כשאנו מנסים למשוך מהם את תשומת הלב. הנחתי מולם על השולחן ספרים ואמרתי להם: "בואו נתערב שאם אני מנצח אתכם במשחק, אתם תקחו את הספר ותקראו בו". הם נענו לאתגר בהתלהבות, כנראה היו בטוחים שאין לי סיכוי...

שיחקנו, היה מאבק צמוד ממש שנגמר בתיקו... הם התלהבו, פתחנו שיחה קולחת וידידותית, לבסוף הם לקחו ספר ומרגלית והבטיחו לקרוא. יצאנו מחוזקים בשמחה ואהבה לא לפני שהחלפנו טלפונים....

פחות משבועיים עברו מאז וטלפון קיבלנו מהם: "שיניתם לנו את החיים, הספרים של הרב ארוש ממש אויר לנשימה..."

שזה קשה להם יותר מכולם. למה לא לומר להם מילה טובה?

מה עם השומרים שעומדים שעות על גבי שעות בפתחם של מקומות ציבוריים ומודדים חום כדי לוודא שלא יכנס אף אדם בסיכון, וכל זה למען הבטיחות שלכם! אמרתם להם תודה? או שרק הסתכלתם עליהם כעל מטרד שמעכב אתכם בדרך אל היעד? ומה עם כל צוותי מוד"א שעושים את בדיקות הקורונה, חשבתם לרגע על הסיכון שהם לוקחים על עצמם בחשיפה לכל כך הרבה אנשים עם חשש לקורונה בכל יום? אמרתם להם מילה הערכה או שרק ידעתם להתלונן על כמה שהבדיקה הייתה לא נעימה? והדוגמאות עוד רבות...

אנחנו רק צריכים לעשות סוויץ קטן בראש שלנו, לשנות את צורת ההסתכלות שלנו לגישה חיובית יותר, אוהבת יותר. עלינו לזכור שאנחנו בכל מצב לא רואים את התמונה המלאה, ומאחורי כל מעשה עומד אדם שאנחנו לא יודעים מה השיקולים שלו.

אז אם כבר לדון, למה לא לטובה? יותר ממה שזה ייתן לו - זה ייתן לנו.

ומה שהכי חשוב לזכור, שכל יהודי הוא אח שלנו. לזכור ולהכניס לנו חזק לראש את המשפט

"אני אוהב כל יהודי"

מעכשיו, זו לא עוד סתם סיסמה, זה המוטו שלנו, המשפט שמכוון את כל צורת ההסתכלות שלנו על החיים. הרב שלום ארוש שליט"א מבקש מכל אחד לומר: "אני אוהב כל יהודי", והוא מבקש: "תעזו לי להפיץ את המשפט הזה, בכל דרך אפשרי".

את הסיסמה הזאת כולנו מאמצים!

אני אוהב כל יהודי

להזמנת מוצרים: 050-9931931

מעט מן האור
הפצת יהדות בארץ ובעולם,
בכל דרך אפשרית.
כך זה נראה:

מחזקים את החיילים

חיזוק בבתי סוהר

חיזוק ילדי ישראל

פעילות נוער

שיעור תורה בחו"ל

בדרך לבסיס

הסדרה לשלום הבית מאת הרב שלום ארוש

052-2240696

שלום הבית שלי

הרב שלום ארוש שליט"א

שותפים עד הסוף

כאמור בשבוע שעבר, ייסורים של ממון הם הקלים ביותר. כל זמן שהאדם בריא, מה בכך שיש לו ייסורים של ממון? העיקר שהוא יכול לתפקד ולהתפלל וללמוד ולחיות. אבל ח"ו כשמישהו חולה, זה כבר קשה ר"ל. כל אחד יתבונן בכך שייסורי ממון הם הייסורים הכי קלים בכל העולם הזה. בסך הכל אוכלים ושותים ולא קורה כלום. אנשים נלחצים בחינם, כאלו לא יכולים לעמוד בדבר תמיד אני אומר לאנשים שנמצאים בדוחק או בחובות: אם על ידי עצבות אתה תפתור את הבעיות, ואם על ידי ייאוש אתה תחזיר את החובות, בבקשה, למה לא? אבל אתה הרי יודע שזה לא יפתור כלום, אז תן חיץ.

כל זה מדובר כשהמצב בריא, והאישי והאישי הם אכן שותפים בחייהם. אבל אישה שאין לה שותף, כי הבעל לא משתף אותה בכלום, ועושה מה שעושה על דעת עצמו וכו', ורק הולך מודחי אל דחי, אם כן מה תעשה? לא נותר לה אלא לסבול את הייסורים של העניות והחובות באהבה. והיא צריכה לדעת להסתכל על זה באמונה. לא להאשים את בעלה. יש כאן השגחה פרטית של ה', שגם לה מגיעים ייסורים של עניות. יש נשים שסובלות מחלות ר"ל, או בעיות אחרות, שהיו מוכנות להחליף

ומאושרת גם עם העניות והחובות. ותתפלל על בעלה שיזכה לעשות תשובה על העוון שבגללו נעשים בעל חוב, כמובא בספר "בגן האושר", וטוב שבעלה ילמד את הספר הנ"ל. כי היא צריכה להבין, שבעלה אינו "לא יוצלח" או פתי, שבגלל זה אין לו פרנסה. יכול להיות שאדם הוא כשרוני וחכם וזריז וחריץ, ובכל זאת הוא בחובות. כי זה דבר שלא תלוי כלל בהשתדלות, אלא החובות הם דבר רוחני, ומו' שנועש בעונש של החובות, לא תועיל לו שום תחבולה לצאת מהחובות, אלא אם כן ילמד לעשות תשובה, כמבאר בספר הנ"ל.

וטוב שתדע, שכל הלחץ מהחובות זה רק ענין דמיוני, ואם היא רואה שבעלה נעשה כמבולבל בגלל החובות, זה רק בגלל שאין לו עבודה על אמונה. לכן תסביר לבעלה, שהעצבות לא עוזרת, ושעל ידי הבלבול הוא בטח לא יפתור בעיות, ושיסיה את דעתו מהחובות רוב היום, כי לא עומדים עליו עם רובה, ויקח את הזמן לעשות את העבודה הרוחנית בשביל לפתור את החובות, כמבאר בספר הנ"ל, ויזכה לישועה.

גם תפייס אותו ותדרוש ממנו להתחיל לשתף אותה עם מה שהוא עושה, כי גם לה מגיע לדעת. ותאמר לו: מה שהיה עד עכשיו היה. ומהיום תתנהג כמו שותף, וכל צעד שלך יהיה בהתייעצות משותפת. וכשהבעל ישתף את אשתו, זה כבר יהיה קל לצאת מהתסבוכת, כמו שכתבנו לעיל.

אותן בעיות. לכן תמיד תזכור זאת, שכל עוד לא נוגעים בגוף - הכל קל, כי אתה בריא. אבל כשחולים זה הרבה יותר קשה. לכן תקבל את ייסורי העניות באהבה. בפרט שאם האישה תסתכל על כל המצב באמונה, בלי להאשים את בעלה, ותאמר: עכשיו זה מצב נתון שיש עניות. אקח את זה בתור כפרת עוונות, ואקבל את זה באהבה, שיכפר לי, ואשמה, שברוך ה' זה לא ייסורים יותר קשים. אחרי הכל, תמיד יש חתיכת לחם לאכול - אז היא תוכל להתפלל ולהישוע. כי כשאדם שמח בחלקו הוא יכול להתפלל.

לאשה הזאת, שנמצאת בדוחק ובעלה לא מפרנס אותה, אין ברירה אלא לצעוק אל ה', וטוב שתבקש מה', שייתן לה כסף דרכה. שלא תבוא כל הפרנסה דרך בעלה, אלא תהיה לה מעצמה פרנסה, וכך תוכל לפרנס את ביתה וילדיה. ועד שהבעל יצא מהתסבוכות שלו, שמכלות כל חלקה טובה, לפחות יהיה לה לילדיה מה לאכול ואיפה לגוה. ובוודאי על ידי התחזקותה בתפילה ואמונה, ה' יתברך יעזור לה להחזיק את ביתה ולגדל את ילדיה לתפארת, ובפרט שיש הבטחה לכל אישה שמגדלת את ילדיה במסירות נפש, שיהיו לה ילדים טובים, והנחת שהיא תרווה מהם תבוא כפיצוי על צערה.

אישה בעלת אמונה יכולה להיות שמחה

ר' שמעון לביא זצוק"ל מחבר הפיוט "בר יוחאי" ט"ו באב- ד'שמ"ה

רבי שמעון הנהיג את קהילת טריפולי במשך ל"ט שנים, הורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

רבי שמעון לביא הצטיין בבקיאותו בחכמת הקבלה. הוא החל לעסוק בתורה זו עוד בהיותו בפאס שבמארוקו, המשיך להעמיק בה בהיותו בטריפולי, ואף עשה רבות להפצתה בקרב קהילתו.

הוא חיבר פירושו על מדרשי הזהר לספרים בראשית ושמות.

לפיוט "בר יוחאי" שחיבר רבי שמעון לביא, נודע מקום נכבד בין הפיוטים הקבליים שזכו לתפוצה רבה בכל קהילות ישראל מארץ-ישראל הופץ הפיוט על-ידי תלמידיהם של האר"י והרמ"ק בגולה כולה, והוא נדפס לראשונה כבר בראשית המאה ה-19. חכמי קבלה במזרח-אירופה נהגו לשיר אותו לעתים מזומנות, ובל"ג בעומר היה מושב בפי כל בקהילות צפון-אפריקה נכלל הפיוט בכל המחזורים, ונהגו לאומרו בכל המערב בליל שב"ק על השולחן, קודם הסעודה.

לקידוש שם שמים עצום זכה רבי שמעון לאחר פטירתו. מסופר כי היהודים נהגו לפקוד את קברו וזכו לראות במקום ישועות רבות. בראות הערבים כי גם הם נענים ונושעים בפוקדם את ציונו נתקנאו ואחרי כיבוש העיר ע"י האיטלקים הודיעו כי המקום שלהם. הדבר גרם למחלוקת גדולה עד כי הוחלט במשפט ברומא לפתוח את הקבר בנוכחות שרי המלוכה. עם פתיחת הקבר נדהמו כולם לראות את רבי שמעון מוטף בטלית וגופו שלם כאילו זה עתה נטמן. ונתפרסם הדבר לעין כל. זכותו תגן עליו ועל כל ישראל.

לאורם נלך הילולת דצדיקיה

רבי שמעון לביא, החכם, המקובל, הרופא והמשורר. נתפרסם בכל תפוצות ישראל, במזרח ובמערב, בזכות פיוטו "בר יוחאי" וכן בחיבורו "כתם סז", פירוש לזוהר הקדוש.

רבי שמעון לביא נולד בספרד שנים מספר לפני גירוש ספרד. עם גירוש ספרד, בהיותו ילד, הוגלה עם שאר המגורשים והגיע עם משפחתו לעיר פאס במרוקו שנתפרסמה בחכמיה. מוחכמי המקום למד תורה ונתגדל ונתעלה בתורת הנגלה ובתורת הנסתר.

בשנת הש"ט יצא לכיוון ארץ ישראל ובדרכו הגיע לטריפולי. בזמן שהותו שם נוכח לראות כי מצב הקהילה היהודית היה קשה מאוד.

רבי חיים יוסף דוד אזולאי, החיד"א הקדוש, מספר עליו בספרו שם הגדולים "ואני שמעתי דהרב הנזכר היה דעתו לסע לארץ-ישראל, וכשבא לטריפולי, ראה שלא היו יודעין דת ודין...ואמר בלבו כי טוב לו לקרוב לתורה וללמוד תורה וליראה את ה', וזה יותר מהליכת ארץ-ישראל וכן עשה..."

לפני רבי שמעון עמדה השאלה: האם עדיף לקיים את מצוות יישוב ארץ-ישראל, או שמא רצוי להישאר בטריפולי כדי לשקם בה קהילה מפוארת. שכל חייה היו מושקפים על תורת ישראל, ואמנם החליט להישאר אך תמיד נשא את נפשו לארץ ישראל וקיווה, שביום סוף הימים יזכה לחיות בה.

יהודי טריפולי מייחסים לרבי שמעון לביא את כל הנהגות העדה לאחר מלחמות הספרדים והתורכים עליה.

קו האמונה
02-6444250

מי שמתעורר
נכון וקורא נכון
את מכתב האהבה
של הבורא אליו,
הוא יהיה בריא גם
בלי שום טיפול
רפואי..."

השם רופאך
052-2240696

אהבה שלימה

ועדיין צריכים להסביר מה העומק שבו. וה' חן אותי לבאר כך:

אם אתה לא אוהב יהודי - אתה למעשה לא אוהב את ה', כי "ישראל וקודשא בריך הוא חד" כמובא בזוהר הקדוש, זה דבר אחד ממש כביכול. וכל יהודי הוא "חלק אלוך ממעל". כלומר, כל יהודי הוא "חתיכה" כביכול מה' יתברך. אתה לא יכול להגיד 'אני אוהב את החלק הזה של ה', אבל את החלקים האלה אני לא אוהב'. צריכים לאהוב את ה', כלומר את כל מה שכלול בה'. אתה לא אוהב יהודי - אתה לא אוהב את ה'. אין שתי אפשרויות.

לאהוב זה **לאהוב בשלימות**. "כולך יפה רעייתי ומום אין בך". אם אמרת לאשתך אני אוהב אותך, אבל אני לא אוהב את הראש שלך או שאני לא אוהב את הבישולים שלך - אמרת לה בעצם "אני לא אוהב אותך". גם לאהוב את ה', להבדיל זה לאהוב את הכול. ובפועל זה אומר לאהוב **כל יהודי ללא יוצא סן הכלל**. כשאתה אוהב כל יהודי ללא יוצא סן הכלל אתה אוהב את ה' בשלימות.

מרעיון למעשה

ועכשיו, עם כל הכבוד לרעיון היפה והנאצל שנשמע מאוד טוב על הנייר - צריכים להבין **איך עושים את זה בפועל**. מה קורה כאשר קבוצה מסוימת באמת לא מתנהגת כראוי, וכאשר הבוס שלך בעבודה מצער אותך, כאשר יהודי אחר שונא אותך ואפילו דוחך אותך. מה עושים בפועל? איך אפשר לא לשנוא התנהגות כזאת? איך אפשר לאהוב בתנאים כאלה?

זהה העיקר למעשה מכל המאמר הזה, כי בשביל לקבל את כל הברכות אנחנו לא צריכים רק **להבין** כמה חשוב לאהוב כל יהודי, אלא אנחנו צריכים **פשוט לאהוב** בפועל כל יהודי. אז איך עושים את זה?

והתשובה היא שעליך להבין היטב וכך לחשוב בלבך, שכל רע שאתה רואה ביהודי אחר או בקבוצה של יהודים - **זה לא שייך ליהודי בעצמו**. נכון שהוא טועה ואפילו עושה מעשה רע - אבל זה לא שייך למהותו. זה היצר הרע שלו. זה לא הוא. המעשה רע אבל היהודי תמיד טוב. היהודי עצמו נקי תמיד. "אין עוון שייך לו כלל", אומר רבי נחמן. זה בכלל לא קשור למהות ולנשמה שלו. זה הכול חיצוני.

אם תראה את הבן שלך בבגדים מלוכלכים - אתה לא תחשוב שהילד הלילה רע או מקולקל, ובוודאי לא תשנא אותו על כך. זו בסך הכול השכבה החיצונית שלא קשורה בכהוא זה למהות ולקשר שלך אליו.

כשאתה מסתכל כך על כל יהודי - אין לך שום בעיה לאהוב אותו גם אם עשה מה שעשה. אתה יודע להפריד. ואין לך בעיה לראות את הטוב שבו ולדון אותו לכף זכות.

בני ישראל היקרים, הבה נוסף אהבת ישראל ונסתכל על הנשמה הטהורה של כל יהודי ולא על הרע העוטף אותה, ובכך נתחבר בינינו ונמשיך עליו את כל ההבטחות והברכות ונזכה לקרב את הגאולה השלימה במהרה ברחמים.

ברכת שבת שלום ומבורך

להוכיח מי ש"לא חטא"

אמר לו הצדיק בחכמתו: "אמרו לי שראו אותך נוסע בשבת. אני אמרתי שוודאי היה זה לפני השקיעה. עם מי הצדק?"

הד"ר שראה שהרבי מותר לו פתח מילוט, השיב בגמגום: "מה שהרבי אומר, הרבי תמיד צודק..."

אמרו החסידים שלא עברו ימים מרובים והרופא שהתפעל מאוד מרגישותו של האדמו"ר, החליט לשנות את דרכי ולחזור לכור מחצבתו.

אך לא רק בלימוד זכות גרידא הסתפק הרבי. פעמים רבות היה עושה מעשה להוכיח את האדם בעדינות כדי שיחדל מחטאיו, אך היה מקפיד מאוד שלא להגדיר זאת כ"חטא" או מעשה רע, אלא רק רצון לשפר את הקיים.

כזה היה המעשה בקרוב משפחתו של האדמו"ר שנתפס לציונות ועודו בחוץ לארץ, וכאשר עלה ארצה לכני פרץ השואה, פרק מעליו עול תורה ומצוות. עם עלותו של הרבי הנוערך ארצה, השתדל הקרוב שלא להיראות ליד דודו בקלונו וכלפי חוץ הציג עצמו כשומר תורה ומצוות. באותם הימים של קום המדינה, השתמשו ברוב הבתים בארגז קרח' על-מנת לשמור על מוצרי המזון, ומדי יומיים בערך היה צורך לרכוש בלוק קרח נוסף ולהחליף את הישן שנמס. מקררים עלו הון תועפות וכמעט לא היו בשימוש פרטי.

באחת השבתות הגיע אחד מגבאי האדמו"ר מזעזע כולו: קרוב משפחתו של האדמו"ר, שהיה נכד לצדיקי עליון, עומד בעצם יום השבת בתור לקנות קרח ברחובה של עיר. הוא לא יכול מלהתאפק ולמרות שידע שהרבי אינו מסכים להוציא מילה רעה על יהודי - סיפר את הדבר. הרבי החריש, אך ביום ראשון קרא הרבי לאותו קרוב משפחה. בבואו לפניו אמר לו הרבי: "שמעתי שהינך משתמש בארגז של קרח בביתך, קח כסף וקנה לך מקרר פרטי..."

"אתה מגיע מאמריקה?" התפעל האדמו"ר מרן רבי אהרן מבעלזא זצ"ל (יום פטירתו כ"א באב) כשבא לפניו יהודי חרדי מארצות הברית, דבר שהיה נדיר באותם הימים, "אמור נא, מה מצבם של היהודים בארצות הברית?"

היהודי החל לומר: "היהודים שם באים להתפלל בבית הכנסת רק בימים נוראים". הוא התכוון להמשיך לומר שבשאר השנה הם אינם מתפללים. אבל רבי אהרן קטע אותו בהמשיכו את המשפט: "בשאר ימות השנה הם ודאי מתפללים בבית..."

כי כן היה הצדיק הקדוש, מרן רבי אהרן מבעלזא ז"ע, לא היה מסוגל בטבעו לשמוע רע על יהודי, באשר הוא ולא משנה מה מצבו. תדיר לימד זכות על יהודים בכל מיני דרכים מחוכמות. על יהודים ללא כיפה היה אומר שהם סומכים על שיטה כלשהי בהלכה שצריכה לשים כיפה רק בשעת הברכה (וכיון שאינם מברכים - אינם חובשים לעולם כיפה... אבל את זה הוא כמובן לא הוציא מפיו). על יהודים מחללי שבת אמר שאינם יודעים ששבת היום, וכן על זו הדרך.

אחד מהרופאים שטיפלו ברבי הקדוש בעת מגוריו בתל אביב היה יהודי רחוק מתורה ומצוות. באחד הימים הגיע אחד מחסידיו האדמו"ר לומר לו שהרופא נוסע בשבת ומחלל את קדושתה. אי לכך האדמו"ר - לדעתו של אותו חסיד - צריך להוכיח את הרופא.

"ומי אמר לך שהיה זה בעת כניסת השבת?" שאל רבי אהרן את החסיד, "שנא היה זה לפני שקיעת החמה?" החסיד ניסה להתעקש שהוא ראה את הרופא נוסע בשעה שחשכה ירדה לעולם ושבת כבר הגיעה.

כאשר הגיע הד"ר בפעם הבאה לבית האדמו"ר,

חוק התודה
! חוק מתוק

הפץ מארז של 100 חוברות
ושמך יועבר לברכה אצל הרב שלום ארוש
להזמנות: **052-2240696**

מוסר הפרשה חידושים לפרשת שבוע

האם להתפלל על יראת שמים

בפרשתנו (דברים י' יב) אנו למדים שמשה רבינו לימד לעם ישראל: וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל כֹּה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מִקַּעֲפֹךָ כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ..."

הגמרא (ברכות דף לג) דורשת מכאן: "אמר רבי חנינא, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. כוונת הכתוב לומר, שדבר אחד מסר הקב"ה ביד האדם, והוא, לחזק את עצמו ביראת שמים."

מבאר רש"י שם: "הכל בידי שמים - כל הבא על האדם ביד הקב"ה הוא, כגון ארוך קצר, עני עשיר, חכם שוטה, לבן שחור - הכל בידי שמים הוא, אבל צדיק ורשע אינו בא על ידי שמים. את זו מסר בידו של אדם ונתן לפניו שתי דרכים, והוא יבחר לו יראת שמים". הנה מבואר שיראת שמים אינה נקבעת משמים. בכל זאת מצונו בכמה מקומות שהתפללו על יראת שמים. ראשון לכל - אברהם אבינו שאמר: "לו ישמעאל יחיה לפניך", פירש רש"י: "ביראתך". וכן בפרשת ואתחנן נאמר: "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי" (לעיל ה' כו), ואומרים חז"ל (ע"ז דף ה.) שהייתה תביעה על עם ישראל שהם כפויו טובה, שהיה להם לומר: "תן אתה", ולבקש מה' שיתן בלבם יראת שמים. וכן אנו מתפללים בכל יום על יראת שמים, ואומרים: "ויחד לבביו לאהבה וליראה את שמך", "הוא יפתח ליבנו בתורתו וישם בליבנו אהבתו ויראתו". והשאלה נשאלת - אם יראת שמים מסורה ביד האדם ותלויה רק בו, מה טעם להתפלל עליה?

פנינים חסידות ברסלב

כל מה שהצדיק מצוה לעשות צריך לקיים, רק כשמצוה שלא לסע על ראש השנה אצלו זה אינו צריך לקיים (שיחות הר"ן - אות ריד)

צָרִיכִין לְסַע לְצַדִּיקִים עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְהִיא קִבְּלָא שֶׁמִּעֲנִין שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים שְׁפוֹתֵקְצִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּשֶׁאֵינֶן אֵז לְהִיּוֹת אֶצֶל הַצַּדִּיק. כִּי הַצַּדִּיק הוּא בְּחִינַת רֹאשׁ, כִּי הוּא רֹאשׁ בְּגִי יִשְׂרָאֵל, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא גַם כִּן בְּחִינַת רֹאשׁ, כִּי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכָל אֶחָד בָּא עִם מוֹחַ וְדַעְתּוֹ לְהַצַּדִּיק וּמְקַשֵּׁר וְדַעְתּוֹ וּמוֹחַ שְׁבָרָאשׁוֹ, שְׁהָיוּ גַם כִּן בְּחִינַת רֹאשׁ, וְנִקְרָא שְׁהָיוּ רֹאשׁ בְּגִי יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִקְרָא שְׁפוֹתֵקְצִין שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים יחד (ליקו"ם ח"ב צד).

על פי דְּרָכֵינוּ יִתְבָּאָר הֵיטֵב בְּעֶזֶר ה' כִּי כָל אֵלּוּ שְׂאֵזְכִין לְאֶמּוּנַת הַכְּסִיִּים וְנוֹסְעִים לְצַדִּיקִים אֶמּוּנַתֵיכֶם עַל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כְּלָם וְנִקְרָאִים בְּשֵׁם צַדִּיקִים עַל שֵׁם הַצַּדִּיק שֶׁהֵם מְקַרְבִּים אֵלָיו כִּי הַמְּקַרְבֵּן לְטָהוֹר טָהוֹר וְעַל כֵּן הֵם נִתְמַקְּוִין לְאֶלְתֵּר לְחַיִּים כִּי הַצַּדִּיק הַאֲמֵת כּוֹלֵל מִיָּד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשֶׁקֶל הַפּוֹלֵל בְּבְחִינַת קִדְּשֵׁי קִדְּשִׁים (ליקו"ם ח"ו"ט - הלכות שכירות פועלים).

לעבודתו, וע"ז ה' כוסינו ומעורר לבו, ליראה את ה' ולשמור מצוותיו כל הימים. והשני, לפי החזו"א, גם אם מתפלל על אדם אחר, או שאחר מתפלל עליו, מועילה התפילה שה' יעורר לבו, וכמו שמצינו בהרבה מקומות, במדרשים, בתפילות, בפוסקים, בתפילת האב על הבן ועוד, שמתפללים על היראת שמים של הבריו.

המהרש"א (ברכות דף לג): כווישב זאת בטוב טעם, ודאי שביכולתו של הקב"ה להטות את לב האדם לעבודת ה' וליראת שמים כמבואר בכמה מקומות, אלא שהקב"ה נותן את הבחירה ביד האדם. ולכן אם האדם מתפלל לה' שיטה לבבו ליראת שמים, הרי שבזה עצמו מקיים את הבחירה בטוב, וממילא יכול הקב"ה לעורר לבבו ליראת שמים, וכמו שאמרו "הבא ליטהר מסייעין אותו". כלומר הבחירה של האדם בענייני יראת שמים היא להתפלל שיטע ה' בליבו יראת שמים כאשר האדם מתפלל הרי הוא מקיים את חובתו בזה העולם.

החזון איש (סוף או"ח) כתב לבאר פסוק זה, שלא רק כאשר האדם מתפלל על עצמו הקב"ה מטה את ליבו ליראת ה', אלא גם כשאדם מתפלל על מישהו אחר, מועילה התפילה שהקב"ה יעורר לבבו ליראת שמים. כי האדם רשאי להכריח את רעהו לעבודתו יתברך בין בכפייה ובין בפיתוי ואין בזה ביטול הבחירה, כיון שהמעשים שהוא עושה הם בבחירת המעשה וכל ישראל כאיש אחד, ואם כן גם כאשר האדם מתפלל לה' שיקרב את חברו לעבודת ה', אזי הקירוב שהקב"ה עושה לברואיו אינו סותר לבחירה, כיון שנעשה ע"י תפלת נברא והקירוב מתייחס כאילו האדם פעל. וזה מה שנאמר בפרשת ואתחנן (דברים ה' כו) שהיה להם לישראל לומר 'תן אתה' - שהיה להם להתפלל עליהם ועל כל ישראל שה' יתן כליכם יראת שמים, וע"ז זה היה אפשר לקב"ה לעשות את הקירוב כיון שהוא נעשה ע"י תפילתם. נמצאנו למדים מכאן שני יסודות חשובים: האחד, שיש לאדם להתפלל לה' שיקרבהו

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה" קו ההלכה הספרדי: *3030

בתנור שאפו בו באותו היום חלבי כדי לאכול עם בשרי. ואם אפה כבר בתנור חלבי יש להמתין לאחר אפיית הפיצה כרבע שעה, כאשר התנור פועל בעוצמת החום המירבית ושורף את שיירי האדים שנשארו בתנור, ובמקרה כזה לבני ספרד הלחמוניות מותרות לכתחילה, ולבני אשכנז אין להתיר זאת אלא בדיעבד. ע"י ש"ך יורה דעה סימן צ"ה סעיף קטן ג', וכשרות הבית פרק ו' אות ו'.

האם מותר לאפות חלות לשבת (לצורך אכילה עם בשר) בתבנית חלבית בת יומה?

אם התבנית נקיה לחלוטין ואין בה שומן וכדומה, לבני ספרד מותר לכתחילה לעשות כן, ולבני אשכנז יש להחמיר לכתחילה שלא לעשות כן. (על פי שלחן ערוך יורה דעה סימן צ"ה סעיף א' והרמ"א שם).

הבהרה: בגליון פרשת פנחס לגבי השאלה אדם הרוחץ בים, האם צריך לברך על הציצית כשעולה מן הים או בריכה וכדומה?

הבאנו את דעת האור לציון והבן איש חי שלמנהג הספרדים אם שהה יותר מחצי שעה צריך לחזור ולברך, יש לציין שדעת סו"ח הרב עובדיה הליכות עולם (חלק א' עמ' י"א) שהמנהג כיום לא לברך כשמחליפים טלית קטן. ומנהג האשכנזים לא לברך אלא אם כן שהה זמן רב יותר משעתיים. הליכות שלמה (פרק ג' אות ג').

שאלות מקו ההלכה

איש חלק א' אות קפ"ו). אבל לאחר שמלאו לילד שלש שנים אין להביאם לחוף, שלא יראה אשה הלבושה שלא כראוי, ובגיל כזה כבר מובן קצת ועלול לקלקל את טהרת הנשמה שב.

מחנה קיץ של תלמידי ישיבה נסעו בספינת טיולים לשייט בים הכנרת אחד התלמידים מצא באותה ספינה שטר כסף גדול שאין בו סימן מזהה האם המציאה שייכת לבעל הספינה או למדריך ששכר את הספינה או למוצא?

הכסף שייך למוצא ואינו צריך להשיבו, יש לציין שמדובר באופן שאין שום סימן בדבר. משפטי התורה (בבא מציעא סימן כ"ו) על פי השלחן ערוך (חושן משפט סימן ר"ס סעיף ה').

אפינו פיצה בתנור ולאחר מכן אפינו לחמוניות בתנור האם מותר לאכול את הלחמוניות עם בשר? האם הלחמוניות הפוכות לחלבוניות?

הרצפה לצאת ידי חובת כל הדעות לא יאפה

האם מותר לנשים להתרחץ בים שיש בו מציל גבר, וכיצד עליהן לנהוג?

נשים שמתרחצות בים בחוף נפרד המיועד רק לנשים בכל זאת חייבות לכסות היטב את גופן בחלוק וקיצא בזה הן כשנמצאות בחוף והן כשמתרחצות בים כיון שיש בחוף הים מציל ולכן חייבות לזהר שלא להכשילו שהרי הראיה עצמה היא עבירה חמורה מאד וקורה גם לפעמים שגברים הרחוקים מותרה ומצווחם עוברים שם ולכן צריכות לכסות עצמן היטב, ובנות ישראל הצנועות נוהגות ללבוש חלוק ארוך המכסה את כל גופן. שו"ת אז נדברו (חלק י"ב סימן מ"ד) אוצרות ההלכה (להגר"א זכאי - טהרת המשפחה עמ' 248)

הבן שלי קטן מאד ולבעלי קשה להסתדר איתו בחוף הים, האם מותר לי להביאו לחוף הים של הנשים?

מעיקר הדין מותר להביא ילד מתחת לגיל שלש לחוף ים של הנשים. הליכות בת ישראל (פרק ז' אות ל"ט) ויש שהעידו בשם החזון איש זע"א שהורה שגם ילד בן שנתיים לא יתלווה לאימו בלכתה לבריכה. (מעשה

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יח מנחם אב תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 6:55 תל-אביב: 7:10 חיפה 7:03 מוצאי שבת: ירושלים: 8:09 תל-אביב: 8:11 חיפה: 8:12 ר"ת: 8:46

פרשת עקב

התחשבות בזולת

שלא להדר במצוות על חשבון פגיעה בזולת!

נלמד מהפסוק: "לאהבה את ה' אלוקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (פרק יא-כב)

וכתב רש"י: הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים. מכאן נלמד - היה אומר הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל - שקיום מצוות שבין אדם למקום מותנה בשמירה וזהירות יתירה בענינים שבין אדם לחברו. שגם בשעה שמתעלה האדם ומתדבק בקיום מצוות הבורא, אל לו לשכוח את הציווי, ללכת בכל דרכיו מה הוא רחום וכו', וממילא להזהר שלא לפגוע בזולתו.

כאשר ביקש הקב"ה ממשו רבינו להוציא את בני ישראל ממצרים, סירב בטענה "שלח נא ביד תשלח". ואמרו חז"ל (בתנחומא) שמשו חשש לצערו של אהרן, ואמר לו הקב"ה, לא רק שאהרן לא יצטער אלא אדרבה, ישמח בלבו! ולכאורה יפלא: היאך זה שמשו מסרב לגאול את ישראל? הרי הוא כל כך הצטער בצערם שנאנקים מקושי השעבוד, ועל כן נטש את ארמון פרעה כדי לשאת בעול עמו. הנה עתה מבקש ממנו הקב"ה לגאול את ישראל ולהצילם ממצוקתם והנוראה, וזה הצלת נפשה של אומה שלימה. אעפ"כ מסרב משה, וכל כך למה? שמא יגרום בכך צער לאהרן אחיו היתכן?!

אלא אמר הסבא מסלבודקה - הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל (בספרו אור הצפון ח"ב), למדים אנו מכאן עד היכן מגעת חובת התחשבות בצערו של כל יחיד ויחיד, גם כאשר השליחות היא נשגבה ביותר ומיועדת להצלת הכלל בכל זאת מסרב משה עד כי הוצרך הקב"ה לגלות לו שאהרן לא רק שלא יצטער, אלא אדרבה: "וראך ושמח בלבך".

[והנה בתקופה זו של הסתר פנים (תרתי משמע) שרוב הציבור עוטה מסכה, הרי שגם לדעת אלו שאינם עושים נזהרים כד, מנימוקים שונים, כמו: כך הורו רבותיהם, או מצד שיוודעים בעצמם שיש להם ב"ה הרבה זכויות שמגינות עליהם מפני הנגיף (ואף אם ינוכו זכויותיהם מחמת הנס, עדיין ישארו להם מספיק...) אבל עכ"פ, הכל מודים שיש להתחשב בזולת, וכשנמצאים בתוך ציבור אין זה הוגן להתעלם ממצואות קיומו של האדם ה"פשוט" שמאוד מצטער, דואג וחושש מהידבקות, ומדוע לא להתחשב בו ולעטות מסכה?!

וגם מצד הנשיאה בעול וההשתתפות בצער הציבור, מבואר בגמרא (תענית יא.): בזמן שישראל שרויין בצער ופירש אחד מהן וכו' עיי"ש, וכן: בזמן שהציבור שרוי בצער, אל יאמר אדם אלך לבייתי ואוכל ואשתה וכו' (ובזמננו: אל יאמר אדם במלוא הנוחות ללא מסכה, ושלוש עלי נפשי) אלא יצער אדם עם הציבור כדמצינו אצל משה רבינו. עיי"ש]

נשלים בדברי התנא (אבות פ"ב מ"א): איזוהי דרך נאה שיבור לו האדם. כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם" ופירש רבינו יונה ז"ל: "ותפארת לו מן האדם" - שילמדוהו לנהוג עם הבריות מנהג טוב ונאה וכמו מדת הנדיבות". נמצאנו למדים - אמר הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל - כי על כל אדם ללכת בדרך טובה ונאה שבה בנ"א מתפעלים מהנהגתו ומקלסים אותו. בדרך כזו שלא תגרום לשום אדם תחושה של חוסר נעימות, תחושה של צער או כעס.

"מדוע שייסבלו השכנים...?"

בביתו של הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, נהגו להכין את העוף לשבת כבר ביום רביעי. באותה תקופה לא נמכרו העופות ארוזים ומוכנים לאכילה. היה צורך להכין את העוף ולחלקו, וחלקי הפסולת הושלכו לאשפה.

מספר תלמיד מקורב: הבחנתי להפתעתי כי במקרה לצד העוף המוכן לשבת, ישנה שקית עליה נכתב "אשפה", ביררתי מדוע האשפה מוכנסת למקרר ולא במקומה הראוי.

תשובתה של הרבנית הפתיעה אותי, וכך אמרה: מכיון שמכלי האשפה מפונים ע"י העיריה רק ביום שישי, מדוע שהשכנים יסבלו יומיים מריחות בלתי נעימים. על כן אנו מאכסנים בנתיים את האשפה במקרר הביתי...!

הלמות עמלים - ח"ב

"לא על חשבון האשה..."

מעשה באברך ת"ח שהדפיס ספר בענין "גילוי משקין" (שהרי הגר"א והחזו"א הקפידו על גילוי משקין גם בזמננו שלא מצויים נחשים), הוא קיבל הסכמה מגדולי התורה ורצה לקבל הסכמה גם מהגראי"ל שטיינמן זצ"ל. אך הרב שטיינמן סירב לתת הסכמה לספר.

ניסה המחבר להסביר שאינו כותב בספר שחייבים להחמיר על משקה מגולה אלא רק להודיע שיש מקום לחומרה זו כמו חומרות אחרות וכו' כדי שיהיו מודעים לזה בעולם. אולם אף שהרב שטיינמן עצמו נזהר בחומרה זו, לא רצה לכתוב הסכמה.

לאחר הפצרות רבות הסביר הרב שטיינמן את סיבת סירובו: "מה יקרה אם הבעל יחמיר בבית על גילוי האשה תחמם חלב לתינוק ועומדת לשמור מגילוי ולפתע יוצאת לרגע. עכשיו צריכה לשפוך ולהביא חלב חדש ולהתחיל מהתחלה... לכן אם הבעל רוצה להחמיר, שיחמיר על עצמו ולא על חשבון האשה... בשום אופן לא אכתוב הסכמה על כזה דבר!" מתוך מאמר

"איש לרעהו" פרשת עקב הוקדש לעילוי נשמת אמו"ר

ר' אהרן צבי
בן ר' שמחה הלוי פלק ז"ל
שיום היאהרצייט חל ביום כו' מנחם אב
ת.נ.צ.ב.ה.

"איש לרעהו" פרשת עקב הוקדש לעילוי נשמת אמו"ר

ר' יוסף ישראל בן מורינו הרב יעקב יהודה
הלוי הופמן ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב
ואשתו א"מ מרת מרים עי"ה בת ר' יעקב ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

לגמול חסד עם הזולת ולהטיב עמו !

נלמד מהפסוק: "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" (פרק ז-יב)

ואמרו חז"ל: תניא שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל. רחמיים ביישנים, גומלי חסדים. גומלי חסדים מנין. דכתיב "ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד" (ירושלמי קידושין פ"א ה"א). וכן נלמד מהפסוק "ללכת בכל דרכיו" (פרק יא-כב). והביא רש"י דרשת חז"ל: מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא גומל חסדים אף אתה גמול חסדים.

כתב רבינו יונה ז"ל (בפירושו עה"ת-וירא): חסד הוא מכלל המצוות שבין אדם לחברו, וענינו שישים חפצו והשתדלותו לגמול חסד לבני אדם ולהטיב להם בממונו ובטורח גופו, ולעשות להם נחת רוח ולדרוש שלומם וטובתם ולחפוף ביקרם וטובתם, ואף להזהר מהזיק להם במעשה ובדיבור.

ובמדה הזאת סרו ונסתלקו מדת האכזריות והרכילות והשנאה והקנאה והגאווה, היינו להשתרר על בני אדם שלא כחפצם ורצונם. וכל אדם יכול לעלות במעלות החסד אעפ"י שאינו בעל ממון, כמו שאמרו חז"ל גדולה גמילות חסדים שהיא בגופו ובממונו. עכ"ל רבינו יונה.

אמרו חז"ל במדרש (ילק"ש): ולא זכרו בני ישראל את ה'. ולמה? שלא עשו חסד עם בית ירובעל ולא זכרו את ה'. הוי כל מי שעושה חסד, כאילו מודה בכל הניסים שעשה הקב"ה מיום שיצאו ישראל ממצרים, וכל מי שאינו עושה חסד כאילו כופר.

ומבאר המהר"ל זצ"ל (בנתיבות עולם ח"א נתיב גמ"ח פ"ה), מדוע מי שעושה חסד הוא מודה בכל הניסים? משום שלפי מדת הדין אין ראוי שיעשה הקב"ה שינוי בעולם, כי הש"ת ברא את העולם שיהיה נוהג לפי מנהגו וכך הוא לפי הדין.

נמצא שמי שעושה חסד, שאינו לפי הדין אלא לפנים משורת הדין, הרי הוא מודה בכל הניסים שעשה הקב"ה שיצאו ממצרים, שעשה אז הכל מצד החסד. וכמו שדוד המלך אמר במזמוריו כשהזכיר את הניסים: "לעושה נפלאות גדולות לבדו - כי לעולם חסדו, לגורז ים סוף לגזרים - כי לעולם חסדו".

ודוקא הניסים שהיו במצרים הם הדוגמא של מדת החסד, לפי שנעשו בכל העולם, שהרי בקריעת ים סוף, נבקעו כל מימות שבעולם, וכן הניסים שנעשו במצרים, עשה הש"ת בכל מצרים. ולכן מי שעושה חסד מודה בניסים הללו. אבל מי שאינו עושה חסד ואינו יוצא ממדת הדין, נמצא שכופר בניסים שעשה הקב"ה במצרים שהרי אילולא החסד לא היו נעשים הניסים.

לעזרת בחורי הישיבה...

סיפר הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל: בתקופה שלמדתי בישיבת "עץ חיים" בסלוצק, לרוב הבחורים לא היה מקום לינה מסודר, והיו ישנים על גבי ספסלים בבתי מדרשות שונים. פעם החליטו הגבאים במספר בתי מדרש להפסיק את הנוהג הזה בנימוק שהדבר מפריע למתפללים בכל בוקר. לא נותרה ברירה בפני הבחורים אלא לקיים "כי ברחוב נלין"...

באחד הלילות הללו, יצא הרידב"ז, רבה של סלוצק, בשעה מאוחרת אל רחוב העיר, כדי לשאוף אויר צח. בדרכו פגש בחורים אחדים. ושאל אותם לפרש מעשיהם וסיפרו לו שזה לילה שלישי שאין להם מקום לישון והרחוב משמש להם "אכסניה".

הזעזע הרידב"ז ואמר לבחורים שיבואו אחריו. הוא פסע במהירות למעונו של אחד הגבאים, דפק בחוזקה והעירו מן השינה כשהוא פוקד עליו בקול מאיים שירוץ מהר לפתוח את שערי בית המדרש ויניח לבני הישיבה לישון שם על הספסלים. "אחרת" - איים עליו - "אחבל בך במקלי ואתנהו גם כן לכל בחור שיחבוט בך".

מבוהל ומפוחד כולו, קפץ הגבאי ממיטתו והלך לעשות כפי שהורה הרידב"ז. ממנו פנה הרידב"ז לבתים של גבאים נוספים. המחזה חזר על עצמו. הגבאים קמו ורצו בהכנעה לפתוח את שערי בתי המדרש ו"סידור השינה" של בחורי הישיבה חזר לקדמותו.

הלמות עמלים

ענוה ושפלות

לנהוג בכניעה ובענוה עם זולתו ולעקור מהלב כל סוגי גאווה וגסות הרוח !

נלמד מהפסוק: "ולא תביא תועבה אל ביתך" (פרק ז-כו) וכן מהפסוק: "ורם לבבך ושכחת את ה'" (פרק ח-יד)

ודרשו חז"ל: כתיב "ולא תביא תועבה אל ביתך" וכתוב: "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז) מכאן אמר רבי יוחנן משום רשב"י כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים. וכן: אמר ר' יוחנן, כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו כפר בעיקר שנאמר: "ורם לבבך ושכחת את ה'" (סוטה ד:). עוד דרשו: אזהרה לגסי הרוח מנין? אמר ר' נחמן בר' יצחק "ורם לבבך ושכחת את ה'" וכתוב "השמר לך פן תשכח את ה'" וכדר' אילעא דאמר, כל מקום שנאמר "השמר" אינו אלא "לא תעשה". (סוטה ה:).

כתב הסמ"ג (ורבי משה מקוצי זצ"ל - מצוה ס"ד בל"ת): "השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך" - אזהרה שלא יתגאו בני ישראל כשהקב"ה משפיע להם טובה, ויאמרו שברוח שלהם ועמלם הרויחו כל זה, ולא יחזיקו טובה להקב"ה מחמת גאונם וכו'.

ומכאן אזהרה שלא יתגאה האדם במה שחננו הבורא, הן בממונו, הן ביופי, הן בחכמה. אלא יש לו להיות עניו מאד ושפל ברך לפני ה' אלוקים ואנשים, ולהודות לבוראו שחננו זה המעלה...

ומוסיף רבי משה מקוצי שתוכחת הענוה הזו דרש לרבים אבל לא עלה על דעתו לחברה ללאו זה (של "השמר לך") אלא שנתגלה לו בחלום הלילה המשפט הבא: "הנה שכחת את העיקר, השמר לך פן תשכח את ה'". וכותב רבי משה: "התבוננתי עליו בבוקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם, והואלתי לחברו בעזרת יהיב חכמתא לחכימיך".

הגאון רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל כותב (בספרו **שבט מוסר**): "נקוט כלל זה בידך, כל המתגאה, כל ימיו במכאובים ודאגות, כי מרוב גאוותו הכל כאין נגדו. כולם חייבים לשרתו. לקום לפניו. הוא צריך לישוב תמיד בראש. והנה בראותו כי אין איש קם וזע ממנו, ולדבריו אין שומע, הוא מתמלא בכעס דאגה ותוגה כל רגע. ומאורעות אלו תמיד לו ערב ובוקר וצהרים, עד שמרוב צער הוא נחלה, וכשיקום ממטתו ישוב לשטותו וחוזר חלילה.

כששוחח הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל על ענין הגאווה היה אומר: "בעל גאווה מרגיש שהכל מגיע לו, ומשום כך אף פעם אינו שמח במה שיש לו, שהרי מה שיש לו מגיע לו, ותמיד חושב שמגיע לו יותר... אך בעל הענוה תמיד שמח, כיון שבעצם לא מגיע לו כלום, ומה שיש לו זהו אפילו שלא מגיע לו..."

כשוה בין שוים...

פעם נערכה סעודת "בר-מצוה" אצל משפחתו המורחבת של הגאון **רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל** וכמובן הוא והרבנית פיארו את הסעודה. הוחלט שהילדים יטלו ידיים תחילה, כדי שהמבוגרים יוכלו לקיים, "תיכף לנטילת ידיים, ברכה". הכריזו: "כל הקטנים יגשו ליטול ידיים".

מיד קם רבי בן ציון וניגש לכיור כשהוא עומד בתור עם הילדים העולזים. אמרו לו: "עכשיו הקטנים נוטלים!" השיב בענות-חן: "ואני איני קטן?!"

וכך אירע גם כשפעם לא חש בטוב ולא היה בכוחו לחזור רגלי מהישיבה לביתו. לא הרשה לעצמו מונית דרך חשיבות. גם לא הצטרף להסעת הרבנים, אלא עלה להסעה שהסיעה ילדים מהחיידר. ישב ביניהם שוחח עמם בענין שלמדו. חברתם חש כשוה בין שוים...

יגילו במלכם

צדקה וחסד שעושה אדם עם רעהו בסתר, מעלה יתירה יש בה! נלמד מהפסוק: "כי יגרתו מפני האף והחמה" (פרק ט-יט)

ואמרו חז"ל בגמרא: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשוה רבינו, דאילו במשה רבינו כתב "כי יגרותי מפני האף והחמה", ואילו במעשה צדקה [בסתר] כתיב (משלי כא) "מתן בסתר יכפה אף" (בבא בתרא ט:). [ופירושו התוס': צדקה בסתר יותר משכך חמה ממשוה רבינו בתפלתו, ואף על גב דמשה נמי עשה צדקה בסתר, שמא אותה שעה כבר פסק אותו זכות].

רבינו החיד"א ז"ל (בספרו פני דוד-תצוה) מביא בשם רבינו אפרים שדרש את הפסוק "ועשית את מעיל האפוד" (שמות כח-לא) לענין צדקה בסתר. וכך דרש: "מעיל האפוד" - זו צדקה שנאמר "מעיל צדקה יעטה" (ישעיה סא-ג) "והיה פי ראשו בתוכו" - שיעלים הצדקה ולא יפרסמנה. "שפה יהיה לפיו" - אף שעושה צדקה בסתר, הקב"ה מפרסמה לכל [שפ"ה גימטריה שכינה].

ובהמשך הפסוק נאמר: "ופעמוני זהב בתוכם" - שיתן לתוך קופה של צדקה שלא ידע למי נותנה, ולא ידע המקבל ממי קיבלה. "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" - שנאמר "והלך לפניך צידדך". ו"בצאתו ולא ימות" - ובצאתו מהעולם הזה, לא ימות מיתת גיהנם לעוה"ב.

נאמר בפסוק (קהלת יב) "כי את כל מעשי האלוקים יביא במשפט על כל נעלם" ודרשו חז"ל (חגיגה ה.) את הפסוק על הנותן צדקה לעני בפהרסיא כדי להתפאר ועי"ז מתבייש העני. מוטב יהיה שלא יתן מאשר יתן ויתבייש העני! ונפסק להלכה (יו"ד סימן רמט-יג) שאם מתפאר בצדקה שנותן, לא די שאינו מקבל שכר אלא אף מענישים אותו.

אומרים חז"ל (סוכה מט:). "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה" וביאר בעל החשב סופר (פר' בהר) כי המידה הנכונה היא לתת צדקה באופן שהמקבל לא התבייש במה שנותן לו את תמיכתו, ואדרבה, יש לעודדו כדברי חז"ל (בבא בתרא ט:). כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בי"א. שכן עיקר המצוה לדקדק לפייס את העני לבל יפול ברוחו.

הוא שאמרו חז"ל: "אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה". והיינו, ע"י פיוס שהוא עיקר החסד עם העני. שהרי מי שנותן צדקה לעני ואינו מפייסו, גורם שהעני מתבייש להסתכל בפניו וממילא מתרחק הוא ממנו.

מעשה מובן מה שהזכירה אותנו התורה בפרשת בהר (ויקרא כה-לה) "וכי ימוד אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו... וחי עמך". כלומר: החזקתך בו תהיה באופן כזה של "וחי עמך" שיהיה עמך במחיצתך, לבל יהיה מוכרח להתרחק ממך.

דברים נוקבים כתב רבי אליהו הכהן מאיזמיר זצ"ל (בספרו מעיל צדקה): הנותן צדקה כדי שישבחוהו ההמון וכו' מראה בזה דחפץ בשכר זה יותר משכר עולם הבא. וכמעט שהוא ככופר בשכר ועונש, שאם ברור לו שיש לו שכר עליה לעוה"ב, מה לו שיקח זה? ועוד רעה חולה הניתנת בפרהסיא ששופך דם המקבל וגורם לעני רעה, דכיון שראו אחרים שנתן לו אין משימים על לב לתת לו. והעני מוטל ברעב הוא ואשתו ובניו. לפי שמתנתו אין בה כדי להספיק, דמתנת בו"ד "מתנתו מעוטה וחרפתו מרובה". אבל יתננה כל מה שיכולו בצינעה שמבטל כל הרעות האמורות, ונמצא מודה שמלוא כל הארץ כבודו, רואה, ושהוא עתיד לשלם גמולו בעוה"ז ובעוה"ב.

איזוהי צדקה מעולה?

סיפר הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: יהודי בא לפני החתם סופר ואמר לו שרצונו לתמוך בלומד תורה נזקק. הסכים החתם סופר לקבל ממנו אך בתנאי שלא ישאל מי הנתמך. ואכן חמש עשרה שנים העביר תמיכתו מידי חודש בחודשו.

יום אחד הגיע התומך לחתם סופר ואמר שרצונו לדעת מי הוא זה שנתמך על ידו. הזכיר לו החתם סופר את התנאי שקיבל על עצמו שלא ישאל... אך הלה עמד על תביעתו. נענה לו החת"ס: "יהי כן, בוא ביום פלוני ותוכל לראותו".

הגיע האיש והנה הוא רואה את החתם סופר יושב בחדרו. אמר לו החת"ס: "רצית לדעת מי הוא, הרי זה אני בעצמי". והחזיר לו בו במקום את כל הכספים שקבל ממנו במשך חמש עשרה שנים!"

הלה נרתע, הצטדק, התנצל. התחנן וביקש להמשיך ולתמוך ונענה בשלילה: הפטיר רבי חיים: הוא שאמרו חז"ל (ב"ב י:). איזוהי צדקה מעולה? שלא ידע הנותן למי נותן, ולא ידע המקבל ממי מקבל!

מנחת תודה

משכיל אל דל...

אברך תלמיד חכם ובעל משפחה מבני ברק, זקוק היה מסיבות בריאותיות, לנסוע לשהות באוירה של ערד. להפתעתו סירב בעל המסעדה החרדית במקום ליטול ממנו תשלום בעבור ארוחותיו, והיה מעניק לו אותן חינם.

זמן מה לאחר מכן, פגש האברך את בעל המסעדה בבני ברק וחזר להודות לו שוב על האירוח המופלא שנהג בו בערד.

גילה לו האיש, כי "כ"ק האדמו"ר מגור בעל הלב שמחה הוא שהורה לו כי כאשר יבחין במסעדתו ביהודי חסר אמצעים, אשר רק הכורח הבריאותי הביאו לערד, יתן לו לסעוד בחינם, ואת החשבון יגיש לאדמו"ר...

ליבם של ישראל

כאילו מדובר בפרעון חוב...

באחד הימים הזדמן יהודי אל העיר ווזאן כדי להשתטח על קברו של הצדיק רבי עמרם בן דיוואן זצ"ל שקבור בכפר סמוך. באותה שעה שהה במקום הגה"צ רבי רפאל ברוך טולידאנו זצ"ל. למראה אותו יהודי שהכירו מימים ימימה, ניגש אליו הוא ובירר האם מכיר הוא את פלוני ופלוני מבני עירו. כשהשיב היהודי בחיוב, מסר לו רבי רפאל ברוך סכום כסף גדול וביקש: "בהגיעך אל עירך, אנא, מסור את סכום הכסף הזה לאותו יהודי, ואמור לו כי אני שלחתי את הסכום כפרעון לחוב שאני חייב לו!"

קיבל היהודי על עצמו את השליחות והעביר את הכסף ליעדו, תוך שהוא מדגיש כי רבי רפאל ברוך שלח את הכסף. להפתעתו, הופיעו דמעות של התרגשות בעיניו של המקבל והוא סיפר דברים כהווייתם:

"**דע לך** - אמר - "כי רבי רפאל ברוך לא חייב לי אפילו פרוטה אחת. אולם מדי תקופה הוא שולח לי סכומי כסף באמצעות שליחים שונים, להם הוא מספר כי מדובר בפרעון חוב... הכל בכדי שלא אתבייש ליהנות ממתנת חינם!"

קדוש וברוך

"מישהו השאיר חבילה בשבילך..."

סיפר הגרש"מ עמאר שליט"א בהספדו על הגאון רבי שריה דבילצקי זצ"ל: כשהייתי נער, עליתי ממרוקו ללא כל משפחה. למדתי בישיבת תפארת ציון והתפללתי עם רבי שריה. יום אחד נקרעו נעלי והלכתי בנעלים קרועות. קרא לי רבי שריה ואמר לי: "מישהו השאיר אצלי חבילה בשבילך"... תמהתי: מי יכול להשאיר חבילה בשבילי, הרי אין לי כל מכר וקרוב. אך רבי שריה בשלו: "לא יודע מי זה אבל מישהו השאיר". פתחתי את החבילה ובה היו זוג נעלים חדשות...

לימים סיפרתי הדברים לחברותא שלי הגר"צ בוארון שליט"א שגם הוא למד בצעירותו בתפארת ציון, והגיב: גם לי היה אותו סיפור בדיוק, רק עם מעיל...

הלמות עמלים-ח"ב

זמי בעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

חסדי ד' כי לא תמנו

מכתבי-יד והקלטות של הסבא רבי יעקב. סיפרתי לו שבדיוק כעת, כאשר פנינו את דירתם הישנה של ההורים, גילינו עשרות רבות של הקלטות לא ידועות משעורים על יהושע ושופטים - בדיוק על ספרי הנביאים שעמדתי להוציא לאור!

הוא ביקש לדעת אם אסכים להציב הקדשה בספר לזכר אשתו המנוחה, ואמרתי לו: כמובן, כמו שעשיתי לתורמים שנדבו לחלק הקודם של "אמת ליעקב" שכבר הדפסתי.

הוא ביקש לדעת מה היקף העבודה על החומרים החדשים, ואמרתי לו שעדיין אפילו לא ספרתי ומינתי את הקלטות. ביקשתי ממנו כתובת דוא"ל כדי שאוכל לפרט לו במה דברים אמורים, וכן לשלוח לו דוגמא של הספר הראשון שכבר יצא לאור.

מעוצם ההשגחה אמרתי לו שאני מרגיש חובה לספר לו על דבר מעניין שקרה לי ביום האתמול: מאז פטירתו של אממו"ר זצ"ל לא זכיתי לראות אותו בחלום על אף השתוקקותי הגדולה לכך. אחותי וכמה מהילדים שלי כבר ראו אותו בחלום, אבל אני לא. והנה בדיוק אתמול, יום לפני שיחתנו, הוא התגלה לי בפעם הראשונה בחלום כאשר הוא כולו מחויך ונראה מצוין. האיש בטלפון התרגש ואמר שגם אליו הגיע אתמול אבא בחלום - וזה מה שדחף אותו להתקשר!

מרב התרגשות התחלתי לבכות. העברתי את הטלפון לאשתי כדי שתגיד לו שאני לא יכול לדבר כי אני נחנק מבכי. גם הוא הצטרף לבכי.

אשתי אמרה בהתפעלות: הנה רואים שיש חיים לאחר המוות! ניחמתי אותו על פטירת אשתו והוא על פטירת אבי וסיכמנו שנעמוד בקשר. בסיום השיחה הוא ביקש שגם אשלח לו את פרטי הבנק שלי, כי מלבד העזרה על הספר הוא רוצה לשלוח לי סכום לבניתיים.

מכיון שלא הייתי בטוח שרשמתי נכון את כתובת האימייל, התקשרתי לאחי לשמוע ממנו מה הוא רשם. בעודנו מדברים ומשוחחים על צירוף-המקרים הנפלא הזה ועל החלומות המרטיטיים, פתאום נפל לנו האסימון, או יותר נכון לומר הקב"ה הפיל לנו את האסימון: רגע, אולי הוא נוכל מתוחכם שבסך-הכל מנסה להשיג מאתנו את פרטי החשבונות על מנת לגנוב מהן כסף?! (בחשבונות בחו"ל ישנה אפשרות כזו).

נ.ב. לאחר כמה שעות שהנוכל לא קיבל את המייל עם פרטי הבנק, הוא התקשר לאמא לשאול מדוע לא שלחה את המייל. אמי רק התחילה לומר לו שמעולם לא שמעה את השם "שמואל רוט", והשיחה התנתקה!...

אודה: אני עצמי לא מבין על מה ולמה עלה לפתע בלבי חשד כזה הזוי שמדובר בנוכל... הרי הסיפור כה תמים ומרגש...

אך עובדה היא: אחר בירור קצר התברר שמדובר בנוכל ערמומי וידוע. המקורות הנאמנים שאיתם שוחחתי הוסיפו למשמע הסיפור, שהנוכל נהג איתנו בתייחסות מיוחדת שפלא הוא שלא נפלנו בפיתויו. למותר לציין שיותר לא הצלחנו לאתרו בשום צורה. הנה כי כן, חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמינו!...

כעלון שכל מטרתו 'איש-לרעהו', דומה שאין חשוב ביותר מאשר לתת במה לסיפור המצמרר הבא - שיוכל לגרום טובה עצומה לקוראים!

שמי יוסף קמנצקי [הערת המערכת: הג"ר יוסף שליט"א] וברצוני לספר סיפור לא-יאמן של השגחה פרטית שקרה השבוע: אמי שתחי' התאלמנה לפני שנה ושלושה חדשים, והנה היא מקבלת שיחת טלפון מאדם שמציג את עצמו בשם "שמואל רוט" מאנגליה ומתעניין "מה שלום רבי נתן?" (אאמו"ר הגאון זצ"ל). כאשר שמע ממנה שהוא הלך לעולמו נפל להלם ולא הצליח להבין איך ייתכן שלא שמע על הסתלקותו? אך מיד הסביר: "אשתי עליה השלום היתה חולה במחלה הנוראה במשך שש שנים, עד שנפטרה לפני חצי שנה. אז כנראה שבגלל שהייתי טרוד איתה, לא שמעתי על פטירת האיש שכל-כך הייתי קשור אליו!"

האמת שאמי לא זיהתה את שמו של המתקשר כאחד מן המכרים של אבא, אבל בגילה - מעל 86, עמו"ש - היא כבר לא מצפה מעצמה לזכור את הכל. האיש ניסה בכל זאת: "לפני 27 שנה נולד לי בני יחיד, ובעלך התכבד בקריאת השם שלו!" אמא לא נזכרה.

"טוב, אולי אני יכול לעזור במשהו?" שאל האיש מתוך נכונות טובה. סיפרה לו אמא שאבא זצ"ל, בהיותו מחבר ספרים מפורסם, השאיר לפני פטירתו איזה 250 סטים של ספרים שלו ומאז היא הספיקה למכור 70 סטים, אבל עדיין נותרו 180 סטים. מכיוון שהיא עברה כעת לדירה קטנה בסמוך לבנה בהר-נוף, חסר לה מקום... האיש הציע בנדיבות לרכוש את כל הסטים עבור בתי כנסיות באנגליה. "כיהלומן עשיר שגם עוסק בנדל"ן אין לי בעיה לעשות זאת" הסביר והציע להפקיד את הסכום שיתבקש בחשבונה. אמא התרגשה מאוד מההצעה, ואמרה שתבקש מבנה להעביר לו את פרטי הבנק שלה.

* * *

אחי התקשר אליו וגלגל עימו שיחה, למרבה הפתעתו נודע לו מהאיש שאבא זצ"ל היה מבקש ממנו לעזור לכל מיני אלמנות ויתומים - ואנחנו כלל לא לא ידענו מכל המעשים הטובים הללו. בין היתר סיפר האיש שהסיבה בגללה התקשר מלכתחילה כעת היא כדי להתייעץ עם אבא זצ"ל על האופן הראוי להנצחת שם אשתו המנוחה.

בהמשך השיחה, משנודע לו שאחי סגר שידוך לבנו הקטן, הבטיח לשלוח מתנה בסך 18,000 לירות שטרלינג. אחי לא האמין למשמע אזניו: ישועת השם כהרף עין- מהמקומות הכי לא צפויים. אחי ביקש ממנו את כתובת הדוא"ל שלו, כדי לשלוח לו את פרטי מספר חשבוננו הבינלאומי - מה שנקרא בלועזית IBAN.

באותה שיחה גם עלה שמי, כבן הגדול של אבי המנוח שעוסק בהדפסת חידושי תורה של הסבא שלנו, מרן רבי יעקב קמנצקי זצוק"ל. האיש אמר שהיה רוצה לשוחח גם איתי.

נתנו לי את המספר שלו, ומיד התקשרתי אליו. הסברתי לו שאני עומד להוציא כרך שני של "אמת ליעקב על נ"ד"

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

זהו שאומר המדרש והיה עקב תשמעון - אלה המצוות שאדם דש בעקביו, הדא הוא דכתיב הלוך ילך ובכה - כשאנחנו נשמע לעתיד לבוא, מה הקב"ה משלם על צעד לכבודו - כשאדם צועד לבית הכנסת, כשאדם צועד לניחום אבלים נבכה על כל המצוות שדשנו בעקבנו.

"והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים לא ישימם בך" (ז, טו)

קשה שהפסוק סותר עצמו, כי מ'והסיר ה' ממך' משמע שהחללים יבואו, ואחר כך יסירם ה' יתברך. ומהפסוק 'לא ישימם בך' משמע שלא יבואו בכלל?
מפרש רבינו האור החיים הקדוש על פי מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה 'הכל בידי שמים, חוץ ממחלת הקור והחום' שבאים על האדם מעצמם ואינם בשליחות ה' יתברך. ואם כן יש לפרש 'והסיר ה' ממך כל חולי' הכוונה לחולי החום והקור שבאים על האדם מאליהם, ומבטיח ה' יתברך שיסירם, וכנגד החללים שבאים בשליחות ה' יתברך, אמר 'לא ישימם בך'.

"וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך" (ה, ה)

מעשה היה ברבי עקיבא (ברכות ס"ב) שכאשר הלך בדרך והגיע לעיר אחת ותושביה סירבו לארחו, אמר לעצמו: "כל מה שעושה הקב"ה לאדם - זה לטובתו"; הלך ונשכב לישון בשדות. היו עמו תרנגולת (להעיר אותו מהשינה), וחמור (לשאת משאות) ונר (כדי ללמוד בלילה). באה רוח וכיבתה את הנר, ואז בא חתול ואכל את התרנגול ולאחר מכן בא אריה וטרף את החמור. רבי עקיבא הגיב "כל מה שעושה הקב"ה - לטובה". באותו לילה בא גדוד רומאי לעיר, פשט עליה ושבה את בני העיר,

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם" (ז, יב)

רבינו האור החיים הקדוש כתב שיש לפרש שהוא מלשון הבטחה, כלומר שאם תשמעו ותלמדו תורה, מובטחים אתם שתשמרו ותעשו את המצוות. 'שעל ידי השכלה בתורה, ישיג לשמור ולעשות, שהתורה מגינה ומצילה מן החטא, שהיא השמירה, וגם מביאה לידי קיום המצוות, שהוא המעשה.

"והיה עקב תשמעון" (ז, יב)

מדרש פליאה - והיה עקב תשמעון הדא הוא דכתיב (תהלים קכו, ו) הלוך ילך ובכה. מה הקשר בין והיה עקב תשמעון ל - הלוך ילך ובכה? בשם האוהב ישראל מאפסא מובא: משל לעשיר שירד מנכסיו. לא הייתה לו ברירה, הוא היה צריך לכתת את רגליו כדי להשיג כסף. הלך ממקום למקום מפינה לפינה. הגיע לארץ החבילה, ארץ שבה יש מחצבות של יהלומים. הלך ומילא לו שק ביהלומים ושם על גבו. יום אחד, במהלך מסעו, הגיע לאיזה בית של עני אחד וביקש ממנו אם יוכל לתת לו לאכול משהו.

אמר לו העני - אם היה לי משהו לאכול, הייתי נותן לך גם מבלי שתבקש, אבל לצערי אין לי מה לתת לך לאכול. אמר העני, אני יגיד לך משהו, אספתי באיזה שהוא מקום, חצץ מאוד יפה,

אולי זה שווה משהו... - בא אני אקח אותך, יש כאן איזה שמאי של אבנים, אולי זה שווה משהו...! ניגשים לשמאי, השמאי בודק את האבן.... ונקב בסכום גבוה מאוד.

באותו רגע התעלף הסוחר.

אומר האוהב ישראל מאפסא - לעתיד לבוא, כשאדם יבוא לפני בית דין של מעלה, ויראו לו מה משלמים עבור פסיעה אחת, כמה משלם הקב"ה על צחצוח נעליים לכבוד שבת, כולנו נפרוץ בבכי!

איזהו עשיר?

יש עיוורים עצובים, ויש עיוורים שמחים!
יש חולים לא עלינו עצובים, ויש חולים מאירי פנים!
אם ניגש לעיוור העצוב ונשאל אותו, תגיד, למה אתה כל כך שבור??? הוא ייאנח ויאמר: מה, אתה לא רואה? אתה עיוור??? אתה לא מבין את העצבות שלי? הרי אני לא יכול לראות!!!
האם הוא צודק? לכאורה כן.

אבל, אם הוא צודק, כיצד נסביר את פשר שמחתם המרנינה של העיוורים השמחים, של האנשים עם המגבלות ששמחים בחלקם???
אומר הרה"צ ר' אשר פריינד זצוק"ל: **השמחה והעצב אינם קשורים למצב של האדם!!!** שני אנשים, אותה התמודדות - האחד שמח והשני ממורמר...
השמחה והעצב תלויים אך ורק בהסתכלות שלנו!!!
השאלה היא, מה אתה מעדיף? המון עצב והתמסכנות, או חיבור עמוק לבורא והסתכלות נכונה כיצד כדאי להמשיך את העתיד עלינו לטובה...
...הרווח מול ההפסד....

(נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

פרט אחד - שאין לנו מושג כמה חוסכים ייסורים שמתייסרים בעולם הזה!"

וזה מה שאותו נפטר בא להודיע לך! "נרעש הרופא, ושאל: "אז מה עלי לעשות?!" אמרתי לו: "תשמע, הנפטר הזה יש לו דאגות משלו. הוא עומד להישלח אל הגיהנום, כסבור אתה שאין לו מה לעשות אלא לרדת לעולם הזה ולהתאונן בפניך?! ובטח היה צריך לשם כך אישור ממרום, מדוע הרשוהו? יש לך רק סיבה אחת הואיל ואתה אשם בכך שלא השלים קצבת ייסוריו ואינו עולה מיד לגן העדן, התגלה אליך כדי שתתקן את המעוות ותכניסו לגן העדן!" "כיצד?" תמה. "בכך שתחזור בתשובה, ומצוותיך יזקפו גם לזכותו!"

המשיך ושאל: "ועד שאקיים את המצוות, יזכוהו?" אמרתי: "לכך אינך צריך לדאוג, זה רש"י מפורש: בראש חודש ניסן הורה משה רבינו לבני ישראל, שבעשור לחודש יקחו את קרבן הפסח וביום י"ד יקריבוהו, וילכו ויעשו בני ישראל כאשר ציווה ה' את משה" (שמות יב, כח). וכי כבר עשוי? אלא כיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו!"... והרופא שב בתשובה שלימה!

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ה, י)

בגמ' ברכות (כ, ב) "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, ריבוננו של עולם כתוב בתורתך 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד' והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך' אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה".

שואלים המפרשים, וכי לא מצאנו חומרות נוספות שקבלו ישראל על עצמם? למה נושא פנים דווקא בגלל חומרא זו? מבאר הגר"ח מוולוז'ין, שהנה לכאורה חומרא זו עשויה להביא לידי קולא, שכן אם יבוא עני יתנו לו רק כזית... ויצא שכרו בהפסדו, אבל אם נדקדק נראה שכתוב והם מדקדקים "על עצמם" עד כזית, שרק על עצמם מחמירים לברך בכזית ולא עם העני. לכן אומר הקב"ה כמו שבברכת המזון אתם מחמירים לברך אפי' על כזית וכביצה, אבל עם אחרים אתם מטיבים ונושאים פנים, לתת להם כדי שביעה, אף אני אשא פנים לכם.

"ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש ושני לוחות הברית על שתי ידי וארא והנה חטאתם לה' אלוקיכם... ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם" (ט, טז-יז)

יש להבין: אם הלוחות היו כבר בידיו של משה, מה פשר המילים "ואתפוש בשני הלוחות"? הן הלוחות כבר בידיו... מודעה שנתלתה בפתחו של בית המדרש בישרה לתלמידי החכמים שבעיירה שבעוד כמה ימים יימסר שיעור על ידי רבי ישראל סלנטר. במודעה הופיעו 'מראי מקומות', סוגיות בגמרא שעליהן ייאמר השיעור.

ובכך הוברר לו שכל המקרים המצערם הללו - היו לטובתו. מעשה היה באדם אחד שראה את חברו והנה רגליו מלאות פצעים, ואי אפשר היה לו ללכת. אמר לו, מצטער אנכי מאד על המכות ששלח בך הקב"ה, השיב לו האיש, ואני מודה ומשבח לבוראי שלא שלח לי הפצעים האלו בעיני, שזה היה גרוע פי כמה, ומעולם לא בקשתי מהקב"ה שירפאני, ואם הייתי בשמש לא בקשתי להיות בצל, אלא מה שטוב בעיני הקב"ה טוב גם בעיני. וזוהי מדתו של נחום איש גמזו, שהיה אומר על כל דבר גם זו לטובה, לא קרא הקב"ה לאברהם אוהבי אלא לאחר שבחנו וניסוהו בעשרה ניסיונות וקיבל כל הייסורים באהבה.

סיפר ר' יענק'לה גלינסקי ז"ל (והגדת) כששהיתי בבית החולים, הגיע אלי רופא. מוטרד היה בעליל, בקש להיוועץ. סיפר, שלפני כמה ימים שהה במחלקה חולה אנוש, שהתייסר בייסורים קשים ומרים. גופו היה אכול, המחלה הממאירה עשתה בו שמות. נאנח ונאנק, ולא הייתה כל תקווה. המוות היה גואל אותו מייסוריו, אלא שהמכשירים השונים החזיקו אותו בחיים. בביקור הרופאים האחרון הוחלט שאין עוד טעם בהארכת חייו. הרופא הבכיר הורה לו, לרופא שסיפר לי זאת, להוציא את התקע. החולה נותק מהמכשירים והחל לפרכס. וכעבור שלוש שעות בא הקץ לסבלו.

אמש, סיפר, התגלה אליו החולה בחלום: "מה עשית לי?" קבל. "גאלתי אותך מייסוריך", ענהו.

"למה?!" התמרמר החולה. "נשמתי עלתה למרום, והודיעוני שנקצבו לי עוד ארבעה ימי התייסרות בעולם הזה כדי למרק את כל עוונותי, אילו הייתי משלימם, הייתי עולה היישר לגן העדן, זך ונקי. ועכשיו, כשקיפדת את חיי בטרם עת, מי יודע כמה אאלץ לסבול בגיהנום! מה עשית? למה עשית?!"

והרופא הנסער בא לשמוע: זה באמת כך?! מה ההבדל אם הוא סובל כאן או סובל שם?

אמרתי לו: "ודאי! העולם הזה קרוי בשם "עולם הצמצום". כל מצווה קטנה כאן פועלת גדולות ונצורות בעולם העליון. ועבירה קטנה כאן מחשיכה עולמות. כך גם ייסורים קטנים כאן, חוסכים משהו מהגיהנום, שהרמב"ן כותב (בהקדמת פרושו לאיוב) ששעה בו נוראה יותר מחיים של ייסורי איוב. ממש כשם שהסבא מקלם אמר בשם רבי ישראל מסלאנט שיכול האדם לאכול עולמו בעולם הזה בכפית לפתן!

ואספר לך - הגאון מוילנא זצ"ל ישב עם תלמידיו ואמר להם: "דעו, שכל מה שנאמר ב"ראשית חכמה" אודות הייסורים הנוראים של הגיהנום, הכל אמת לאמיתה, לא כדי לירא ולא כדי להפחיד, אדרבה, זה גרוע הרבה יותר, אש וגפרית!" הדברים הרעישו כל כך, עד שאחד התלמידים חלה מרב פחד ובעתה. באו והודיעו לגאון מוילנא, ואמר: "נלך אליו, ונקיים בו מצות ביקור חולים".

התלוו אליו והיו בטוחים שירגיעו ויאמר שאין צריך לקחת כך ללב את הדברים, זה לא נורא כל כך.

באו, והתלמיד התרגש לראות את רבו. אמר לו הגאון: "דע, שכל מה שאמרתי לך, אמת לאמיתו. וזה רק אפס קצהו, אין לנו את היכולת להשיג ייסורי הגיהנום לאמיתם! אבל שכחתי להוסיף

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

"ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם" (ט, יז)

אם נתבונן, נראה כי בכל הפסוקים הקודמים כתובים שתי המילים: "לוחות הברית", ואילו כאן כתוב "ואתפוש בשני הלוחות" ולא כתוב "לוחות הברית".

מסביר ה'חת"ם סופר' זיע"א: אחת ממצוות שנצטוונו היא לעשות תשובה, ומצווה זו אי אפשר לקיים בלי לעשות קודם עבירות. נמצא, שלפני שעושים עבירות מחוייבים ב-תרי"ב מצוות בלבד, תרי"ב הן אותיות 'ברית'.

אם כן, כל זמן שבני ישראל לא עשו את העגל, היו הלוחות לוחות ה'ברית'. כי לא הייתה להם עבירה וממילא לא היו מחוייבים במצוות התשובה, אולם ברגע שעשו את העגל, אמר משה רבינו, כעת אלו "לוחות" בלבד, כבר לא "לוחות הברית", כי עתה מחוייבים אתם גם במצוות התשובה.

"כי ה' אלוהיכם הוא אלוהי האלוקים ואדוני האדנים" (י, יז)

מבאר רבנו האור החיים הקדוש, שהקדוש ברוך הוא שולט על הרצון והבחירה של המנהיגים, שאין להם בחירה כמו שאר בני אדם, אלא הוא שולט עליהם.

וזה לשונו: 'כי אדונים של מטה אין בידם הבחירה לעשות כחפצם ורצונם, אלא הוא אדון עליהם להטותם לאשר יחפוץ, והוא מאמר שלמה לב מלך ביד ה'".

"ולמדתם אותם את בניכם" (יא, ט)

פעם אחת היה רבי עקיבא מהלך בדרך, ומצא אדם אחד שהיה מכוּעַר ביותר, והיה נושא משא גדול של עצים, שלא היה אדם בעולם ולא חמור ולא סוס שיכולים לטעון כמותו.

אמר לו רבי עקיבא משיביע אני אותך בשבועה שתאמר אם אתה בן אדם או שד או איזו בריה אתה?

אמר לו רבי אדם הייתי, וכבר נפטרתי מן העולם ההוא. ובכל יום אני מביא משא כזה, ומכניסים אותי לתוך הגיהנום ושורפים אותי בתוכו שלשה פעמים ביום, וזה עמלי בכל יום ויום.

אמר לו, בני שמעת אם יש לך תקנה? אמר לו כך שמעתי מאחורי הפרגוד, שבזמן שיעלה בני לספר תורה ויאמר "ברכו את ה' מבורך" מוציאים אותי מגיהנום, ומכניסים אותי לגן עדן.

אמר לו רבי עקיבא הנחת אשה או בן? אמר לו בן אחד נולד לי אחר מיתתי ונמנעו ישראל למולו. אמר לו מה שמך? אמר לו ארנוניא. אמר לו ומה שם אשתך? אמר לו שישכיא. אמר לו ומה שם עירך? אמר לו לודקיא.

מיד כתב רבי עקיבא שמו ושם אשתו ושם עירו. והלך רבי עקיבא עד שבא לאותה העיר. כיון שבא לעיר יצאו אנשי העיר לקראתו, אמר כלום ידעתם איש פלוני ואשתו? אמרו שם רשעים ירקב... אמר להם אף על פי כן הביאו לי את בנו.

הביאו אותו וצווה למולו, ולהושיבו ללמוד, וכן עשו ולמדוהו ברכות שצריך לו לספר תורה.

מראי המקומות נכתבים על מנת שהלומדים יוכלו להתכונן קודם השיעור ולהכיר את הסוגיות היטב. כך בינו את השיעור בצורה טובה יותר.

באותם ימים הסתובב רבי ישראל בעיירות ובכפרים, מביא אתו בשורה לכל מבקש השם: לימוד המוסר.

עם ישראל המלומד באנשים שניסו להכניס אליו שיטות חדשות ותכנים הרסניים, התרגל להתייחס לכל פעם כזו בחשד; מוטב להיות זהיר קצת יותר מדי מאשר זהיר קצת פחות מדי. אלא שדברים אלו מסורים בידי גדולי ישראל בלבד, הם היחידים שמוסמכים להכריע מה לקרב ומה לרחק.

לגודל הצער, מספר אברכים שיראת השמים שלהם מוטלת הייתה בספק, החליטו על דעת עצמם שרבי ישראל סלנטר מנסה במאמציו למען לימוד המוסר להחדיר שיטה זרה שמרחיקה את האדם מעבודת השם האמיתית, לכן שמו הללו לעצמם מטרה לפגוע בו ולביישו.

הלכו אברכים אלו, הורידו בחשאי את המודעה שבפתח בית המדרש וכתבו בה מראי מקומות שונים ללא כל קשר ביניהם.

לומדי בית המדרש ראו את המודעה החדשה ותהו. מאחר שלא ידעו שהמודעה הוחלפה וראו מראי מקומות ללא כל קשר הגיוני ביניהם, ניסו לנחש מי האורח שידרוש: או שהוא גאון מרעיש או חלילה תימהוני מבולבל...

הגיע היום המיועד ורבי ישראל סלנטר ניגש אל הבמה, מולו הניח אחד האברכים את הדף שהיה בפתח בית המדרש.

הנוכחים כולם חיכו במתח עצור שיפתח את פיו, והאברכים שהחליפו את המודעה המתינו שירד הרב בבושת פנים.

רבי ישראל סלנטר הוריד את ראשו על הבמה למשך שתי דקות... בסיומן הוא הרים את ראשו ונשא פלפול חריף במשך שעה ארוכה, כשהוא מקשר בין כל מראי המקומות השגויים שהתנוססו על הדף.

השומעים יצאו מכליהם מרוב התפעלות. כזו חריפות ובקיאות לקשר בין נושאים שאין ביניהם שום דבר משותף, בצורה כה עמוקה ובגאונות מרעישה - טרם ראו מימיהם.

לימים סיפר רבי נפתלי אמסטרדם, תלמידו של רבי ישראל סלנטר, את המעשה וכשסיים הסביר: כלום סבורים אתם שהרבי היה צריך שתי דקות 'לסדר' בראשו את הפלפול? לא ולא. מוחו מהיר היה כברק והוא לא נזקק ליותר משנייה. אלא שמשך שתי דקות עיין הרבי בנבכי לבו: האם אתה באמת מתכוון לכבוד שמים שיראו שגם לומדי המוסר יודעים ללמוד היטב, או שאתה מתכוון להראות לכולם שאתה יודע ללמוד...

זהו המסר של משה רבינו לעם ישראל: הקב"ה הוריד אותי מהשמים בגלל העגל. ראיתי אתכם חוטאים. הלוחות היו בידי. אבל לא שברתי! עצרתי. תפסתי את הלוחות. התבוננתי שנית במה שעלי לעשות. רק אז, כשהייתי בטוח שזה הדבר הנכון, השלכתי אותם ארצה.

חשיבה נוספת טרם עשיית מעשה גורלי, אפילו כשהכל ברור, מובילה את האדם להימנע מחרטות על פעולות שגויות ולקבל החלטה נכונה.

(במחשבה תחילה)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - עקב

שהתאוו לעשב שלרגליהם, אך החבל הקצר לא אפשר להם. משכו והתייסרו ונפצעו עד שנכנעו, והשקיעו עצמם בשק שיבולת השועל. והיו חכמים, שמיד אכלו מן השק וחסכו את ההתאמצות והאכזבה..."

"ועוד תאמר שחזרת בידיים ריקות? הלא זה מה שרצייתי שתראה", קרא הרב. "הבורא יתברך נותן לחם לכל בשר, תולה לכל אחד מאיתנו את שק שיבולת השועל, ורבים כל כך מתאמצים ומושכים ומנסים ומתאכזבים - ולבסוף, כולם משקיעים ראשם בשקיהם שלהם - האם לא חבל"... והמסר ברור....

"וחרה אף ה' בכם" (יא, יז)

סיפר אחד מזקני הדור מחסידי באבוב, כי בימי המלחמה איבד את כל בני משפחתו, ב"ב וצאצאיו, ואף רבו נתעלה לשמי רום, והיה שבור ורצוף עד עמקי נשמתו ולא ידע לשית עצות בנפשו. עד שנגלה אליו הרה"ק הקדושת ציון זי"ע בחלום הלילה, והתמרמר בפניו על רוע המצב, ויען לו הרבי, שמע נא פירוש דברי הכתוב 'וחרה אף ה' בכם', כי אף במצב של וחרה אף - אף בעת זעם וחרון אף, הרי ה' בכם - הקב"ה שורה בתוכם כדכתיב עמו אנוכי בצרה, ומשגיח עליכם בהשגחה פרטית ומדוקדקת. דברים אלו הפיחו בו רוח חיים והחזיקו אותו בכל הזמנים הקשים.

בסוף שנת תש"ג נערכה אסיפת רבנים, וישב שם גם יהודי פליט מניצולי ה'מלחמה' שתיאר בפני המשתתפים את הזוועות הנערכות בבני ישראל דבר יום ביומו ביורופ (אירופה), ובסוף דרשתו נענה בביגונו ובלבולו כי רב זיי טוהען און ער שווייגט' (וכל זה הם עושים והוא הקב"ה שותק)... נזדעק הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל בכל כוחו זיי טוהען... ער טוהט!...' (וכי הם עושים?... והרי הוא עושה את הכל) בחשבון ממעל שאינו מובן תמיד ליושבי הארץ קרוצי חומר. (באר הפרשה)

"ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם" (יא, יט)

בלימוד התורה יש כידוע שני חלקים: ידיעת התורה, ועצם לימוד התורה.

פעם בא יהודי לפני החפץ חיים זצ"ל, בנו לומד בישיבת ראדין, ולפי מושגי האב כבר למד דיו. בא האב לבקש רשות מהחפץ חיים ולקבל ברכה ליטול את בנו שיעזור לו במסחרו.

"למה תפסיקו מללמוד" שאל החפץ חיים... "מה אומר לכם רבי", ענה האב, "ככל שאני רואה רבי עקיבא אייגר שני כבר לא יצא ממנו. אז לפחות שיעזור לי בפרנסה".

"במה אתה עוסק" התעניין החפץ חיים, "ירקן בשוק" ענה "והעבודה קשה". "תמהני עליך, למה לך לעבוד כה קשה. הרי 'רוטשילד' שני כבר לא יצא ממך, אז למה לך לעבוד"... "מה פירוש", הזדעק "צריך לעבוד כדי לחיות!" "אכן, וצריך גם ללמוד כדי לחיות"... (והגדת)

א לט עבת

ביום השבת צוה לקרותו לספר תורה. אמר "ברכו את ה' המבורך לעולם ועד" מיד הוציאוהו מגיהנום והכניסוהו לגן עדן. באותו הלילה בא בחלום לרבי עקיבא ואמר לו תנוח דעתך שהנחת את דעתך.

(מדרש תנחומא פרשת נח)

בספר הליכות והנהגות על הסטייפלר מסופר: אברך ירא שמים נפטר, והשאיר אחריו ילד קטן ורך. הילד התבייש לומר קדיש, ולא הועילו ההפצרות וההבטחות שניתנו לו.

שאלתי את רבנו מה לעשות, אמר רבנו: "הבא אותו אלי, ואני אנסה להשפיע עליו". נכנסתי עם הילד אל רבנו, ולפני שהתחיל לדבר עם הילד אמר לי, שאמנם הוא אינו מנוסה בדברים כגון אלו, אבל ה' יעזור, ואולי הדברים ישפיעו על הילד.

התחיל רבנו לדבר אל הילד בחמימות, ואמר לו: "אביך נמצא בעולם האמת, אין שם דבר ששווה לו. אם יתנו לו כל כסף וזהב שבעולם, אין זה שווה לו מאומה. שם שווה לו רק הקדיש שאתה תאמר עליו! אתה יודע כמה הוא מחכה לקדיש שלך? כדאי לך להגיד, זוהי ההנאה הגדולה ביותר שאתה יכול לעשות לאבא!" אחר כך סיפר לו את המעשה על רבי עקיבא שעל ידי שאמר הבן קדיש, הציל את אביו מגיהנום. הדברים השפיעו על הילד, ומיד למחרת החל להגיד קדיש מידי יום ביומו, עד סוף שנת האבל.

"ונתתי עשב... ואכלת ושבעת" (יא, טו)

יהודי בא לפני רבו, שבור ורצוף. רודף הוא אחר הפרנסה, וזו בורחת ממנו בכל אשר עסק, נכשל. שערי ההצלחה ננעלו בפניו. הביט בו הרב: "אתה בכל זאת חי, לא גוועת ברעב..."

אכן, לבסוף שולח הוא יד במלאכה מזדמנת, מרוויח מן היד לפה, אבל זה לא זה. מה יעשה?!

אמר לו רבו: "עצתי לך, ביום חמישי מתקיים היריד בעיר הסמוכה. לך לשם, ותסתכל סביבך!"

לבו ניתר משמחה. מי יודע מה חזה הרב, איזה עסק יזמן לפניו. בלב מתרונן הלך אל היריד. המוני סוחרים הגיעו עם עגלות מלאות. מיקומם ברחבה והפכום לדוכנים גדושי סחורה, ואת הסוסים קשרו לעצים סביב. על צווארם תלו שק עם שיבולת שועל, למאכלם.

המוני הקונים עברו מעגלה לעגלה, מיששו והתמקחו, שילמו ולקחו, ואיש לא פנה אליו בדברים. נהדף ממקום למקום והפריע בכל מקום, עד שמצא מקלט בצל העצים, בין הסוסים, והמתין למישהו שיתעניין בו, שיציע דבר מה, ולשווא. היריד ננעל, הסוסים שבו ונרתמו לעגלות הריקות ועזבו את המקום, והוא נותר לבדו... בלב דווי שב אל הרב עם תקוה שנכזבה וטרוניה גלויה. "בידיים ריקות שבת, רבי", הפטיר במרירות.

"לא ציפיתי שתעשה שם עסקים", אמר הרב. "אבל לבטח החכמות. ספר נא מה ראית".

וכי מה ראה, הלא הדפוהו ממקום למקום עד שמצא מקלט בין הסוסים... "נו", אמר הרב, "מלפנו מבהמות ארץ" (איוב לה, יא). ניתן ללמוד גם מסוסים..."

צחק האיש צחוק מריר: "אכן, הסוסים כבני אדם, יש חכמים ויש טיפשים... קשרו אותם ברסנם לעצים. היו

{ אז נדברו }

פרשת עקב תש"פ | ערוץ מספר: 476 |

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ואף על פי שיתמהמה טופס 4 ... עם כל זה אחכה לו...

בתשעה באב האחרון ישבתי ולמדתי נביא... וכידוע בט"ב מותר ללמוד רק את הדברים הרעים... אז היות וכבר כל שנה תמיד למדתי את הדברים הרעים שבירמיהו... השנה החלטתי ללמוד את הדברים הרעים שבנביא יחזקאל... כן... גם בספר יחזקאל יש פרקים קשים מאוד... טוב... פתחתי והתחלתי לקרות בפרק ז'... ובאמת כתוב שם דברים רעים מאוד...

אבל!!! למרבה האבסורד... דווקא הדברים הרעים האלו שקראתי עשו לי טוב... עשו לי מצב רוח מרומם... עד כדי כך... שבשלב מסוים פשוט הפסקתי באמצע... (סו"ס צריך ללמוד דברים רעים כדי שלא יהיה לך מצב רוח...) מה קרה?? למה זה עשה לי מצב רוח??

אני אקריא לך את הפסוקים... ותראה איך שגם לך זה פתאום עושה מצב רוח...

פרק ז' בנביא יחזקאל!! אני מקריא: **"כה אמר ה'... רעה אחת רעה, הנה באה!! קץ בא!! בא הקץ!! הקיץ אלייך! הנה באה!!! באה הצפירה!! בא העת!! קרוב היום!! עתה מקרוב... הנה היום! הנה באה!! יצאה הצפירה!! צץ המטה!! פרח הזדון!! החמס קם! בא העת! הגיע היום!!** בקיצור: יחזקאל בפרק הזה רוצה להעביר מסר אחד ויחיד: רבותי!!! זה מגיע!!! נגמרו הדיבורים... נגמרו ההתראות... זהו... אנחנו לקראת הוצאה לפועל... זהו!! זה המסר!! אתה פשוט מוזמן לקרא את זה בפנים... יחזקאל פשוט דופק על השלחן... רבותי... בום בום בום... זה עוד שניה פה... מה יש?? מה הרקע של הנבואה הזו??

פשוט מאוד: כבר מאה חמישים שנה לפני חורבן... הנביאים התחילו להתנבא שבית המקדש הולך להיחרב... וככה זה כבר ששנים... השכם והערב... כל יום מגיע לך נביא ומתנבא ש... נו נו נו... ביהמ"ק יחרב... בשלב מסוים עם ישראל התרגלו לזה... הנה... שוב הוא מגיע - הנביא הזה... שוב הוא מזהיר שיהיה חורבן... כן... זה כבר אלטע זאכען... הוא כבר אמר את זה לסבא שלנו... אבא שלי כבר גדל על זה... אז עוד פעם הוא מגיע... בשלב מסוים הציבור אפילו התחיל לזרום על הקקטע... אם בהתחלה הציבור לקח קשה את הנבואות זעם והיו מגיבים בכעס... אבל בשלב מסוים הציבור קלט ש... שהכל בסיידר... "יארכו הימים ואבד כל חזון..." אל תקח ללב... זה חלק מהנוף... הנביא מתנבא וכל הציבור ככה מקשיב... בשלב מסוים אפילו התחילו להלחץ על זה שירים... למה לא... יש פה משורר שאומר משפטים עם חרוזים... דווקא מרגש... (התיאור הזה הוא לא המצאה שלי... זה פסוקים מפורשים ביחזקאל... עיין פרק ל"ג פסוק ל')

אז זהו!!! שיום אחד זה באמת התחיל להתקרב... ואז יחזקאל הנביא דופק על השלחן בלי חרוזים ובלי משלים... ואומר: רבותי... זה מגיע!!!! זה הולך ולהגיע!! כעת ועכשיו!!!

וזה הגיע... והגיע בגדול... ואנחנו כבר אלפיים שנה תקועים ב"הגיע" הזה!!!

אז הנה... כעת נחזור אלי... אני קורא את הפרק הזה בליל תשעה באב... ופתאום אני מחייך לעצמי... אוה... אני כ"כ מבין אותם... אנחנו נמצאים כעת בדיוק באותו מקום!!!!

גם אנחנו מחכים למשיח כבר קרוב אלפיים שנה... גם אנחנו חיים בתוך תסריט קבוע שחוזר על עצמו... ש"איומתי כל שנה אומרת היא השנה הזאת..." כל יום אנחנו מחכים למשיח שיבא... כל שנה בתשעה באב אנחנו משאירים את הקינות בביהכ"ס מתוך תקווה שהנה... זהו... זו השנה האחרונה... ושוב!!! שוב מגיע תשעה באב... ושוב אומרים קינות... כל שנה בליל הסדר אנחנו שרים לשנה הבאה בירושלים... וכל שנה במוצאי יום כיפור שרים את זה... ככה גם בסוכות... וככה זה חוזר על עצמו... לבנתיים מולחנים עוד כמה שירים על אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח... נו... די... בשלב מסוים משהו כזה מתעייף מבפנים... התרגלנו להגיד שאנחנו מאמינים שמשיח מגיע... בו בזמן שהתרגלנו שכל שנה מחדש אנחנו שוב מוצאים את עצמנו באותו מקום...

אז זהו שאנחנו בחברה "טובה"!!! כי אותה תחושה שיש לנו בייחס לגאולה ככה היה להם בייחס לחורבן!! וכמו שהם כבר התרגלו שהנביאים מתנבאים שיבא החורבן ו... ויום אחד זה קרה!!!! ככה גם אנחנו שהתרגלנו לחכות למשיח... יום אחד זה יקרה!!! יום אחד מיישהו ידפוק על השלחן ויכריז: רבותי... די לשיר "ואע"פ שיתמהמה... די לדקלם שהוא הולך להגיע... הקץ בא! בא הקץ!! ישבתי בט"ב וקראתי את הפסוקים של יחזקאל על החורבן... ולקחתי אותם כמות שהם ותרגמתי אותם לגאולה!!! כן... יום אחד "הקץ בא בא הקץ באה הצפירה" וזה יקרה!!!!

אז אמנם אין לנו את יחזקאל הנביא שידפוק לנו על השלחן ויגיד לנו שהנה... זה הולך לקרות בשנה הקרובה... אבל מה שבטוח: יום אחד זה יקרה!!!! וכאן חשוב להדגיש, שהפעם לשם שינוי: כשזה יקרה זה יקרה לתתתמיד!!!!!! זו הסיבה שעכשיו זה מתעכב יותר מתמיד... כי עכשיו זה לתמיד!! עד עכשיו זו היתה דירה שכורה... משכן שילה... בית ראשון... בית שני... כמה שביהמ"ק היה בנוי... סו"ס זה עדיין היה תחנה מעבר... אבל הגאולה הקרובה... זהו!! זה תחנה סופית!!!!!! זה מסירת מפתחות... לכן זה יסודי יסודי... סוגרים את כל הקצוות... ולכן אף על פי שהטופס 4 של הגאולה מתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבא... כי כשהוא יבא זה יקרה לתמיד!!!! אנחנו נשב בתשעה באב מסובים ונשתה חמשה כוסות של גאולה... ואנחנו נשתה את זה לא אלפיים שנה!!!! אלא לנצח נצחים... ברגע קטון עזבתך... כל האלפיים שנים האלו הם בבחינת "רגע קטון". אז תנסה לדמיין מה זה "ברחמים גדולים אקבצך..." בינה זאת.

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם

מחזקת את ידינו...

כמה מילים על (בעיות ב-) שידוכים...

נמצאים אנו סמוך ונראה ליום ט"ו באב (לפניו או לאחריו...) והיות ועכשיו בין הזמנים... אפשר להעזי לנסות לדבר על נושאים שפחות מדברים עליהם במשך השנה... והפעם נפתח את אחד הנושאים הכאובים (עכ"פ בציבור הליטאי...) אודות הבחורים שדורשים **סידור מלא**!!! בחור לומד בישיבה עם שם טוב ולכן הוא מרשה לעצמו לעמוד ולדרוש... אני דורש 800.000 שקל ו... ומעלה... **זה פשוט מפוצץ!!!** מי אתה שתדרוש??? בתור מה אתה דורש כ"כ הרבה כסף??? מה פשר הגאווה הזו??

יום אחד החלטתי שאני נכנס בהם בשיניים... סו"ס אני מדבר עם בחורים... אני פוגש אותם... החלטתי שאני פותח את הנושא ומתחיל לירות עליהם אש וגופרית. התחלתי לצעוק עליהם... מה זה צריך להיות... למה אתם דורשים כ"כ הרבה כסף??? הבחורים הסתכלו עלי כאילו נפלתי מהירח!!! ואז כמה בחורים ענו לי בפשטות ובכנות... מה אתה רוצה מהחיים שלנו?? אנחנו בכלל לא דורשים... **נותנים לנו!!!** נותנים לנו על מגש של כסף... נישג אלי בחור בשידוכים ואמר לי: יש לי כעת שתי הצעות!! שתי הצעות טובות!!!! אפשר לומר הצעות שוות... בשניהם מדובר במשפחה טובה... מידות טובות... אהבת תורה... ניתן לומר שהנתונים מאוד דומים וזהים... רק מה??? אלה מוכנים לתת "רק" 400.000 שקל... והשניים מוכנים לתת 800.000 שקל... למה שאני לא אלך על ה-800.000 שקל?? תסביר לי למה לא... אני לא דרשתי!!!! הם מעצמם באו והציגו את הסכום **שהם** מוכנים לתת... אז למה שאני לא אקח את ה-800??? הרי בלאו הכי אני צריך לבחור על מה אני הולך... אז תן לי סיבה אחת למה לא ללכת על שמונה מאות???

הרי מקובלנו ש"**לא מורידים** על כסף"?? לא למעלה ולא למטה???

הייתי בההלהם!!! הוא בסה"כ צודק... מה נפלתי עליו?? תבין: אני הייתי בטוח שעומד לפני בחור כמו איזה היפופוטם ודורש 800.000 שקל... אבל לא!!! פתאום אני קולט שהבחור הזה נשמה טובה... לא עשה כלום... לא פתח את פיו... ההצעה השכימה לפתחו... והגישו לו שתי הצעות... הצעה אחת עם פחות כסף והצעה שניה עם הרבה כסף... תסכימו איתי שאני לא מצפה ממנו שיפסול את מי שנותן הרבה רק בגלל שהוא נותן הרבה... בקיצור: אם בהתחלה הייתי בטוח שהאשמה היא על הבחורים החוצפניים האלו שדורשים כ"כ הרבה... אני מתנצל בשם כלל ישראל!!! חשדנו בכשרים... לא... אתם לא אשמים...

אז מי פה הבעיה??? הגעתי למסקנה שהבעיה נמצאת בעבר השני של המתרס... אצל הנערות!!! כנראה שהם אלו שמתעקשות דווקא לקבל את הבחור שלומד בישיבה המפוצצת... ומוכנות לשלם על זה טבין ותקילין... גם להרוג את ההורים שלהם וגם להרוג אח"כ את עצמם במשכנתא המנופחת... טוב!!! עברתי לשם!!! כמה פעמים נתנו לי לדבר מול סמינרים... יריתי עליהם אש וגופרית... מה זה השטויות האלו?? מה אתן מחפשות שם ותהילה??

למה אתם מתעקשות לקחת דווקא בחור ש"מה יקר חסדו...?? צעקתי וצעקתי... ואחרי ההרצאה הגישו אלי כמה פתקים והיה כתוב שם: אנחנו לא מבינות מה כבוד הרב רוצה... זה בכלל לא קשור אלינו!!! אנחנו בכלל לא מבינות במושגים של ישיבות... מבחינתנו יש ישיבת שם ועבר... ולמדנו בהסטוריה על ישיבת סורא ונהרדעא... אולי עשינו איזה הצגה על ישיבת מיר בשנחאי... חוץ מזה אין לנו מושגים בישיבות... (או שכן או שלא... זה ודאי נכון באופן חלקי... בסוף המאמר נסגור גם את הפינה הזו...) נו... אז מי פה הבעיה??? **ההורים שלנו!!! זה הסיפור!!! הם מתעקשים על זה!!!** אצלם הנושא הזה מאוד משחק... להם חשוב איזה ישיבה וכו'... הופה... שוב הכדור עובר למישהו אחר. בהתחלה חשבתי שהבעיה מגיע מצד החתן... אח"כ זה עבר לכלה... **וכעת זה עובר להורים!!! ההורים של הכלה!!!**

אני מקווה שהגעתי לתחנה האחרונה... **בקיצור: זה אתם!!! ההורים!!!** אז לפני הכל... דבר ראשון: בא ננקה את הזירה... הבחורים- תפסיקו להאשים אותם... הם לא אשמים... הם לא דורשים דירות... אלא פשוט נותנים להם... כשאתם שומעים שבחור מוריד על כסף... זה לא בגלל שהוא דורש!!! אלא בגלל שלפני חמש דקות היתה הצעה שהסכימו לתת לו יותר... אז למה שהוא ירצה ללכת על מי שנותן פחות...

לא נותר לנו אלא להצביע על האשם האמיתי... **אתם ההורים!!!**

לא נעים לי להיחשף... אבל יש לי אליכם שאלה בנימה הכי אישית: מה היה רע ביי? אולי... אדון אז נדברו... אני הייתי בחור אלטער... **ואתם לא רציתם אותי!!!** כן... לא היו לי הרבה הצעות... (ב"ה שלא... על זאת יתפלל... לעת מצא- זו אישה רק לשטף הצעות רבות אליו לא יגיעו... בדורנו נ"ל זה ממש הפשט בפסוק...) למה?? למה לא רציתם אותי??? נו... למה?? כי למדתי בישיבה פחות מרשימה... השם שלה לא היה נוצץ... וממילא גם אם הייתי רוצה לדרוש לא היו נותנים לי... והיות ובלאו הכי לא היו נותנים לי ממילא גם לא דרשתי... אבא שלי רק ידע להגיד כמה הוא נותן... ממילא יכולתם לקבל אותי בלי לתת סידור מלא... **אז איפה הייתם???**

נו... באמת איפה הייתם?? **אני אגיד לכם איפה הייתם:** הייתם עסוקים בלעמוד כרש בפתח ולחכות שבועיים לתשובה חיובית מבחור שלא התקרב לרמה שלי בכל המדדים!!! (סליחה על הגאווה...) והסכמתם לשלם לו 800.000 שקל... כי מה לא עושים בשביל לקבל בחור כזה ערכי...

לא חבל?? למה לא חטפתם אותי??? הפסדתם אותי!!!

הייתם מקבלים בחור הרבה יותר איכותי... בלי לשקוע בחובות עד הצוואר... **עזוב... אני מדבר כעת ביזנס!!!** אם אתה יכול לקבל את אותה סחורה בחצי מחיר... אז איפה השכל?? איפה הייתם??

אני ישבתי וחיכיתי לשידוך שלי... לא היו לי הצעות... כי אתם הייתם עסוקים בלבזבז את כל הכסף שלכם על בחורים יוקרתיים ולא יקרים...

אתם יודעים כמה בחורים כמוני מסתובבים בישיבות לא מוכרות??

אתם יודעים כמה בחורים נבנים דווקא הרחק הרחק ממטחוי קשת???

האם אתם קולטים שהרבה פעמים בחור תובע מעצמו ומתרומם וגודל **דווקא כשהוא מבין** שלא כולם מחכים לו בתור...?? האם יש לכם את המינימום אינטלגנציה להבין את הדבר הפשוט הזה שבחור שנכנס לו לראש שמגיע לו ומגיע לו ומגיע לו זה לא מוסף לו...???

על זה נאמר: **פראייערים לא נגמרים!!! פראייערים מתחלפים!!!**

אתם רוצים לבזבז את הכסף שלכם לחינם... תמשיכו לבזבז... אבל אל תשקרו בנפשכם!!! אל תגידו שבשביל לקבל בחור טוב צריך לשלם הרבה כסף... **זה לא!!! זה שקר!!!** כי אני מעיד על עצמי!!! הייתי בחור טוב... ולא היה צריך לשלם עלי הרבה כסף... רק מה?? אם אתם רוצים תהיו כנים ותודו בפה מלא: לנו חשוב תפאורה וחיצוניות וזה המוטיב שלנו!!! כמו שיש כאלו שמוכנים להיכנס לחובות בשביל חתונה מפוארת וראוונות וצעקנית... אז אנחנו צריכים את אותו דבר רק בצורה קצת יותר דיפלומטית!!! אנחנו צריכים שם ומותר... על זה אנחנו מוכנים להיכנס לחובות!! על זה אנחנו מוכנים לתקוע את הבת שלנו בשידוכים!!

אבל תהיו כנים!!! תגידו את זה בפה מלא!!!

אז כמובן שיש כאלו שטוענים שמי שלא מקבל כסף לקנות דירה אז לא יהיה לו כסף... ואז הוא לא יוכל לעשות שטייגן אחרי חתונה??

איזה שטות!!! מי שמדבר ככה לא מבין אלף בית של מתמטיקה!!! הרי מי שמקבל 800.000 שקל... בשביל מה הוא קיבל את זה? בשביל לקנות דירה שעולה מיליון ארבע מאות אלף... ואז הוא יקח משכנתא של עוד שבע מאות אלף שקל כדי שאשתו תעבוד בהייטק תשע שעות ביום על ארבע אחה"צ... והילדים שלו יחזרו בחמש מהמעון... ואז בעוד עשרים וחמש שנים הוא יוכל לגמור את המשכנתא ולהתחיל ללמוד... לעומת זאת אני שהתחלתי את החיים עם שלישי מהסכום הזה... ידעתי שבאפשרויות שלי אני יכול לקנות דירה בחיפה... ותוך שלוש שנים סיימתי לשלם אותה ויש לי כעת דירה משלי!!! אז תגיד לי: למי יש כסף ולמי אין?? מי שמקבל כסף... זה רק בשביל להוסיף כפול למשכנתא כדי לממן את דירת חלומותיו (של השווער שלו) ואילו מי שלא מקבל כסף... הוא לומד לקרא את המפה וגר באשר תמצא ידו... (אגב: לא ידוע לנו שמי שקיבל פחות כסף לומד פחות... אין כזו סטטיסטיקה... לעת עתה...)

אז כמובן שכאן מגיע הטענה הנבובה והמוכרת: שבשביל לעשות שטייגן ובשביל להיות שקוע בלימוד צריך לגור בריכוזים החרדיים הגדולים... שטויות במיץ עגבניות!!! תסביר לי... תסביר לי מה

סו"ס הדור שלנו כידוע ליברל... הצעירים כבר מבינים ומקבלים החלטות לבד... טוב... אנחנו לא הולכים לשנות כעת את המציאות הזו... אבל מה שכן... האבסורד הוא!!! שבאיזשהו מקום הרבה פעמים בת ישראל מוצאת את עצמה מבררת **בעצמה** בשידוכים... (כי ההורים לא לגמרי בראש שלי... ואול לא מבינים אותי וכו' וכו')... נני... איך היא תברר עכשיו??? מאיפה יש לה בכלל קצה חוט?? אז במקרה הטוב היא מתקשרת לאחיה שלומד בישיבת... ואז הוא מתקשר לבן דוד שלומד בישיבת... מה אתה אומר על בחור מיישיבה פלונית?? ואז הוא... האגריוסע חוכם עושה כזה פרצוף מבטל... אאאאה... זו ישיבה לבחורים בינוניים... ובין רגע הוא מוציא את כל האויר מהמפרשים וההצעה ירדה

מהפרק... (כמובן שהשם של הישיבה זה רק דוגמא... אותו חכמולוג יכול לזלזל בעוד הרבה ערכים אחרים... עזוב... הבחור הזה מוסרניק... ראיתי אותו לומד מוסר בבין הזמנים...) לך תסביר לבת ישראל שאותו אח או בן דוד לא מבינים מהחיים שלהם כככלכלים... הם מדברים כמו בחור ישיבה קלאסי שכשמבררים אצלו בשידוכים הוא עונה בראש קטן של צעיר... הוא עדיין תקוע שם ברישום של שיעור ג' בישי"ק והוא זוכר שלישיבה הזו לא היו הרבה קופצים... לך תסביר לו שאנחנו כבר לא שם... אנחנו כבר גדלנו בשנה ואנחנו מדברים על החיים ו... ולא על קשקושים של כל מיני אנשים ש"נראים אוהבים בשעת הנאתן ואין עומדים לאדם בשעת דחקו..." בקיצור: בדרך כלל הורים שבאמת דואגים לילדים שלהם מצליחים איכשהו להתעלות מעל השיקולים הצרים והשטחיים... סו"ס אדם באמת דואג לילדים שלו... דא עקא שבדור שלנו באופן כללי... ההורים הם לא לגמרי המילה האחרונה... הם צריכים ליישר קו עם כל מיני מוסכמות חברתיות... ופה - **בשידוכים זה מתנקם בגדול!!!** וכאן אולי המקום לצטט את דברי בעל האזנים לתורה

על בנות צלפחד שכתוב: "לטוב בעיניהם תהינה לנשים!! וזה מאוד תמוה: כי לפי חוקי הדקדוק, אצל נקבה צריך לכתוב לטוב בעיניה- עם **נ** ולא בעיניה- עם **מ**??? ואומר על זה ר' זלמן סורוצקין זצ"ל: "שאינן על הנערה לסמוך על שכלה והרגשותיה בלבד בשעה שהיא עומדת לעשות צעד מכריע ורב האחריות כזה בחייה, ושמעתי מפי איש אחד שבתו הלכה אחריו... ונפלה בפח שהשונא היותר גדול שלו לא היה מעיז להציע לו שדוך בעד בתו כזה, שבתו בעצמה הציעה לנפשה, אבל מכיון שבנות צלפחד היו יתומות וגם אחים לא היו להן, רמז להם הכתוב שעליהן להיות "לנשים" לטוב בעיניהם", שישערו בנפשן, מה היו האב או האחים אומרים על שידוך כזה אם הוא טוב גם בעיניהם...

כתוב כאן שלבנות צלפחד היו צריכות לשים מול העיניים שלהם מישהו שבאמת באמת איכפת לו מהם!!! אם אבא אבא... אם אין אבא אז האב הגדול שהוא האפוטרופוס... אבל רק לא להסתמך על כל מיני התבטאויות חסרות רסן ולא לקבל דיאגנוזה ממי שאין לו שום אחריות...

הדברים פשוטים... ויתן ה' שכח היום הקדוש ט"ו באב נזכה לראות בבנין כל הבתים בישראל לשם ולתפארה... ועוד ישמע בהרי יהודה...

החיצוניים והשטחיים שמוכנים לשלם ויוצרים במו ידינו את המחול שדים הזה... נא להצביע על האשם האמיתי!!! **ואתה יודע מה??** גם אותו שטחי ורדוד שמוכן לשלם דירה בשביל בחור מיישיבה נוצצת... **גם אליו אני לא מגיע בטענות!!!** מסכן... זה מה שהוא... זה האיש!!! מדובר באחד כזה שבכל דבר הוא שטחי... לכל סוגיה הוא ניגש ברובד הכי רדוד וחיצוני... אז גם בשידוכים הוא ניגש ככה... זה מה שיש!!! זה האיש!!! אי אפשר לבא אליו בטענות... **הטענות הם עליך! אתה-אבא יקר...** אתה לא שטחי... אתה לא רדוד... אתה אברך ברמה... אתה כן יודע לזהות מה חשוב באמת ומה לא... אז למה בדיוק פה אתה הולך אחרי העדר?? למה אתה הולך שבי אחרי כמה רדודים בציבור שלנו שמה שמעניין אותם זה רק חיצוניות???

אם מעניין אותך חיצוניות... לך תעשה תספורת עדכנית לשיער שלך... לך תקנה חליפה עדכנית... אבל מה אתה רוצה מהבת הערכית שלך שהיא בסה"כ רוצה בעל בן תורה עובד אלוקים באמת... ואתה לא מעניין שטויות... היא **מכרת** באורחים!!! כשהיא תתחתן היא תדע לזהות ולהעריך את בעלה הבן תורה גם אם לא כתוב לו על הגב שהוא בוגר ישיבה פלונית... **אגב: למי שלא יודע...** יום אחרי החתונה השם של הישיבה לא רלוונטי!!! אפילו במשרד הפנים שצריך ע"פ חוק להגיע אחרי החתונה בשביל לשנות את הספח של הסטטוס מרווק לנשוי... וגם לעדכן את הכתובת... נכון לעכשיו אין עדיין חוק שצריך לכתוב את שם הישיבה בתעודת זהות... כך שזה לא רלוונטי אחרי החתונה...

אני קצת מתבייש לדבר על כאלו דברים פשוטים!!!

אבל מה נעשה שקול דמי אחיותינו ובנותינו זועקים אלינו מן האדמה... והם עומדות ובוכות ומכסות דמעה את מזבח ה' שהם רוצות כבר להקים בית בישראל והנתונים העגומים אומרים שאחד מההתעכבויות העיקריות זה הנושא הכספיי!!! שההורים לא נותנים כסף וממילא בנות ישראל יושבים וממתנות עד שילבין שערות ראשם... אז זהו!!! שאם גזירה היא משמים לא נותר לנו אלא להתפלל ולברך ולאחל מעומק לב שבקרוב ממש השלם זה הבנין... אבל עד כמה שהמחדל הזה תלוי בתפיסה המוטעית שלנו!!! אז אני פה בשביל למחות ולזעוק את הזעקה: דעו לכם: יש בחורים מצוינים שמסתובבים בישיבות מהסוג שאני למדתי... מדובר בבחורים בני עליה מופלגים שהתופעת לוואי היחידה שיש להם מהישיבה זה שאין להם אף למעלה ואותם עדיין לא הטעו שמגיע להם ומגיע להם... (וזה כבר שיקול בפ"ע)

בנות ישראל הצדקניות: דעו לכם!!! קיימים בחורים טובים שלא דורשים סכומים גבוהים... אתן לא מאמינות?? דעו לכם שיש!!! אה... אתן שואלות: מה הבחור הזה עושה בישיבה הבינונית הזו?? יש תשובות... אבל מה זה משנה... זו העובדה!!! אם אתן ממשיכות להתעקש דווקא על הבחור מהישיבה המפוצצת... תדעו לכם שהידיים שלנו נקיות (עכ"פ מהטעות הזו)... אני עכ"פ אוכל להתנקות ולומר: ידינו לא שפכו את הדם הזה... אני מאחל לכם את הבחורים הנפלאים האלו...

כאן חשוב לסגור עוד פינה אחת חשובה... העברתי את כל האשמה למגרש של ההורים... **אבל זה לא באמת מדויק!!!** כי האמת היא שבהרבה מהמקרים זה יושב על עוד נקודה אחרת לגמרי לגמרי...

פשו המשפט הטפשי הזה?? תסביר... נראה אותך מסביר... אבל עזוב!!! אני אסביר לך מה הפשט!!! כשאתה גר בערי השדה... באופן טבעי יש שם משהו יותר עדין... כל אחד חי את החיים שלו... פחות צריך להיאבק על הנוכחות שלו אתם מוזמנים לשזור את העין ברחוב החרדי בערי השדה ולראות את האנשים שיוצאים מהבית בספונטניות ולא חושבים כל פעם בחדש שהם בהופעה וד"ל... כן... הגמ' בשבת (ע.ח). כבר אומרת שבעיר יש יותר יצר הרע... כי העסק רוחש... כל אחד צריך להפעיל מרפקים בשביל לפלס דרך ולזוז קדימה... אחרת הוא ישאר מאחור... את זה אין בערי השדה!!! יש יותר רוגע! יותר שלוה!!! ויש גם אפשרות לחיות טבעי! וברגע שכן אדם חושב טבעי וחי טבעי... ההשלכה הישירה שהוא פחות מרשים... כי הוא פחות בהופעה... כשאתה רואה אותו ברחוב הוא לא משקיע יותר מידי מאמץ להפגין את המעמד שלו כי הוא מסתדר גם בלי ההסכמה שלך... ממילא הוא חי את החיים שלו ישר כאשר עשהו אלוקים...

ולמי שמגיע כמו תייר מהעיר הגדולה... הוא מקבל תחושה כאילו גרים פה אנשים נבעעכים... לך תסביר לו ש-פה מקבלים אותי כמות שאני!!! אני לא צריך כל הזמן לספק את התוצרת בשביל להרגיש קיים!!!

אין פה את הקצב החברתי הסהרורי שמכתיב לי את החיים... המעמד שלי ושל אשתי יהיה בדיוק לפי הנתונים שהקב"ה יקרה בפנינו... אני לא צריך לחשבן מה אחרים עושים... כי אין פה מספיק אנשים שייצרו את האנרגיה האטומית הזו של התחרות והלחץ החברתי...

אני קצת מדבר ברמזים... כי אין צורך לדבר אחרת... כי ממה נפשך... מי שמבין מה שאני אומר... מבין מצוין ואפשר לדבר איתו בקודים... ומי שלא מבין... גם אם אסביר הוא לא יבין... כי הוא לא צריך להבין... סו"ס אני לא משווק דירות בערי השדה... אין לי שום עניין לשכנע אנשים לעבור לשם... אבל אני כן פונה לכל האנשים ש... ש... שכן מסוגלים להבין על מה אני מדבר... ותבינו שאתם מעניינים את עצמכם במוסכמות האלו... שצריך לחפש בחור מיישיבה מפוצצת... וממילא לשלם לו טבין ותקילין... ועוד בשם היהדות!!! שחלילה וחס... אם הוא לא יקבל את הסכום המפולפל שלו הוא לא יוכל לשבת על התורה ועל העבודה... **לא!!! שקר לא פה!!!**

לסיכום: בא נעשה סדר!! אנחנו מבקשים מכם סליחה- בחורי ישיבות... סתם העללנו עליכם שאתם דורשים דירות... זה לא נכון!!! אתם לא דורשים... אנחנו אשמים... אנחנו נותנים לכם את זה בלי תנאים מראש...

גם אלו שמתלוננים שהנהלה הרוחנית של הישיבה מעודדת את הבחורים לדרוש דירות!!! זה גם לא לגמרי נכון... (רק חצי...) כי הנהלה של הישיבה יכולה עד מחר לדרוש דירות בשביל הבחורים... אם לא יהיה מי שיתן להם את זה... גם הם ירדו לחצי התורן... אז בסופו של דבר אנחנו אשמים שאנחנו מחזרים אחרי השם והתהילה ואנחנו מוכנים להיכנס לחובת בשביל הזה... אנחנו

תחליט: אתה "בעניין" או לא "בעניין"???

בפרשת השבוע אנחנו לומדים את המקור והאסמכתא לחיוב מאה ברכות ביום... ועתה ישראל **מה** ה' שואל מעמך... אל תקרי מה אלא מאה... כבר בעבר נכתב בגיליון זה השאלה הזועקת: הרי מאה זה בדיוק הפוך מהמשמעות של מה... **מה** ה' שואל מעמך... משמע שזה משהו מאוד קטן... מה בכך... וברגע שחז"ל אומרים אל תקרי מה אלא מאה... הרי מאה זה הההההה... זה הרי ממש ממש לא דבר ש-מה בכך... **אז מה הפשט בזה???**

וההסבר בקצרה הוא: שבאיזשהו מקום כל יהודי עומד בפרשת דרכים... ושואלים אותו: אתה **בעניין** או לא **בעניין**???

אם אתה בעניין אז אפילו מאה ברכות זה **מה** בכך... ואם אתה לא בעניין אז גם חמש ברכות זה הטרדה בלתי נסבלת... כלומר: ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך!! הקב"ה רוצה ממך משהו אחד: **תהיה מחובר!!!** ברגע שאתה מחובר אז הכל נהיה מובן מאלי... מאה ברכות זה בסה"כ לשוחח עם הקב"ה מאה פעמים ביום... מתוך שיחה קולחת וזורמת להגיע למאה משפטים ביום זה לא הרבה בכלל... אבל אם אתה לא מחובר... ואתה צריך לשלוח מאה כרוזת ביום... אפילו עשר ברכות זה הרבה...

עד כאן מה שנכתב בשנים עברו... וורט מסתמא אמיתי ונכון...

---אבל תחליט!!! אני עכשיו רוצה לשאול באופן פרקטי:

האם הקב"ה באמת מצפה ממני שאני אכיון מאה פעמים ביום???

השאלה הזו מאוד מטרידה אותי... כי תכל'ס... אחרי כל הוורטים האמיתיים והנכונים... אני יודע איך זה נראה אצלי... ותכל'ס זה הולך קשה! קשה לי לכיון במאה ברכות... קשה... עד כדי בלתי אפשרי... גם בימים שהכי תחזקתי במאה ברכות... כמעט אף פעם לא הצלחתי לברך בלתי ממש את כל המאה ברכות בכוונה... וממילא אני עומד לפעמים ושואל את עצמי: מה... באמת הקב"ה מצפה ממני שאני אכיון מאה ברכות ביום?? זה לא רק זה... אני מסתכל על כל המבנה של אורח חיים של יהודי... יהודי צריך להתפלל שלוש פעמים ביום... לברך עשרות ברכות ביום... אחרי כל ארוחה ברכת המזון שלימה... האם אני מסוגל להגיע למדרגה כזו שאני אברך עם כל הלב כל ברכה מהמאה ברכות ועוד על בסיס קבע?? האם יש סיכוי שיום אחד זה יקרה???

שים לב... אני לא מדבר עכשיו מוסר... אני שואל פרקטי: האם זה שייך?? נניח ששייך... נניח שקיימת כזו מדרגה... נראה לך שזה שייך לכל יהודי עממי?? אני מבין שמרן ר' חיים פנחס שיינברג זיע"א היה בוכה כמעט בכל ברכה... אני מבין שקיימים אנשים גדולים שהמדרגות האלו שייכות אצלם... אבל סו"ס מאה ברכות זה לא כמו הציציות של הרב שיינברג... מאה ברכות זו חובה שמוטלת על כל יהודי הכי פשוט... מה... וכי מצפים מהיהודי הפשוט שיברך **מ א ה** ברכות **בכוונה**? לא יודע... אני לפעמים עומד חסר אוניס... זה נראה גדול על יהודי עממי כמונו...

אז אני לא יודע באמת מה התשובה... אבל יש לי איזה כיוון!!!

יתכן שאני הכי נמי... ביום יום לא מצפים ממני שאני אכיון במאה ברכות... ביום יום גם לא מצפים ממני שאני אפתל את כל תפילת שחרית הארוכה בכוונה מושלמת... ביום יום לא מצפים ממני שאני אגיד ברכת המזון מילה במילה בשפתים דולקות... רק מה???

אם תרצה יום אחד להתחזק!!! אז הנה!!! זה זה!!!

יש לך את זה פה!!! מוכו! נגישו! הנה... פה!!!

הבנת מה אמרתי?? אני אתן לך דוגמא: כל שנה... כשמגיע עשרת ימי תשובה... אני כמוכן רוצה להתרום... סו"ס עשרת ימי תשובה!! אתה מבין לבד שבימים אלו צריך להיות יותר מרום מכל יום... אז פעם... כשהיו מגיעים הימים הנוראים הייתי מחפש כל מיני מצוות מיוחדות לקיים... כל מיני הידורים... הייתי מחפש איזה פת עכ"ס שאני אולי עדיין כן אוכל... כדי להפסיק לאכול... סוף סוף צריך להחמיר במשהו... הייתי מחפש ללמוד בשעות יותר מאוחרות או יותר מוקדמות... לעשות משהו שאני עדיין לא עושה... **אבל פתאום תפסתי את עצמי... עזוב עזוב עזוב...** יש לי מאה ברכות שאני כבר אומר אותם כל יום... בא נסה להגיד אותם בכוונה!!! זה הכל!!! לא יותר... אבל גם לא פחות... וניסיתי... ומה אתה חושב... שהצלחתי את הכל?? מה פתאום... הצלחתי לכיון בששים או שבעים ברכות ככל היותר... נו... אז צריך בעשרת ימי תשובה להתחזק בדברים אחרים?? אין צורך!!!

את מה שאתה כבר עושה... תעשה מושלם יותר... והלוואי... הלוואי ותצליח להשתלט על זה... פתאום קלטתי שלהגיד שלוש פעמים את ספר התהילים ביום אחד בעשי"ת... את זה אני מסוגל... אבל את המאה ברכות שאני כבר אומר כל יום... ואת התשע עשרה ברכות שאני כבר אומר בשמו"ע שלוש פעמים ביום... הלוואי ואצליח בעשרת ימי תשובה לעשות את כל זה בשלימות...

כאן פתאום קלטתי שבביל מה יש לי מאה ברכות!!! כדי שאם יום אחד אני אקום ואחליט שאני רוצה לתפוס את עצמי לידיים ולהתחזק... אני לא אצטרך לטפס לבידם ולהתחיל לחפש כל מיני מצוות חדשות במה להתחזק... **לאו זה בסדר!!! הכל פה!!!** זה מוכר!! זה כבר משהו שאתה עושה אותו כל יום!! ונראה אותך בסה"כ עושה אותו כמו שצריך!!! כולי האי והלוואי... במילים אחרות: כשאני תופס חיזוק... אני רוצה לעשות יותר... אני רוצה **לצאת מגדר...** אז זה!!! את זה חז"ל רצו לחסוך!!!

לא!!! אל תצא מהגדר!!! אנחנו כבר נכין לך תשתית בתוך הגדר! הם השאירו לי בתוך הגדר מספיק עבודה... שיש לי תמיד מה להתפתח **בתוך** הגדר... התורה לא השאירה שטחים מחוץ לגדר... זה בסדר... אתה יכול בתוך התרי"ג מצוות הבסיסיים שאתה כבר מחויב בהם... בתוכם אתה יכול לעשות את כל השטייגן שלך...

דא עקא!!! שנתקודה הו יש לנו טעות!!! אנחנו נוטים תמיד להתרחב החוצה... להתפתח מבחוץ... לדוגמא: היתה תקופה שהייתי צריך ישועה... רציתי להתחזק בבטחון... הלכתי וחיפשתי כל מיני פסוקים מיוחדים מישעיה ותהילים שמדברים על בטחון... אספתי משפטים... ציטוטים... וזה טוב מאוד!! אין שום בעיה בזה... אבל פתאום קלטתי... שעובבו! אין צורך להגיע לשם!! אם אני רק אחשוב באמת על מה שאני כבר אומר בתפילת שחרית ובמאה ברכות שלי... אם כל פעם שאני אגיד ברוך אתה ה' שהכל נהיה בדברו!!! אני אתרכז במילים הפשוטות האלו ואשגן אותם לעצמי כמה וכמה פעמים שהכל הכל הכל נהיה בדברו... זה בסדר... כבר אין צורך לחפש פסוקים נוספים... על אותו משקל בתפילה... אני כל יום מתפלל שחרית מנחה וערבית... ופתאום אני

צריך ישועה... נו... מה עושים עכשיו?? הרי צריך להשקיע כעת בתפילה במיוחד?? נו... אז נוסעים לקברי צדיקים... או אומרים את כל ספר התהילים... הכל טוב ויפה... אבל בינינו לבין עצמנו... עזוב!!! קח את התפילה שאתה כבר מתפלל... את הפסוד"ז שאתה כבר אומר מתחת השפם ופשוט תתחיל להשקיע בזה!!! תנסה... אתה תראה שמחכה לך שם המון המון עבודה... מחכה לך שם המון פיונות מוזנחות שיש לך הרבה מה להתפתח מבפנים... כן... חז"ל לא רצו להטריח אותך לצאת מגדר... הם שמו לך את כל הכל בתוך הגדר!!! כל הכח של התפילה כבר מגולם בתוך המבנה הקבוע והנדוש שלנו מידי יום בתפילה... רק מה?? ביום יום אנחנו מתקתקים את זה... לא משקיעים בזה מי יודע מה... אבל זה מחכה... זה מחכה ליום שאתה כן צריך את זה פתאום... ואז אתה פשוט מוזמן להשקיע במה שאתה כבר עושה!!!

---הייתי קורא לזה בשפה מקצועית: **עיצוב פנים!!!**

מה זה עיצוב פנים?? צפוף לי בבית... אי אפשר ככה להמשיך... אין ברירה... אלא לעבור לדירה יותר גדולה... אבל לא!!! חכה... לפני שאתה מחליט שהדירה שלך קטנה... יש לי פתרון יותר זול... לך לבן אדם שלמד עיצוב פנים... הוא יעשה לך שינוי פנימי בתוך הבית... ופתאום תגלה שיש לך הרבה מ"ר ממש לא מנוצלים ואז בשיפוץ לא יקר תוכל למצא בית הרבה יותר גדול... הכלל הוא: שאם כבר צריך לשפץ ולהזיז קירות... חבל לשפץ בית אחר!!! עדיף כבר לשפץ את הבית שלך...

תסכים איתי... **אז זהו!!! אותו סיפור כאן:**

כל יהודי מחזיק בידיים שלו מידי יום את כל הנכס של היידישקייט... רק מה?? הנכס הזה לא מנוצל... לא מפותח... יש לי באמתחתי מאה ברכות... תפילין יציאת... פסוד"ז... ג' תפילות ביום... כל יום מחדש אני מחזיק בידיים שלי את כל המבנה של היהדות ביחד!!!

ביום יום זה לא אמנם הולך איתי... אבל אני בקושי מתעסק עם זה... אני כל יום ממלמל מאה ברכות... כל יום מניח תפילין איכשהו ומדקלם את התפילה... והנה!!! יום אחד נהיה לי צפוף... נהיה לי איזשהו מחנק פנימי... מתעורר איזשהו צורך להשקיע...

נו... מה עושים??? אולי אלך להתייעץ עם יום השקעות... נתייעץ איתו איפה להשקיע...? לקנות איזה נכס חדש?? **לא!!! אין צורך!!!** אתה כבר סוחר את זה איתך כל יום... המיזם בידיים שלך!!! עד היום לא בער לך להשקיע... בסידוד... אז המיזם ישב לו בשקט וחיכה... עכשיו שאתה מרגיש צורך להשקיע... קדימה... **תושיט את היד לכיס ותתחיל להשקיע!!!** זה הכל... חבל להשקיע על אדמה זרה... חבל לפתוח שכונה חדשה בקצה של העיר... כשיש לך המון מגרשים לא מנוצלים בתוך העיר... תשקיע במה שאתה כבר פוגש... כל שנה מחדש יש לי את הניסיון הזה...

לדוגמא: מגיע פורים... ופורים זה זמן להתחזק באמונה והשגחה פרטית... נכון... השאלה על מה להשתית את החיזוק?? איפה למקד את התובנות והמסקנות של פורים?? אז באופן טבעי... הנטיה היא להיתפס לתכנים היחודיים של פורים... למגילת אסתר... או כוונה מיוחדת בעל הניסים... אבל פתאום תפסתי את עצמי... חבל!!! אם אני מנקז את החיזוק של פורים ל-על הניסים... אז במוצאי פורים אני כבר מפסיק להגיד על הניסים... אתה יודע מה החלטתי בסוף? החלטתי שאני מנקז את כל החיזוק של פורים לברכת **ואמונה כל זאת!!!** תנחש למה?? כי אחרי המגילה אומרים ברכה: הרב את ריבנו והדן את דינו והנוקם את נקמתנו והמטיר גמול לכל אויבי נפשנו... והמילים האלו מאוד דומות למשפטים שאנחנו מזכירים מידי ערב בברכת ואמונה כל זאת... אז במקום לקחת את זה לברכת הרב את ריבנו שאני אפגוש אותה פעם אחת בשנה... אדרבה... עדיף לקחת את זה ל"ואמונה כל זאת" שאתה פוגש את זה כל יום!!! במקום להתחזק במצוות קריאת המגילה שאני אפגוש אותם פעם בשנה... עדיף כבר לקחת את החיזוק של פורים ל"ויקר" אלו תפילין שאני אפגוש את החיזוק הזה כל יום...

וככה זה בכל דבר!!!! החכמה היא לקחת את החיזוק ולתרגם את זה לשוטף... לעובר ושב... אם עוד מעט מגיעים הימים הנוראים וצריך להתחזק... אז במקום להתחזק בכל מיני הנגות ששייכות לימים הנוראים... עדיף כבר להתחזק בקבוע וקיים... להתפלל יותר שחרית מנחה ומעריב... ולפגוש את החיזוק הזה במשך השנה... כבר הוזכר בגיליון זה בעבר שזה הרעיון של הספר "מטה אפרים"!!! ספר מטה אפרים הוא ספר שבאופן רשמי מדבר רק על הימים הנוראים... אבל מה נעשה... שבימים הנוראים מברכים גם ברכת המזון וגם מתפללים שחרית... וגם שוחטים תרגול בכפרות... אז בעל המטה אפרים מתעכב שם!!! והוא כבר מכניס על הדרך את כל החיזוקים וההלכות הנדרשות לדברים האלו שאנחנו פוגשים גם במשך השנה... בעל המטה אפרים אף שולח אותנו למראי מקומות של שאר ימות השנה... אדרבה!! הוא נעצר באמצע הימים הנוראים... והוא מתחיל לחזק אותנו בהלכות הכי פשוטות שאנחנו הולכים לפגוש אותם במשך השנה... וכי בשביל מה יש לנו ימים הנוראים?? בשביל שנתחזק בהלכות סליחות?? בהלכות כפרות על תרגול לבן? לא!!! עיקר הימים הנוראים זה בשביל להתחזק בתפילת שחרית השגרתית... לכן המטה אפרים באמצע הסליחות עסוק בלהתעכב על זה שצריך לבדוק את הציצית ואיך מברכים עליה... כי תכל'ס... זה מה שבשטח יצא לנו מהימים הנוראים... ---בבית המקדש מאוד רואים את הגישה הזו לאורך כל הדרך!!! יהודי היה מגיע לבית המקדש... סו"ס שוכח מהשגרה... סו"ס מתנתק מהבוץ של היום יום... והנה הוא עומד ומקשיב לשירת הלויים... נו... מה היו הלויים שרים בבית המקדש?? **על ביטול מתנות עניים ועל תרומות ומעשרות...**

כן... אתה נמצא פה?? אתה פה לא בשביל לשכוח מהמגרש של העבודת ה' האישי שלך... אדרבה... באת לפה בשביל לקחת מכאן כוחות מחודשים לשגרה שלך!!! לעבודת ה' האישית שלך... אל תברח מזה... יהודי היה מביא לבית המקדש את הביכורים שלו!! עם התאנה שלו!! עם הבכורות במה שגדלו בדיר שלו... היה קשר עין בין עבודת ה' הכי צרופה לבין המגפיים המבוססות בדי... ודו"ק